

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 28 maj justerades.

§ 2 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Lena Ek (C)* avsagt sig uppdraget som ledamot av riksdagen från och med den 1 augusti 2015.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 3 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2014/15:683

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:683 Ett rättssäkert asylsystem

av Tina Ghasemi (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 18 september 2015.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 11 juni 2015

Justitiedepartementet

Morgan Johansson

§ 4 Anmälan om faktapromemoria

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2014/15:FPM35 En strategi för en inre digital marknad i Europa

KOM(2015) 192 till näringsutskottet

§ 5 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Finansutskottets betänkanden
2014/15:FiU20 Riktlinjer för den ekonomiska politiken
2014/15:FiU21 Vårändringsbudget för 2015

Skatteutskottets betänkande
2014/15:SkU25 Redovisning av skatteutgifter 2015

Justitieutskottets betänkanden
2014/15:JuU20 Åklagardatalag
2014/15:JuU21 Genomförande av brottsofferdirektivet
2014/15:JuU22 Erkännande och uppföljning av beslut om övervaknings-
åtgärder inom Europeiska unionen
2014/15:JuU25 Den nya polisorganisationen – några frågor om person-
uppgiftsbehandling m.m.

Civilutskottets betänkanden
2014/15:CU17 Arv i internationella situationer
2014/15:CU18 Avtal om val av domstol – 2005 års Haagkonvention

Utbildningsutskottets betänkanden
2014/15:UbU14 Specialdestinerade statsbidrag – ett sätt att styra mot en
mer likvärdig skola?
2014/15:UbU15 En nationell referensram för kvalifikationer för livslångt
lärande

*Säkerhetspolitisk
inriktning – Sveriges
försvar för perioden
2016–2020*

§ 6 Säkerhetspolitisk inriktning – Sveriges försvar för perioden 2016–2020

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2014/15:UFöU5
Säkerhetspolitisk inriktning – Sveriges försvar för perioden 2016–2020
(prop. 2014/15:109 delvis)
föredrogs.

Anf. 1 ALLAN WIDMAN (FP):

Herr talman! Jag hade under lördagen förmånen att få vara på Ravlunda skjutfält i Skåne, och från en upphöjd plats kunde jag beskåda delar av den nu pågående Baltopsövningen. Det var ett storslaget sceneri som utspelade sig med polska landstigningsfartyg, amerikanska stabsskepp, brittiska helikopterhangarfartyg, Apachehelikoptrar i luften samt svenska och finska stridsbåt 90.

Det var mycket imponerande och ytterligare ett bevis för att vi alltsedan Sverige blev partner till Nato 1993–1994 fortsatt våra ansträngningar att integrera oss i försvarsalliansens tekniska, taktiska och organisatoriska strukturer. Det har vi gjort så väl alltsedan dess att vi nu på en lång rad av områden har utvecklat ett ensidigt beroende av försvarsalliansen Nato.

Därtill har vi de senaste årtiondena skuldra vid skuldra slagits med Natoländernas soldater på Balkan och under senare tid i Afghanistan. Parallellt med dessa förändringar ute på fältet har vi politiker arbetat vidare på vår integration. Just nu sitter – det kan låta något motsägelsefullt, men likväl är det så – en rödgrön regering och förbereder ett värdlandsavtal för Sverige som ska göra det möjligt för oss att planera och förbereda för militär hjälp från just Nato. Detta är helt i enlighet med det guldkort som Sverige erhöll vid det senaste Natotoppmötet i Wales förra året.

Trots alla dessa aktiviteter och den bredd de har fortsätter Sverige att proklamera militär alliansfrihet. Ibland, herr talman, inte minst när man står och tittar ut över Baltopsövningen på Ravlunda skjutfält, undrar man hur omgivningen uppfattar denna proklamerade alliansfrihet. Är det så att de lyssnar till vad vi säger, eller är det så att omgivningen mer ser till vad vi gör? Jag tror att det är det senare som gäller. Det min uppfattning och absoluta bedömning att bland annat Ryssland, tidigare Sovjetunionen, sedan åtminstone 1950-talet vetat var någonstans Sverige hör hemma.

Detta har försatt oss i den unika positionen att samtidigt som vi har en proklamerad alliansfrihet med mycket låg trovärdighet i omgivningens ögon har vi inte heller tagit steget in till ett medlemskap i Nato och därmed tillgodogjort oss de ömsesidiga försvarsgarantier som denna allians har att erbjuda. Utan medlemskapet, herr talman, finns ingen andel i det kollektiva försvaret. Senast att påminna om detta var USA:s ambassadör vid Nato, som under förra veckan konstaterade att kollektiv säkerhet omfattar enbart medlemmar.

För ett par år sedan på Folk och Försvar i Sälen kom moderatorn Pernilla Ström att ta upp Sveriges olika försvars- och säkerhetssamarbeten. Hon tillfrågade en förutvarande försvarsminister på följande sätt: För några år sedan var ni här och talade om ett europeiskt försvar. Förra året var ni också här, och då talade ni om ett nordiskt försvar. I år är det ett svensk-finskt försvar som är uppe till diskussion. Vad blir det nästa år? var hennes fråga till försvarsministern.

Herr talman! Det här visar på och understryker den ständiga jakt på fikonlöv som svensk försvars- och säkerhetspolitik har varit involverad i under mycket lång tid. Vi vill ha försvarssamarbeten med alla och envar.

I försvarspropositionen finns på s. 8 beskrivet ett uppdrag, nämligen en utredning om Sveriges försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten. Utredningen ska hjälpa till – som det heter – att tydliggöra ett brett förhållningssätt till vår säkerhet. Embryot till direktivet, herr talman, lyder att regeringen uppdrar åt en expert att ta fram en rapport som utifrån ett fristående perspektiv analyserar och redogör för innebörden av olika former av samarbeten respektive medlemskap med länder och i organisationer samt dessas för- och nackdelar inom det försvars- och säkerhetspolitiska området i dag och i framtiden.

Det känns lite svårt för mig, herr talman, att förstå hur ett sådant direktiv ska medverka till att tydliggöra Sveriges breda förhållningssätt till säkerhet.

För Socialdemokraterna har det aldrig varit läge att gå med i Nato. För 15 år sedan ansågs den säkerhetspolitiska situationen vara sådan att det var helt obehövligt. Det kalla kriget var ju förbi. I dag upprepar samma socialdemokratiska företrädare att det nu är för farligt för Sverige att gå med i Nato. Det skulle öka spänningarna i Östersjön och i vårt närområde.

Moderaterna, vårt andra statsbärande parti, har efter valet avancerat i Natofrågan. Men Moderaterna anser inte heller denna mandatperiod att Sverige är moget för ett medlemskap.

Det är väl detta som är så signifikativt för svensk säkerhetspolitik. Man befinner sig ständigt i en flykt mot framtiden. Man pratar om tidtabeller. Men jag känner mig inte alls övertygad om att omgivningen håller sig med tidtabeller, kanske inte med de tidtabeller som vi själva har. Vi måste nu börja fundera över möjligheten att allvaret plötsligt kan komma att inställa sig och fråga oss själva vad vi ska göra då.

Herr talman! Det är min bedömning att Sverige borde ha anslutit sig till Nato för ungefär 20 år sedan. Sverige har 9 miljoner invånare. Ryssland har mer än 140 miljoner invånare. Den försvarsuppgörelse som landades av de rödgröna och tre fjärdedelar av Alliansen nu under våren innebär att vi kommer att räkna upp det svenska försvarsanslaget med i storleksordningen netto en handfull miljarder. Under samma tid omfattar det ryska militära upprustningsprogrammet 4 500 miljarder.

Vi klarar inte att på egen hand anta allvarliga säkerhetsutmaningar från stormakter som till exempel Ryssland. Som medlemmar av Nato hade vi fått ett inflytande – vi hade fått en röst vid bordet i stället för att, som under många år av internationella operationer, få vänta ute i hallen på att ett besked ska komma.

Som medlemmar av Nato skulle vi också ha möjligheten att avskaffa vårt ensidiga beroende av organisationen. Det är inte farligt med beroendet, herr talman – inte ens på säkerhetspolitikens område. Men det *blir* farligt när beroendena är ensidiga, och för Sveriges vidkommande som icke-medlem är de just nu ensidiga. Det tog över 50 dagar av den internationella flyginsatsen Unified Protector i Libyen innan svenska flygförare fick tillgång till den lägesbild deras kollegor inom Nato hade. Detta berodde på att vi inte fick tillgång till de krypton som krävs för att vi ska vara fullt ut kompatibla med övriga Natomakter.

Herr talman! Vi har talat om en strategisk timeout i Sverige. En sådan rådde förvisso under i stort sett hela 1990-talet och 00-talet, fram till ungefär 2010. Nato har inte upplevt någon strategisk timeout; de har aldrig upphört att betrakta den säkerhetspolitiska verkligheten med stort allvar. Ett litet men talande bevis för detta är att Sverige för länge sedan avskaffade förmågan att slåss i brigadformatet medan det är något det lilla Nato-landet Danmark fortfarande upprätthåller.

När vi vävs in tillsammans med andra länder som också har sett de strategiska säkerhetspolitiska tragedierna – ja, då inställer sig det operativa allvaret, och då finns det inte utrymme för strategiska timeouter.

Herr talman! Jag avser att återkomma i de försvarspolitiska delarna. För tids vinnande yrkar jag bifall enbart till reservation 10.

Anf. 2 MIKAEL JANSSON (SD):

Herr talman! Jag yrkar bifall till samtliga våra reservationer.

Människan är fantastisk på att organisera sig. Tack vare detta lever vi i industriländerna i dag i rikt överflöd. Oreglerad tillväxt leder dock i längden till problem – utan politisk reglering uppstår oönskade effekter. På ekonomins område krävs konkurrenslagstiftning för att inte marknadsmonopol ska bildas, och på det säkerhetspolitiska området krävs diplomati

och skrivna överenskommelser för att inte krig ska genereras per automatik.

Första världskriget startade på grund av säkerhetspolitik som inte fanns eller som var dysfunktionell. De deltagande länderna tvingades in i kriget som om de vore delar i en enda stor maskin. När ett land delvis mobiliserade var de andra tvungna att göra likadant för att inte vara hopplöst efter om de blev angripna. När sedan ett land mobiliserade helt var det likadant – de andra fick följa efter. När alla länder mobiliserade hela sina befolkningar och samhällsapparater gick det inte stoppa. Kriget blev en naturlig följd, trots att inget land önskat det.

Andra världskriget fick en annan upptakt: Två stora diktaturer rustade och planerade för krig, medan övriga Europa nedrustade och inte tog situationen på allvar. När de två stora diktaturerna sedan startade andra världskriget hade de ett stort övertag i krigsmateriel och övning av förbanden. På detta följde att en tredje stark diktatur med en mäktig krigsmakt i Asien gick till anfall, och den övriga världen fick bjuda allt sitt motstånd för att till slut segra år 1945.

Inbäddat bland kämpande brödrafolk kom Sverige undan andra världskriget. Danmark föll utan att kunna göra motstånd. Norge gjorde gott motstånd, och i det finska vinterkriget bjöd finnarna ett heroiskt motstånd. Mot slutet av andra världskriget var det uppenbart för de flesta att en av förövarna – en av diktaturerna – skulle överleva kriget, och det till och med stärkt. Kalla kriget tog vid. Länderna i östra Europa skulle genomleva kalla kriget som ockuperade och Finland som en påtvingad vän.

Genom atombomben hade krigets teknik förändrats radikalt. På 1950-talet förberedde sig Sverige för att bygga egna atombomber, det så kallade Ragnarökprojektet. Men – och det var säkert ett av våra svåraste beslut – vi valde att inte bygga egna atombomber. Det var samtidigt en gåva till världen, för vi minskade eventuellt vår absoluta säkerhet för att världen i gengäld skulle bli något säkrare. Här har vi alltså en pelare i Sveriges säkerhetspolitik: Vi har valt att inte möta kärnvapen med kärnvapen.

En angripare med kärnvapen kan bara hämnas av ett annat land med kärnvapen. De två supermakterna i kalla kriget fick så småningom en terrorbalans – de hade båda andraslagsförmåga och kunde om den andre angrep utplåna sin motståndare i ett nukleärt motangrepp. Detta ohyggliga faktum har besparat oss det tredje världskriget. Ingen kunde nämligen angripa i stor skala, för då väntade egen förödelse.

De bägge supermakterna samlade var sin allians kring sig. När kriget sedan spred sig ut i rymden visade det sig att ena supermaktens ekonomiska system inte klarade kostnaderna. Den andra supermakten vann alltså det kalla kriget genom en rent ekonomisk seger.

Efter kalla kriget nedrustade hela Europa, men Sverige gjorde det mest av alla. Om Sverigedemokraterna hade varit med i riksdagen då hade vi protesterat. Försvaret bör alltid ha en hög lägstanivå, och det är svårt att återta militär förmåga om man först raderar den. Sveriges känsliga geopolitiska och militärstrategiska läge är en orsak till vi att alltid bör ha militär beredskap – även när det för tillfället är lugnt. Hur stormakterna i vår närhet är rustade säger oss vilken beredskap vi måste ha. Det politiska läget kan däremot förändra sig över ett dygn, så det är inget vi kan lita på.

Vad är då bästa möjliga säkerhetspolitik i dagsläget? Många debattörer säger att vi ska behålla våra låga försvarsanslag och gå med i Nato. Därigenom skulle USA betala vår säkerhet. Detta bedömer jag som ett önsketänkande. Det är också uppenbart att det för USA är viktigare att vi höjer vårt försvarsanslag än att vi går med i Nato. Vi måste ta ansvar för säkerheten i vår del av världen. Vi har råd att göra det, och det är en skam om vi inte gör det.

Världsläget nu pekar på att Kina försöker rusta för att kunna ge sig ut i världen på hangarfartyg och börja ta hand om sina globala intressen – och kanske till och med ta över USA:s roll som världspolis om det är möjligt. Än så länge har USA ett tydligt övertag i den militära rustningen mellan dem och Kina, men vi vet inte säkert hur det ser ut i perspektivet 10–20 år. Säkert är dock att USA måste koncentrera sina styrkor till Stilla Havet och låta Europa ta över ansvaret för att hålla Ryssland stången. Om Ryssland och Kina bildar militär allians förstärks bilden av ett nytt kallt krig.

Vad är då Sveriges roll i det nya säkerhetsläget? I det förra kalla kriget var Sverige välrustat. Sverige var en dämpande faktor genom att varje ryskt försök att nå Atlanten skulle bli kostsamt och ta tid. Det svenska försvaret var att räkna med.

Tyvärr har nu det svenska försvaret till största delen avrustats. Nu när vi ska återta militär förmåga skapar det en onödig kostnad. Det hade varit bättre om vi hade stannat kvar på den nivå försvaret hade år 1999.

Polen och Estland satsar 2 procent av bnp på försvaret. De flesta länder i övrigt i vårt närområde ligger runt 1,5 procent av bnp, och trenden är kraftiga höjningar. Enligt FOI har nu Sveriges försvarsanslag sjunkit till 1 procent av bnp. Efter den satsning som regeringen tillsammans med M, C och KD nu föreslår kommer anslaget fortfarande att ligga kvar på 1 procent av bnp.

Är detta ett kusligt skämt på bekostnad av Sveriges säkerhet? Försvarsberedningen slog ju fast att den ryska upprustningen påverkar säkerheten i vårt närområde och att vi måste förhålla oss till detta. Jag frågar därför regeringen, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna: Hur ska denna minimala höjning av försvarsanslaget räcka till någon riktig upprustning?

Säkerhetspolitik består av många komponenter. När allt fungerar har vi fred som ger frihet till alla nationer. Säkerhetspolitik kan vara ekonomiskt samarbete, gränsöverskridande samarbete av många olika former, en hyfsad och vettig diplomati eller gemensamma strategier mot katastrofer. Men det kan också fortfarande vara militär förmåga att skydda sitt territorium.

När säkerheten är som bäst spelas det säkerhetspolitiska spelet med öppna kort. Men när det finns nationella intressen är korten mer slutna. Ett kort som inte får saknas är den militära förmågan att skydda sitt territorium. En hand utan det kortet saknar spelvärde – nu och i alla tider. Där har ingenting förändrats.

Säkerhetspolitik är svårt, och inga absoluta formler finns för framgång. Men jag vill påstå att det är ganska lätt att peka ut några grundsatser för en god svensk säkerhetspolitik.

1. Vi ska fortsätta lämna kärnvapenbalansen åt de länder som i dag har kärnvapen och verka för icke-spridning.

2. Vi ska snarast möjligt skriva på en försvarsallians med Finland.
3. Vårt anslag till försvaret ska vara minst 2 procent av bnp.
4. Vi ska tydligt markera att vi inte är allierade med någon stormakt.
5. Vi ska delta i militärt bistånd, så kallade internationella insatser, men bara om de vilar på en vettig strategi.
6. Vårt bidrag till nationer och folk i nöd ska ske på plats och inte genom invandring till Sverige.
7. Vi ska verka för frihandel, möjligen med undantag för livsmedel.
8. Vår diplomati ska grunda sig på respekt för varje nations särart.

Anf. 3 STIG HENRIKSSON (V):

Herr talman! Inför det nu aktuella försvarsbeslutet heter rapporten *Vägval i en globaliserad värld*. Där tecknas en mångdimensionell bild av globalisering, teknikutveckling, miljö och klimat, geopolitik och rustningar. Nu, ett år senare, går man direkt på Försvarmaktens inriktning. Alla de hot och säkerhetsproblem som inte kan mötas med militära medel lämnas i stor utsträckning obeaktade och överlag ofinansierade. Så säger Lars Ingelsten, professor. Det är svårt att inte instämma i huvuddelen av hans kritik. Jag beklagar att det är på det sättet, för de säkerhetspolitiska utmaningarna finns i hög grad här och nu.

Utgångspunkten för Sveriges försvars- och säkerhetspolitik ska förstås vara att värna vårt lands säkerhet. Det kräver en modern försvarsmakt som har förmågan att möta de olika former av hot som vårt land ställs inför, men som också har möjlighet att vara en fredsbevarande kraft i andra delar av världen. Det kräver att Sverige har en trovärdig militär alliansfrihet. Men det kräver också ett brett engagemang – ett internationellt engagemang för nedrustning, konfliktförebyggande insatser, ett starkt FN, en återupprättad respekt för folkrätten och en minskad vapenhandel.

Vårt lands säkerhet bygger också på att vi har en trovärdig och självständig utrikespolitik med ett brett engagemang för rättvisa och nedrustning. Vi bör också ha social rättvisa i fokus samt minskad vapenhandel och förbud mot vapenexport till diktaturer, krigförande stater och länder som begår svåra och allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna. Vi bör som land verka för ett internationellt förbud mot massförstörelsevapen.

Herr talman! Sverige bör prioritera arbetet med att förebygga väpnade konflikter i större utsträckning än i dag. Vänsterpartiet anser att vi ska synliggöra detta arbete i regeringens rapporter och utvärderingar. Vi anser dessutom att regeringen bör upprätta en heltäckande handlingsplan och en organisation för konfliktförebyggande verksamhet. Regeringen bör också utarbeta en skrivelse till riksdagen om hur arbetet fortlöper och både utvärdera tidigare insatser och diskutera framtida prioriteringar.

Vänsterpartiet beklagar att Sveriges deltagande i FN-ledda insatser kraftigt minskat de senaste decennierna samtidigt som Sverige har fokuserat alltmer på Nato- och EU-ledda insatser och på deltagande i EU:s stridsgrupper. Vi vill att Sverige i stället ska prioritera deltagande i internationella insatser, och vi understryker att det bör ske med FN-resolutionerna 1325 och 1820 som vägledning. 1325 är en resolution som fokuserar på

Prot. 2014/15:116
15 juni

-----
*Säkerhetspolitisk
inriktning – Sveriges
försvar för perioden
2016–2020*

kvinnors fred och säkerhet, och 1820 fokuserar på användningen av sexualiserat våld som ett medel under konflikter.

Nu har denna riksdag fattat beslut om insatsen i Mali och utbildningsstyrkan i Irak, och vi hoppas att det är ett trendbrott. Vi strävar efter att det ska vara så.

Vi är dock glada för att utskottet vill understryka att skydd av och respekt för folkrätten, inklusive de mänskliga rättigheterna och den internationella humanitära rätten, är centralt och att detta bör genomsyra agerandet i alla faser av planering och genomförande av en insats. Vi är glada för att utskottet erinrar om att Sverige som medlem i FN och i enlighet med den nationella handlingsplanen för genomförande av säkerhetsrådets resolutioner 1325 och 1820 arbetar för detta.

Vänsterpartiet menar däremot, herr talman, att Sverige bör avbryta allt samarbete som bidrar till militariseringen av EU. Bara förra veckan skämdes ett i övrigt bra uttalande från parlamentet mot Ryssland av att man ville ha med ett krav på konsolidering och ett fördjupande av EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik.

Vi ser med oro på hur Sveriges militära alliansfrihet urholkas genom att samarbetet med Nato fördjupas steg för steg. Därför motsätter vi oss det världlandsavtal som den borgerliga regeringen slöt med Nato strax innan flyttkartongerna packades på Rosenbad. Detta skadar Sveriges trovärdighet som militärt alliansfritt land.

Däremot, herr talman, är det nödvändigt att samarbeta med andra länder och organisationer. Vänsterpartiet ser möjligheter att fördjupa samarbetet med våra nordiska grannländer, däribland Finland, på en rad områden. Där tycker vi att regeringen har gjort väldigt goda och kraftfulla insatser. Men en förutsättning för ett fördjupat samarbete med övriga nordiska länder är att det inte inskränker Sveriges militära alliansfrihet. Det är en förutsättning för att vi ska föra en självständig utrikespolitik för fred och nedrustning, men det bidrar faktiskt också till att värna vårt lands säkerhet. Därför ser vi med oro på att Sveriges militära samarbete med Nato bibehålls och fördjupas.

Det svenska närmandet till Nato präglas av stegvisa glidningar och smygande förändringar utan ordentlig debatt. Jag har någon gång liknat det vid ett slags politiskt moonwalk – man ser ut att röra sig åt ett håll men tar sig i själva verket åt det motsatta hållet.

Vänsterpartiet säger nej till svenskt medlemskap i Nato – punkt. Jag är glad över, och tror på, att regeringen menar samma sak. Men för en utomstående betraktare kan det vara lite förvirrande. Sverige bör inte vara med i något som ytterst faktiskt är en kärnvapenallians. Kärnvapenstrategin är central för Nato och går helt emot Sveriges uttalade vilja att arbeta för kärnvapennedrustning. Ett svenskt medlemskap skulle försvåra för oss att med trovärdighet föra en egen utrikespolitik.

Kärnan i Nato är ändå artikel 5, som innebär att varje medlemsstat är bunden att bistå en annan medlem vid en militär konflikt, som det står, även med militära medel. I stället för att sända svenska soldater i EU:s och Natos stridsgrupper vill vi bidra till att öka FN:s möjlighet att agera fredsbevarande. Därför är vi, som sagt, motståndare till världlandsavtalet. Vi motsätter oss världlandsavtalet eftersom det gör att det ännu mer kommer att uppfattas som ett steg på vägen mot ett medlemskap – där håller jag med Allan Widman.

Vi motsätter oss också att Sverige alltmer upplåts som en stor övningsplats. Gång på gång, i väldigt stor omfattning och i en väldigt stor del av territoriet är vi en övningsplats, inte minst för Natoländer. Därför vill vi att världsavtalet rivs upp. Vi ser stora behov av att stärka den militära alliansfrihetens trovärdighet, och detta är ett steg på vägen. Vårt territorium, vårt luftrum och vårt territorialvatten ska inte upplåtas för framtida Natoleda militärövningar. Och Sverige bör tydligt tacka nej till att delta i EU:s stridsgrupper och Natos snabbinsatsstyrka.

Jag vill här i kammaren nöja mig med att yrka bifall enbart till reservation 7 under punkt 4 samt reservation 9 under punkt 5.

Anf. 4 ÅSA LINDESTAM (S):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Sveriges säkerhetspolitik syftar ytterst till att garantera landets politiska oberoende och självständighet. Några av oss här i kammaren har jobbat intensivt med att ta fram underlag och sätta samman vår uppfattning om hur omvärlden ser ut och är. Det har tagit tid. Därför är det ett mycket väl genomarbetat betänkande som nu ligger framför oss att ta beslut om.

Försvarsberedningen lade fram den säkerhetspolitiska rapporten 2013 och den försvarspolitiska rapporten 2014. Vi har arbetat länge med rapporterna, och under tiden har omvärldsläget förändrats till det sämre.

Men jag vill starta ännu tidigare. I den förra försvarsberedningen, där jag inte ingick, som var ledd av före detta försvarsminister Karin Enström, fick de ta ställning till en händelse i Georgien. Det har varit många händelser på gränsen mellan Ryssland och Georgien, men 2008 hände det som inte fick hända: Ryssland gick in i två områden i Georgien: Abchazien och Sydossetien. Den konflikten visade att Ryssland var berett att gå in i andra länder, och det var början till att visa att man återigen ville bli en stormakt.

Att ha förmågan att ta över andra länder är en sak, men att ha viljan och dessutom verkligen göra det är något helt annat. Många länder har en förmåga av militärt försvar, men att använda den för att själv ta över grannländer är något helt annat. Att kunna är en sak, men att göra det är något helt annat. Det är att ha ökade ambitioner. Ryssland är berett att använda militära medel för att nå sina politiska mål.

Efter detta vet vi att även Krim och östra Ukraina har fått känna på samma behandling. Vi socialdemokrater vill därmed säga att det är en olaglig annektering av Krim likväl som det är att bryta mot folkrätten i östra Ukraina – det ska fördömas.

Jag har stått på gränsen till Abchazien. Det var ett stort taggrädsstängsel som delade landet. Taggräden gick rakt över kyrkogården och rakt över trädgården hos familjer, och den delade fastigheter för att skilja familjer åt. Barn och ungdomar nekades att gå till skolan vissa dagar, fick jag höra när jag besökte den OSSE-mission som fanns på plats. Därför är det fullt förståeligt att vi socialdemokrater upplever att Ryssland vill stärka sin stormaktsstatus. Allt detta har stort ryskt folkligt stöd. Dessutom har Ryssland, som vi har hört här från talarstolen, ungefär hälften av världens kärnvapenarsenal. Ryssland är berett att använda militära medel för att nå sina politiska mål, och de finns i närheten av oss.

I vårt land, Sverige, måste vi upprusta totalförsvaret. Det är en tröskel, en försäkring, för att vi inte ska utsättas för hot utifrån. Vi måste använda

samhällets resurser på ett klokt sätt och också inse att det som kan hända inte enbart är militära hot utan också kriser. Vi behöver ett totalförsvar, och det innefattar både militärt och civilt försvar. Men vi ska också kunna använda alla andra medel i form av samhällets resurser, såsom diplomati, handel och bistånd. När vi i vårt land står inför katastrofer och kriser ska vi kunna ta emot hjälp, likaväl som vi ska kunna ge andra länder det stöd de kan behöva.

Samhällets resurser måste vara beredda på att saker kan hända i form av elavbrott, datastörningar och kommunikations- och transportproblem. Här får det civila försvaret inriktas och ta ett ansvar för att kunna samverka med andra för att samhällets resurser ska fungera.

Herr talman! Vi lever i en global värld. Vi är inte ensamma. Vi har ett samarbete i Norden, främst med Finland men även med Norge och Danmark. Vi har en solidaritetsförklaring i EU som säger att vi inte ska vara passiva om ett land angrips, och vi förväntar oss motsvarande. Det betyder att vi ska vara samövade i många olika scenarier. Det är det som vi jobbar på just nu.

Vi har samarbeten bilateralt med vissa länder, som Finland, men också inom Norden, inom EU, med Nato och med FN. Vi deltar i sammansatta missioner på flera håll i världen, både civilt och militärt, eftersom det är viktigt.

Jag var i Moskva på ett besök på ambassaden för några år sedan. Ambassaden hade då bjudit in unga ryska studenter för att samtala om framtid och demokrati, om hur de såg på sin framtid och hur de tänkte om omvärlden. Tänk er ungefär som en studiecirkel där alla deltagarna förkovrar sig och delger alla sina tankar och idéer. Här blev det tvärt stopp. De ledande i Moskva uppfattade detta som en provokation. Det fick inte fortsätta. Västligt stöd till demokratiutveckling är ett hot.

Rysslands bnp sjunker, men upprustningen av det militära försvaret fortsätter med oförminskad kraft. Det tyder på att makten i landet vill fortsätta ambitionsnivån. Man prioriterar försvar.

I vårt närområde i Europa finns även andra utdragna konflikter. Jag tänker närmast på Nagorno-Karabach, mellan Azerbajdzjan och Armenien. Konflikten har pågått under många år, med många dödsfall. Jag tänker också på Transnistrien, som ligger i Moldavien. Det är en del av landet där det fortfarande finns utländska soldater trots att de borde ha lämnat landet.

En annan het men kall del i vår närhet är Arktis. Här finns förmögenheter gömda, ännu under istäcket. Vi vet inte när klimatförändringarna gör att isen drar sig undan och det blir möjligt att komma åt olika naturresurser. Här planeras för gigantiska investeringar under de närmaste tio åren. Här kommer nya logistiska flöden att göra förlorare till vinnare och tvärtom. Positioneringen och aktiviteterna ökar för att hitta egna fördelar för de länder som berörs. Oklara gränsdragningar i vissa områden gör inte saken enklare.

Det är rätt att Sverige har uppmärksammat att vinterförmåga är av största vikt. Jag återkommer till vinterförmåga i försvarsdebatten, som följer direkt efter den här debatten om säkerhetspolitiken.

Det finns ännu fler konflikter i världen. Alla kan per definition inte kallas krig, då det inte är länder emellan utan inom länder. Men även om det inte är traditionellt krig länder emellan är det likafullt oerhört svåra väpnade konflikter.

Vi ser det i Irak och i Libyen. Vi ser det i fråga om små öarna i Sydki-nesiska sjön, som många vill hävda sin rätt till. I Syrien pågår en väpnad konflikt som vi alla fördömer och som driver miljontals människor på flykt, både inom och utom landet.

Vårt kustbevakningsfartyg Poseidon finns i dag i Medelhavet för att hjälpa flyende människor att överleva. De gör ett behjärtansvärt arbete och har så här långt räddat flera hundra personer från undermåliga flytfarkoster.

Alla hot är dock inte geografiska. Vi kan också utsättas för påverkans-kampanjer och informationskrigföring. Det svåra är att ifrågasätta, att våga skrapa lite på ytan och fundera på om det som vi hör och ser verkligen är sant.

Jag är även orolig för vår journalistkår. Jag är orolig för att de inte ska få tillräckligt med tid att göra research för att kunna gå till botten med fakta i sina undersökningar. Det är så lätt att skriva fort och fel. Och även om en artikel som blivit fel kan rättas sätter sig det första intrycket.

Konspirationsteorier finns överallt. Påverkanskampanjer används för att påverka en statsledning, en befolkning eller en särskilt utpekad grupp. En bild kan då målas upp som gynnar egna syften.

Påverkanskampanjer kan innehålla ett brett spektrum av kanaler, både öppna och dolda. Maktmedel – politiska, ekonomiska och militära – kan användas för att nå så stor effekt som möjligt, och sådana kan vara både dolda och öppna.

Talespersoner kan koordineras med nyhetsförmedling i medierna, smutskastning och hot, falska dokument, styrkedemonstrationer, sociala medier, frontorganisationer eller planterade nyheter.

Vi är utsatta för påverkansoperationer i dag i Sverige med syfte att påverka vår säkerhetspolitik. Det är lika i våra grannländer. Om deras suve-ränitet undergrävs påverkar det även oss. Dessa företeelser har funnits länge, men med utveckling av metoder och teknik har möjligheterna ökat att genomföra dem.

Terrorism förekommer i många länder, och till och med vi har varit utsatta. Norge drabbades hårt i Oslo och på Utøya. Danmark fick uppleva attentatet mot Jyllandspostens redaktion, och vi har också sett det i Madrid, London, Paris, New York och Boston. Alla har drabbats av terrorn.

Kärnvapen har stor betydelse för säkerhetspolitiken. Sannolikheten för ett globalt kärnvapenkrig bedöms som liten, men risken för detta i regio-nala eller lokala konflikter kan komma att öka. Risken för kemiska och biologiska vapen bedöms också som låg, men vi vet att de ändå användes i inbördeskriget i Syrien.

Herr talman! Det vi i västvärlden ser som en lösning i form av demo-krati och alla människors lika värde är inte en självklarhet i andra länder. Vi har arbetat med det östliga partnerskapet för att stötta Azerbajdzjan, Armenien, Georgien, Ukraina, Vitryssland och Moldavien i att närma sig Europa och EU. Vi vill stötta dessa länder i deras demokratiska utveckling.

Vi arbetar för att FN ska få en avgörande roll i konflikter. De nödvän-diga besluten måste tas i FN:s säkerhetsråd. Men de blir blockerade av vektorätten, och säkerhetsrådets roll måste därför stärkas.

OSSE, Organisationen för samarbete och säkerhet i Europa, vilken sträcker sig betydligt längre än så, från Vancouver till Vladivostok, finns som rapportör i många länder där oro är en daglig gäst. OSSE:s missioner

rapporterar om läget, och det är bra att vi får rapporter vi kan lita på och som inte påverkas av ett lands diktatoriska påverkan.

Vi är partnerland i Nato, vilket gör att vi kan samöva tillsammans i stora militära operationer. Vi behöver inte utreda vad Nato är; det vet vi redan.

I Partnerskap för fred deltar vi sedan länge i ett omfattande samarbete för att öka interoperabiliteten och förmågeutvecklingen. Vi deltar i övningar men också i planerings- och översynsprocessen. Det gör det lättare att arbeta nära andra länder.

Vi är dessutom utvalda som partnerland tillsammans med en handfull länder, däribland Finland. Vi deltar i EOP, Enhanced Opportunities Programme, där vi kan medverka i större utsträckning, skraddarsy och fördjupa samarbetet utifrån våra länders individuella utgångspunkter. Vi får därigenom insyn och inflytande, stärkt politisk dialog, bättre operativ effekt, kostnadseffektivitet och ökad interoperabilitet.

Vi har också undertecknat ett samförståndsavtal om värdlandsstöd. Det syftar till att lämna effektivt stöd vid militära övningar på ett lands område. Vi bjuder in till övning när vi vill, och då finns ett avtal som reglerar vilket stöd vi ger.

Detta kommer att läggas fram för riksdagen innan det träder i kraft. Det har varit många myter i medierna om detta avtal, och jag hoppas vi har svarat på dessa så att inga missförstånd längre behöver finnas. Vi gör regler för vårt land i detta avtal, precis som andra länder gör sina regler. Allt kommer att finnas skrivet.

Vi i Sverige vill ha en fredlig värld, en värld där vi kan leva och bo, se barn och barnbarn växa upp och få leva i frihet och förverkliga våra drömmar.

Anf. 5 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Åsa Lindestam uppehåller sig under en ganska avsevärd del av sitt anförande vid den förhöjda risken för användning av kärnvapen i dagens värld. Jag delar den oro som Åsa Lindestam ger uttryck för och har med anledning av det en fråga till Åsa Lindestam.

Ryssland har ju tillägnat sig en ny kärnvapenretorik mot bland annat sina grannländer, och man uttrycker mer eller mindre tydligt kärnvapenhot mot grannstater. På vilket sätt, enligt Åsa Lindestam, ska Sverige stärka sin motståndskraft mot hot om användning av ryska kärnvapen?

Herr talman! Åsa Lindestam säger också vid flera tillfällen att Sverige inte står ensamt. Då vill jag fråga Åsa Lindestam vilka länder det är som lämnar försvarsgarantier till Sverige i dag.

Anf. 6 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Tack för frågan om kärnvapen! Det är en väldigt intressant och svår fråga att diskutera, så jag är glad att vi får tillfälle att fördjupa oss i den delen.

Visst står vi inför en ny retorik från Ryssland. Jag tror att vi i Sverige ska göra på samma sätt som vi alltid har gjort: Vi ska ingå i de delar där vi kan förhandla, där vi kan se till att kärnvapnen minskar i omfattning. Jag tror att det är den enda framkomliga vägen för att inte antalet stridsspetsar och användandet av de vapen som finns ska öka, med allt som hör till det.

Jag tror att vi alltid ska göra det Sverige är bäst på, och det är att ingå och förhandla för nedrustning i de här frågorna. Jag tror att vi måste kämpa på och vara mer aktiva i den rollen och gå in i alla de delar som är möjliga. Genom FN och genom Nato måste vi sitta med och förhandla för att kunna klara av de här svåra frågorna.

Anf. 7 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Min andra fråga antar jag att Åsa Lindestam kommer att besvara i sin nästa replik, nämligen frågan om vilka länder som har försvarsgarantier gentemot Sverige som gör att vi inte står ensamma i händelse av krig och ofärd.

När det gäller kärnvapnen säger Åsa Lindestam att vi måste kunna förhandla oss bort från sådana hot. Jag vet inte hur Åsa Lindestam bedömer president Vladimir Putins läggning. Det är möjligt att han går att förhandla med, även om det synes trögt emellanåt.

Min fråga gäller något mycket mer konkret: Om hotet riktas mot Sverige, vad avser företrädare för regeringen att göra då? Hur stärker vi vår motståndskraft mot ett sådant hot?

Enligt uppgift, herr talman, fick Tage Erlander redan på 50-talet frågan: Vad gör du om Sverige blir hotat med kärnvapen från Sovjetunionens sida? Han svarade lakoniskt, på den tiden: Då ringer jag Washington.

Min fråga till Åsa Lindestam är: Avser ni att göra detsamma i dag?

Anf. 8 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Jag har ingen direkttelefon så att jag personligen kan ringa till någon i Washington, så jag tror inte att det kommer att vara min lösning.

Jag tror att Sveriges lösning är att vara samövat med många andra länder, att vi deltar i stora operationer och att vi tillsammans kan hjälpas åt mot ett eventuellt hot, kanske inte bara från Ryssland utan från många av de stater som finns.

En värld som blir hårdare och tuffare, där vi ser mycket fler krigshandlingar utföras och mycket mer väpnade konflikter är nämligen en fara i sig. Jag tror att det inte är bara kärnvapen som vi ska vara rädda för. Jag tror att även de påverkansoperationer, som jag lade en stor tyngd vid i mitt anförande, är sådant som vi måste agera mot. Kärnvapen utgör en fara, men det finns så oändligt mycket mer som vi också ser används i alla länder runt omkring oss. Det används mot regeringar och mot parlament. Jag tror att det är dessa delar som vi måste angripa. Vi måste hjälpas åt och öva. När det väl händer saker vet vi nämligen redan vem vi i så fall kan jobba tillsammans med. Är det skarpt läge och vi redan har övat, tror jag att det kommer att gå betydligt bättre i dessa delar.

Anf. 9 MIKAEL JANSSON (SD) replik:

Herr talman! I Åsa Lindestams anförande nämndes totalförsvaret – regeringen tänker återta totalförsvaret. Totalförsvaret omsluter det militära försvaret och civilförsvaret.

I Försvarsberedningens arbete har vi diskuterat det civila försvaret mycket. Vi har analyserat vad som har funnits och hur det såg ut förr i tiden. Men vi kom inte så långt när det gäller framtiden. Majoriteten i Försvarsberedningen kom fram till att det civila försvaret ska utformas på ett

smart sätt, så att det blir väldigt billigt. Sedan kom vi inte längre i Försvarsberedningen. Det är därför regeringens arbete att föra den här saken vidare.

Eftersom ni markerar tydligt att totalförsvaret ska återtas vill jag ställa en fråga. Hur ska det civila försvaret utformas?

Anf. 10 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Svaret är att det civila försvaret är en oerhört viktig del i det svenska totalförsvaret. Vi kommer att rusta upp civilförsvaret inom en, som jag hoppas, snar framtid.

Under många år har vi rustat ned civilförsvaret till nästan ingenting. Därför börjar vi på en mycket låg nivå. Men alla som har ett ansvar i dag för sina verksamheter har också ett ansvar under kris, vid höjd beredskap och vid krig. De kommer att ha detta ansvar både nu och i framtiden. Det vill därför till att det civila försvaret utför den uppgift som de är satta att utföra. De måste se över vad de behöver göra.

Men det vi måste se till blir gjort är att man samövar. Vi måste se till att transporterna rullar på våra vägar till våra butiker, så att vi kan köpa mat. Vi måste se till att det går att få vatten. Men vi måste också se till att det finns el och internet som fungerar. Självklart måste det vara smart och billigt.

Jag tror att det som är viktigt i det civila försvaret just nu är att de samövar med andra och att vi får svenska folket att förstå att man också måste ta ett ansvar för sin egen del och att man kanske måste klara sig ett antal dagar om en kris eller något värre skulle inträffa. Detta måste vi utreda ännu mer för att se hur högt vi ska lägga ribban när det gäller varje enskild person i Sverige.

Men totalförsvaret och civilförsvaret är oerhört viktiga.

Anf. 11 MIKAEL JANSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tyckte att svaret verkade mycket tunt. Det civila försvar som vi hade tidigare byggde på att man hade stora lager med förnödenheter. Det byggde också på att man skulle kunna hålla värmen i hus hållen. Det fanns kaminer för alla. Mycket fanns på lager, och det kostade mycket pengar.

Man hade också övningar, och det fanns ett utbyggt driftvärn som gjorde att man i pliktsystemet kunde så att säga fullfölja det civila livet även under en krigssituation.

Åsa Lindestam säger här att det är myndigheterna – de – och medborgarna – de – som ska klara av situationen. Men tidigare byggde det civila försvaret på att regeringen tog ledningen och skapade system för ett civilt försvar som skulle kunna fungera. Det kan inte vara så att säga de som ska fixa det. Det måste vara regeringen som lägger fram riktlinjer och skapar system, så att det civila försvaret blir verklighet.

Hittills har jag inte hört någonting som talar för att det civila försvaret kommer att bli verklighet på något sätt. Regeringen har inte sagt någonting om hur det ska gestaltas.

Då kommer min andra fråga: Vad kommer det civila försvaret att kosta? Finns det någon prognos för det?

Anf. 12 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Vi är överens om att det civila försvaret är mycket viktigt. Vi hade tidigare lager av förnödenheter. Men samhället ser inte ut så längre. Samhället har förändrats. Vi har inte lager någonstans längre. I stället fraktas det, som jag sa i mitt tidigare inlägg, mycket material och förnödenheter på vägar. Vi måste se hur samhället ser ut i dag, inte som det såg ut förut. Vi kan inte bygga lager någonstans i Sverige. I stället måste vi se till att transporter och alla de samarbeten som ska ske verkligen fungerar.

Några av oss har kaminer hemma. Det är några av oss som har tänkt lite till, eftersom vi har varit utsatta för till exempel elavbrott under flera dygn. Det betyder att vi har fått en visshet om hur det kan vara. Jag tror att många i Sverige inte är riktigt där än, alltså att de kan förstå att elen kan slås ut under många dygn och att de måste klara sig.

Detta samordnas av myndigheten MSB, och de kommer att se till att detta kommer i funktion. De ser till att det blir övningar för hela Sverige, med kommuner, med regioner och med de personer som är inblandade i detta. Men det är också ett privat näringsliv som vi ska ha upp på fötter och som kanske ännu inte har insett sitt ansvar i dessa delar. I dag ägs inte heller saker på samma sätt som tidigare i historien, utan vi står inför en ny verklighet som vi måste ta ansvar för.

Allt detta kommer så att säga sättas på fötter med hjälp av de riktlinjer som vi får men också av MSB, som kommer att se till att detta samövas.

Anf. 13 STIG HENRIKSSON (V) replik:

Herr talman! Låt mig först vara mycket tydlig, så att vi inte missförstår varandra på denna punkt. Vänsterpartiet fördömer verkligen i samma starka ordalag som alla andra Rysslands agerande på Krim och i Ukraina. Det handlar om det smutsiga krig man för där, de påverkanskampanjer som till och med Sverige är offer för och de förfärliga uttalanden som man gör på ett mycket nonchalant sätt. Men det handlar också om det aggressiva uppträdandet i närområdet med olika övningar. Det är ett beteende som absolut inte är godtagbart. Men just då är det så viktigt att hålla huvudet kallt.

Det är sant att Ryssland gick in i Georgien. Men vi bör ändå kanske komma ihåg att de gav oss en ovanligt bra ursäkt genom att Georgien började med att förklara Ryssland krig. Hur man kan komma fram till det vet jag inte.

Men nyckelfrågan är: Hur farligt är Ryssland? Det är naturligtvis oerhört viktigt att analysera. Det är sant att man har gjort en våldsam upprustning, vill jag påstå, under 2000-talet. Man har åtminstone fyrdubblat anslagen till militären.

Det är faktiskt först i år, i den reviderade budgeten, som man för första gången så att säga taktar ned lite grann.

Men det är mycket viktigt att komma ihåg att från Sovjetunionens fall och fram till år 2000 minskade militärutgifterna med 93 procent. Om man fyrdubblar från den nivån bör man ha bägge dessa siffror i minnet.

I dag är Rysslands militärutgifter 10 procent av Natos och 50 procent av Kinas. Östersjön är förlorat som ett sovjetiskt innanhav. Man har inga militärbaser. USA har jämförelsevis ett hundratal. Ryssland är en koloss på lerfötter som dessutom vilar på olja. Det är en auktoritär regim med dålig ekonomi. Oljan och sanktionerna gör sitt till. Man har en minskande

befolkning och en åldrande befolkning. Man har korruption och råvarube-
roende. Jag vill påstå att det i grund och botten är ett svagt land.

Anf. 14 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Ja, nog har Ryssland en auktoritär regim. Jag har varit i Ryssland många gånger och upplevt människors rädsla inför den makt som finns. Man törs inte säga saker rent ut. Man viskar fram saker. Man vågar inte stå för saker.

Det gäller att hålla huvudet kallt i det här. Självklart är det så, även för svensk del. Vi ska hålla huvudet kallt.

Det farliga är att man upprustar och dessutom inte använder det till försvar utan för att ta andra länder, att annektera andra länder, att gå in och göra någonting mot sina grannar. Man har en annan syn på historien. Man vill tillbaka till en stormaktstid som har varit, och man tror att man har den möjligheten. Det är det som är det svåra i den här historien.

Upprustningen har gått i rasande fart. När vi började i Försvarsberedningen sa vi att Ryssland utgick från en väldigt låg nivå, precis som Stig Henriksson säger. Men även om bnp i Ryssland faller håller man fast vid samma antal kronor när det gäller försvarsförmågan och upprustningen, och det är oroande.

Ryssland har aldrig varit en demokrati på det sättet, men man hävdar att demokrati är förfall och att man inte ska finnas med i det. Numera sitter man inte heller runt bordet i våra stora församlingar. Man är inte med och diskuterar för att försöka göra så att världen blir godare. Man har avstått, och man är heller inte välkommen på vissa håll. Det gör att det blir mycket svårare att komma fram till någon form av samverkan med och påverkan på varandra. Det här måste vi jobba betydligt hårdare med.

Anf. 15 STIG HENRIKSSON (V) replik:

Herr talman! Det är precis som du säger, Åsa Lindestam. Det är en förfärlig regim – framför allt för ryssarna, skulle jag vilja säga. Oerhört många drabbas hårt av det här. Demokratiförkämpar, hbtq-aktivister – det går att räkna upp stora grupper.

Å andra sidan: För ett antal år sedan fanns det en seriös diskussion om att Ryssland kanske skulle gå med i Nato. Vad hände sedan? Putin har inte bara plötsligt över en natt ändrat åsikt. Det finns kanske skäl till det, som vi inte har tid att gå in på här.

Sverige har ju nedrustat sedan kalla krigets slut. I reala termer tror jag att det är med 22 procent. Man kan jämföra det med de siffror jag tidigare redogjorde för vad gäller Rysslands dramatiska nedrustning och numera ganska dramatiska upprustning från en väldigt låg nivå.

Vi säger att vi är defensiva i vårt försvar och att vi övar defensivt. Då har jag väldigt svårt att förstå Baltopsövningen. En landstigningsövning – är det defensivt?

Det är sant att Putin gör som Sverigedemokraterna föreslår. Den militära förmågan prioriteras framför allt annat i budgeten. Men det är också sant att man för första gången faktiskt fick bromsa in när man reviderade budgeten i år, så det finns kanske hopp om att verkligheten hinner i kapp. Ryssland är en koloss på lerfötter.

Det här är nu inte enbart av godo. Stormakter i förfall är, vill jag påstå, ofta farligare än stormakter som har en bra utveckling. Problemet ur vår

synvinkel, när vi ska agera, är att ingenting skulle vara mer välkommet för Putin – med den sociala oro som ofrånkomligen kommer i det landet med dess korruption, minskande befolkning, ekonomi etcetera – än att kunna ena landet mot en yttre fiende. Det ska inte vi hjälpa honom med.

Anf. 16 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Ja, jag håller med om att yttre fiender i det här fallet inte är bra. Vi har också utverkat en massa sanktioner, som jag hoppas ska kunna påverka Ryssland så att man förstår att man är inne på fel väg.

Jag tror ändå att vi måste öva tillsammans med andra. Jag tror att de här övningarna som Sverige är med i är helt nödvändiga för vår del. Jag tror att vi behöver ha en hel del sådana övningar, både nu och framgent, för att visa att vi kan klara de delarna.

Det gäller att sitta med runt bordet. Det gör ju Sverige. Men eftersom Ryssland har backat i de här delarna blir det väldigt svårt att föra någon form av dialog.

Jag vet att Ryssland fortfarande är med i OSSE-familjen. Man kommer till de mötena, och man skickar sina främsta parlamentariker till OSSE. Men jag tror att det är så gott som den enda organisation där man fortfarande finns kvar. OSSE har alltså ett stort arbete att göra.

Nedrustningen måste vi fortsätta jobba med. Det måste vara målet för Sverige att världen ska nedrustas. När vi stod här i kammaren för några år sedan var vi helt övertygade om att världen var en godare plats att leva på. Men de senaste två åren har det hänt någonting, och det har ökat – all den fara som har funnits har ökat.

Det är många länder, inte bara Ryssland, som är i förfall. Just att vara i förfall är oändligt svårt, för när en stat rasar samman blir den ännu farligare än en stat som leds av någon.

Jag tror ändå på demokratiutveckling. Jag tror på nedrustning, och jag tror på att förhandling och samtal är vägen framåt för oss.

Anf. 17 KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! I morgon är det exakt sex år sedan riksdagen senast fattade beslut om Sveriges försvars- och säkerhetspolitiska inriktning. Det var 2009 som riksdagen fattade beslutet att anta solidaritetsförklaringen och reformera det svenska försvaret från grunden. Åtskilligt har hänt under de sex år som gått. Framför allt har läget i vårt närområde och i omvärlden förändrats och försämrats.

Det här innebär att det inte är så ofta kammaren får tillfälle att fatta beslut om den försvarspolitiska inriktningen och om den säkerhetspolitiska inriktningen. Vi har många debatter och replikväxlingar, men nu ska vi faktiskt fatta ett beslut som sedan ska styra inriktningen av försvaret en god tid framöver.

Som sagt, och det har vi också hört i de inledande anförandena: Förändringarna i världen har skett i snabb takt. Globalisering, urbanisering och digitalisering har skapat nya möjligheter men också enorma utmaningar.

Det är en oroligare värld vi har runt omkring oss. Det ser vi inte minst i det ökande antalet konflikter. Enligt Sipris årsbok för 2014, som presen-

terades i dag, ser trenden att antalet väpnade konflikter sjunker och att antalet omkomna offer till följd av väpnade konflikter sjunker nu ut att brytas. Vi har ett blodigt 2014 att se tillbaka på.

Allvarliga konflikter pågår i Irak, Syrien, Nordafrika, Mali, Nigeria och Centralafrikanska republiken med svåra humanitära kriser till följd. Vi ser att demokratin och respekten för mänskliga rättigheter trycks tillbaka och att den internationella terrorismen hotar hela det öppna, fria samhälle som vi vill leva i och som vi vill att fler ska kunna ta del av.

I vårt närområde har Rysslands aggressivitet tilltagit. Rysslands agerande i Ukraina visar att landet inte drar sig för att med militära medel ändra ett lands gränser. Rysslands annektering av Krim och militära angrepp på Ukraina utmanar hela den freds- och säkerhetsordning som vi har försökt bygga upp i Europa efter kalla krigets slut.

Allt detta påverkar naturligtvis Sverige. Den oroliga omvärlden ställer krav på svensk utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik. Vi är satta under tryck.

Vad drar vi då för slutsatser? Jo, herr talman, de kan enkelt sammanfattas i två huvudpunkter.

För det första måste den svenska försvarsförmågan stärkas. Det kommer nästa ärendedebatt att behandla på djupet senare i dag.

För det andra måste Sverige fortsätta bygga säkerhet tillsammans med andra. Vi behöver mer samarbete, inte mindre.

Målen för vår säkerhetspolitik är väl beskrivna i propositionen och föreslås vara desamma. Här beskrivs också hur viktigt det är att alla politikområden samverkar. Alla samhällssektorer måste också samverka för att kunna bygga upp en stark svensk säkerhetspolitik. Vi måste använda samhällets samlade resurser för att kunna möta hoten mot vår säkerhet.

Men som vi konstaterar – vi gjorde det redan 2009 – ska vi bygga säkerhet tillsammans med andra. Det är genom mer och starkare samarbeten som Sverige kan möta de utmaningar som vi står inför. Från Moderaternas sida vill vi se ett ännu starkare samarbete inom EU, ett starkare samarbete med våra nordiska och baltiska grannländer, ett starkt internationellt samarbete inom ramen för FN, inom ramen för Nato och inom ramen för OSSE.

I propositionen beskrivs väl vikten av samarbete och sammanhållning i Europa med en principfast och tydlig europeisk utrikespolitik, och det är väldigt bra. Propositionen beskriver samarbetet med Europas östra grannskap och södra grannskap men också globalt, där EU kan vara en aktör för fred och säkerhet i världen.

Det finns dock saker som vi kan göra ännu bättre. Och jag och Moderaterna välkomnar att vi har träffat en uppgörelse med regeringens partier för att ha en grund att stå på när det gäller utformningen av försvaret och den säkerhetspolitiska inriktningen för de kommande åren. Vi har en god tradition av samsyn, och även om vi inte tycker lika i alla detaljer har vi en gemensam syn på grunden för vår säkerhet.

Men tittar vi tillbaka, herr talman, kan vi se att Sverige sedan kalla krigets slut har övergivit möjligheten till neutralitet i krig i vårt närområde till förmån för att bygga just säkerhet tillsammans med andra länder. Den här processen har fortgått under såväl socialdemokratiska regeringar som borgerliga regeringar. Medlemskapet i EU 1995 var naturligtvis ett väldigt

viktigt steg på samarbetets väg, men också att vi blev medlemmar i Natos partnerskap för fred 1994 var ett viktigt steg.

Samarbetet med Nato har sedan dess fördjupats på flera områden. Det gäller internationella insatser, övningssamarbete och det värdlandsavtal som har nämnts här i dag. Det är angeläget att Sverige fördjupar vårt samarbete med Nato, för då bygger vi säkerhet i samverkan och stärker vårt försvars möjlighet att öva med en kvalificerad partner.

Vi kan titta på vad som har hänt sedan 2009 och hur solidaritetsförklaringen har mottagits. Vad vi gjorde under förra mandatperioden var att vi gav en utredare i uppdrag att titta just på Sveriges internationella samarbeten för att se hur vi ska utveckla vår säkerhetspolitik framöver. Det var Tomas Bertelman som fick uppgiften att göra utredningen. Han menar att Sveriges internationella försvarssamarbeten och det fördjupade samarbetet i Nato i kombination med vår egen solidaritetsförklaring från 2009 för oss så nära Nato att vi knappast att undgå att identifieras med alliansen utan att vare sig få den effekt av samarbetet eller det solidariska skydd som ett medlemskap skulle innebära.

Vi moderater tycker som sagt att det är bra att det finns en bred överenskommelse om den framtida inriktningen. Vi tycker att det är bra att det där ingår en utredning om Sveriges försvarspolitiska samarbeten och medlemskap. Vi ser utredningen som en bra ståndpunkt. Men som parti skulle vi önska att vi kunde gå ett steg längre därför att för Moderaterna är inte frågan om vi borde bli medlemmar i Nato, utan frågan är faktiskt hur. Det är då viktigt att se på de konkreta förutsättningarna för ett medlemskap och vad det skulle innebära.

Vi vill fördjupa Sveriges samarbete med Nato, och vi vill verka för en svensk anslutning. Vi tror att det skulle ge Sverige större möjlighet att ta ansvar för och påverka en organisation som i dag är helt central för både vår egen och Europas säkerhet. Vi tror att det skulle stärka vår säkerhet i en tid då osäkerheten i vårt närområde ökar. Sverige skulle också på allvar kunna ha ett mer effektivt nordiskt samarbete inom ramen för Nato som skulle kunna gälla i alla lägen, inte bara i fredstid.

För att ett sådant beslut ska kunna bli verklighet krävs naturligtvis en bred parlamentarisk förankring och uppslutning och ett folkligt stöd. Vi tycker också att ett sådant beslut ska tas i nära dialog och helst tillsammans med Finland. Och naturligtvis är det nationella beslut i parlamenten som skulle ligga till grund för ett sådant beslut.

Herr talman! Säkerhetspolitiken är en del av det som bygger en tröskel som inte något land ska vilja kliva över för att utmana vår självständighet och territoriella suveränitet. Jag tycker att det är bra att vi nu diskuterar säkerhetspolitiken och att vi också vågar prata om ett fördjupat samarbete med Nato, kanske till och med vågar prata om vad ett medlemskap för svensk del skulle innebära.

Herr talman! Jag är glad över att vi har en bred samsyn, att det är så många partier som har slutit upp kring den framtida inriktningen. Det är viktigt för myndigheten Försvarsmakten, men det är också en viktig signal både till våra egna medborgare och till omvärlden.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

(Applåder)

Anf. 18 MIKAEL JANSSON (SD) replik:

Herr talman! Det är alltid otydligt vad solidaritetsförklaringen innebär. Exempelvis säger de baltiska folken: Tack för solidaritetsförklaringen! Men vi räknar den som noll. Vi räknar inte med att vi kommer att få någon hjälp.

Vad innebär solidaritetsförklaringen schematiskt? Vilken hjälp ska vi ge till andra nationer i nöd? Finns det något schematiskt att säga om det?

Anf. 19 KARIN ENSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Den solidaritetsförklaring som riksdagen antog 2009 är väldigt tydlig. Den visar tydligt på vilken ambition Sverige har. För första gången kunde vi fatta ett beslut här i riksdagen som inte bara talade om vad Sverige inte var, att vi inte var medlemmar i Nato eller inte var det ena och det andra. Vi var nu medlemmar i EU, och EU hade i sitt Lissabonfördrag antagit två olika typer av solidaritetsdeklarationer som handlar om att man ska ställa upp för varandra. Som ett utflöde av detta kunde vi komma överens här i riksdagen om att Sverige vill ta ansvar, inte bara för vår egen säkerhet utan också för våra grannars säkerhet och övriga EU-länders säkerhet. Det utvidgades till att omfatta även Norge och Island, som inte är EU-medlemmar.

Detta tycker jag, herr talman, är en i grunden väldigt god princip, för vi vet ju att vår säkerhet hänger så oerhört nära samman med våra grannars säkerhet. Därför var vi överens om att vi inte skulle stå vid sidan om och passivt titta på om en kris, en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat land.

Jag hoppas att Sverigedemokraterna tycker att det här är en bra idé. Men det jag har hört i dag och tidigare tycker jag inte visar på att Sverigedemokraterna är beredda att ställa upp för sina grannar. Det tycker jag är bekymmersamt, eftersom, som jag just sa, herr talman, vår säkerhet är så intimt sammankopplad med våra grannars säkerhet.

Vi är beredda att hjälpa till, och det gäller med såväl civilt som militärt stöd. Och vi förväntar oss och hoppas på att få samma hjälp tillbaka. Men en solidaritetsförklaring är inte en ersättning för några försvarsgarantier. Det är ett komplement till de samarbeten vi har med de fördelar och nackdelar det har att inte ingå i någon försvarsallians.

Anf. 20 MIKAEL JANSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tycker fortfarande att solidaritetsförklaringen är otydlig.

Problemet är att när krig utbryter är det väldigt svårt att ta ställning, för det är så svårt att hjälpa någon som är i krig. Det krävs väldigt mycket för att ta sådan ställning.

Vi är tydliga med att vi vill att Sverige och Finland ska ingå en försvarsallians så fort som möjligt, för det höjer bägge länders trösklar mot andra länders aggressioner.

Vad gäller Baltikum har vi inte kunnat skissa på någon verklig hjälp, men det är inte heller solidaritetsförklaringen. Vi kan tänka oss ett fall. Säg att Ryssland angriper Estland. Då finns det olika saker som Sverige kan göra. Vi kan ha en högstämmd retorik, vi kan ge stöd till Estland som icke-stridande och vi kan förklara Ryssland krig. Vilket av de tre alternativen är det som kommer att bli resultatet av solidaritetsförklaringen?

Anf. 21 KARIN ENSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Mikael Jansson sa i sitt inledningsanförande att säkerhetspolitiken är ett spel, i bästa fall med öppna kort. Det blir tydligt i repliken att det är så Mikael Jansson ser på det. För mig är säkerhetspolitik inte ett spel utan något som är helt avgörande för hur vi ska kunna bevara vår självständighet, hur vi ska förhålla oss till andra och hur vi ska kunna bevara både frihet och stabilitet i vårt eget land och övriga delar av världen.

Solidaritetsförklaringen ser jag som ett sätt för Sverige att lämna en isolationistisk politik, en politik som innebär att vi ställer oss vid sidan om och tittar på och hoppas att det går bra för just bara oss.

Skillnaden mellan en försvarsgaranti, det som Mikael Jansson uppenbarligen vill ingå med Finland endast, och en solidaritetsförklaring är att uttrycka en ambition. Sedan måste det givetvis, som i alla fall, fattas separata beslut beroende på vilka omständigheter man är i.

Det är betecknande för Sverigedemokraterna att man helst inte vill samarbeta och ta det gemensamma ansvaret. Det enda man kan tänka sig är att möjligen göra det tillsammans med Finland – men inte med något annat grannland. Det är svårt att se konsekvensen i Sverigedemokraternas säkerhetspolitik.

Säkerhetspolitiken ska vara tydlig. Den ska inte spelas utan vara tydlig både för våra medborgare och för våra grannländer. Solidaritetsförklaringen har varit ett bra sätt för Sverige att försöka definiera vad våra intressen är och hur vi ska agera i ett läge där våra grannländer eller andra delar av EU är hotade. Men det är ingen försvarsgaranti, och det är därför det är en skillnad mot att vara medlem i till exempel en försvarsallians.

Anf. 22 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP):

Herr talman, ärade ledamöter och ni som ser debatten via tv! Det här är en viktig debatt. Tack för att ni lyssnar!

Sverige måste vara en stark röst i världen för fred, demokrati och mänskliga rättigheter, i närområdet och globalt.

De senaste åren har den säkerhetspolitiska situationen i vårt närområde försämrats. Den ryska aggressionen i Ukraina är oacceptabel. Rysslands annektering av Krim är folkrättsvidrig och måste fortsätta fördömas. Ryssland har ökat sin aktivitet i Östersjöområdet och för en intensiv informationskrigföring. Detta måste vi förhålla oss till. Men förhållningssättet får inte stavas Nato.

Vänner! Jag känner ett starkt ansvar inför våra barn. Ett medlemskap i Nato är en osäkerhetspolitik, inte en säkerhetspolitik. Risken för krig i Sverige skulle öka. Vi skulle tvingas ha Natotrupper på svensk mark, kanske bestyckade med kärnvapen. Vi skulle inte kunna undgå att bli en del av ett slagfält om krig bröt ut.

Ett Natomedlemskap skulle dessutom gynna de bakåtsträvande i den ryska makteliten, som skulle peka på ytterligare hot från väst. Den kalla krigsretorik som vissa partier i Sveriges riksdag för skrämmer mig.

Ett grundläggande element i svensk säkerhetspolitik och diplomati måste i stället vara att verka för fredlig utveckling, stabilitet och ömsesidigt förtroende i den euro-atlantiska regionen. En sådan politik främjas inte av ett svenskt Natomedlemskap. Alliansfriheten har tjänat Sverige väl och kommer att göra så även i framtiden.

Herr talman! Sverige måste ha ett välfungerande försvar. Om det är vi överens, och åtgärder vidtas. Men säkerhetspolitik är så mycket mer än svensk försvarspolitik. Den är global, en global fredspolitik.

Vi lever i en orolig tid med utmaningar större än någonsin. För att få en säkrare värld måste vi hantera klimatutmaningarna, motverka terrorismen, hindra de globala epidemierna, stå upp för de mänskliga rättigheterna och utrota fattigdomen.

Väpnade konflikter är ofta ett resultat av en ojämlig resursfördelning, brist på demokrati, mänskliga rättigheter och minskande naturresurser. En utvidgad säkerhetsanalys visar att risken för väpnade konflikter ökar med konkurrens inom och mellan länder om energi, vatten, mat och mineraler.

Herr talman! Över 50 miljoner människor är på flykt i världen i dag. Inte ens under brinnande världskrig har vi sett fler människor på flykt undan förföljelse och död. Hälften av dem är barn. Nära 90 procent återfinns i den fattigare delen av världen.

Blodtörstiga terrorgrupper som IS i Syrien och Irak och Boko Haram i Nigeria har decimerat människovärdet till just ingenting. Oskyldiga dödas i stora antal. Kvinnor och barn kidnappas. Sexuella övergrepp är en del av en vidrig krigsföring.

Listan på konflikter i världen kan göras lång: Israel–Palestina, Mali, Afghanistan, Libyen, Yemen, Kongo-Kinshasa och Centralafrikanska republiken. Situationen i Burundi är minst sagt oroande.

Det är inte klokt att världen står handlingsförlamad, att vi inte har förmågan att skydda eller ännu bättre avstyra uppblossande konflikter innan de bryter ut i krig. Här måste Sverige och omvärlden göra så mycket mer.

Här har Sverige genom sin alliansfrihet en särställning. Miljöpartiet driver därför på för att Sverige ska satsa mer på fredsöbyggande åtgärder i form av fredsdiplomati, medling, förhandling och försoningsskapande åtgärder.

Sverige ska också finnas kvar när de internationella styrkorna har åkt hem och tv-kamerorna slocknat och bistå dessa länder med att bygga upp sina samhällen på nytt och ge människor hopp om en demokratisk framtid.

FN-systemet och de konventioner som Sverige har ratificerat ger ramar och verktyg för att stävja kränkningar och brott, skydda civilbefolkningen och utkräva ansvar av de skyldiga. Sverige arbetar för att stärka FN-systemet. En plats i säkerhetsrådet skulle stärka Sveriges roll i den globala fredspolitiken.

Herr talman! Vi bygger inte freden genom en upprustningsspiral. Som FN:s generalsekreterare Ban Ki Moon en gång sa: Världen är överbeväpnad, och freden är underfinansierad. Världen lägger ungefär 12 000 miljarder svenska kronor på militär upprustning varje år.

Det är oroande att takten i kärnvapenedrustningen minskar och att Ryssland och USA moderniserar de kärnvapen som finns kvar. Kärnvapen har också blivit lättare att använda och kan bli föremål för cyberattacker. Ryssland har uttalat kärnvapenhot, och terrorister vill få tag på kärnvapen. Så länge det finns kärnvapen är risken stor att de används. Detta, mina vänner, är en mycket oroande utveckling som vi måste motarbeta.

Herr talman! Gemensamt för krig och konflikter är att de drabbar kvinnor och barn hårdast. Sveriges driver en feministisk utrikespolitik – på riktigt. Jag är stolt över den, för här finns otroligt mycket att göra.

Många frågar sig var kvinnorna finns och varför förhandlingsborden kantas av idel män. Kan man nå en varaktig fredlig lösning om bara hälften av befolkningen finns representerad? Nej, det kan man faktiskt inte.

Sverige lägger därför stor vikt vid implementeringen av resolution 1325. Krig drabbar alla, och fred byggs gemensamt. Ur en rent demokratisk synvinkel är det ohållbart att exkludera kvinnor i frågor som rör liv och död.

Herr talman! Utrikespolitiken ska vara den främsta försvarslinjen. Säkerhetspolitiken ska vara en fredspolitik. Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 23 STIG HENRIKSSON (V) replik:

Herr talman! Jag vill tacka dig, Pernilla Stålhammar, för att du breddar debatten om det säkerhetspolitiska perspektivet.

Jag ska läsa innantill från något som jag tycker låter himla bra:

”Sverige måste skapa sig en säkerhetsstrategi som vilar på en bredare grund än den vi har idag. En säkerhetsstrategi är inte längre något exklusivt för det militära försvaret, utan har sin giltighet över hela samhället.

Globalisering innebär att det inte går någon skarp gräns mellan extern och intern säkerhet, mellan civila och militära åtgärder. En modern nationell säkerhetsstrategi måste omfatta alla dessa aspekter.”

Det jag läste högt ur var Miljöpartiets kommittémotion om försvaret 2013/14. Jag tycker att det är väl uttryckt. Jag ser inte riktigt att propositionen lever upp till detta, men det får väl vara ett work in progress. Jag saknar det breda perspektivet, och jag beklagar att jag själv inte har lyckats formulera det lika bra.

För att betona vikten av detta blir min naiva fråga: Hur ska vi som tänker så lyckas utvidga debatten och så småningom besluten till detta bredare synsätt?

Anf. 24 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar Stig Henriksson. Jag vet att vi står enade i detta, och så gör också regeringen.

Självfallet måste arbetet fortsätta, och vi måste ha en bred säkerhetspolitik som också är en fredspolitik. En väg att gå är att lyfta in detta i arbetet med politiken för global utveckling. Regeringen kommer att arbeta vidare med och ha mångfacetterade dialoger om en plattform och en nystart för den politiken, och där kommer såklart det säkerhetspolitiska globala perspektivet in.

Anf. 25 STIG HENRIKSSON (V) replik:

Herr talman! Det tycker jag är jättebra.

Problemet är att jag tror att alla här, från samtliga partier, egentligen är medvetna om detta. Men när vi sedan kommer till olika rapporter och så småningom propositioner och till och med i debatten snävas det tyvärr alltmer in till att handla om det traditionella militära försvaret.

Det är klart att det ska handla om det också. Detta är ändå en försvarsdebatt, och det är ingen oväsentlig del av det hela. Men det känns trist att vi så lätt snävar in till att bara titta på de faktorerna.

Jag tackar dig än en gång, Pernilla Stålhammar, för att du har breddat debatten.

Anf. 26 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar Stig Henriksson.

Vi står som sagt enade i detta och får fortsätta att diskutera hur vi kan gå vidare i arbetet. Det finns många möjligheter framöver.

Anf. 27 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Jag tackar Pernilla Ståhlhammar för ett engagerat anförande mot militärt försvar och upprustning och för civilt försvar och bredare säkerhetspolitik. Anförandet slutade i att Sverige inte på något sätt bör närma sig Nato.

Givet detta anförande, herr talman, har jag en fråga. Pernilla Ståhlhammars parti sitter i en regering som har använt sina nio månader vid makten till att bland annat besluta om svenskt deltagande i Nato Response Force, Natos snabbinsatsstyrka. Man har dessutom påbörjat implementeringen av Host Nation Support, värdlandsavtal, vilket gör det möjligt för oss att ta emot militär hjälp från Nato. De gröna har även medverkat till en försvarsuppgörelse som, låt vara i liten mån, ökar Sveriges försvarsutgifter framöver.

Min fråga, herr talman, är: Varför säger Pernilla Ståhlhammar en sak när hennes kollegor i regeringen gör en helt annan?

Anf. 28 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP) replik:

Herr talman! Jag tycker inte att jag gör en sak och regeringen en annan. Det finns ingen motsättning här.

Som jag sa i anförandet är vi överens om att vi måste ha ett bra och fungerande svenskt försvar. Där är alla partier överens, även om Allan Widman och hans parti önskar mer.

När det gäller värdlandsavtalet är det ett beslut som fattas längre fram. Jag ser fram emot att vi i Sverige kommer att ha en viktig debatt om detta.

Anf. 29 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Jag hörde tydligt Pernilla Ståhlhammar säga att försvaret och de militära resurserna i världen är överfinansierade. Men de rödgröna i regeringen menar att så inte är fallet i Sverige, utan de stärker försvarsanslaget med 10,2 miljarder brutto.

Jag blir lite brydd när jag hör Pernilla Ståhlhammar prata om att värdlandsavtal är något vi ska ta ställning till i framtiden. Innan denna riksdag kan få ta ställning till ett värdlandsavtal, Pernilla Ståhlhammar, ska dina partikollegor i Regeringskansliet ha berett frågan och lämnat en proposition till riksdagen.

Jag vågar drista mig till att tro att Miljöpartiet avser att föra denna fråga till riksdagen och därmed föreslå att Sverige ska bli föremål för värdlandskap.

Anf. 30 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP) replik:

Herr talman! Allan Widman har rätt. Vi har stärkt det svenska försvaret. Man har nedrustat försvaret under en tid innan vi fick regeringsmakten. Vi ser att den säkerhetspolitiska situationen, inte minst i närområdet, har förändrats. Vi står därför bakom det beslut som har fattats om försvaret.

När det gäller världslandsavtalet vill jag hänvisa till att det pågår en beredningsprocess och att det kommer att behandlas senare.

Prot. 2014/15:116
15 juni

-----
*Säkerhetspolitisk
inriktning – Sveriges
försvar för perioden
2016–2020*

Anf. 31 KARIN ENSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Det var intressant att höra hur Miljöpartiet nu försöker förklara på vilket sätt man står bakom propositionen. Det blir framför allt intressant när Miljöpartiet ska vara både för och emot det fördjupade samarbetet med Nato.

Jag hörde en del uttalanden, herr talman, som jag gärna vill att Pernilla Stålhammar förklarar lite närmare. Om jag hörde jag rätt sa Pernilla Stålhammar att ett svenskt medlemskap i Nato skulle öka risken för krig i Sverige. På vilket sätt skulle det ske, och vad har Pernilla Stålhammar för argument? Det var min ena fråga.

Min andra fråga handlar om det som jag också hörde Pernilla Stålhammar säga, nämligen att ett närmande till Nato egentligen bara skulle gynna bakåtsträvande krafter i Kreml och Ryssland. Tycker Pernilla Stålhammar att det är EU, USA eller Nato som har provocerat fram den aggressivitet som finns från rysk sida? Hur ser Pernilla Stålhammar och Miljöpartiet på den ryska aggressionen och på västs skuld i detta?

Anf. 32 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar Karin Enström för frågorna.

Risken med Nato är att om vi skulle vara fullvärdig medlem i Nato skulle man kunna använda Sverige som bas för krigföring. Vi skulle bli tvungna att ingå i planeringen. Vi får inte glömma att Nato är en kärnvapenallians och att vi i Sverige är emot kärnvapen. Vi vill nedrusta. Vi vill ta bort kärnvapen. Så länge de finns utgör de ett stort hot mot omvärlden. Skulle de användas skulle det vara en katastrof för mänskligheten.

Vi skulle inte kunna stå upp på samma sätt för att driva en antikärnvapendiplomati. Vi skulle i stället få stå där och besluta om hur Natos kärnvapen ska kunna riktas mot olika mål i Ryssland.

Det är några av riskerna, som jag ser det.

Om vi skulle ha provocerat fram Rysslands agerande? Nej, det tycker inte jag eller Miljöpartiet. Det östliga partnerskapet är av största vikt. Vad jag menade var att vi har en upprustningsspiral. Ju mer spänningarna ökar i vårt närområde, desto mer agerar den andra sidan. Vi vill inte ha den våldsspiralen.

Anf. 33 KARIN ENSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Tack för svaret, även om det blev mer som en utläggning kring riskerna med kärnvapen. Jag håller naturligtvis med om att vi måste försöka fortsätta samarbeta och arbeta internationellt för att minska antalet kärnvapen i världen. Det kan ske bara genom internationellt samarbete.

Men tillbaka till huvudfrågan: Menar Pernilla Stålhammar att det skulle vara provocerande och att det skulle öka risken för krig om Sverige skulle bli medlem i Nato? Gäller detsamma också Finland?

Jag hör – men jag hoppas att jag hör fel – en underton av att vi, när vi gör egna säkerhetspolitiska vägval, snarare måste lyssna på vad den större och starkare grannen tycker och att vi därmed inte ska göra det.

Pernilla Stålhammar talar också mycket om alliansfrihet, att det är tack vare den som vi kan göra skillnad i världen. Men vi är ju inte alliansfria. Sverige är medlem i en mycket viktig politisk allians, nämligen EU. Det är inom ramen för EU som vi driver försvars-, utrikes- och säkerhetspolitik, även om vi naturligtvis inte har ett gemensamt försvar. Men det är en gemensam utrikespolitisk röst som gör skillnad och som ska vara en global aktör även när det gäller säkerhetspolitik.

Men Miljöpartiet gillar ju inte det heller. Det vore intressant att höra. Även i EU finns det ju länder som har kärnvapen. Det tycker jag inte gör EU till en kärnvapenallians. Det vore intressant att höra hur Pernilla Stålhammar ser på motsättningen mellan att kunna vara med i EU men inte kunna vara med i Nato på grund av det finns medlemsstater som har kärnvapen.

Men tillbaka till huvudfrågan: Hur skulle ett Natomedlemskap öka risken för krig i Sverige?

Anf. 34 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP) replik:

Herr talman! Återigen måste jag säga att det inte handlar om att vi genom att gå med i Nato provocerar fram något, utan det handlar om att vi hamnar i en våldsspiral, det vill säga att vi ökar spänningarna genom att vi går med i Nato och en annan part reagerar. Det handlar inte om att vi på det sätt som Karin Enström beskriver är rädda för att det är vi som provocerar fram ryskt agerande.

När det gäller alliansfriheten kan jag beträffande EU säga att vi har föreslagit att vi ska ha en fredskår inom EU. Vi vill satsa i vårt samarbete inom det europeiska samarbetet också på fredsdiplomati, som vi tycker att Sverige ska göra men också att EU ska kunna göra mer.

Anf. 35 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! En gång i tiden handlade säkerhet om att bygga murar och gräva vallgravar. I dag finns insikten att ensam inte är stark. Vi bygger i dagens mycket komplexa värld säkerhet tillsammans. Hoten ser annorlunda ut i dag än i går och jämfört med i morgon. Försvaret är den hårda kärnan i vår gemensamma säkerhetspolitik. Först är det diplomati, handel och samverkan i olika sammanhang, inte minst i EU, Norden och naturligtvis FN. Vi har utvecklingsbistånd och vill jobba med problemlösning i fråga om mänskliga rättigheter, demokrati och rättsväsen som fungerar. Vi har Europarådet som en kraft i det sammanhanget, och vi har OSSE. Men i grunden är det så att vi bygger säkerhet också genom ekonomisk styrka, att vi har ett robust och säkert samhälle här hemma.

Herr talman! År 2009 hade vi ingen säkerhetspolitisk debatt, men 2015 har vi det, innan vi tar ett inriktningsbeslut kring försvarsfrågorna. Det är bra och välkommet.

Försvarsberedningen, som är en del av vårt underlag, lämnade den 31 maj 2013 sitt betänkande *Vägval i en globaliserad värld*. Den pekade just på globaliseringen. Den pekade på religiösa, etniska och nationalistiska åsikter som skulle komma att stärkas, liksom sociala motsättningar, grundade på en ojämlig fördelning av resurser, som skulle kunna skapa osäkerhet. Den pratade om livsmedel, klimatet och migrationen, om resurskonkurrensen, om behovet av att öka livsmedelsförsörjningen med 30 procent,

om energi som skulle behöva öka med 50 procent över lite längre tid. Den talade om flöden, handelsflöden och hot mot vår säkerhet till följd av detta.

Men, herr talman, den 31 maj 2013 nämndes inte Isil med ett ord i betänkandet. Då syntes inte den utveckling som vi på senare tid har följt i Syrien och Irak. Då skrev man också om vår kontinent: ”Samtidigt som Europa upplever den säkraste och fredligaste situationen på vår kontinent någonsin ...” Så lät bedömningen den 31 maj 2013.

I den försvarsberedning som föregick 2009 års beslut och som lämnade sitt betänkande före Georgienkriget syntes inget av Rysslands agerande i Sydossetien eller Abchazien. När inriktningsbeslutet togs 2009 hade en komplettering gjorts.

Vi fick till vår säkerhetspolitiska analys en komplettering i Försvarsberedningens slutbetänkande till följd av vad som hände i Ukraina under 2014, en ny analys post 2013, då vi hade den fredligaste situationen på vår kontinent någonsin.

Herr talman! Vi levde då med bilden av perestrojka, bilden från 80-talet som förändrade mångas uppfattning att öst är öst och väst är väst och aldrig mötas de två. Vi såg med glädje hur Berlinmuren föll 1989. Vi välkomnade med öppna armar nya medlemmar i vår gemensamma värdegrund i Europarådet för att stärka mänskliga rättigheter, för att stärka demokrati och för att stärka rättsstaten och på det sättet bygga gemensam säkerhet i vårt Europa, såsom vi lärt efter andra världskriget att vi borde göra.

Det fanns hopp om en ny gemenskap som sträckte sig från Atlanten till Vladivostok. Det fanns hopp om öppenhet och säkerhet på en alltmer gemensam värdegrund. Det låg naturligtvis alltjämt bakom perspektiven från Försvarsberedningen och bilden av vår fredliga kontinent.

Under Putins ledning har Ryssland dock visat att man har en annan vilja, att man är beredd att bryta överenskommelser. Den olagliga annekteringen av Krim var det många som aldrig hade kunnat förutse och hoppades aldrig skulle hända. Men den hände.

Vi såg hur Helsingforsdeklarationen, en del av det som vi jobbade med för att bygga säkerhet och öppenhet, glömdes bort eller medvetet negligerades. Vi hörde Putin, och faktiskt också Medvedev redan 2008, föreslå en ny säkerhetsordning eftersom man inte gillade vad man såg.

Ryssland försöker under Putin återta en del av sin historiska världsbild, med intressesfär och geopolitik. Den tyska militära doktrinen från 2014 är bara ytterligare ett tecken på detta. Där talar man om karaktärsdrag för nuvarande militära konflikter, samordnad användning av militärt våld och politiska, ekonomiska och informationsmässiga eller andra åtgärder av icke-militär karaktär, genom ett brett användande av en befolknings kapacitet till protester av specialoperationstrupp.

Jo, så kan man fortsätta. Det har vi sett. Man försöker splittra EU och splittra Nato. Man utnyttjar inte bara militära medel utan långt mycket mer icke-militära medel.

Vi ser kärnvapenupprustning och hörde så sent som i dag, från Sipri, hur detta förstärks. Vi har sett Arktis militariserats på nytt. Vi hoppades att det inte skulle ske.

Östra grannskapet prövar oss, igen. Ryssland har visat att det inte bara handlar om retorik, vilket det ibland låter som i den här debatten. De är verkligen beredda att handla.

Litar våra grannar på vår solidaritet? Häromdagen kunde vi se en opinionsbild om Nato och viljan att agera utifrån den säkerhetsgaranti som finns. Ryssland läser också den. Putin läser också den. De ser naturligtvis att bilden ser mycket splittrad ut. Det bidrar inte till vår gemensamma säkerhet.

Det är därför viktigt att vi är tydliga med att vi är solidariska, med Norden, med Baltikum och med EU. Sverige är inte neutralt. Vi är en del av EU och en del av en politisk allians. Vi är solidariska.

Sedan kalla krigets slut har Europa ändrats. Nya EU-medlemsstater har kommit till, och vi har sett nya Natomedlemmar runt omkring oss. Det påverkar oss alla. Vi har också sett – och det är en insikt att ta med – att ingen torde angripa Sverige eller en EU-stat, ensamt. Det kommer att vara ett angrepp på alla. Det måste vi förhålla oss till.

Det är viktigt att vi hittar gemensamma lösningar, baserade på vår värdegrund. Det är naturligtvis ingen tvekan om den transatlantiska länkens betydelse för vår säkerhet.

Sedan försvarsbeslutet 2009 har vi också sett en utredning från Tomas Bertelman, vilken har varit uppe i debatten tidigare. Den pekar på luckor i vår säkerhetspolitik där ytterligare analys krävs. Centerpartiet har därför önskat en utredning om för- och nackdelar med ett Natomedlemskap. För oss är det viktigt att den nya analys som ska göras, i den rapport som vi väntar på, också tar fasta på detta.

Finlands sak brukar ibland vara vår. Även här måste vi se till att vi kan klara av att göra det som Finland gör.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis understryka att vi samtidigt måste bygga säkerhet på bredden, inte bara stirra oss blinda på det som händer här och nu så att det tar all vår uppmärksamhet. Vi får inte tappa bort vårt arbete för en hållbar värld, där människor får möjlighet att leva ett liv som de drömmer om – i en värld med frihet, fred och försoning. Bara så kommer vi att gemensamt bygga en säkrare värld där vi inte behöver se krig och konflikter, vare sig på vår kontinent eller i andra delar av världen. Det är något som vi alla jobbar för.

I detta anförande instämde Ola Johansson (C).

Anf. 36 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! I dag debatterar vi inriktningspropositionen. Debatten är uppdelad i två olika debatter, och den här första debatten handlar om det säkerhetspolitiska läget.

Om vi blickar ut över världen ser vi mörka moln torna upp sig. Vi ser det i Mellanöstern, där vi ser Isis agera på ett förfärligt sätt. Vi ser hemvändande jihadistister som kommer till Europa. Det medför också stora säkerhetsrisker.

Vi ser även hur det säkerhetspolitiska läget blir tuffare i vårt eget närområde. Flera samverkande faktorer förstärker den bilden. Den stora osäkerheten leder till att vi måste vara beredda att kunna justera försvars- och säkerhetspolitiken i takt med att omvärlden förändras.

Det är just vad Nato gör nu. USA:s försvarshögkvarter, Pentagon, planerar att permanent ställa upp stridsvagnar, stridsfordon för infanterienheter och andra tunga vapen i flera av de baltiska staterna och länderna i östra Europa, rapporterade New York Times i helgen. Upprustningen ska räcka till upp till 5 000 amerikanska soldater och ska avskräcka Ryssland från ytterligare möjliga aggressioner i området i framtiden. Lettland, ett av de länder som vapnen är tänkta att försvara, är mycket positivt inställt till en starkare amerikansk närvaro.

New York Times konstaterar att åtgärden kan ses som ännu ett tecken på det försämrade säkerhetspolitiska läget i Europa, dessutom i vår del av Europa.

Herr talman! Det ryska väpnade angreppet mot Ukraina visar att Rysslands tröskel för att använda militärt våld har sänkts och att de inte respekterar självständiga staters gränser. Trots omfattande sanktioner samt fallande priser på rubel och olja fortsätter den ryska försvarsreformen med oförminskad styrka. År 2020 kommer de att ha spenderat 5 000 miljoner kronor på nytt materiel och på att omsätta gammalt materiel. 70 procent ska vara förnyat år 2020.

I militärdoktrinen och den inofficiella retoriken framhålls de ryska kärnvapnen som ett viktigt instrument som man säger sig vara beredd att använda vid mindre kriser. Kärnvapen är en integrerad del av den ryska militära doktrinen och används där man finner det lämpligt. I den uppmärksammade ryska så kallade dokumentärfilmen om Krimns annektering, som sändes i Ryssland för en tid sedan, berättade Vladimir Putin att han var beredd att säkra ockupationen av Krim med kärnvapen.

Den ryska militära doktrinen föreskriver att kärnvapen kan användas i försvar även mot konventionella vapen. Men här ser vi alltså att man är beredd att hota med kärnvapen även för att uppnå offensiva mål. Då ska vi ha i åtanke att Ryssland, bland annat under den ryska påsken 2013, genomförde något som skulle vara ett simulerat kärnvapenanslag mot Sverige. Och övningen Zapad 2009 avslutades med simulerade kärnvapenangrepp mot både Baltikum och Warszawa.

Herr talman! Den ryska ledningen tar steg för steg konkreta beslut och ställningstaganden som gör landet tydligt auktoritärt. Det civila samhället och yttrandefriheten angrips. Dessutom stryps de medborgerliga fri- och rättigheterna mer och mer.

Inrikespolitiskt använder sig den ryska ledningen av den militära makten och de aktioner man genomför för att stärka sin egen ställning. Östersjöområdet präglas av ökad militär aktivitet där incidenter och kränkningar hör till vardagen.

I en ny rapport från European Leadership Network konstateras att mer än 70 militära incidenter där Ryssland har utmanat sina grannar har inträffat sedan Rysslands invasion av Krim. Det är en mycket oroande bild. Totalt listas 72 händelser i rapporten. Bland annat är det nio fall där ryska flygplan har orsakat incidenter strax utanför den svenska kusten.

En av de allvarligaste händelserna inträffade den 3 mars 2014. Ett ryskt signalspaningsplan var då nära att kollidera med ett SAS-plan strax söder om Malmö. De 132 passagerarna ombord var på väg från Köpenhamn till Rom. SAS-planet passerade bara 90 meter från det ryska planet, som hade transpondern avslagen.

När transponderns signaler – som den civila ledningen kan ta emot – är avstängda kan bara försvarets radiooperatör upptäcka flygplanet. En varning från försvaret till den civila flygtrafikledningen gjorde att en kollision kunde undvikas den 3 mars. Den 12 december inträffade ungefär samma incident.

En av de allvarligaste händelserna inträffade den 17 december 2014 när två avancerade ryska attackplan kränkte svenskt luftrum.

Herr talman! Trycket är särskilt hårt mot de baltiska staterna, av vilka Estland och Lettland har stora ryska minoriteter.

Det har tidigare här i debatten talats om påverkansoperationer. Jag vill påminna om ett mycket konkret exempel på en sådan. De ryska påverkansoperationerna mot våra baltiska grannar innebär att Ryssland ställer krav på Litauen att utlämna sådana litauiska medborgare till Ryssland som vägrade att inställa sig till sovjetisk värnpliktstjänstgöring under de sista åren innan Sovjet bröt samman 1991. Detta krav framfördes 1995, 2005 och även 2014. Det här är ett tydligt exempel på hur Ryssland vill påverka. Precis som har sagts här tidigare är detta någonting som även Sverige utsetts för.

Till sist några ord om Nato. Vi har ett djupt och utvecklat partnerskap med Nato, vilket är en viktig pusselbit i hur vi bygger vår säkerhet och vårt försvar. I likhet med propositionen kan vi konstatera att Sverige ingår i en säkerhetspolitisk gemenskap. Vi är inte ett neutralt land. Vi samarbetar med EU och FN, och vi har ett utvecklat samarbete med Finland, med Baltikum och med Nato. Detta är något som vi behöver utveckla ännu mer.

Vi välkomnar den rapport som regeringen avser att ta fram och som ska analysera de olika samarbetena med andra länder respektive medlemskapen i organisationer. Detta underlag ska läggas till den värdefulla utredning som har gjorts av Tomas Bertelman för regeringens räkning.

För oss är det viktigt att vi för vidare diskussioner om hur vi tillsammans med andra aktörer kan bygga vår säkerhet. Det är en viktig rapport som nu ska arbetas fram, och vi ser framför allt fram emot analysen av för- och nackdelar med ett svenskt medlemskap i Nato. Det var just det som Tomas Bertelman särskilt poängterade behöver göras. Som det är nu är det få som förstår den svenska hållningen. Därför måste den utredas noggrant.

Herr talman! Med dessa ord vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 37 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Det har varit intressant att lyssna på och ta del av de många inlägg som har gjorts ur många aspekter på svensk säkerhetspolitik och framtiden. Det har handlat om olika utgångspunkter och värderingar.

Jag är också glad över att det nu finns en fempartiöverenskommelse som vittnar om stabilitet i Sveriges riksdag. Det är en väldigt bra signal till svenska folket, Försvarsmakten och våra partner som vi samarbetar med samt till omvärlden. Det ger ett intryck av och är också en korrekt bild av att det finns en stabilitet och en stark kärna i Sverige. Det är väldigt bra och viktigt inför framtiden.

Säkerhetspolitiken syftar till att ytterst garantera landets självständighet. Det handlar om hävdande av suveränitet och territoriell integritet. Det är en förutsättning för säkerheten. Till detta har vi fler säkerhetspolitiska instrument: handel, diplomati, bistånd och också totalförsvaret.

En grundläggande tes i den försvarspolitiska inriktningspropositionen är att hot mot freden avvärjs bäst tillsammans med andra länder.

En annan sak som är väldigt viktig är att det inte går att se militära konflikter i vårt närområde som skulle påverka endast ett land. Man tänker sig här – och det har vi också varit överens om i Försvarsberedningens arbete – att det handlar om en större palett och ett bredare perspektiv.

Vi får inte heller glömma att globaliseringen tillsammans med de ekologiska och ekonomiska utmaningarna kan utgöra incitament för samarbete men också kan utgöra incitament för ökad konkurrens och att det uppstår en lång rad problem som vi måste hantera.

I vårt närområde är det – som har framgått av debatten här i dag – Ryssland som står i centrum med sina ökade militära ambitioner och med sin mer konfrontativa hållning. Detta visar att stater är säkerhetspolitiska aktörer.

År 2008 bestämde man sig för en plan, 2008–2012, för att reformera sina militära styrkor. Den planen är i princip fullföljd. Sedan finns det en ny plan, 2013–2020, där man fortsätter moderniseringen av materiel och övningsverksamhet. Vi kan successivt se en ökad militär förmåga och hur man fullföljer sina ambitioner. När man inte ända fram handlar det ändå om en rejäl ökning av militär förmåga och kapacitet.

Men precis som också har nämnts här tidigare är det anmärkningsvärt att man är beredd att använda militär kraft för att förändra den säkerhetspolitiska situationen. Det gäller annekteringen av Krim, som är ett tydligt brott mot internationell lag och folkrätt, någonting som är helt oacceptabelt. Det gör att vi inte kan ha ett läge med business as usual. Det är väldigt viktigt att klara ut detta.

Egentligen kan man fundera över den debatt som förs med olika förklaringsmodeller till Rysslands agerande. Jag är för egen del inte beredd att acceptera den typen av resonemang. Det är Ryssland som har annekterat, det är Ryssland som har brutit mot folkrätten, det är Ryssland som i det här fallet utgör problemet. Den klarsynen måste man ha. Man får inte blanda ihop korten på ett sådant sätt att man inte ser vad som är kärnan i en problematik. Oavsett hur man upplever ett annat land har man inte rätt att bryta mot vare sig Helsingforsdeklarationen eller det som föreskrivs i internationell folkrätt. Upphör det systemet att gälla gäller till slut ingenting.

Då kan många länder här på jorden börja fundera på hur det ser ut i deras grannskap och vidta åtgärder för att lösa olika typer av problem. Man kan använda sig av resonemanget att eftersom det har hänt på ett ställe kan man själv också göra det. Det här måste vi vara väldigt klara över. Ukraina har rätt att välja vilka olika internationella organisationer som man vill ha medlemskap i utan att någon har rätt att över huvud taget lägga sig i det. Det är väldigt viktigt att man har också den biten klar för sig.

Aggressionen mot Ukraina är oacceptabel, liksom involveringen i och underhållandet av konflikten där. Det innebär att vi har en väldigt aggressiv situation i ett grannland till våra grannländer. Det är naturligtvis ett historiskt nytt skede av allvarligt slag. Detta leder till att bland annat Baltikum upplever en oerhörd press. Det har nu resulterat i att USA har tagit det nödvändiga steget att också positionera mer av trupp och materiel i området, vilket är ett sätt att försöka att över huvud taget balansera situationen.

Det vi måste inse, i den tid vi lever i, är att saker och ting har förändrats. Därför är det viktigt med enighet i Europa, en enighet som ser till att upprätthålla en balans i de här sammanhangen. Splittringstendenser i Europeiska unionen måste bekämpas med kraft. Det är regeringens ståndpunkt, och det klargör vi vid de möten som vi deltar i. Det har jag gjort vid varje försvarsministermöte som jag deltagit i.

Det är alltså viktigt att nu hålla ihop och se den rådande situationen som ny, se den på ett klart sätt. Håller vi inte ihop kommer vi inte att klara balansakten. Att hålla ihop är därför ett sätt att bidra till säkerheten. Det är ett sätt att bidra till fred. Det är i det perspektivet vi ska se den säkerhetspolitiska linje vi har valt. Vi har valt den sedan lång tid tillbaka. Det började redan 1994 i och med att vi gick med i Partnerskap för fred, men i den allmänna debatten har frågan exponerats mer under senare tid beroende på det som hänt på Krim och i Ukraina.

Vi har en ökad militär övnings- och underrättelseverksamhet i Östersjön, där vi hela tiden ser risken för incidenter, där vi ser ett utmanande uppträdande och där vi ser rysk underrättelsetjänsts agerande och påverkansoperationer. Framför allt hör vi uttalanden av typen: Kom ihåg att vi har kärnvapen! Det är en fullständigt orimlig retorik att någon tar sig rätten att hålla på och påminna världen om att de har kärnvapen. Vad är egentligen syftet med sådant? Ja, det kan var och en fundera på.

Nog har läget förändrats. Den strategi som vi i nuläget valt baseras på en process som pågått ett antal år i Försvarsberedningen och i andra sammanhang. Det är därför intressant att kunna summera att vi numera är rätt så överens om grundanalysen. Så har det inte varit hela tiden. Många hade tidigare svårt att inse att det skett en förändring i Ryssland och levde på någon sorts förhoppning om att det skulle rätta till sig. Man hade olika typer av teoribildningar om att vi inte såg det som vi i själva verket såg. Det kanske vi också ska påminna om i sammanhanget.

Nu har vi en gemensam bas, och då är uppgörelsen om försvaret viktig. Det var fem partier som kom överens om att utöver de 7 miljarder som tidigare har aviserats lägga till ytterligare 10,2 miljarder. Här finns alltså ett ekonomiskt tillskott över tid som innebär ett tydligt trendbrott. Vi markerar att vi ska upprätta permanent militär närvaro på Gotland. Det ska sättas in i ett totalsammanhang där vi ser dess positionering i förhållande till de baltiska länderna. Jag vill påminna om att det i uppgörelsen står att vi ska förlägga en hel del av övning med luftvärn till just Gotland.

Det faktum att vi nu bryter trenden vad gäller försvarsutgifterna är mycket viktigt. Det är ett oerhört viktigt steg. Det är en bekräftelse på att vi försöker ta ansvar för den nya situationen.

Att deklarerar att vi även är beredda att titta på scenarier bortom fredstida förhållanden med Finland är oerhört väsentligt. Det är ett stort steg att ta för två alliansfria länder, men det är just det vi gör. Jag hade ett bra möte med den finske försvarsministern där vi var överens om att alla de saker vi kommit överens om med den tidigare finska regeringen ska fullföljas. Det råder således ingen tveksamhet om det trots att Finland haft ett regimskifte.

Vi har Nordefco. Det omfattar ett 150-tal olika samarbetsprojekt på en lång rad områden. Cross Border Training på Nordkalotten är kanske det mest kända. Där övar svenskt, finskt och norskt flygvapen tillsammans ungefär 40 gånger per år.

Vi har partnerskapet med Nato, som innehåller övningsverksamhet, deltagande i NRF, deltagande i EOP. Dessutom har vi Host Nation Support-avtalet. Enligt uppörelsen kommer vi att fullfölja det och under nästkommande vår återkomma till riksdagen med en proposition för ett slutgiltigt beslut. Vi ska samarbeta om krishantering och krisberedskapsplanering.

Låt mig säga något ytterligare om övningsverksamheten. Den är viktig utifrån perspektivet att den höjer vår militära kapacitet och vår militära förmåga på ett sätt som vi inte annars kan göra. Att öva tillsammans med andra innebär att vi får tillgång till mycket kunskap som vi inte kan skaffa oss på annat sätt. Sedan är övningarna som nu genomförs viktiga och stabiliserande även ur ett försvars- och säkerhetspolitiskt perspektiv. De visar att det finns en militär förmåga i vårt närområde och att det är flera länder som i samband med olika typer av övningar kan samverka. Det i sig har i det här läget en stabiliserande effekt. Jag tycker att det är viktigt att Sverige deltar i övningsverksamheten och att vi också utvecklar den.

EU är naturligtvis en mycket viktig plattform, FN likaså. Den transatlantiska länken till USA är oerhört avgörande. Om den inte fungerar innebär det ett avbräck för Europas länder. USA är det land som har möjlighet och militär kraft att på ett mer uthålligt och långsiktigt sätt än andra klara av den här typen av situationer. Oavsett hur man värderar det tror jag att det bara är att inse att det är ett grundläggande faktaförhållande. Därför är USA en viktig partner för Europa och därmed också för Sverige.

Jag var nyligen på resa och träffade flera representanter för den amerikanska administrationen. Vi planerade då att tillsammans titta på hur vi kan utveckla den svensk-amerikanska relationen. Jag tror att det strategiskt sett är viktigt. Det handlar om både materiellfrågor och övningsverksamhet.

OSSE som organisation är oerhört väsentlig, vilket är viktigt att markera i sammanhanget.

Låt mig också säga något om Isil. Det är en mycket oroande sak. Vi har beslutat att vi på inbjudan av Iraks regering ska delta med utbildare i norra Irak. Vi kommer att skicka 35 soldater som ska ingå i koalitionen med 60 länder. Det är ett jätteviktigt beslut, för det som sker i spåren av Isils framfart, med den brutalitet och den skövlingsstrategi de har, är fullständigt oacceptabelt. Det är en utmaning som en civiliserad mänsklighet helt enkelt tillsammans måste ta tag i. Det går inte på annat vis.

Vid sidan av den humanitära hjälp som vi tidigare beslutat att ställa upp med vill vi gå vidare med att också delta i den militära delen med utbildare. Jag ser det som en oerhört viktig insats som vi tillsammans med andra kan vara med och göra. Den är viktig också med tanke på säkerheten i vår del av Europa.

När det gäller de som deltar i Isils aktiviteter, de som har en förankring i Sverige men deltar i strider på Isils sida, förbereder regeringen förslag om hur det ska hanteras. Där kommer regeringen att återkomma. Den verksamheten bör kriminaliseras.

Det är viktigt att vi nu även tittar på de svenska säkerhetspolitiska samarbetena. Sedan Bertelmans utredning genomfördes har ett nytt moment tillförts som är mycket tydligt. Det är planeringen av hur vi hanterar kriser bortom fredstida förhållanden med Finland. Det är ett helt nytt perspektiv som lyfts upp till ytan och något som vi fört till. Det är inte analyserat över

huvud taget i något utredningssammanhang. Utredningen har på det sättet en helt ny dimension att ta ställning till.

Precis som påpekats i debatten går utvecklingen väldigt fort. Det är kort omloppstid på uppfattningar och händelser. Det innebär att den utredning som nu ska göras har att i vissa delar ta hänsyn till andra scenarier än de som var aktuella när Bertelmans utredning gjordes. Förhållandet till exempelvis Ryssland har skärpts en del. När det gäller den uppgörelse vi gjorde, som innebär att vi ska titta på olika typer av samarbeten och medlemskap och värdera dem utifrån plus- och minuseffekter, vill jag markera att det i den ingick att vi inte ska värdera alliansfriheten. Det var vi överens om.

Jag tycker att det är ett rimligt förhållningssätt, för vi ska inte i den tid vi nu lever i, med den väldiga förändringsprocessen omkring oss, ge signaler om att vi är på väg att förändra vår säkerhetspolitiska grund. Däremot ska vi utifrån vår säkerhetspolitiska grund utveckla och fortsätta med alla de samarbeten vi har, detta i kombination med att vi ökar vår egen militära förmåga. Det är ett sätt att agera där jag känner att det ligger stabilitet i botten. Det finns en hållfasthet i den typen av agerande.

Det handlar alltså inte om tvära kast eller snabba förflyttningar. Men det handlar inte heller om att vi ligger kvar i ståndpunkter som gällde för 20, 25, 30 år sedan. Vi har ett helt annat samarbetsscenario i dag.

Jag står bakom vartenda ord i propositionen. Men ibland när jag hör alla möjliga inlägg i debatten från olika partier känner jag lite grann: Är det bara jag, en del av regeringen, som står bakom den?

Vi måste nu på något vis värdera att det är fem partier som har gjort upp om det här. Vi måste stå bakom vartenda ord. Sedan kanske vi kan ha lite olika uppfattningar i fråga om nyanser, men har man gjort upp så har man gjort upp. Lagt kort får ligga!

(Applåder)

Anf. 38 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Jag tackar försvarsministern för ett eggande, engagerande och inspirerat anförande kring vår säkerhetspolitik. När man lyssnar till inlägget slås man av att det innehåller en del viktiga beståndsdelar, såsom den osäkerhet som Ryssland genom sitt agerande skapar, inte bara för närområdet utan för hela regionen. Man slås av den betydelse som försvarsministern fäster vid Sveriges och andra länders samarbete med och medlemskap i Nato. Peter Hultqvist har sannerligen varit på resa i västerled, och vi har alla kunnat följa hans kommentarer om hur viktiga USA och Nato är för säkerheten i Europa, inte minst för de baltiska länderna, och nu också hur viktigt det är att Ukraina får välja sin säkerhetspolitiska väg.

Peter Hultqvist betonar även dynamiken och snabbheten i den utveckling som pågår. Jag antar att han kopplar det till att det är väldigt svårt att ens några år framåt i tiden göra precisa och bestämda bedömningar om vilka vägar man ska välja eller inte välja säkerhetspolitiskt.

Peter Hultqvist har också uppehållit sig länge vid det svenska partnerskapet, Host Nation Support, som enligt propositionen ska implementeras under nästa år. Han uppehåller sig vid det så kallade guldkortet och menar att här finns utrymme för ytterligare fördjupningar.

Givet allt detta sammantaget, kan försvarsminister Peter Hultqvist, ytterst ansvarig för svensk nationell säkerhet, med handen på hjärtat i dag utesluta behovet av ett svenskt medlemskap i Nato?

Anf. 39 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Sverige valde, som jag sa, år 1994 vad vi kan kalla för samarbetslinjen, en linje där vi successivt ska utveckla alla våra samarbeten. Det handlar om Sverige, Finland, Norden, Baltikum, Europa, Natos partnerskap – alla de här delarna. Och det är det vi har gjort. Det är den linjen vi har drivit. Vi har nu kommit till en nivå där man inom ramen för EOP, framför allt från den amerikanska sidan, öppnar för olika varianter av samarbete inom ramen för den europeiska dimensionen utifrån vad som passar olika länder och geografier och hur det kan se ut i olika givna lägen.

Nato som organisation öppnar på det sättet för många olika typer av varianter i sitt närmande till omgivningen. Det tycker jag är positivt. USA har en pådrivande roll i den typen av processer. Detta ligger i linje med det som har valts som den svenska linjen och som också manifesteras i den här inriktningspropositionen.

I den regeringsförklaring vi har och som Allan Widman känner väl till står det klart och tydligt att den här regeringen inte kommer att ha ambitioner att söka något medlemskap i Nato. Det är den linje som ligger fast och som vi driver. Vi driver också den linje som riksdagen förhoppningsvis nu kommer att ta ställning för, och den innehåller inget Natomedlemskap. Den typ av frågor som Allan ställer blir på det sättet väldigt spekulativa.

Anf. 40 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Oavsett graden av spekulation kan jag konstatera att jag inte får något tydligt svar från försvarsministern. Jag är väl medveten om vad regeringen sa i regeringsförklaringen, men min fråga till försvarsministern, som är den ytterst ansvarige för svensk nationell säkerhet, var om han inom överskådlig tid kunde utesluta behovet av ett svenskt medlemskap i Nato. På den frågan fick jag inget svar. Men ibland är det så i politiken, herr talman, att ett uteblivet svar också är ett svar. Jag misstänker att jag vet hur Peter Hultqvist innerst inne tänker. Sedan är det en annan sak att han kanske inte vill dela de tankarna med hela väljarkåren.

Under lång tid slog socialdemokratiska politiker bort Natofrågan. Den har inte varit föremål för så mycket hoppighet, herr talman. Vi har diskuterat svenskt medlemskap i Nato sedan denna allians bildades år 1948, tror jag. Någon gång måste saker och ting ändå mogna i alla politiska läger.

Förr brukade socialdemokrater slå bort Natodebatten med att svenska folket inte vill detta. Nu har vi på bara ett halvår fått tre opinionsmätningar som visar att antalet ja-sägare är större än eller lika stort som antalet nej-sägare. Jag kan bara, herr talman, hoppas att Peter Hultqvist, som verkar ha tagit in de sakliga argumenten för ett Natomedlemskap, kommer att driva på i sitt parti för ökad lyhörddhet mot vad det svenska folket nu uppfattar som en relevant riktning för Sveriges säkerhetspolitiska val.

Anf. 41 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Jag vill bara uppmana Allan Widman till en sak: Försök inte vara tankeläsare och luska ut vad jag innerst inne eventuellt funderar på! Jag kan avslöja att jag tänker precis det som står i propositionen –

ingenting annat, varken mer eller mindre, Allan Widman. Du behöver inte ägna dig åt någon sorts kremlologisk teoribildning eller fundera på om det är några underliggande terapeutiska frågor som jag behöver reda ut med min omgivning. Läs den boken, så ser du precis hur jag tänker!

Jag har precis som du varit delaktig i Försvarsberedningen. Du hoppade ju av i slutvarvet, men du var delaktig långt in i arbetet. Jag har aldrig någonsin nämnt ett enda ord om Natomedlemskap för svensk del. Däremot har jag alltid varit anhängare av de här samarbetena. Jag tycker att det som står i propositionen stämmer rätt bra överens med det jag började med i Försvarsberedningen en gång i tiden gällande dessa samarbeten och så vidare.

Där står jag, och det är där jag också hoppas att Sveriges riksdag kommer att stå. Det innebär inte heller att jag skulle vara någon särskilt unik person i sammanhanget, utan jag förutsätter att de som trycker på knappen för propositionen också tycker så här. Jag är glad åt att det finns en bred majoritet. Sedan kan jag beklaga att Widman själv eller tillsammans med andra bestämde sig för att inte delta i detta. Widmans ståndpunkt beträffande Nato är känd sedan länge.

Vi har valt samarbetslinjen på många håll, med många organisationer och med många länder. Det är den vi försöker beskriva. Det är det som är positionen, ingenting annat. Då ska man inte heller spekulera eller ge sig in på någon sorts själsanalyser, för det leder ingenvart mer än till konspirationsteorier. Jag tänker inte bidra som någon kraft i mitt parti till vare sig det ena eller det andra utöver det som står i propositionen.

(Applåder)

Anf. 42 KARIN ENSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Jag tackar för att vi ändå fick en viss inblick i försvarsministrarnas själsliv. Det är inte varje dag!

När jag var försvarsminister låg det på mitt bord att förbereda för det kommande försvarspolitiska inriktningsbeslutet. Efter valet tog Peter Hultqvist över också den uppgiften – att utifrån två försvarsberedningsrapporter och en dramatisk omvärldsutveckling försöka samla en majoritet för en försvarspolitisk inriktning. Resultatet kan vi nu se i form av den gröna boken, propositionen som visar alla försvarsministrarnas tankar och förhoppningsvis inte bara försvarsministrarnas.

Det finns två huvudsatsar i propositionen. Den ena handlar om att stärka vår egen svenska försvarsförmåga, den andra om att stärka våra samarbeten.

Försvarsministern har fortsatt med det samarbete som vi inledde med Finland och som har pågått under en längre tid. Det är bra. Vi har mycket gemensamt med Finland och ska samarbeta djupt med dem. Men när vi nu diskuterar att gå ett steg längre och också prata om samarbete utöver det fredstida måste ändå försvarsministern ha funderat över hur detta påverkar den svenska och den finska militära alliansfriheten.

Det är väldigt tydligt i propositionen att vi inte är medlem i någon militär allians. Men hur skulle ett fördjupat samarbete påverka den hittillsvarande militära alliansfriheten om vi är på väg mot mer av en form av en försvarsallians? Hur skulle det påverkas av att till exempel Finland skulle ta ett steg närmare Nato? Det skulle jag vilja veta.

Anf. 43 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! När det gäller Finland har vi sagt – och det var väl så också på din tid, Karin Enström – att det planerades för att titta på scenarier och hur vi hanterar kriser bortom fredstida förhållanden. Man beslutar om man använder den optionen när man kommer i ett eventuellt givet läge. Det är inte en förhandsförpliktelse eller en återförsäkringsgaranti. Det har vi inte diskuterat i sammanhanget.

Däremot skapar scenarierna möjligheter att agera om man så önskar när man väl är där. Det är väl det vi är överens om med den finska regeringen. I dagsläget har det inte förekommit, i varje fall som jag kan överblicka, några diskussioner om att det nu blir en allians här och till slut ett fördrag om ömsesidiga förpliktelser. Det är att gå händelserna i förväg.

Vi har valt att ha den linjen att nu göra dessa saker med utbyte av personal på departementen. Vi skickar en person nu i augusti, och de kommer med en i början på nästa år. Vi håller på att upprätta säker kommunikation. Vi ska bygga den marina styrka som är delbar. Vi ska fixa detta med alternativbaser för flyg och marin.

Vi ska göra detta i praktiken så att man skapar plattformar som är reella. Det är nu mer viktigt att vara inriktad på resultatet av det än att spekulera: Hur kan det bli om 10, 15 eller 20 år eller om 5 år? Det handlar om att göra dessa saker. Sedan får man ta nya tag när man står där.

Jag har inte deltagit i en enda diskussion om försvarsfördrag på det sättet. Det handlar om att skapa optioner för att använda i ett möjligt läge. Det är vad vi har varit överens om från Finland och Sverige.

Anf. 44 KARIN ENSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Tack för det, försvarsministern! Samtidigt var det försvarsministern själv som i ett annat resonemang här i dag öppnade för frågan inför den utredning som ska göras om Sveriges internationella försvarssamarbete som uppgörelsen innehåller. Det har hänt väldigt mycket, och utvecklingen går väldigt snabbt.

Utvecklingen går också väldigt snabbt i samarbetet med Finland. Därför är det ändå på sin plats att höra hur försvarsministern ser på den möjligheten och hur det skulle påverka den militära alliansfriheten, som är grundbulten för Socialdemokraterna i vår säkerhetspolitik. Det var det ena.

Det är inte bara Socialdemokraterna som sitter i regeringen utan också Miljöpartiet. I dag fick vi lite konstiga signaler från en av Miljöpartiets företrädare. Det handlar om samarbetet med Nato och inte minst det samförståndsavtal som finns om värdlandsstöd. Där kan man nästan få uppfattningen att det för Miljöpartiets del är en helt öppen fråga som ska komma upp till riksdagens prövning, och så får vi ser hur det går.

Jag är övertygad om vikten av och det goda i att ha värdlandsstödsavtal. Det skrevs under i september förra året. Jag förutsätter att det så snart som möjligt kommer till behandling i riksdagen för att kunna fullföljas. Hur ser försvarsministern på det? Är det så att ni inte är riktigt överens mellan Miljöpartiet och Socialdemokraterna? Eller kan vi lita på att vi så fort det är praktiskt möjligt kan få godkänna det vi behöver göra i riksdagen för att värdlandsstödsavtalet ska komma i hamn och gå i lås?

Anf. 45 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Jag öppnade inte för några nya försvarsfördrag med någon när jag sa att utvecklingen går mycket snabbt och att man nu måste titta över de olika bitarna. Så konkret och långtgående var jag aldrig, utan jag uttryckte mig rätt så allmänt.

Jag säger det som vi har kommit överens om mellan Finland och Sverige. Det är scenarier, optioner och möjligheter att agera bortom fredstida förhållanden. De beslut som i så fall är nödvändiga fattar vi då. Nu har vi en process där vi verkligen seriöst måste se till att vara snabba och jobba hårt. Det är en mycket prioriterad fråga.

När det gäller värdlandsavtalet är vad som gäller det som står här: ”Ett avtal om värdlandsstöd skapar förutsättningar för att öka förmågan att ge och ta emot militärt stöd i linje med den solidariska säkerhetspolitiken och förenklar övningssamarbetet. Avtalet förutsätter vissa lagändringar och en lagstiftningsprocess är påbörjad.” Det är vad som nu pågår. ”Avtalet kommer därför att underställas riksdagen innan det kan träda i kraft. Regeringen anser att det är prioriterat att vidta de förberedelser som behövs för att säkerställa att Sverige, vid tidpunkten för ikraftträdandet, kan uppfylla sina åtaganden enligt samförståndsavtalet med Nato om värdlandsstöd.”

Det är vad som står, det vi ska ta ställning till och det som jag förutsätter gäller.

Anf. 46 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Tack, försvarsministern, för en del klarlägganden! Jag skulle dock vilja ställa några frågor med anledning av vad som har sagts.

Till att börja med uppfattar jag det senaste svaret som försvarsministern gav angående värdlandsavtal som att det finns en samsyn i regeringen, oaktat vad som hördes i Miljöpartiets tidigare inlägg, att värdlandsavtal ska fullföljas. Det är viktigt att få det klargörandet tydligt. Även om jag hörde att försvarsministern inte tänkte mer än vad som stod i propositionen tror jag inte riktigt på det, herr talman, när jag lyssnar.

Jag har några andra frågor. En är om vad som ska hända i den rapport som ska tas fram inom ett år. Svaret på det finns ännu inte. Jag vill understryka Centerpartiets uppfattning – och hoppas att försvarsministern delar den – om vikten av att i det rapportarbetet säkerställa att vi får fram ett underlag som handlar om för- och nackdelar med ett Natomedlemskap.

Det innebär inte ett ställningstagande men att man tar fram för- och nackdelar med ett Natomedlemskap. Jag förstår att försvarsministern än en gång tänker läsa innantill i försvarspropositionen. Men jag hoppas att försvarsministern, som ska skriva och ta hand om direktiven, är tydlig med att de också innehåller den delen.

Herr talman! Det sägs och sas så sent som den 8 april i riksdagen att regeringen ska ta fram en ny nationell säkerhetsstrategi och inbjuda till samtal om denna. Med tanke på att allt som redan har tänkts har presenterats är jag naturligtvis nyfiken på vad som avses med den nya nationella säkerhetsstrategin och om försvarsministern kunde berätta någonting mer än vad som står i propositionen.

Anf. 47 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Det som står i propositionen är samberett i Regeringskansliet. Det är en uppgörelse mellan de partier som nu har gjort upp. Det bygger på vad som har stått i Försvarsberedningens betänkande. Där hade vi en bred enighet om de delar som gäller Host Nation Support. För mig finns det ingen anledning att ytterligare kommentera det. Jag kan bara konstatera att det ser ut så. Vi jobbar nu med en proposition till nästa vår. Vi avser då att presentera den för riksdagen, och sedan förväntar jag mig att vi beslutar om de detaljer som krävs.

När det gäller rapporten och det som ska utredas står det: ”Den innefattar bland annat relationen till de nordiska, nordisk-baltiska och bilaterala svensk-finska samarbetena, samt till den transatlantiska länken, FN, EU, OSSE och Nato.” Jag förutsätter att man i alla delar gör en bra rapport och att man tar fram en rapport ”utifrån ett fristående perspektiv, analyserar och redogör för innebörden av olika former av samarbeten respektive medlemskap med länder i organisationer, samt dessas för- och nackdelar inom det försvars- och säkerhetspolitiska området, i dag och i framtiden”.

Jag förutsätter att man gör det på samtliga områdena. Sedan konstaterar jag att vissa är oerhört fixerade vid just Natodelen. Det är tydligen det enda som betyder något i sammanhanget. Jag tycker att det är viktigt att man har hela bredden när man analyserar det. När det gäller den nationella säkerhetsstrategin är det en fråga som statsministern har ansvar för och som han får svara för.

Anf. 48 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Lite nyfiken blir jag ändå. Det är ju spännande när vi nu har en säkerhetspolitisk debatt som bas för det försvarsinriktningsbeslut som ska tas med sikte framåt. Om det finns planer i regeringen när det gäller framtagandet av en nationell säkerhetsstrategi är det naturligtvis viktigt att de ska finnas med i betänkandet.

Nu har det varit en debatt i kammaren. Senast den 8 april utlovades att det skulle komma ett underlag under våren. Jag har ännu inte sett någon inbjudan till samtal eller att arbetet skulle ha dragit igång, och våren har åtminstone i min värld övergått till försommar, även om det känns rätt kallt där ute. Jag undrar verkligen när den nationella säkerhetsstrategin ska tas fram och om försvarsministern, som ytterst är ansvarig, har någon bild av vad den skulle kunna tänkas innehålla. Detta är en viktig och central del också när det gäller försvarets inriktning.

Sedan noterar jag att försvarsministern säger att för- och nackdelar, inklusive Natomedlemskap, ska finnas med i den rapport som tas fram inom ett år. Vi ser fram emot att se detta och har naturligtvis ingenting emot att vi utgår från att vi fortsatt ska vara med i OSSE, så där finns det ingen diskussion. Men naturligtvis är det bra att se för- och nackdelar även där.

Avslutningsvis har jag en fråga. Handlar inte säkerhet om kapacitet, förmåga och vilja att göra och att handla? Är det inte viktigt att markera att viljan finns om det skulle hända något i våra grannstater – viljan att handla? Avser försvarsministern att vara tydlig med detta när det gäller handling?

Anf. 49 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Nu hamnar vi i ett läge där vi ska koncentrera oss på det yttersta av alla scenarier, och vi glömmer bort betydelsen av allt det vi gör i dag. Genom att vi deltar i alla dessa övningssamarbeten, i olika typer av internationella operationer och i andra sammanhang internationellt visar vi dagligen vår vilja att göra saker och ting tillsammans med andra. I och med att vi har en solidaritetsförklaring ligger däri också en förpliktelse inför framtiden. Hur en sådan sedan exakt faller ut kan man inte säga i dag, för det vet man bara den dag man har att ta beslut om detta.

Ibland blir diskussionerna här lite spekulativa och teoretiska. Men värdera det förhållande att vi nu deltar i en lång rad olika saker och att vi också har lagt om stora delar av svensk säkerhets- och försvarspolitik, där vi nu betonar den nationella och regionala nivån på ett helt annat sätt än kanske för tio år sedan, då det enbart var internationella operationer som stod i centrum. Vi gör alltså nu en stor förändring i inriktning och trend när det gäller svensk försvars- och säkerhetspolitik. Vi betonar andra saker.

I de internationella relationer och kontakter jag har får jag också intrycket att det svenska agerandet på olika sätt uppskattas, både den breda uppgörelse vi har och vårt deltagande i olika sammanhang, och man ser oss också gärna som en partner. Jag tycker att detta är något som vi ska värdera och tillsammans vara stolta över.

När det gäller utredningen menar jag ändå att det är jätteviktigt att titta på det nordiska samarbetet och dess framtid. Det är viktigt att nu också titta på Sverige–Finland ordentligt. Den transatlantiska länken är högaktuell. Frågan hur vi utvecklar partnerskapet är inte den enda storheten i sammanhanget.

Anf. 50 STIG HENRIKSSON (V) replik:

Herr talman! Jag har två frågor till försvarsministern. Utifrån Försvarsberedningens beskrivning av de problem, hot och kanske delvis också möjligheter som fanns – globalisering, teknikutveckling, cyberhot, miljö- och klimatproblematiken och pandemier – har vi nu fått en proposition och ett betänkande. Jag ska förstås inte fråga om ministern är nöjd med det, för det är klart att han är det. Men utifrån det breda perspektivet och det betänkande vi har att diskutera, ser ministern någon framtida utvecklingspotential på de andra områden som nämndes i Försvarsberedningen? Det var min första fråga.

Nu kommer jag till min andra fråga. Jag håller självklart med om att alla länder har rätt att själva bestämma sina vägval när det gäller allianser, nationellt självbestämmande och så vidare, liksom att gränser är eller borde vara okränkbara. Däremot kan jag inte hålla med om att det därigenom skulle vara ointressant att förstå bakgrunden till olika konflikter. Jag tror nämligen att det är den förståelsen som gör det möjligt för våra motåtgärder att bli så bra som möjligt. Analysen ger slutsatserna, till exempel när det gäller frågan om ett medlemskap i Nato ökar säkerheten för Sverige eller tvärtom, eller hur man ska se på ett världsavtal med Nato, där flera medlemsstater har användandet av kärnvapen som en möjlighet i sina försvars- och säkerhetspolitiska doktriner. Jag frågar, som man gjorde i Socialdemokraternas kommittémotion om försvaret förra året, om ett världsavtal med detta Nato ökar vår säkerhet eller tvärtom.

Anf. 51 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Ibland inträder på något sätt ett stadium av den obotfärdiges förhinder. Det är som om det inte går att stå för sin ståndpunkt fullt ut, utan man ska komma med 14 olika anledningar till att en konflikt uppstod, och plötsligt reduceras då ståndpunkten till någonting som egentligen inte gäller eller som var allmänt dåligt genomtänkt. Så kan vi inte ha det.

När det gäller Ryssland och det som har skett är det Ryssland som utgör problemet. Det är de som utgör problemet på Krim. Det är de som utgör problemet i Ukraina.

Vi kan ägna mycket tid och kraft åt förklaringsmodeller. Det må man ändå göra, men samtidigt får man inte blanda bort korten här. Den risken ser jag många gånger när den här typen av debatt dyker upp. Det blir på något sätt ett indirekt försvar av det agerande vi ser. Det är något jag tycker är oacceptabelt, och det vill jag ska vara klart utsagt. Har man den positionen är det sedan enklare att ägna sig åt analytisk verksamhet, men det får inte bli så att bakgrundsfaktorer ursäktar ett beteende som strider mot folk rätt, internationell lag och annat. Det får heller inte bli så att den här typen av länder ska styra värderingar om hur vi ska göra.

Vi deltar i övningar och gör olika saker, och ständigt kommer frågan: Vad tycker Ryssland? Det är en ointressant fråga, för det är vi själva som ska bestämma hur vi ska agera och vad vi tror är bäst för svensk säkerhet. Det ska inte dikteras av andra.

Anf. 52 STIG HENRIKSSON (V) replik:

Herr talman! Ursäkta, men detta är sådana självklarheter att jag tycker att vi kan hålla oss på en lite högre nivå och diskutera utifrån den analys som väl rimligen måste göras i alla sammanhang. Vi kan inte bara rusa på blint framåt och säga att vi inte bryr oss om omvärlden, andras synpunkter och idéer eller orsaker till saker och ting. Detta har inget att göra med att vi, hur kraftigt som helst, kan kritisera olika beteenden. Vi är ju överens om detta, så det känns ganska beklagligt att ministern pratar om att blanda bort korten och så vidare.

Detta ursäktar ingenting, men det påverkar våra framtida beslut. Vår analys måste påverkas av de saker vi kommer fram till, och det gör att det är långt ifrån ointressant om till exempel ett Natomedlemskap, som många vill ha, ökar eller minskar vår säkerhet och om ett värdlandsavtal ökar eller minskar vår säkerhet. Det är nyckelfrågor i den här debatten.

Anf. 53 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! När det gäller Nato och värdlandsavtal har vi tydligt klargjort regeringens ståndpunkt. Den är att ett Natomedlemskap inte är aktuellt, och det framgår av regeringsförklaringen. Det trodde jag var tydligt sedan länge. Värdlandsstöd ingår i den strategi vi har tagit ställning till, och där är alla de punkter vi har nämnt en del av säkerhetsskapande. Det ingår alltså i en säkerhetsskapande strategi.

När det gäller värdlandsstödet är det dessutom vi i Sverige som avgör vem vi bjuder in till svenskt territorium i olika lägen. Som det ser ut i dagsläget handlar det främst om att underlätta övningsverksamhet. Det tycker jag att man ska ha klart för sig.

Det är ändå inte ointressant att göra den typen av markeringar som jag gör i sammanhanget. Ibland finns en tendens i debatten att den principiella grunden, hur man ska se på olika saker, till exempel brott mot folkrätten, ibland suddas ut eller luddas ut utifrån att debatten förs så att man måste förstå den andra sidan också.

Jag är beredd att analysera vad som är orsak och verkan i olika sammanhang, men jag är inte beredd att gå ifrån den principiella grunden. Jag väljer att vara lite tydlig på den punkten. Sedan må Henriksson tycka att det inte är bra, men jag väljer att göra så eftersom jag tycker att det är viktigt. Just det resonemanget dyker upp så ofta, som jag uppfattar i slutändan leder till att vi ska acceptera att det är som det är. Men det tänker vi inte göra, och det kan inte bli business as usual så länge Krim är annekterat. Så är det.

Anf. 54 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! Business as usual! En viktig förändring i inriktningspropositionen är att Gotlands betydelse poängteras på ett tydligare sätt. Det historiska misstag som gjordes när den kvalificerade militära närvaron togs bort från Gotland rättas nu till.

Försvarsministern betonade i sitt anförande betydelsen av övning. Det är viktigt att så sker. Det är lika självklart som med en fotbollsmatch. Om man ska komma någonvarnt måste man öva.

Nu finns det ett problem på Gotland, nämligen Tofta skjutfält. En gång i tiden hade Försvarsmakten stora områden på Gotland, men nu är det i princip bara Tofta skjutfält som finns kvar. För ena halvan av fältet finns ett överklagat tillstånd, och för den andra halvan av fältet saknas miljötillstånd och därmed kan det inte användas. Det är alldeles för lite. Ena halvan av fältet, 50 procent, räcker inte ens till hemvärnet med 400 män och kvinnor, än mindre till de 230 soldaterna, både skyttekompaniet och stridsvagnskompaniet. De ska vara på plats redan 2018. Då krävs att de kan börja arbeta. Det är viktigt att komma till skott.

Nu ligger frågan på regeringens bord. Jag skulle gärna vilja höra hur frågan ligger till. När kan Försvarsmakten få klartecken så att man kan gå vidare med nästa del och återta den andra halvan av fältet som inte kan användas i dag?

Anf. 55 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Vissa problem får man ärva från tidigare regeringar. Här har ni haft ett antal år på er att hantera problemet. Men nu är vi där vi är.

Vi har resonerat i Regeringskansliet, och vi vill skynda på processen för många ärenden som har legat till sig under en längre tid och som förra regeringen borde ha tagit upp. Vi ska försöka skynda på en mängd sådana ärenden så att det blir beslut och en fungerande verksamhet.

Låt oss titta på Försvarsmakten principiellt. Ordningen är att det är Försvarsmakten som bestämmer var övningar ska förläggas och genomföras. Jag ska inte försöka ministerstyra ärendet. Då kommer någon behjälplig människa att anmäla mig till konstitutionsutskottet, och sedan blir det någon form av anmärkning. Jag måste tyvärr balansera mig fram i diskussionen.

Jag begriper det problem Mikael Oscarsson tar upp, men han måste förstå att det är Försvarsmakten som bestämmer var övningar ska förläggas, hur de genomförs och när de genomförs.

Regeringen kommer att fatta beslut om Gotland och frågan om den permanenta närvaron. Då kommer vi att fastställa en inriktning i förhållande till Försvarsmakten om vikten av att arbetet fullföljs. Tanken är att vi ska komma överens om den permanenta närvaron från 2018.

Vi måste arbeta med en lång rad infrastrukturfrågor. Allt detta står inte och faller med hanteringen av Tofta skjutfält, även om Tofta skjutfält är en viktig ingrediens. Kom nu ihåg balanspunkten mellan vad som är ministerstyre som resulterar i KU-anmälan och vad som är myndighetsutövning.

Anf. 56 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! Om den militära närvaron ska vara på plats fullt ut till 2018 krävs att man tar mått och steg. Naturligtvis kunde detta ha varit löst tidigare, men nu fattar vi beslut i dag. Försvarsminister Peter Hultqvist och regeringen har ansvaret. Då är det viktigt att ha samma budskap. Det går inte att enbart komma med budskapet att övningsverksamheten måste utökas och att vi måste satsa på Gotland.

Tofta skjutfält är ytterst centralt i att genomföra det vi har beslutat om. Det är komplicerat. Jag besökte Gotland och Tofta skjutfält för en tid sedan. En hel del av byggnaderna måste finnas i anslutning till skjutfältet, om det inte ska bli dyrt. Därför är det centralt att frågan avgörs.

Det är inte bara fråga om det här ärendet utan det finns 17 andra överklaganden. Bland annat i Stockholms skärgård drivs på fullt allvar frågan att övningar inte ska få genomföras under perioden den 1 april–31 augusti. Med tanke på att det blir isfritt först i början av mars skulle det i så fall betyda att det inte går att genomföra övningar under våren.

Att avgöra dessa frågor snabbt så att Försvarsmakten kan gå vidare är viktigt. Då blir det inte förseningar i allt vad vi ska besluta om i morgon.

Anf. 57 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Jag tror inte att Oscarsson behöver övertyga mig i sak om vare sig det ena eller det andra.

Läget är vad jag har försökt att beskriva. Här finns alltså ett överklagande som har legat till sig under en period. Ärendet kunde ha varit avgjort tidigare. Jag ska inte gå djupare in på vilka som hade kunnat avgöra frågan och ifrågasätta debatten på den tiden. Men vi är där vi är nu.

Det Mikael Oscarsson inte kan kräva av mig är att jag ska överta myndighetsutövningen. Då passerar jag den gräns och de mått och steg jag kan ta som statsråd.

Jag har respekt för att Mikael Oscarsson argumenterar och lägger fram problemen. Jag kan instämma i dem. Men han ska inte lura in mig i någon felaktig myndighetsutövning. Det hade han inte heller gjort i förhållande till Karin Enström när hon var försvarsminister. Vi får fundera över var vi lägger oss i den politiska debatten så att diskussionen i alla fall blir saklig.

Jag begriper problemen, och vi ska försöka skynda på dessa ärenden. Men jag är inte myndighetsutövare i det här fallet.

Anf. 58 MIKAEL JANSSON (SD) replik:

Herr talman! Försvarsanslaget är rekordlåg, och FOI anger att det har sjunkit till 1,0 procent av bnp. Upprustningen som anges i inriktningspropositionen kommer att göra att anslaget fortfarande ligger på 1,0 procent av bnp. Det är minimal upprustning. Det förvånar mig med tanke på det materielberg som finns. Investeringar har inte gjorts av tidigare regeringar, och är fortfarande inte gjorda.

Enbart i skalförsvaret finns enorma kostnader som vi måste hantera i en snar framtid. Om vi ska upprätthålla antalet stridsflygplan, få dem mer operativa med servicepersonal och reservdelar, och om vi ska beväpna Gripen och se till att det finns robotar i lager och inte på beställningslistor, kräver beredskapen att robotarna finns hemma.

Om vi ska investera i långräckviddigt luftvärn, i nödvändigt antal eldrör, i de modeller som Försvarsmakten vill ha, kan vi inte söka en billighetslösning. Om vi ska behålla antalet kölar i flottan måste vi ta stora kostnader.

Varför är anslagshöjningen så liten i inriktningspropositionen?

Anf. 59 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis en värderingsfråga vad som är smått och litet. Man kan också fundera på vad som är möjligt och omöjligt i olika sammanhang. Jag vet att Sverigedemokraterna har en väldigt stor börs i de här sammanhangen. Den är till och med så stor att vi inte skulle kunna anställa vare sig officerare eller truppledare som skulle kunna ta hand om alla bitarna om ni skulle försöka genomföra det ni har planerat, så även ni kanske har behov av viss översyn av de förslag ni har lagt fram.

Du koncentrerar dig en del på materielberget, Mikael Jansson. Visst är det så att det är ett stort problem, och därför tror jag att det måste hanteras i väldigt samlad form. Här har det nämligen byggts upp en gigantisk historia år för år, och man har skjutit detta framför sig. Det är därför vi nu säger att det måste göras en strategi, och det är därför vi inledningsvis tillsätter en utredare.

Utredaren ska titta på sådant som livstidsförlängning av korvetter, anskaffning av nya transportbåtar, integration och anskaffning av lätt torped, uppgradering och omsättning av den fasta sensor kedjan och ny radioutrustning till hemvärnsförbanden. Sedan har vi sådant som skolflygplan – en SK 60 – och transportflygplan, minröjningsfartyg, fasta telenätet samt en ny sjömålsrobot. Ja, du hör ju själv – det är miljarders miljarder.

Att ta sig an detta i ett regeringskansli är en gigantisk uppgift. Därför måste det göras en ordentlig strategi för detta, och det har vi alltså lagt grunden för i denna proposition. Vi ska försöka bearbeta detta under ytterligare något år och sedan komma fram med en idé om hur man kan gå vidare med frågorna på ett prioriterat och genomförbart sätt.

När det sedan gäller andelen av bnp kan jag bara konstatera att vi är där vi är. Vi bryter nu ändå en trend och försöker genomföra förbättringar på en rad områden.

Anf. 60 MIKAEL JANSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag hör ju att regeringen och försvarsministern inser att det finns ett enormt materielberg och att det är väldigt stora investeringar

som måste göras. När det här berget finns måste man kanske satsa så mycket att berget kan avlägsnas inom ett visst antal år, det vill säga i närtid.

Jag stannar kvar vid försvarsanslaget. Ser man på länder i vår omgivning ser man att Polen satsar 2 procent av sin bnp på försvaret, och Estland gör likadant. Andra länder ligger på 1,4 eller 1,5 procent. Trenden är en kraftig höjning, som i exempelvis Norge, och man tar sikte på 2,0 procent. Som ett exempel är Natos rekommendation till sina medlemsländer 2,0 procent. Därför vill jag fråga regeringen och försvarsministern vad visionen på lång sikt är. Hur många procent av bnp ska försvaret få kosta i det långa perspektivet?

Anf. 61 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Det vi gör nu är en anslagsökning med 11 procent på fem år. De pengar vi tillför är av betydligt större mått än tidigare, exempelvis om vi tittar på de åtta år som har gått. Det är alltså ett tydligt trendbrott, och när jag redovisar detta i olika sammanhang – framför allt internationellt – märker jag att det är trendbrotten man noterar. Man noterar så att säga den höga ambitionen att göra någonting på en lång rad områden.

Det vi gör här är alltså att utifrån vår förmåga och den ekonomi vi har i uppgörelsen börja bygga någonting nytt. Sedan har vi ett nytt försvarsbeslut som ska fattas efter den här perioden, och då kommer naturligtvis de bitar på materielsidan jag har talat om in. Det är det vi nu försöker bereda väg för med ett bra underlag, så att man kan ta ställning till hur man hanterar de svåra prioriteringar som måste göras.

Jag vill inte låsa mig för någon procentsats, utan det jag tror är viktigt är att man från tid till annan och i de olika arbeten man utför tittar på vad det är för typer av vapensystem vi tillför. Vad är det för typ av förmågor vi ska förbättra? Vad är det för typ av övningsverksamhet vi ska bedriva? Vi ska alltså egentligen tala om militär förmåga och utfall i direkt effekt. Man kan nämligen hantera pengar på många olika sätt; du kan ha en stor summa pengar du använder ineffektivt, och du kan ha en mindre summa du använder effektivt. Man får alltså fundera på vilket mått som är det rätta, så att säga.

Anf. 62 ROGER RICHTOFF (SD):

Herr talman! Nu har vi hört försvarsministerns anförande, och det är väldigt positivt. Du inger som du säger förtroende, försvarsministern – både utomlands och här i kammaren. Jag tycker att det är glädjande att vi för en gångs skull har en försvarsminister som är duktig och som har en linje man i många fall kan stödja.

Det är lite intressant att försvarsministern har glömt en sak, herr talman, nämligen att förhöra dem på den gröna boken så att det framgår tydligt att de läser den. Det framgår i debatten att vissa har missat en del. Det är också intressant att försvarsministern har lyckats med konsten att få Folkpartiet, Centern, KD och Moderaterna – som tävlade och trängdes i gångarna för att nedrusta försvaret – att få ordning på detta. Det är en drift, och det är ett trendbrott. Även om det är litet är det i alla fall ett trendbrott.

Sedan vill jag ge en kort kommentar om miljötillstånden. Jag har tidigare arbetat med att överse skjutfälten vid vissa tillfällen, och då är det så

att miljötillstånden ligger och ändras efter hand som övningarnas omfattning ökar. När det gäller att ändra och påverka miljötillstånden, vilket vi tog upp i försvarsutskottet redan i januari, kan jag – om jag är rätt underbyggd – glädja er med att det pågår ett arbete i detta stycke på försvarshögkvarteret. Man har uppmärksammat detta och driver de här frågorna. De är av nationellt intresse, och därmed kan processen snabbas upp väsentligt. Jag tycker alltså inte att man behöver vara alltför orolig för detta, men det måste uppmärksammas.

Herr talman! Debatten har, med all rätt, handlat mycket om Ryssland och det osäkra utrikespolitiska läge som finns runt omkring oss. Jag har valt att ha en helt annan inriktning i det här anförandet. Debatten handlar om den säkerhetspolitiska inriktningen, och senare kommer vi att ha en försvarspolitisk debatt. Som alla vet är det dock inte en mur mellan dessa två, utan de hakar i varandra.

Jag tänker inte upprepa allt det där, utan jag väljer i stället att ta upp ett antal ämnen jag tror påverkar omvärldens syn på Sverige och därmed i viss mån och till vissa delar även den säkerhetspolitiska uppfattningen om Sverige. Andra länders syn på Sverige påverkar och ger i handling möjligtvis en respekt för Sveriges agerande – och omvänt tveksamhet till hur Sverige egentligen förhåller sig. Jag kommer att beröra det inre säkerhetspolitiska arbetet mycket och hur Sverige uppfattas utomlands.

Har detta någon betydelse? Ja, vi i Sverigedemokraterna tycker det. Men vad tycker ni? Vad tycker ni om att den förra statsministern, med stöd av de övriga i Alliansen, nästan uttrycker sitt förakt för alla dem som har skadats, dödats och lemlästats i försvarets tjänst? Den förra statsministern säger: Försvarsmakten är ett särintresse. Hur kan han stå och säga det utan att ni reagerar? Han säger att Försvarsmakten är ett särintresse, och sedan lämnar man saken. Påverkar detta någon form av säkerhetspolitisk bedömning utomlands? Ja, jag tror det. Jag tror att man ska vara väldigt försiktig med detta. Ibland saknar man ord, herr talman.

Har det någon betydelse? Ja, vi anser det. Vad tycker ni om att ledande ministrar genom sitt uppträdande här i kammaren visar ett stort förakt mot snart 20 procent av väljarkåren? Vad tycker ni om att vice statsministern vägrar skaka hand med representanter för en så stor del av svenska folket? Har det någon betydelse för den bild man visar utomlands? Ja, vi tror det, men uppenbarligen tycker inte ni det.

Sedan kan detta väl ursäktas, herr talman, med att man vistas för mycket i ångorna av giftfärg som man målar med. Det kan ha en betydelse.

Herr talman! Har det någon betydelse att det enda parti som gjorde en risk- och sårbarhetsanalys innan vi kom in i riksdagen om hur Rysslands agerande kan tänkas bli var Sverigedemokraterna? Har det någon betydelse för trovärdigheten? Ja, det har det.

Har det någon betydelse för trovärdigheten hos er, Folkpartiet, som tävlade i nedrustning av försvaret samtidigt som vi försökte tala om att försvaret inte kan fluktuera med tanke på Rysslands agerande för tillfället? Har det någon betydelse när man bedömer Sveriges förmåga till analys? Ja, det har det. Därför är det bra att vi nu har fått en försvarsminister som har tagit tag i frågorna på ett bra sätt.

Sverigedemokraterna företräder inte några särskilda personer – korta, långa, utrikes födda eller inrikes födda. Vi har en politik och åsikter, och de som ansluter sig till detta är våra medlemmar. Det är dem vi företräder.

Men det får uppenbarligen ingen säkerhetspolitisk konsekvens att man struntar i snart 20 procent. Har det någon betydelse för omvärldens syn på denna riksdag?

Herr talman! Har det någon säkerhetspolitisk betydelse – vi tycker det – att Alliansen vägrar att rösta på sin egen politik? Den kan man ju få igenom. Har det någon betydelse för länder som ser på oss utifrån? Vi tror det. Decemberöverenskommelsen garanterar detta.

Vi har ett mycket starkare stöd än fem andra partier som sitter här, och vi stängs ute från Förvarsberedningen. Beror det på vår kompetens i försvarsfrågor? Kom upp och säg det, då! Eller vad är det som gör att vi inte kan vara med i debatten i de olika beredningarna? Har det någon betydelse?

Herr talman! Har det någon betydelse att Sverige ger en fristad till terrorister? Ja, vi tror det. Vad är er uppfattning? I dag anser Säkerhetspolisen att detta är det största säkerhetspolitiska hotet. Säkerhetspolisen bedömer att det finns över 1 500 krigsförbrytare och ett par hundra IS-terrorister. Har det någon betydelse att vi ger dem en fristad? Har det någon betydelse att vi ger dem extra förmåner om vi får tag i dem genom vår nationella samordnare? De får företräde i bostadsköer och hjälp med arbete. Har det någon betydelse för hur andra ser på oss utifrån, och har det någon koppling till deras bedömning av en säkerhetspolitisk ordning här i Sverige? Ja, vi tror det. Vad är er uppfattning?

Herr talman! Har det någon betydelse att det finns före detta statsråd som uttrycker ett stort förakt för den svenska, fina kulturen? Ja, vi tycker det. Vad tycker ni? Jag har aldrig hört något.

Jag läser svaret på en fråga som dagens nationella samordnare har fått om vad hon anser om den svenska kulturen: ”Jag har ofta fått den frågan men jag kan inte komma på vad svensk kultur är.” Det är ofattbart. Hon säger vidare: ”Jag tror att det är lite det som gör många svenskar så avundsjuka på invandrargrupper. Ni har en kultur, en identitet, en historia, någonting som binder ihop er. Och vad har vi? Vi har midsommarafton och sådana ’töntiga’ saker.” Det säger hon inför det turkiska ungdomsförbundet. Har det någon betydelse utrikes när man betraktar Sverige? Ja, vi tror det. Ett land som föraktar sin egen kultur – har det någon säkerhetspolitisk betydelse? Vad tycker ni? Vi tycker det.

Herr talman! Har det någon säkerhetspolitisk betydelse att Sverige under alliansregeringen, och för den delen även under tidigare regeringar, har gått ifrån i stort sett självförsörjning till i dag under 50 procent när det gäller livsmedel, till exempel? Har det någon säkerhetspolitisk betydelse att man inte kan vara självförsörjande? Ja, vi tycker det. Tycker ni det? Här har väl det gamla Centerpartiet svikit mest, herr talman.

Har det någon säkerhetspolitisk betydelse att den nya utrikesministern försätter Sverige i vissa svårigheter med sina uttalanden? Jag säger inte att det hon sa var fel, utan det är hur man säger det och när man säger det som kräver en viss känsla. Här kan man nästan sakna Carl Bildt.

Herr talman! Har vårt splittrade samhälle och neddragningen av välfärden någon påverkan över huvud taget på inställningen till att försvara Sverige? Nu har vi snart gått upp till att vara nummer två i våldtäktsstatistiken. Jag pekar inte ut vem det är. Det är skottlossningar varje dag, i stort sett. Det är bränder i utanförskapsområden där ambulansförarna inte

vågar köra in, och inte heller polisen. Har det någon säkerhetspolitisk betydelse? Ja, vi tycker det. Kan det här påverka andra länders syn på Sverige på ett negativt sätt? Ja, vi tror att det kan göra det i viss mån.

Herr talman! Ibland ser man inte skogen för alla träd. Är det inte i själva verket så att det största säkerhetspolitiska hotet i någon mening sitter framför oss här i kammaren – i form av en i vissa stycken handlingsförlamad regering och en opposition som inte vill att dess politik ska genomföras?

I detta anförande instämde Jeff Ahl och Mikael Jansson (båda SD).

Anf. 63 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Ja, det har stor betydelse vad vi gör både i detta parlament och i andra parlament. Jag begärde replik delvis för att tala om att Sverigedemokraterna var med i Försvarsberedningen. Den som var med sitter här i kammaren för Sverigedemokraterna; det var ingen uteslutning där. Sedan handlade det om en reservation.

Det jag egentligen begärde replik för gäller Rysslandsresolutionen, som man har beslutat om i Europaparlamentet. Jag undrar om Roger Richtoff över huvud taget känner till den. Det handlar alltså om att EU-länderna ska stå enade i sin hållning mot Rysslands annektering av Krim. Men under den debatt som fördes ställde sig SD upp tre gånger i protest för att visa sitt ogillande mot förslaget. Det gjordes i sällskap med många vänner från likasinnade partier, exempelvis Marine Le Pens Front National. De har beskrivit folkomröstningen i Krim – som har fördömts av den organisation som jag tidigare har varit med i, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, OSSE – som fullständigt legitim. Så säger Le Pen att det är. Då har Sverigedemokraterna gjort gemensam sak med dem.

Jag undrar om detta verkligen är något som inte har betydelse. Roger Richtoff står här i talarstolen och frågar vad det är som har betydelse. Jo, det är vad man gör och vad man säger och att visa enad front. Det är oerhört viktigt när vi har en sådan här makt som nära granne till oss. Vi ser hur de gör, och vi tycker att det ska fördömas.

Roger Richtoff står här och förklarar att det är så här, men i Europaparlamentet gör man precis tvärtom i Roger Richtoffs parti. Jag vill veta: Är detta verkligen Sverigedemokraternas hållning även i den svenska riksdagen?

Anf. 64 ROGER RICHTOFF (SD) replik:

Herr talman! Så här förhåller det sig: Här i riksdagen har vi varit tydliga med vår inställning till Ryssland. Det är ganska lätt att vara det här, eftersom man här kan ta ställning till konkreta förslag, vilket vi har gjort tidigare.

Lyssna nu noga! När man kopplar på Europaparlamentet bakar man in många delar som var för sig ligger i ett förslag som det ska sägas ja eller nej till.

Väldigt många av de förslagen är så dåliga att vi inte kan gå med på dem. Då tvingas man säga ja eller nej till ett paket, som innehåller en kritik som är berättigad och mycket totalt vansinnig politik. Därav följer att man ibland röstar nej.

Åsa väljer naturligtvis att rycka ut det som rör den här biten. Men om vi går igenom de andra bitarna tror jag att förståelsen för detta ställningstagande ökar.

Anf. 65 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Nej, Roger Richtoff, det är inte sant. Det är nämligen inte första gången som Sverigedemokraterna agerar på det sättet. Gång på gång har Sverigedemokraterna tillsammans med sin grupp agerat efter Rysslands intressen i parlamentet och motsatt sig EU:s ställningstagande i fråga om hur Ryssland har agerat. Det har hänt flera gånger.

Det har betydelse hur man gör i vårt parlament men också i Europaparlamentet. Vi måste göra gemensam sak. Vi måste stå upp mot det som händer.

Det finns en ledarskribent som heter Patrik Oksanen, som skriver i min hemtidning. Han har satt SD på delad andraplats i fråga om de mest Rysslandsvänliga partierna i EU-parlamentet.

Det har betydelse hur vi från Sverige agerar här i kammaren men också i Europaparlamentet. Vi måste vara eniga i de här delarna och fördöma det som Ryssland gör på Krim och i östra Ukraina. Det är inte rätt sätt att vara. Det vill jag att Roger Richtoff uttryckligen ska säga här men också till sina partikamrater i Europaparlamentet, för vi måste stå tillsammans och göra gemensam sak när sådana här saker händer. Det går faktiskt inte att dela upp det och säga: Vi tar avstånd från allt på en gång eftersom det är en liten del som inte stämmer.

Det är upp till bevis nu, Roger Richtoff, om det ska bli någonting riktigt, bra och rätt. Vi måste ta itu med sådana här allvarliga saker i det här parlamentet, och vi måste ha en enad front.

(Applåder)

Anf. 66 ROGER RICHTOFF (SD) replik:

Herr talman! Det har hänt flera gånger – det är korrekt. Det kommer att hända fler gånger – det är korrekt. Varje gång skulle jag, herr talman, vilja skicka tillbaka bollen lite grann till ledamotens partivänner där nere: Försök slimma förslagen, så att man kan koncentrera sig på den här frågan, som vi försöker göra! Lyft ut frågan om kritiken mot Ryssland! Ni säger nej. Ni vill inte det, utan ni envisas med att det ska vara paket. Det handlar om nya medlemsländer och så vidare. Allt detta ska ingå i samma paket. Vi säger nej. Lyft ut det! Då kan vi vara tydliga. Ni vägrar. Vad tänker ni göra åt detta? Kan ni inte hjälpa till, så att vi kan kritisera och få en rak linje här och i EU-parlamentet? Ni vill inte det. Då blir problemet kvar. Vissa gånger har vi kunnat kritisera – då har man slimmat det här, och det har varit acceptabla helhetsförslag.

Här i riksdagen hoppas jag att jag har varit väldigt tydlig med var vi står i förhållande till Ryssland och deras aggression och brott mot alla konventioner som vi kan nämna. De har ansvaret för sitt agerande. Men, som sagt var, hjälp oss!

Anf. 67 ANNA-LENA SÖRENSON (S):

Herr talman! I dag debatterar vi det sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande om säkerhetspolitisk inriktning för Sveriges försvar

för perioden 2016–2020. Den debatten är tydligen, som vi kan höra, väldigt bred. Säkerhetsbegreppet kan tydligen innehålla det mesta.

Herr talman! Vi lever i en orolig tid, och säkerhetsläget är mer oföretsägbart än på väldigt länge. Rysslands aggression mot Ukraina och de pågående konflikterna i EU:s södra grannskap ställer krav på en ansvarstagande säkerhetspolitik. Därför är det välkommet att det finns en god samstämmighet här i Sveriges riksdag och att fem partier har kommit överens om inriktningen för det svenska försvaret.

De säkerhetspolitiska målen från 2009 års inriktningsproposition föreslås bli desamma 2015, det vill säga att värna befolkningens liv och hälsa, att värna vårt samhälles funktioner och att värna vår förmåga att upprätthålla våra grundläggande värden. För att uppnå de målen och för att garantera vårt oberoende och vår självständighet krävs ett starkt och trovärdigt försvar. Regeringen säger därför i sin proposition att Sveriges försvarsförmåga behöver förstärkas. Det är också det sammansatta utskottets mening.

Herr talman! Som det sammansatta utskottet nämner i betänkandet är det samtidigt viktigt att vi påminner oss om att det finns andra hot mot vår säkerhet som kan vara mer troliga och mer närliggande. Vid sidan av det militära försvaret måste vi också rusta oss för att möta kriser och katastrofer som är oföretsägbara och gränslösa och som kan drabba oss i form av terrorism, miljökatastrofer, cyberattacker eller brottslighet. Därför är det nödvändigt att vi bygger ett robust samhälle, ett samhälle som håller ihop och som kan motstå det som hotar oss.

I det sammanhanget är det också viktigt att lyfta fram det viktiga i att förebygga krig och katastrofer. Säkerhetspolitikens första linje är att förebygga konflikter, katastrofer, olyckor, kriser och brottslighet. Ett svenskt engagemang för att bekämpa fattigdom och orättvisor i världen liksom att delta i arbetet för nedrustning och för att möta klimathot och miljökatastrofer är en väl så viktig del av vår säkerhetspolitik. Därför är det tillfredsställande, herr talman, att regeringen annonserat arbetet med att genomföra politiken för global utveckling ska intensifieras.

Herr talman! Säkerhet byggs solidariskt tillsammans med andra, och hot mot fred och säkerhet avvärjs i gemenskap och samverkan med andra länder och med organisationer. Vi lever i en integrerad värld, och vi delar vårt öde med andra. Ingen klarar sig själv. Att synliggöra vårt beroende av varandra och formalisera det är också ett sätt att förebygga konflikter och att arbeta för en fredligare värld.

Sverige är inte med i någon militär allians men är inte passivt och kommer inte att vara passivt om något krig eller någon katastrof drabbar något annat EU-land eller något annat nordiskt land. Den nordiska solidaritetsdeklarationen och försvarssamarbetet är inga ersättningar för samarbeten i Nato eller EU. De är komplement men innehåller inga ömsesidiga militära förpliktelser. Vi väljer själva vilka insatser vi vill göra och omfattningen av dem.

FN spelar en central roll för hur vi ska kunna hantera konflikter i världen. Det är viktigt att värna den legitimitet som FN åtnjuter men också att samtidigt verka för att reformera systemet. Det är därför som Sverige kandiderar till en plats i säkerhetsrådet för perioden 2017–2018. Sverige bör fördjupa och förstärka FN:s förmåga genom att delta i fredsfrämjande verksamheter.

Sverige bör också aktivt medverka till att utveckla EU:s gemensamma utrikes-, försvars- och säkerhetspolitik. Ett enat Europa utgör ett starkt försvar mot aggressivitet i östra Europa. Och ett starkt och attraktivt EU kan genom sin mjuka makt med hela verktygslådan av möjligheter i form av handel, diplomati, kultur, utbildning och politik utgöra en stark motkraft till destruktiva krafter.

Herr talman! För oss socialdemokrater framstår de nordiska länderna, inklusive de baltiska länderna, som de mest naturliga samarbetspartnerna. Som det sammansatta utskottet skriver i sitt betänkande syftar samarbetet till att stärka de nationella försvaren, att förstärka våra förmågor och att finna effektiva gemensamma lösningar. Vi ser möjligheter till ett än mer fördjupat nordiskt försvarssamarbete. Det gäller inte minst med Finland, med tanke på de händelser som utspelar sig i östra Europa och incidenterna i Östersjöområdet. Det känns bra att en utredning ska se över hur det svensk-finska samarbetet kan vidareutvecklas. Andra talare har nämnt OSSE och hur viktigt samarbetet där är. Jag understryker det.

Sedan har vi Natofrågan. Samarbetet med Nato är viktigt, liksom den transatlantiska länken, för säkerheten i Europa. Sveriges samarbete med Nato grundar sig på partnerskapsrådet och Partnerskap för fred. Sverige har, som många har beskrivit i dag, undertecknat ett värdlandsavtal med Nato, det som kallas Host Nation Support, om att vi här i Sverige ska kunna ge stöd för militär verksamhet vid övningar eller vid krishantering.

Vi socialdemokrater anser att Sverige bör utveckla samarbetet inom ramen för partnerskapet utan att ge avkall på vår rätt att själva bestämma om vilka insatser vi ska delta i och omfattningen av dem.

Allan Widman sa när vi började vår debatt i morse att vi inte har några säkra garantier när vi står utanför Natoalliansen. Frågan är, herr talman: Skulle vi ha det om vi var innanför?

Den 10 juni publicerade Pew Research Center: Global Attitudes & Trends en undersökning om attityderna till Nato bland åtta medlemsländer. Attitydundersökningarna visar på sviktande sympatier för Nato bland befolkningen i medlemsstaterna och en än mer sviktande vilja att leva upp till artikel 5.

Frågan är därför, herr talman, om fikonlövet kanske inte är större med ett medlemskap än utan. Och hur det än är måste väl Sverige se om sitt eget hus och rusta sig för att kunna svara mot kravet på säkerhet.

Karin Enström går rakt på sak och frågar hur vi ska bli medlemmar i Nato och vill ha en färdplan dit. Det ska då ske i samarbete med Finland. Men, herr talman, även det svenska folket måste väl rådfrågas inför ett sådant avgörande beslut och ett sådant stort avsteg från den svenska säkerhetspolitiken. Man kan väl fråga sig om det är klokt att i dessa tider föra upp en sådan, förmodligen uppsplitande, debatt som så skulle dela det svenska folket mitt itu.

Vi måste i så fall, skulle jag tro, föra en opinionsbildning där vi får det svenska folket att göra de uppoffringar som behövs och avstå från de viktiga saker som de behöver för att vara med och rusta Sverige. Det är som försvarsministern sa nyss miljarders miljarder som ska till för att vi ska kunna rusta vårt försvar till den förmåga som krävs.

Vi kan också undra vad som skulle hända om svenska folket skulle säga nej i en folkomröstning, för en sådan antar jag att vi måste ha inför ett sådant stort och avgörande beslut. Det är inte helt otroligt. Hur skulle

ett sådant nej uppfattas i vårt samarbete ute i världen och inte minst med Nato?

Samarbete ska byggas, och det ska byggas långsiktigt. Inte minst ska vi integrera oss med varandra för att det ska finnas ett ömsesidigt beroende.

I vår oroliga värld är det som sagt nödvändigt att samarbeta kring försvaret och säkerhet. Därför välkomnar vi socialdemokrater den rapport som fem partier kommit överens om att en expert ska ta fram för att analysera för- och nackdelar med olika samarbeten. Analysen ska som bekant inte utvärdera den militära alliansfriheten.

Herr talman! Sveriges säkerhet värnas bäst genom att konflikter, kriser och katastrofer förebyggs. Dessutom är det vårt moraliska ansvar att solidariskt vara med i insatser som är fredsfrämjande och förebyggande. Konflikter, katastrofer och övergrepp tar inte strategiska pauser.

De internationella insatser som Sverige väljer att delta i måste också övervägas noga, och de ska demokratiskt förankras genom beslut i Sveriges riksdag.

För oss är det också väsentligt att de insatser som svenska väpnade styrkor deltar i utomlands har en folkrättslig grund i FN:s säkerhetsråd eller genom förfrågan från det land som vill ha hjälp.

I akuta lägen när det föreligger hot om folkmord eller andra övergrepp måste det också övervägas om FN:s beslut om responsibility to protect kan vidtas.

Återigen finns det anledning för oss socialdemokrater att betona att det primära i säkerhetspolitiken är att förebygga konflikter och att skapa hållbara fredslösningar. Det kan inte ske utan upprätthållande av respekt för mänskliga rättigheter och genom humanitära insatser.

I det sammanhanget, herr talman, måste FN:s resolutioner 1325 och 1820 lyftas fram. Sexuellt våld är ett massförstörelsevapen som påverkar utvecklingen i drabbade länder i generationer. Ingen varaktig fred kan uppnås, inget robust samhälle kan byggas med hälften av befolkningen lämnad utanför.

Därmed yrkar jag bifall till förslaget i det sammansatta försvars- och utrikesutskottets betänkande.

(Applåder)

Anf. 68 STIG HENRIKSSON (V) replik:

Herr talman! Jag tyckte att det var väldigt välgörande, det som Anna-Lena Sörenson sa angående att folket rimligen måste rådfrågas. Jag tror att hon uttryckte sig precis så här: Vi måste väl ha en folkomröstning.

Det kanske inte lät så entusiastiskt men dock. Min enkla fråga är: Kan man se detta som ett löfte att Socialdemokraterna, oavsett regering, nu eller framdeles, aldrig kommer att acceptera ett Natomedlemskap utan en föregående folkomröstning?

Anf. 69 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! Jag har svårt att se att någon regering över huvud taget skulle kunna lägga fram ett sådant förslag utan att först genomföra en folkomröstning. Det skulle vara ett enormt stort avsteg från vår förda säkerhetspolitik, att jämföra, tror jag att någon har sagt, med det som skedde i

början på 1800-talet när vi deltog i krig utomlands för sista gången, i Napoleonkrigen.

Anf. 70 STIG HENRIKSSON (V) replik:

Herr talman! Det låter väldigt bra! Jag hoppas att alla andra partier som är representerade här i kammaren håller med om att en folkomröstning är ett absolut nödvändigt villkor.

Eftersom vi nu för första gången har haft några skälvande opinionsundersökningar som visat en majoritet för Natomedlemskap i Sverige kan man ju undra hur en motståndare kan förorda en folkomröstning. Det är av det enkla skälet att vi vet en sak om alla folkomröstningar som har hållits, och det är att kunskapsnivån har höjts betydligt i frågan. Därför skulle jag känna mig extremt tryggt om det blev en folkomröstning om Natomedlemskapet.

Den förra folkomröstningen vi hade var väl om EMU. Det kan vara bra att tänka på att folket sa nej till ett medlemskap. Hur många här i kammaren tycker i dag att euron blev en sådan hit att folket hade fel?

Anf. 71 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! Det här är en bred debatt; jag tänker inte ge mig in i en debatt om euron.

Däremot håller jag fast vid att jag inte tror att en folkomröstning om ett Natomedlemskap i det här läget skulle gagna vår fred och säkerhet i norra Europa.

Anf. 72 HANS WALLMARK (M):

Herr talman! Vi är ungefär tre och en halv timme inne i försvarsdebatten, och vi har hunnit en tredjedel på talarlistan. Det visar om inte annat att kammaren har ett stort intresse för viktiga försvars-, säkerhets- och utrikesfrågor. Det är glädjande.

När det gäller vad Anna-Lena Sörenson sa är jag inte säker på att vi ska se Nato som ett fikonlöv. För min del tror jag att vi får mer säkerhet, inte mindre, med ett Natomedlemskap. Det gläder mig att vi redan har påbörjat diskussionen, och den vill jag hälsa varmt välkommen.

Herr talman! Låt mig under den säkerhetspolitiska delen av dagens maratondebatt om inriktningspropositionen och ett nytt försvarsbeslut lyfta fram ett par aspekter.

Försvarsberedningens analys, *Vägval i en globaliserad värld*, visade hur händelser på en del av jordklotet snabbt kan få spridning till en annan och att osäkerheten är mer påtaglig i dag än på mycket länge.

Det handlar om hur ekonomi och handel kan utgöra en viktig del för att förstå globala trender på precis samma sätt som det gäller att ha ögonen på var upprustning och ett nytt, hårdare politiskt språkbruk kommer till uttryck.

Det finns skäl att vara djupt bekymrad över utvecklingen både inne i Ryssland och över Rysslands utveckling i relation till dess grannar.

Redan 2008 fanns tydliga tecken i och med den ryska inmarschen i Georgien och den ockupation av territorium som sker fortsatt in i dag i Ossetien och Abchazien. Till det kommer en helt ny ordning efter den illegala annekteringen av Krim och därefter nedskjutningen av ett civilt passagerarflygplan från Holland på väg till Malaysia för ungefär ett år sedan.

Det är fullständigt oacceptabla händelser. För några månader sedan mördades oppositionsledaren Boris Nemtsov på öppen plats i Moskva, bokstavligen i skuggan av Kremles torn, tinnar och lökkupoler. Överenskommelser till trots, nu senast det så kallade Minsk 2-avtalet, sker provokationer mot Ukraina i form av främmande trupp i landets östra delar och terrorbeskjutning.

Till det kan adderas olika former av gränskränkningar, incidenter och provokationer i Östersjöområdet. Polskt luftrum har kränkts. Estländskt luftrum har kränkts. Finländskt luftrum har kränkts. Svenskt luftrum har kränkts. I oktober förra året kunde främmande undervattensverksamhet i Stockholms skärgård konstateras. Och i luften finns, precis som påpekas, ryska stridsflygplan med avslagna transpondrar som därmed riskerar att medverka till en olycka med den civila flygfarten.

Det är inte endast i vårt närområde en försämrad utveckling kan iakttas. Vi ser det i Medelhavet med flyktingar som söker sig undan krig och katastrofer på knappt flytbara skutor, och många gånger i händerna på samvetsslösa smugglare. Vi ser det i ett Libyen i sönderfall, och där Isil/Daesh riskerar att bita sig fast med terrorceller allt närmare vårt Europa. Vi är kanske på väg att bevittna ett skifte från tungt saudiskt och sunnitiskt inflytande till iranskt och shiitiskt inflytande som kan få globala följder, och allt med sin grund i ett USA och Nordamerika i praktiken självförsörjande på gas och snart också olja genom nya produktionsmetoder.

Herr talman! Allt detta borde leda till en slutsats: Vi kan gissa och spekulera, men vi vet lite om vad som verkligen kan vänta oss runt hörnet. Försvarsberedningen, vars arbete delvis ligger till grund för de beslut som nu ska fattas, fick sitt arbete förlängt en tid med anledning av den oroande utvecklingen genom Rysslands agerande gentemot Ukraina. Så här på kanten av inledningen på ett nytt försvarsbeslut, som ska gälla från den 1 januari 2016 och ungefär fem år framåt, finns det anledning att redan speja framåt mot nästa beslut, som med största säkerhet kommer att fattas senast 2020. Inför detta behöver en ny försvarsberedning inkallas. Min uppmaning till försvarsministern är: Vänta inte för länge med detta. Det kan vara dags för en försvarsberedning att börja arbeta redan i närtid för att följa just den stora osäkerhet och de många svåra vägval som måste göras i en globaliserad värld.

Ett av de vägval som ligger bortom denna inriktningsproposition är just det säkerhetspolitiska vägvalet hur länge vi ska stå utanför det naturliga samarbete 28 andra länder valt, och hur länge vi ska ducka för viktiga och allvarliga framtidsdiskussioner.

Herr talman! I lördags hade jag också förmånen att besöka övningen Baltops och se brittiska marinens flaggskepp HMS Ocean ligga ute i Hanöbukten och hur amerikanska, svenska, polska, brittiska och finska soldater tränade landstigning på den skånska kusten. På plats fanns två polska fartyg som skeppade i land trupp och materiel. För 25 år sedan eller så hade en polsk landstigningsmanöver på skånsk mark varit liktydigt med ofärd och ett kraftigt försämrat världsläge. Alla kyrkklockor hade klämtat för att markera. I dag är det ett bevis på samarbete och samhörighet Östersjöländerna emellan. Det är en styrkeuppvisning. På liknande sätt är det med den stora flygövning som genomfördes i norra Sverige för några dagar sedan.

Herr talman! Försvarsministern får kritik för dessa viktiga övningar, och han får klagomål för samarbete med USA och Nato. Men han får det inte från mig, inte från Moderaterna och inte från mina alliansvänner – tvärtom. Men mer eller mindre halvkvädna visor kan höras från miljöpartister som motsätter sig både Natoövningar och att vi har med USA att göra.

I Simrishamn dök i helgen Vänsterpartiet, Feministiskt initiativ och Kommunistiska partiet upp och protesterade mot övningsverksamheten. Vilken skön förening.

Men vad är det som gäller? En regering kan inte ha dubbel bokföring i fråga om säkerhetspolitiken. Är övningar likt Baltops bra eller dåligt? Är flygövningar i Estland tillsammans med USA bra eller dåligt? Herr talman! Frågorna riktas inte till försvarsministern – hans svar är klara och distinkta, och jag gillar dem – utan till det andra regeringspartiet, inte det röda utan det gröna.

Just utvecklingen mot fler, större och mer komplicerade övningar är bra. Vi behöver inte färre utan fler sådana övningar. Eller som det står på HMS Oceans hemsida: Vi är där på övningen för att förbättra vår förmåga och dela resurser med våra allierade.

Det är detta som vårt samtal måste handla om, ett samtal som kommer att ligga i tid bortom den här försvarsuppgörelsen och den här inriktningspropositionen.

Hur kan vi fördjupa och förbättra vårt partnerskap med Nato och USA och stärka den transatlantiska länken? Här kanske vi förlorar Miljöpartiet och med stor sannolikhet Vänsterpartiet, men vi har sannolikt med oss försvarsministern.

När det gäller nästa steg, den logiska fortsättningen: Hur kan vi försäkra oss om de bindande säkerhetsgarantier som finns endast i ett Nato-medlemskap? Här har vi sedan länge förlorat både Miljöpartiet och Vänsterpartiet, men jag närs ändå av förhoppningen att vi en dag ska se svenska socialdemokrater som finner det lika naturligt som danska och norska partikamrater att se Nato som en självklar beståndsdel av den egna försvars- och säkerhetspolitiken.

För min del får HMS Ocean gärna komma hit på övning. Men i ett skarpt läge är det av avgörande betydelse att fartyg likt detta finns på vår sida. En garanti för detta finns endast i ett svenskt Natomedlemskap.

När det gäller Försvarsberedningens arbete, förvaltad vidare i detta försvarsbeslut, är vi eniga här. Här sluter jag upp lika tydligt som försvarsministern bakom vår uppgörelse. Men utvecklingen kan snabbt och genom otrevliga händelser tvinga fram nya beslut och åtgärder. Därför är en ny försvarsberedning i närtid och en öppen Natodebatt vad som kommer att behövas.

(Applåder)

Anf. 73 STIG HENRIKSSON (V) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja ha några klargöranden från Hans Wallmark. Det första gäller att du, Hans Wallmark, faktiskt stöder den demokratiska rätten att protestera och att du tydliggör dig på den punkten. Jag tyckte nämligen att det lät lite märkligt. Jag hoppas att vi inte ska ha det som i Putins Ryssland.

Det andra gäller övningen Baltops. Jag har fått lära mig att allt vi gör ska visa att vi satsar bokstavligen just på ett försvar med defensiva åtgärder och så vidare. Jag är inte så militärt kunnig. Det var länge sedan jag gjorde lumpen; dessutom gjorde jag det i infanteriet. Men jag kan inte förstå hur en landstigningsövning kan vara defensiv.

Det tredje gäller en folkomröstning. Om olyckan skulle vara framme och en majoritet i Sveriges riksdag vill pröva frågan om ett Natomedlemskap, kommer Hans Wallmark och Moderaterna då att stå bakom att vi naturligtvis måste ha en folkomröstning i frågan före ett eventuellt medlemskap?

Anf. 74 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Jag tackar för det. Det är glädjande att till och med Vänsterpartiets företrädare frustande nu eftersöker en folkomröstning om ett Natomedlemskap. Man får konstatera att det dessvärre är en relativt lång process innan vi är framme vid ett Natomedlemskap. Det måste finnas en bred folklig förankring, och det måste finnas en parlamentarisk förankring. Jag vill också gärna se det koordinerat med Finland.

När alla dessa saker är uppfyllda och vi är framme är det naturligtvis så att de kloka politikerna vid den tidpunkten måste ställa sig frågan hur man gentemot Nato manifesterar den breda och folkliga förankringen. Ett sätt kan vara en folkomröstning. Men vi har inte tagit ställning till det, därför att vi inte är riktigt framme än i att medlemskapet har sökts. Där emot tycker jag att en minimiförutsättning för att vi över huvud taget ska kunna ha en folkomröstning naturligtvis är att vi har ett ja eller ett nej att ta ställning till, det vill säga själva medlemskapet.

Det är därför bra om Vänsterpartiet utövar påtryckningar nu, så att vi får fart på medlemskapsförhandlingarna och så att vi får ett avtal på plats som vi sedan kan ta ställning till i Sveriges riksdag och eventuellt i en folkomröstning.

När det gäller rätten att protestera är jag en distinkt försvarare av det. Jag har till skillnad från några andra här i kammaren alltid kritiserat både Putins och Rysslands inskränkta demokrati och det kommunistiska Sovjetunionens inskränkta demokrati. Därför är det helt rätt och rimligt att om Gudrun Schymans Feministiskt initiativ och Kommunistiska partiet vill samla ihop 30–40 personer i en demonstration har de lika mycket rätt att göra det som de 600–700 hemvärnsmän och andra entusiaster som fanns samlade i Simrishamn för att titta på Baltopsövningen.

Det är riktigt att en landstigningsövning i allra högsta grad kan vara defensiv, därför att det också gäller att förbereda sig för alla eventualiteter och att någon annan har varit offensiv.

Natos grund är att just vara en defensiv försvarsallians.

Anf. 75 STIG HENRIKSSON (V) replik:

Herr talman! Det där sista argumentet om de defensiva landstigningsoperationerna påminner mig om när jag hade varit i slagsmål på skolgården och försökte förklara det med att det började med att han slog tillbaka. Men okej. Jag är i alla fall glad över att det inte är fel att demonstrera och uttrycka sina åsikter i Sverige. Jag tycker att det klargörandet var bra.

Nej, Hans Wallmark, vi eftersöker inte en folkomröstning. Det kanske var en fin retorisk finess. Vi säger bara att om olyckan skulle vara framme

och det fanns en majoritet i Sveriges riksdag för det drastiska steget att överge 200 års tämligen framgångsrik alliansfrihet till förmån för en omsvängning som enligt min och många andras bedömning – även en del moderater, folkpartister och före detta militärer delar den bedömningen – skulle minska Sveriges säkerhet, då är det självklart att vi skulle ha en folkomröstning. Men Hans Wallmark säger att det är *ett* sätt, så det är tydligen ingen självklarhet att vi ska ha en folkomröstning om att ta detta enormt stora steg efter 200 års alliansfrihet. Det beklagar jag.

Anf. 76 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Jag ser fram emot att Vänsterpartiet kommer att hjälpa till att få till stånd någon form av beslut i Sveriges riksdag om medlemskap. Sedan får vi ta ställning till hur vi ska hantera den folkliga opinionen kring detta.

När det gäller huruvida man kan ha en defensiv landstigningsmanöver tror jag att just det uttalandet visar den ohistoriska grund som Vänsterpartiet baserar sin försvars- och säkerhetspolitik på. Det är också ett tecken på att det var bra att ni inte var med på försvarsuppgörelsen.

Vi är några dagar från den 6 juni. Det är inte bara Sveriges nationaldag. Det var också den dagen D-dagen inträffade. Jag tror att det är historiens bästa exempel på en defensiv landstigningsmanöver. Trupper, allierade kamrater sida vid sida, korsade Engelska kanalen för att befria Europa från barbari och tyranni. Om inte det, herr talman, är ett gott exempel på en defensiv landstigningsmanöver, då skulle jag vilja att Vänsterpartiet ger mig ett sådant exempel.

Att vi har just den typen av övning i vårt Östersjöområde, den typen av samarbete och samverkan i en orolig tid, är en viktig symbol och markering att vi står sida vid sida.

Jag är otroligt glad över de trupper från USA, Storbritannien, den fria polska armén, Australien, Nya Zeeland och Sydafrika som sida vid sida hjälpte till att befria Europa från nazismens ok och tyranni för lite drygt 70 år sedan.

Herr talman! Visst finns det exempel på defensiva landstigningsmanövrar. Jag, herr talman, skulle gärna vilja att svensk trupp övade mer på sådana tillsammans med Natoallierade, även fortsättningsvis.

Anf. 77 JEFF AHL (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att tala om det här med defensiva landstigningar. Vi behöver inte gå tillbaka till Normandie för att hitta exempel på sådana. Vi övar själva sådant i Sveriges försvarsmakt. Vi har någonting som heter amfibiebataljoner. De ska i händelse av krig kunna återta våra egna skärgårdsöar. Så, ja, det går att ha defensiva landstigningsoperationer. Vi kan lämna den diskussionen därhän.

Herr talman! Sverige står i dag inför flera säkerhetspolitiska utmaningar. Vårt agerande på den utrikespolitiska arenan kan få återverkningar även här hemma i Sverige.

Vi har i dag hundratals IS-krigare som reser mellan Sverige och Mellanöstern. Nere i Syrien och Irak våldtar de kvinnor, mördar barn och söndrar kulturarv och hela regioner.

Det har föreslagits och det utreds en skärpning av lagstiftningen mot dessa krigsförbrytare, vilket är välkommet. Sverige har även tydligt valt

sida vad gäller striderna i norra Irak, dit vi nu ska skicka en utbildningsinsats för att hjälpa till. Det gör vi med rätta. Sverige ska vara med och bekämpa de islamistiska krafterna, som även hotar vår västliga civilisation.

Dessa två delar samt annat är dock samverkande faktorer som ökar hotbilden mot Sverige. En upprepning av Parisdådet fast i större skala är tyvärr inte en omöjlighet, om än inte särskilt sannolik.

Dessa terrorister är vältränade och krigserfarna, och de drar sig inte för att begå hemska brott mot civilbefolkningen. Staten måste därför garantera att det finns resurser och beredskap för att hantera den här typen av storskaliga terrorangrepp på svensk mark, hur liten risken än må vara. Ordningmakten och försvarsmakten måste samordnas, sättas i beredskap och tränas för denna typ av möjliga scenarier. Det är av högsta vikt att vi garanterar våra medborgare den säkerhet de har rätt till, oavsett om hotet kommer utifrån eller inifrån.

Herr talman! Flera politiker bland både de borgerliga och de rödgröna hävdar att ett enskilt angrepp från ett annat land mot Sverige är osannolikt. Att de hävdar det beror enbart på att deras enveckasförsvar måste legitimeras på något sätt. Det krävs att fler länder än Sverige är inblandade för att man ska kunna legitimera att man har ett försvar som kan försvara Sverige endast på en plats i en veckas tid. Till yttermera visso är detta enveckasförsvar ännu inte på plats, och det verkar dröja förhållandevis lång tid innan ens denna minimala förmåga kommer på plats. Oavsett hur de försöker trollda med olika politiska skrivelser blir det alltså politiskt underbetyg till samtliga som ingår i försvarsuppgörelsen.

Sverige *kan* bli utsatt för ett enskilt angrepp. Det är lika sannolikt som att vi blir utsatta för en aggression som är en del av ett större angrepp i Europa. Kan Georgien och Ukraina utsättas för enskilda angrepp gäller såklart detsamma för oss. För att kunna möta den typen av hot krävs framför allt två saker.

Sverige måste rusta upp sin försvarsförmåga kraftigt. Vi måste ha målet att den på sikt ska ligga på ca 2 procent av bnp. Detta gör att vi får en försvarsförmåga som avskräcker men också möjligheter att tillfoga angripare så pass stora förluster att de eventuellt avbryter sin aggression.

Parallellt med denna kraftiga upprustning måste vi snarast ingå ett försvarsförbund med Finland. Detta höjer den så kallade tröskeleffekten och stärker vår sammantagna försvarsförmåga. Ett försvarsförbund mellan två uttalat defensiva länder kommer inte att bidra till någon form av upptrappning utan tvärtom till avspänning eftersom vi genom ett sådant försvarsförbund tydligt visar att Sverige och Finland kan lösa sina säkerhetspolitiska utmaningar utan att blanda in stormakterna.

Herr talman! I betänkandet återfinns följande skrivning: ”Ryssland har visat att man är beredd att använda sin militära förmåga för att uppnå sina politiska mål, även när det innebär brott mot folkrättsliga principer. Detta påverkar den säkerhetspolitiska situationen både i vårt närområde och i Europa som helhet.”

Detta är något som vi alla såklart kan skriva under på – men som bara ett parti i den här riksdagen budgeterar för. Medan övriga partier ägnar sig åt underfinansiering och särskilda yttranden som bara kommer att reta upp de aktiva i Försvarsmakten ännu mer är Sverigedemokraterna ensamma

om att budgetera för ett stärkt försvar på riktigt. Utöver det för vi en balanserad politik i vårt närområde som syftar till att bidra till avspänning och inte till upptrappning.

Sverige står inför en farlig framtid, och vi är under inga omständigheter tillräckligt förberedda för den. Detta är på grund av dålig politik.

Sist men inte minst vill jag läsa upp ett utdrag ur borgarnas gemensamma särskilda yttrande: ”Den stora osäkerheten gör dock att vi måste vara beredda att kunna justera försvars- och säkerhetspolitiken i takt med att omvärlden förändras.”

Jag är väldigt förvånad. Vad menar ni med det här yttrandet? Vad är det som krävs, hur mycket mer ska läget förvärras, för att Sveriges riksdag ska fatta beslut om att stärka Sveriges försvarsförmåga på riktigt? Ska det stå ryska luftvärnsrobotar, stridsvagnar och kryssningsrobotar på Gotland, eller vad är det som krävs? Ni har åtminstone några representanter kvar här. Jag skulle önska ett svar per omgående vad gäller just den här skrivningen och en utveckling av densamma.

Anf. 78 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Herr talman! Mycket har hunnit sägas i debatten, inte minst om den allvarliga säkerhetspolitiska situationen och hur viktigt det är för oss att samarbeta med andra länder.

Jag vill här betona vikten av det som står i både propositionen och betänkandet om FN:s resolutioner 1325 och 1820, det vill säga de resolutioner som lyfter fram behovet av att medlemsstaterna arbetar för att öka kvinnors inflytande i fredsfrämjande insatser, i fredsförhandlingar och i alla beslutande organ samt fördömer användandet av sexuellt våld som vapen i konflikt. Jag vill betona vikten av att vi i alla våra viktiga samarbeten och när vi deltar i insatser värnar om arbetet med att öka kvinnors inflytande.

Herr talman! Resolution 1325 fyller i höst 15 år. Även om den nu alltså har några år på nacken är den i relation till försvarshistorien väldigt ny.

Den utsatthet som kvinnor tvingas utstå under konflikter är dock inte något nytt. Att vara kvinna i ett konfliktområde kan ibland vara farligare än att vara soldat. Systematiska våldtäkter och våld är tyvärr en verklighet som många kvinnor i konfliktområden tvingas förhålla sig till. I Kongo-Kinshasa beräknas över 200 000 av kvinnorna någon gång ha utsatts för sexuellt våld bara sedan konflikten inleddes. Det är också därför som FN:s antagande av resolution 1325 var så oerhört viktigt. Det var ett erkännande av att kvinnor är särskilt utsatta och att deras perspektiv därför måste lyftas in i alla delar av arbetet för fred och säkerhet. Kvinnor såväl som perspektivet om hur kvinnor och barn drabbas ska vara en del av den fredsfrämjande insatsen, av fredsförhandlingar och i alla beslutande organ.

Herr talman! När vi från Sverige deltar i insatser är det för att värna om mänskliga rättigheter, folkrätt och humanitär rätt. För att uppnå det måste hela befolkningen vara lika synliggjord. När det är män som deltar i konflikter, i de militära insatserna, i fredsförhandlingar och i den politiska makten kan vi inte inbilla oss att det då tas beslut som ser till hela befolkningen. Vi kan önska att det inte hade haft någon betydelse, men historien visar något annat. Det var också just därför som FN antog resolution 1325.

Vi måste alltid komma ihåg att arbetet med att se kvinnor inte ensamt handlar om att just se kvinnor, utan det handlar om att arbeta för fred, för säkerhet och för utveckling – precis det som vi har som mål att bidra till genom vår säkerhetspolitiska inriktning. Vi kan inte tro att vi uppnår säkerhet för hela befolkningen utan att inkludera hela befolkningen. Hela befolkningen måste vara representerad om vi vill att hela befolkningens behov ska tillgodoses. Det går inte att inbilla sig att vi kan uppnå stabilitet när hälften av befolkningen står helt utan inflytande i så många delar av världen. Därför är resolution 1325 egentligen ett verktyg för att uppnå fred och säkerhet.

Herr talman! För oss är det viktigt att komma ihåg att för att fullt ut göra vår del för att uppfylla 1325 handlar det inte bara om att ha ett genderperspektiv på insatsen och särskilt utbildad personal. För att riktigt nå upp till resolution 1325 måste vi också öka antalet kvinnor i Försvarsmakten. Att få fler kvinnor att söka till Försvarsmakten och få fler kvinnor att stanna i Försvarsmakten är en uppgift som vi måste prioritera, för fler kvinnor i Försvarsmakten innebär ett starkare svenskt försvar och starkare internationella insatser.

Herr talman! Vi i Sverige har samtidigt väldigt mycket att vara stolta över när det kommer till arbetet med 1325. Ute i Kungsängen hittar vi Swedint och deras nordiska center för gender i militära operationer. Där utvecklas nya koncept för hur 1325 kan implementeras, och där utbildar den svenska Försvarsmakten militärer från hela världen i just 1325 och dess tillämpning. Sedan 2013 är de dessutom utsedda som huvudansvariga inom genderområdet hos Nato. Det är ett viktigt arbete och ett arbete som vi ska vara oerhört stolta över. Men även om vi är stolta får vi aldrig bli nöjda. Vi har fortfarande mycket arbete kvar, och det är viktigt att ha med oss det när vi nu beslutar om inriktningen för vårt försvar.

När vi nu ser hur konfliktnivåerna trappas upp på många håll i världen och den säkerhetspolitiska situationen försämras är det kanske viktigare än någonsin att vi håller i och särskilt prioriterar genderperspektivet. Det är viktigt att vi hela tiden har med oss hur olika personer drabbas och hur faktorer som kön påverkar samt att, precis som det också står i betänkan-det, åtagandena i resolutionerna 1325 och 1820 genomsyrar alla aspekter av svenska krishanteringsinsatser. Det är enda sättet att nå långsiktig stabilitet. Jag vill därför yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 79 JEFF AHL (SD) replik:

Herr talman! Jag vill ställa en snabb fråga till Alexandra med anledning av anförandet. Vi pratar om kvinnor i Sveriges försvarsmakt.

Socialdemokraterna antog ju på sin kongress ett förslag om att man fullt ut ska individualisera föräldraförsäkringen – som det så fint heter. Det betyder alltså att familjerna inte ska få bestämma själva, utan staten ska peka ut för föräldrarna hur de ska dela upp föräldraledigheten.

Nu är det inte detta vi ska diskutera, men det är intressant såtillvida att det kan finnas en risk att man överväger kvotering även i andra delar av samhället. Kan Socialdemokraterna förväntas kräva kvotering även i Försvarsmakten, eller är det kompetens som ska styra när personer antas till Försvarsmaktens olika förband och enheter?

Anf. 80 ALEXANDRA VÖLKER (S) replik:

Herr talman! Jag vill vara tydlig med att jag inte tror att det alltid finns en motsättning mellan kompetens och kvotering. Det är tydligt att hela befolkningen kan vara lika kompetent och ha lika mycket styrkor oavsett vilket kön man har.

Vi ser i dag att vi har en brist på kvinnor i Försvarsmakten. Socialdemokraterna har inget förslag om att kvotera Försvarsmakten. Däremot ser vi ett stort behov av att öka antalet kvinnor inom Försvarsmakten. Då handlar det framför allt om att se över hela personalpolitiken och se till att Försvarsmakten upplevs som en attraktiv arbetsgivare så att vi får fler att söka till Försvarsmakten och inte minst också får fler att stanna från hela befolkningen – kvinnor, män och övriga kön.

Anf. 81 JEFF AHL (SD) replik:

Herr talman! Det finns ju olika sätt att få fler att söka till Försvarsmakten, både positiva och negativa sätt. Det finns skräckexempel på hur man sänker de fysiska kraven för att få en jämnare fördelning. Till exempel inom brandkåren har man haft det problemet.

Ska man bygga en fungerande försvarsmakt krävs det att man har hårda krav på soldaterna. Jag var själv med när man införde det nya systemet med GMU, där man på olika sätt sänker kraven på soldaterna, och har sett vad det innebär, framför allt när de kommer ut på förbanden där kraven fortfarande är på samma nivå.

Det oroar mig när jag hör den här typen av retorik. Det är därför jag försöker få klargjort om det finns några diskussioner inom Socialdemokraterna om hur det här ska gå till. Ska man sänka kraven eller bara jobba effektivare med informationskampanjer? Hur förväntas man få in fler kvinnor i Försvarsmakten?

Anf. 82 ALEXANDRA VÖLKER (S) replik:

Herr talman! Självklart är det viktigt med rätt kompetens, och det gäller inom alla yrkessektorer. Det är klart att vi vill ha en stark, robust och kompetent försvarsmakt.

Sedan är det viktigt att komma ihåg att det finns fler kompetenser än fysisk kompetens. Inom vår försvarsmakt är det lika viktigt att vi har väldigt starka hjärnor som att vi har starka muskler. Sedan tror jag att vi kan ha starka muskler oavsett vilket kön vi har. Det viktiga är att se till att vi har hela kompetensen, att vi har en bredd och att det är en arbetsgivare som attraherar människor att söka sig till Försvarsmakten.

Jag tycker att det känns lite oroväckande att höra Sverigedemokraternas syn på kompetens, framför allt då relaterat till kön. Jag tror att vi har väldigt mycket att utveckla. Vi vill framför allt jobba för att det ska bli så attraktivt som möjligt för människor att söka sig till Försvarsmakten. Det är en prioriterad fråga för Socialdemokraterna.

(Applåder)

Anf. 83 SOFIA ARKELSTEN (M):

Herr talman! Många har varit uppe och talat i den här debatten, även om vi har en stor samsyn. Det är positivt att den säkerhetspolitiska debatten är bred – jättebred.

Dagens beslut handlar om att garantera vårt politiska oberoende och vår självständighet. Vi bygger säkerhet tillsammans med andra. Vi stärker försvarsförmågan och använder alla säkerhetspolitiska instrument. Vi ska försvara Sverige för att det är värt att försvara.

Mycket har hänt sedan Försvarsberedningen påbörjade sitt arbete under förra mandatperioden. Först kom omvärldsanalysen. Sedan förändrades omvärlden rejält i och med den ryska aggressionen och försöken att ändra gränser i Europa med våld.

Vi hade möjlighet att ta in detta i vårt arbete, för sådana är politikens villkor: I en ständigt föränderlig värld måste vi ta avstamp där vi är, sikta framåt och bestämma inriktningen. Det krävs förmåga att regera, reagera och agera.

Sipri beskriver 2014 som ett osedvanligt våldsamt år i världen. Ibland försöker vi beskriva att vi har en ny normalbild, ett nytt normalläge. Men det är inte normalt att bryta internationella överenskommelser och bedriva hybridkrigföring som Ryssland faktiskt gör.

Herr talman! Motståndskraft handlar om kunskap. Vi ser ett utökad propagandakrig i vår närhet och i Sverige. Några är snabba med att genomskåda försöken till påverkansoperationer men inte alla. Möjligen har medvetenheten ökat.

Informationskrigföringen och påverkanskampanjer med propaganda är en central del av hybridkrigföringen som Ryssland har drivit i till exempel Ukraina. Bland det första som de ryskstödda rebellerna gjorde när de anföll Donetsk i östra Ukraina var att ta över tv-stationen och ersätta ukrainska sändningar med ryska.

Samtidigt som propagandan och den skapade osäkerheten försvagar motståndet stärker det Putins stöd hemma i Ryssland.

Dagens Nyheter rapporterade tidigare i vintras från Sankt Petersburg om en av de ryska trollfabrikerna med 250 nättroll. Där sitter människor som mot ersättning producerar fejkade bloggar och nätkommentarer dygnet runt. Deras budskap är att hylla Putin och kritisera dem som ses som motståndare. Det märker säkert flera av oss av i vår politiska vardag.

Nättrollen är ett sätt att kommunicera. De statliga mediekanalerna är ett annat. Det ryska statliga tv-nätverket Russia Today, RT, sänder enligt nättidningen Euobserver på engelska, spanska, franska och tyska, har en budget på 300 miljoner dollar per år och har 2 000 personer anställda.

Förutom att RT har en stor global räckvidd ger detta perspektiv på de motmedel EU har satt in hittills. EU har stått handfallna inför den här utvecklingen. Vi ser att EU börjar vakna, men det går långsamt. Sverige måste trycka på för att detta ska tas på allvar och aktivt delta i det arbetet.

Herr talman! För oss moderater är det mycket viktigt att säkerhetspolitiken går hand i hand med utrikespolitiken och att båda är värderingsdrivna. Vi har tillsammans med Alliansen i åtta år genomfört en utrikespolitik som bygger på värderingar, och vi har med kraft bidragit till EU:s gemensamma säkerhetspolitik. EU som arena är viktigt för oss, och vi bygger som sagt säkerhet tillsammans med andra.

Värderingar är viktiga och spelar roll. Jag har sagt det förr, och det tål att upprepas. Det handlar om öppenhet, ett modernt bistånd, kvinnors rättigheter, SRHR och hbtq men också om ett brett säkerhetsbegrepp, friare handel och att integrera klimat och hållbarhet i politiken. Det här gör vi inte för att vi måste utan för att vi vill. Dessutom är det nödvändigt.

Herr talman! Biståndet måste ses som en del av det breda säkerhetsbegreppet. Det vi ser från den ganska oförberedda rödgröna regeringen är att bistånd och utrikespolitik går något i otakt. Det gnisslar illa redan nu. Det finns en del oklarheter i hanteringen av svåra frågor men också i det politiska hantverket.

Det senaste är att statsrådet Lövin berättar i medierna att den biståndspolitiska plattformen, som styr allt och är samlingsdokumentet, ska skrotas. Men sedan pudlar hon i ett svar på en skriftlig fråga här i riksdagen och säger att plattformen naturligtvis gäller tills nästa är på plats.

Nyheten var i verkligheten att ett första möte för att påbörja en process med en ny plattform skett och att de rödgröna ville ge biståndspengar till opinionsbildning och proffstyckare. Men det var allt.

Samsyn, långsiktighet, stabilitet och transparens och att värna viktiga värderingar är grunden för att Sverige ska kunna bidra till en säkrare och bättre värld med sitt bistånd. Därför är detta en oroande utveckling.

Herr talman! Jag förutsätter att den rödgröna regeringen rycker upp sig och att vi moderater och våra alliansvänner kommer att använda riksdagens kontrollmakt på bästa sätt.

Även om dagens debatt och beslut är slutet på en lång politisk process är det bara början på arbetet med att fortsätta förbättra försvaret och anpassa det till omvärldsförändringarna. Vi har nu i Sverige en bred överenskommelse om den politiska inriktningen, men den förutsätter att den rödgröna regeringen också levererar.

(Applåder)

Anf. 84 JEFF AHL (SD) replik:

Herr talman! Sofia Arkelsten tog i sitt anförande upp att Sipri anser att 2014 var ett särskilt våldsamt år. Jag återkommer därför till den fråga jag ställde i talarstolen som ingen av de övriga borgerliga representanterna har velat besvara.

I ert gemensamma särskilda yttrande står det: ”Den stora osäkerheten gör dock att vi måste vara beredda att kunna justera försvars- och säkerhetspolitiken i takt med att omvärlden förändras.”

Vad menas med detta yttrande? I dag är omvärlden extremt labil. Vi har inrikes hot och utrikes hot, och de är precis vid dörrposten. Krävs det att det står ryska luftvärnsrobotar, stridsvagnar, kryssningsrobotar och annan rysk materiel på Gotland för att omvärldsläget ska bli så drastiskt att vi faktiskt vidtar åtgärder för att rusta upp?

Vad krävs för att vi ska justera vår försvars- och säkerhetspolitik i takt med att omvärlden förändras?

Anf. 85 SOFIA ARKELSTEN (M) replik:

Herr talman! Det är enkelt. Det vi skriver i vårt särskilda yttrande är vad vi menar. Det som står gäller. Det är bra att vi är tydliga med att vi är beredda till förändring.

Jag förstår oron som Sverigedemokraterna visar, för vi hade mycket diskussioner i Försvarsberedningen – där ni för övrigt var företrädare, Jeff Ahl. Vi diskuterade mycket det som min kollega Hans Wallmark tog upp om att det är ett rörligt läge. Något som händer i en del av världen kan påverka en annan del av världen. Som jag sa i mitt anförande har vi en ny

normalbild, även om det faktiskt inte är normalt att vissa denna typ av aggression.

Det står där, och vi menar det vi skriver.

Anf. 86 JEFF AHL (SD) replik:

Herr talman! Jag tror att min kollega Roger Richtoff menade försvarsuppgörelsen och inte Försvarsberedningen. Det var nog en felsägning. Vi är väl medvetna om att vi fick vara med i Försvarsberedningen, och det tackar vi för.

Tillbaka till frågan. Sofia Arkelsten talar om att något som händer långt bort kan påverka. Men Georgien spelade ingen roll för den borgerliga regeringen. Det vidtogs inga åtgärder, utan man ryckte på axlarna och fortsatte med samma politik. Ukraina verkar inte heller spela någon roll, för ni vidtar inte några som helst åtgärder för att upprusta Sveriges försvarsförmåga. Ni budgeterar inte ens för att upprätta enveckasförsvaret. Ni har bara budgeterat hälften av vad Försvarsmakten krävde.

Ge mig ett konkret exempel! Vad måste hända i Sveriges närområde, vad måste hända runt Östersjön för att det jag citerade ska gälla, alltså för att vi måste justera försvars- och säkerhetspolitiken så att den faktiskt genererar något?

Anf. 87 SOFIA ARKELSTEN (M) replik:

Herr talman! I dag levererar vi en fempartiöverenskommelse om vad som ska gälla för försvarsinriktningen framåt. Det är viktigt att vi är tydliga med vad som är grunden för detta: Vi har gjort en omvärldsanalys, vi har levererat utifrån den och gjort en beskrivning av hur vi vill att försvaret ska fungera och på vilket sätt vi vill stärka det.

Det stämmer inte som Jeff Ahl säger att det inte hände något vid Rysslands aggression mot Georgien under förra Försvarsberedningen. Först lämnades rapporten i juni, och sedan hände detta i augusti, om jag minns rätt. Därefter fick politiken givetvis justeras. Det var inget konstigt.

Vi har levt med den ryska aggressionen i Försvarsberedningen och har tagit viss höjd för det. Vi har också kommit överens om ganska bra skrivningar om det.

Den här debatten har varit mycket upplysande vad gäller Sverigedemokraternas ganska splittrade syn på svensk försvarspolitik. Det finns en naivitet i den som är lite sorglig. Ni gillar inte EU, ni gillar inte Nato och ni gillar inte andra människor.

Men vi måste bygga ett samarbete med andra. Vi menar det vi skriver i våra papper. Det är bra att flera partier står upp för denna överenskommelse, för det krävs en bredd för att vi ska kunna ha en långsiktig politik för detta.

Anf. 88 KENT HÄRSTEDT (S):

Herr talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

De senaste årens dramatiska och tragiska utveckling i östra Ukraina och Krim har placerat den svenska försvars- och säkerhetspolitiken i centrum för svensk politisk debatt. Konstigt vore det annars. Att garantera vårt lands politiska oberoende och självständighet är grundläggande och överordnat allt annat.

I detta har alliansfriheten tjänat oss väl i 200 år och fortsätter alltså att göra det, om vi nyttjar den på ett klokt sätt. Vi måste kunna hävda vårt lands suveränitet och territoriella integritet. Därför är den försvarsöverenskommelse som nysst ingåtts välkommen. Den kommer successivt att stärka vår förmåga.

Men säkerhetspolitik är mer än så och består av flera delar. Det är lätt att i oroliga tider låta försvarspolitiken ta hela utrymmet, men säkerhet skapas också av andra delar av säkerhetspolitiken.

Förutom försvarspolitik är utrikespolitiken en av grunderna för vår säkerhet, för utrikespolitiken är vår första försvarslinje. Det handlar om att genom diplomati och internationell politik verka för avspänning och nedrustning, att tidigt nås av signaler och kunna sätta in motmedel, att kunna bidra till att klara ut missförstånd eller att kunna markera där så är påkallat.

Det kan också handla om att medla eller bidra till försoning, något som Sverige en gång var mycket bra på men där Finland och Norge nu är mycket verksamma. Det handlar även om att i olika politiska forum verka i gemenskap för respekt för våra åsikter och behov, liksom vi lyssnar till och bistår andra.

Det är lätt att vi gör den säkerhetspolitiska debatten till enbart en debatt om Ryssland och Östersjöområdet. Det kan vara värt att påminna oss själva om att vi också medverkar till global säkerhet genom insatser via biståndet, exempelvis våra insatser i Mali och Irak med hjälp av vår militär. I många av dessa sammanhang känner jag stolthet över att vi bidrar till att öka säkerheten. I dag är mycket av säkerhetstänkandet globalt, inte regionalt.

Vi vet att 300 svenskar har åkt från Sverige för att strida för Isil. Ett fyrtiotal av dem har dött i strider, men de övriga fortsätter att vara aktiva genom att döda och begå brutala övergrepp mot yazidier, kristna, kurder och muslimer. Detta är avskyvärt och förkastligt och för oss in på en annan del av säkerhetspolitiken – den inre säkerheten.

Hur skyddar vi oss mot att rekryterare kommer hit för att värva extremister och blivande jihadister? Hur bemöter vi dem som återvänder? Hur skyddar vi oss i bredare bemärkelse mot påverkansoperationer i vårt land? Hur stark är vår förmåga till krishantering?

Det är inte utan man känner en saknad efter Styrelsen för psykologiskt försvar, som var liten men väl verkande och fokuserande. Även om denna verksamhet nu är en del av MSB kan det finnas skäl att fundera över hur vi ska ha det i framtiden, något jag vet att försvarsministern har på sin radar.

Herr talman! För att återgå till vårt närområde har jag under de senaste 20 åren rest åtskilliga gånger till Ukraina. Under de senaste två åren har jag rest många gånger till i huvudsak Ukraina men också till Ryssland, bland annat i min kapacitet som vice president i OSSE:s parlamentariska församling.

Jag har bland annat varit valobservatör i presidentvalet i Ukraina och varit särskild koordinator för hela den internationella valobservationsmissionen i parlamentsvalet i Ukraina i oktober 2014, då 900 valobservatörer var på plats. Jag har fått delta i många sammanhang som medverkat till att fördjupa min insyn i det som just nu sker.

Herr talman! Från 1922 fram till 1991 var Ryssland och Ukraina delar av Sovjetunionen. Fram till 1957 tillhörde Krimhalvön den ryska delen av

Sovjetunionen. Sovjet beslöt då att flytta över Krim till att höra till de ukrainska delarna av Sovjetunionen. Krim blev därför folkrättsligt en del av Ukraina efter det kalla kriget.

År 1991 upplöstes Sovjetunionen, och Ukraina blev en självständig stat. Ledningen i Moskva accepterade att Krim blev en del av det nya Ukraina, trots att majoriteten då som nu var etniska ryssar. Således kan man konstatera att inlemmandet av Krim i Ukraina har skett helt i laga ordning.

I februari 2014 gick Ukrainas dåvarande president Viktor Janukovyj i landsflykt efter att ha blivit avsatt av parlamentet efter en inrikespolitisk konflikt rörande Ukrainas vägval när det gäller associeringsavtalet med EU eller ett framtida inlemmande i Rysslands ekonomiska union.

Presidentens orientering mot Ryssland väckte stor folklig vrede, och i Kiev blev det stora folkliga demonstrationer på Majdan. Demonstrationerna vände sig också mot brister i ledningen och mot den omfattande korruptionen i Ukraina.

Under våren 2014 försökte Ukraina starta en ny process mot legitimitet för landets ledning. I maj arrangerades presidentval, och då var jag som sagt på plats i Odessa. Det valet genomfördes på ett bra sätt över hela landet.

I oktober hade händelseutvecklingen försämrats dramatiskt med hundratusentals internflyktingar runt om i Ukraina, Krim hade olagligen annekterats av Ryssland och kriget pågick för fullt i Donetsk och Luhansk oblast. Trots detta genomfördes valet på ett mycket bra sätt i över 99 procent av alla vallokaler.

Den ledning som finns i Ukraina i dag, såväl presidenten som parlamentet och regeringen, har utan tvivel folklig legitimitet. Men de står inför stora utmaningar.

Herr talman! Den ryska aggressionen i östra Ukraina och Krim är oacceptabel och måste fördömas. Den får och måste få konsekvenser. Respekten för länders integritet är grundläggande i internationell rättsordning.

Det är viktigt att Sverige medverkar till att svara mot dessa övergrepp i Ukraina i gemenskap såväl inom EU som transatlantiskt och med andra stater som delar denna uppfattning. Och det är viktigt att vi håller ihop. Så sker också genom de sanktioner som är på plats och som över tid tycks ge verkan. Nyligen förlängde EU-länderna sanktionerna mot Ryssland med ytterligare en period, och nya och förstärkta sanktioner diskuteras i dessa dagar.

När vi så snabbt och dramatiskt hamnar i ett försämrat säkerhetspolitiskt läge är det viktigt att vi reflekterar såväl bakåt som framåt. Hur hamnade vi här, är vi väl rustade i ordets bredaste bemärkelse och vart är vi på väg?

Herr talman! Det är uppenbart att Ukraina, nära 25 år efter Sovjetunionens upplösning, tyvärr inte har förmått att ta till vara många av de möjligheter som självständigheten givit. Med en bnp som inte är så värst mycket större än diktaturen Vitrysslands förstår man att mycket tid gått förlorad. Medan Polen har fyrdubblat sin bnp landar Ukrainas bnp som sagt inte långt över Vitrysslands.

Omfattande korruption, svaga institutioner, många interna politiska konflikter och så vidare gjorde att Transparency International 2014 definierade Ukraina som ett av Europas mest korrupta länder. I dagarna är

Ukraina på randen till statsbankrutt, kanske så snart som inom en månad, om inte mer bistånd kommer.

Därför är Ukrainas kris flerdubbel. Man har en säkerhetspolitisk kris med krig i östra Ukraina. Krim är olagligen annekterat av Ryssland. Det är energikris i form av beroendet av Ryssland och samtidigt priskonflikter och betalningssvårigheter genom detta, och i höst kommer höjda energipriser, vilket många kommer att ha svårt att hantera. Många oroar sig för ny social oro i landet. Krav från omvärlden på nödvändiga reformer är en förutsättning för nya utbetalningar, samtidigt som en befolkning på miljontals människor närmar sig livets nödort. I detta läge ser vi ett Ukraina som har mycket svårt att ens uppbringa minimal motståndskraft mot övergreppen i östra Ukraina.

Herr talman! Ryssland å sin sida utvecklas i alltmer auktoritär riktning. Man fortsätter att blåneka när det gäller inblandningen i östra Ukraina, vilket är närmast löjeväckande. Det är en ökad övningsverksamhet kring olika delar av dess gränser, inte bara kring Östersjön, som en del av dess ökade militära kapacitet, inte sällan med aggressivare beteenden som ingrediens. Krim betraktas nu av den ryska ledningen som en del av Ryssland till vilken man sänder tusentals statsanställda på semester. Den inrikespolitiska utvecklingen i Ryssland blir alltmer bekymmersam, med fler och fler exempel på oppositionella och journalister som dödas och hotas eller ger sig av i landsflykt. På detta sätt beskärs fri journalistik och politisk debatt. Situationen för de oppositionella i landet är minst sagt bekymmersam.

Ryssland är nu under stark ekonomisk press. Vi ser ett Ryssland som mer och mer söker samarbeten i andra riktningar än mot Europa som en följd av sanktionerna som införts. Med tanke på hur omfattande handeln är med Europa och hur viktiga de finansiella tjänsterna är för ryskt näringsliv lär detta vara en strategi som först på mycket lång sikt kommer att bära frukt. Men när denna konflikt en dag läggs bakom oss – för den dagen kommer – är sannolikt relationen till Ryssland för överskådlig framtid en helt annan.

Herr talman! När vi blickar framåt måste lösningen på detta ryska övergrepp på Ukraina – hur man än vrider på det – avgöras i förhandlingar, inte med ytterligare våld. Det är nu närmare 7 000 döda, tiotusentals skadade och hemlösa, hundratusentals flyktingar i Ukraina, Ryssland, Vitryssland och andra platser och en näst intill total förödelse av stora delar av infrastrukturen i Donbassområdet, en av Ukrainas tidigare ekonomiskt mest dynamiska regioner.

OSSE är i dag den organisation som alla inblandade parter respekterar och som man har valt som den organisation man samarbetar genom. OSSE bidrar med övervakning i Donbassregionen genom SMM och valobservationer i de val som hålls i landet, medverkar till konflikthantering och förhandlingar och som facilitator i bland annat Minsk-samtalen. Det är viktigt att vi i detta läge använder alla de kanaler vi har till Ryssland för att trycka på och uppmuntra till samtal och dialog i konstruktiv anda. Därför är det bra att Kerry nyligen åkte för samtal till Sotji, att Angela Merkel fortsätter sina ansträngningar och att Finlands president i dagarna åker till Moskva.

Vi måste upprätthålla trycket på Ryssland och öka det om så behövs. Vi måste också, om vi menar allvar, vara beredda att kraftfullt ge ekono-

miskt stöd mycket mer till Ukraina. Annars kommer de inte att orka igenom den tid som nu väntar. Hösten kommer att vara en kritisk tidpunkt då kylan kommer. De ökade energipriserna riskerar att skapa social oro hos en ukrainsk befolkning som inte har mycket till övers för politiker oavsett färg, när man inte kan betala sin energiräkning eller sätta mat på bordet.

Vi måste, herr talman, för vår säkerhets skull också ha ordning och reda här hemma. Försvarsöverenskommelsen kommer successivt att stärka vår militära beredskap, vilken under mycket lång tid varit eftersatt. Vi måste se över och stärka vårt civila försvar från en låg nivå. Vi behöver stärka vår förmåga att hantera påverkansoperationer och vara tydliga i vår utrikespolitik – vår första och främsta försvarslinje!

Anf. 89 GÖRAN PETTERSSON (M):

Herr talman! Att försvarsministern står bakom försvarspropositionen bär lite karaktären av ”hund bet man”. Om försvarsministern hade meddelat att han inte gjorde det hade det snarast haft karaktären av ”man bet hund”.

Med detta sagt vill jag föra oss tillbaka till början av debatten. Mikael Jansson tog för dryga tre timmar sedan oss åter till upptakten av andra världskriget, för att med det exemplifiera olika saker. Jag vill ta upp hans exempel.

Om Europas demokratier hade haft en fungerande transatlantisk försvarsallians skulle, om vi tillåter oss ett lite kontrafaktiskt resonemang, tingen ha sett lite annorlunda ut. Betänk med vilket förtroende en brittisk premiärminister hade åkt till München med vetskapen om att ett fungerande transatlantiskt militärt samarbete fanns. Se också Polen och Finland, om det hade varit som nu, med Nato, där man för över trupp och är på plats i de baltiska länderna och i Polen. Om den tyska generalstaben hade vetat att det på plats i Polen fanns amerikanska och andra försvarsalliansförband hade historien kunnat få en annan utveckling.

Jag vill med denna korta historiska exposé lyfta fram: Att vara tidig och agera resolut innebär inte nödvändigtvis att man eskalerar en konflikt utan att man kväver en konflikt innan den tar en hemsk utveckling.

Jag hade förberett en lista med förmaningar till försvarsministern. Men – utan att i övrigt jämföra försvarsministern med en häst – vill jag säga att erfarenheten är att när en häst galopperar rent ska man inte ge den mer sporrar, så jag knycklar ihop mitt papper.

(Applåder)

Anf. 90 MARGARETA CEDERFELT (M):

Herr talman! Efter fyra och en halv timmes debatt är det mesta sagt. Jag kan lugna alla här i kammaren med att jag inte har mer än högst fyra minuter till mitt förfogande, eftersom jag inte har föranmält mig.

Jag står helt bakom de moderata anföranden som har hållits här tidigare i dag. Jag ska i mitt korta anförande fokusera på OSSE.

OSSE är, precis som har nämnts tidigare, ett unikt organ, som med sina 57 medlemsländer sträcker sig från Centralasien i öster till USA och Kanada i väster. OSSE är unikt, eftersom Ryssland fortfarande finns med som medlemsland. OSSE arbetar konfliktförebyggande för demokrati, för mänskliga rättigheter, för stabilitet. Det innebär att OSSE på så sätt är ett unikt organ.

Jag skulle också vilja ta upp att OSSE även arbetar med sina missioner. Därför är jag mycket bekymrad över att Azerbajdzjan i dagarna har meddelat att man inte längre vill ha kvar OSSE:s mission i landet. Varför tycker jag att detta är viktigt? Jo, därför att det inte bara handlar om Ryssland och Rysslands annektering av Krim och de östra delarna med oppositionella utan också därför att säkerhetspolitiken och vad som händer i vårt område är så mycket vidare. Risken finns naturligtvis, när det finns en stor konflikt i ett land, att konflikten sprider sig också till andra länder. Därför är OSSE:s arbete oerhört viktigt.

Om några veckor, den 5–9 juli, kommer OSSE:s sommarmöte att avhållas i Helsingfors, ett grannland till oss. Jag skulle vilja säga och stryka under att de debatter som kommer att föras där är oerhört viktiga för det kommande säkerhetspolitiska arbetet.

Fokus kommer inte endast att vara på vad som händer i Ukraina och på Rysslands agerande. Fokus kommer också att vara på mänskliga rättigheter, miljö och ekonomi. Det visar hur viktiga de säkerhetspolitiska dialogerna är. Det är lätt att, i en säkerhetspolitisk debatt, tro att säkerhetspolitik är detsamma som Nato, detsamma som försvar. De är utan tvekan viktiga ingredienser i säkerhetspolitiska resonemang. Men respekt för demokrati och de mänskliga rättigheterna är på samma sätt oerhört angelägna.

Jag vill också nämna vår svenska yttranderätt. Sofia Arkelsten lyfte upp internet och trolen. Det är en viktig del. Men den desinformation som pågår när det handlar om försvars- och säkerhetspolitik är också viktig. Därför är jag glad över att försvaret lyfter upp kommunikationsfrågan som en del i den säkerhetspolitiska strategin. Jag kan också konstatera att just kommunikation finns med på OSSE:s bord.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 16 juni.)

§ 7 Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020

Försvarsutskottets betänkande 2014/15:FöU11
Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020 (prop.
2014/15:109 delvis)
föredrogs.

*Försvarspolitisk
inriktning – Sveriges
försvar 2016–2020*

Anf. 91 ALLAN WIDMAN (FP):

Herr talman! Den försvars- och säkerhetspolitiska maratondebatten i dag har utvecklats till något av ett soldatprov, i verbal mening. Jag ska därför försöka hålla det så kort som det går.

Den försvarsuppgörelse som ligger bakom försvarspropositionen handlar i ekonomiska termer om en förstärkning med 10,2 miljarder kronor brutto de kommande fem åren. Men när man gör avräkning för slopade rabatter på ungdomsarbetsgivaravgifter, avdrag för hyreshöjningar och försvarsprisindex återstår en handfull miljarder som ska finansiera det nya innehåll som vår försvarsproposition har.

Det innehållet består av många olika delar. Bland annat tillförs nu ytterligare en manöverbataljon, utöver de åtta som redan finns. Därtill kom-

mer två brigadstabskompanier och, som bekant för de flesta, ett mekaniserat, stående kompani på Gotland. Det innebär att vi utökar det som kallas för insatsorganisation 2014 med åtminstone 20 procent.

Parallellt med arbetet med att bygga ut insatsorganisationen kommer Försvarsmakten och de stödjande myndigheterna under de kommande åren även att vara involverade i mycket tunga och mycket kostsamma utvecklingsprojekt. Det gäller till exempel nästa generation av JAS 39 Gripen, det gäller nya ubåtar och det gäller nytt medelräckviddigt luftvärn. Som försvarsministern var inne på i sitt tidigare inlägg kan man nog inte utesluta att det också blir fråga om anskaffning av såväl skolflygplan som nya medeltunga transportflygplan.

Även om försäljningar av försvarsmateriel på det internationella planet inte blir av måste motköpen alltid bli av ändå. Detta tror jag kommer att ställa en del krav, bland annat på den här kammarens betalningsvilja under de kommande åren. Därtill ska vi ha några hundra fler heltidsanställda soldater. Och vi ska skaffa oss en offensiv cyberförsvarsförmåga.

Herr talman! Jag har efter 13 år i försvarspolitiken kommit till insikt om att inga idéer är så bra att de inte kan förstöras under implementering. Tillåt mig att betvivla möjligheten att nu här, 2015, åstadkomma mer för mindre pengar. Jag tror inte att det kommer att gå. Jag ser många orosmoln på himlen. Och jag kan konstatera att bara en liten hiccup i våra stora utvecklingsprojekt har förutsättningar att konsumera den handfull miljarder som nu betecknas som ett trendbrott.

När det saknas pengar, och när det saknas politisk enighet tar politiken alltid till en väl beprövad metod, nämligen offensiva utredningar. Den här försvarspropositionen radar upp utredningar på försvarssektorns vitt skilda områden. Det handlar om materiel. Det handlar om infrastruktur. Det handlar om logistik. Det handlar om personalförsörjning och mycket annat.

När det gäller personalförsörjningen vill jag göra ett medskick till försvarsministern. Som försvarsministern minns ville Folkpartiet i försvarsdiskussionerna att plikten skulle återinföras med omedelbar verkan. Detta är ingenting som kräver något riksdagsbeslut. Det räcker att fem statsråd möts i Rosenbad eller på något annat ställe. Sedan kan vi vara i full gång igen. Nu väljer regeringen och den så kallade restalliansen att begrava pliktfrågan i en personalutredning.

Jag bävar lite för det tillvägagångssättet. Det som jag ser framför mig är en utredning som kommer att jobba i ett till ett och ett halvt år och sedan kommer fram till att vi på prov ska kalla in 1 000 män och kvinnor för att utbilda dem till skyttesoldater i Boden. Om man gör på det sättet kommer man att förstöra det goda rykte som plikten har i folkförankringstermer.

Jag tror att man ska börja i det lilla. Jag tror att man ska välja mycket noga vilka befattningar som bör bli föremål för personalförsörjning med plikt. Jag ser framför mig till exempel tolkar, värnpliktiga sådana. De har alltid utbildats med anställbarhet som mål. Och de värnpliktiga tolkar som Sverige har haft genom åren har bidragit till det som jag brukar kalla för elitförankring. De har gått ut i samhället och berättat om vikten av ett starkt militärt försvar och därmed varit en av de fundamentala förutsättningarna för folkförankringen.

Herr talman! Jag minns när jag som ung kadett, sommaren 1985, kallades upp av överste Björn Swårdenhem till hörsalen på I 11, Kronobergs

regemente i Växjö. Han samlade oss 120 kadetter och sa: Ni förstår inte det i dag, men om 20 år från nu kommer ni att vara chefer i näringslivet. En del av er kommer att vara generaldirektörer. Andra kommer till och med att vara riksdagsledamöter. När ni kommer ut där är det viktigt att ni minns värdet av ett starkt svenskt, nationellt försvar.

Jag tror att vi har tappat bort en del viktiga ingredienser i folkförankringen och därmed ytterst i den svenska försvarsviljan.

Herr talman! Gotland är en av de så kallade stora puckarna i inriktningsbeslutet. Precis som försvarsministern kan jag konstatera att Nato nu väljer att utgångsgruppera tung materiel och tunga plattformar i Baltikum. Man inser att sådana saker inte hinns med och blir väsentligt svårare i ett skymningsläge. Därför var det kanske förutseende av Folkpartiet när vi 2009 sa att det var lämpligt att placera stridsvagnar på Gotland. Jag tror att våra möjligheter att i ett skymningsläge föra tung materiel till Gotland motsvaras ganska väl av de svårigheter som Nato ser framför sig när det gäller att förstärka Baltikum.

Nu går man vidare med ytterligare förband på Gotland, stående sådana. Det är bra att vi får ett mekaniserat kompani på ön. Men detta mekaniserade kompani borde naturligtvis användas för att skydda mer avancerade vapen, för att skydda fjärrstridsmedel på ön. Med tung kustrobot och med långräckviddigt luftvärn utnyttjar Sverige den strategiska potential som Gotland besitter, mitt i Östersjön.

Jag kan bara beklaga att pengarna och den politiska enigheten inte räckte för detta.

En annan central punkt handlar om ubåtsjakt – detta trots att propositionen egentligen inte innehåller någonting annat än att försvarsministern tillsammans med sina nyfunna vänner lovar mer innerligt att helikopter 14 någon gång ska levereras till det svenska försvaret. Men tveksamheten torde vara stor, eftersom man samtidigt stryker den ubåtsjaktstorped som helikoptern ska ha. Hur, försvarsministern, ska vi bedriva ubåtsjakt utan ubåtsjaktsvapen?

Herr talman! Robot 70 nämns i Folkpartiets försvarsmotion. Märkligt nog ska detta vapen avvecklas i den svenska insatsorganisationen – detta trots att vi har exporterat det till totalt 19 länder.

Det är Folkpartiets bestämda uppfattning att moderna, väl fungerande och väl beprövade vapen som har den potential både mot luftmål och mot sjömål som Robot 70 har naturligtvis inte ska skrotas utan bör behållas så länge som möjligt ytterst inom hemvärnet.

Jag tror att det var ledamoten Hans Wallmark som nämnde landstigningsövningen på Ravlunda, Österlen, under helgen. Det är riktigt, det var en del i den stora övningen. Men en annan del handlade om att B-52:or – strategiska, amerikanska bombflygplan – simulerade fällning av sjöminor i Hanöbukten och senare också i vattnen utanför Bornholm.

Detta är också en sak som Folkpartiet lyfter fram i sin försvarsmotion. Vi tror att det är rationellt och mycket kostnadseffektivt med utsjömineringar. Det är ett fullgott skydd mot eventuella hot mot vår mycket långa kust.

Herr talman! Tillåt mig också att beklaga att för första gången sedan 1990-talet släpper nu riksdagen makten över att fastställa kraven på operativ förmåga. Jag kan förstå att regeringspartier är intresserade av detta, men jag kan inte förstå hur de som ändå betecknar sig som en politisk

opposition är beredda att ge bort makten över någonting som vi i den här kammaren har i uppgift att granska.

År 1999, år 2004 och år 2009 fastställde riksdagen kraven, men det är nu en uppgift som vi själva har avhänt oss, och det vill jag djupt beklaga.

Vi har haft en lång säkerhetspolitisk diskussion. Låt mig avsluta med att säga att innebörden av militär alliansfrihet – oavsett om man är ett litet eller stort land – är att man tar på sig uppgiften att klara allting inom den militära förmågebredden helt själv utan stöd, utan hjälp från andra. Det är innebörden av militär alliansfrihet. Var och en som hör denna definition förstår att det ställs mycket stora ekonomiska krav på den som proklamerar militär alliansfrihet.

Den här försvarsuppgörelsen innehåller ett mycket marginellt påslag från en historiskt extremt låg nivå. Samtidigt innehåller den inga som helst ansatser till att alliera sig i krigstid med Norden, med Finland, med EU och FN, med OSSE, med Nato eller någonting annat.

Det här är en politik som inte hänger ihop. Jag kan konstatera att Folkpartiet har en rakt motsatt politik. Vi vill ingå i en militär allians med andra demokratier och få bindande försvarsförpliktelser som gäller både i fred och i krig. Vi vill också substantiellt stärka det militära försvaret och infria de ambitioner som uppställdes i Försvarsberedningen.

Med detta och med en ursäkt för att jag har dragit över min talartid vill jag yrka bifall till reservationerna 2, 10 och 12.

Anf. 92 MIKAEL JANSSON (SD):

Herr talman! Precis som vid debatten om det förra betänkandet vill vi justera upp talartiderna. Jag kommer att sikta på tolv minuter och de andra kollegorna på tio minuter.

Herr talman! Jag yrkar bifall till samtliga våra reservationer.

Vi håller på att återta militär förmåga från en mycket låg nivå. När den var som lägst hade vi ingen försvarsplanering, och vår militära förmåga hade statusen strategisk timeout. Det var då som den ryska upprustningen började visa resultat och få sina följder.

Det saknades inte varningstecken långt innan, men den svenska säkerhetspolitiken var blind. Det var innan Sverigedemokraterna gjorde entré i riksdagen.

Många svenskar ropar i dag efter ett starkare försvar. Det är en stark opinion. Hur starkt försvar vi ska bygga är alltid en öppen fråga. När andra världskriget bröt ut hade Sverige nedrustat, och vi var dåligt förberedda. Efter andra världskriget hade vi å andra sidan ett starkt försvar.

Det var en stark fokusering på såväl det militära som det civila försvaret. Man kan säga att det svenska försvaret på 50-talet befann sig på en mycket hög nivå. Efter 1958, säger man, började en successiv minskning av vårt försvar, men det var först i och med Sovjetunionens sammanbrott som nedrustningen av försvaret accelererade.

Sverigedemokraterna vill att det svenska försvaret återgår till den nivå som vi hade 1999, alltså både till den militära förmåga och den finansiering som vi då hade. Det skulle innebära att vi kunde vidmakthålla både ett starkt skalförsvar och ett djupförsvar. Vi anser att 1999 års nivå ska vara en grundnivå som inte bör understigas.

Om världsläget allvarligt skulle försämrats och vi skulle tvingas till kraftiga upprustningar sker det mycket lättare från en hög grundnivå än från en låg. Varför är det lättare att rusta från en högre nivå?

För det första krävs det en officerskader med stor kvantitet för att kunna utbilda och öva tillräckligt antal nyrekryterade.

För det andra krävs det en kritisk massa av materielsystemen för att de ska kunna underhållas till vettiga kostnader.

För det tredje är det av stor vikt att vi har en kvalificerad egen produktion av försvarsmateriel, vilket förutsätter statliga satsningar.

FOI bedömer i dag att det svenska försvarsanslaget har sjunkit till 1,0 procent av bnp. Efter den föreslagna upprustningen under försvarsperioden 2016–2020 kommer anslaget fortfarande att vara 1,0 procent av bnp.

Det betyder att försvarsgruppen, det vill säga regeringen med Moderaterna, Centern och Kristdemokraterna, satsar så lite på upprustning att det inte ens gör utslag på mätarna.

Hur tänker denna försvarsgrupp? Varför anser man att det är tillräckligt med en nivå på försvarsanslaget som är så låg att vår militära förmåga fortsätter att minska och att våra förband blir färre? Det kan jag inte svara på. Varför denna inriktningsproposition är så tunn får den så kallade försvarsgruppen själv svara på.

Om det skulle krävas av oss att vi faktiskt ska försvara vårt land, om det värsta händer och Sverige står under angrepp, då är det Försvarsmakten som i första hand ska lösa uppgiften. Därför är det klart att Försvarsmakten själv måste få välja taktik och utrustning.

Försvaret bör målstyras av regering och riksdag. Det är också viktigt att målen är rimliga jämfört med anslaget. Det är politikernas ansvar att se till att så är fallet, och det är Försvarsmaktens ansvar att säga till om så inte är fallet.

Målen för Försvarsmakten måste vara konkret ställda, annars är det ingen funktionell styrning. Det övergripande mål som föreslås i inriktningspropositionen är att ”försvara Sverige och främja vår säkerhet”. Det är inget konkret mål. Hur ska man kunna mäta målfyllnad av det målet?

Den övergripande uppgiften är att ”kunna hantera konflikter och strid” och att ”försvara Sverige mot incidenter och väpnade angrepp”. Här kan man i alla fall läsa ut att det svenska försvaret inte har som uppgift att motstå en gränsinvasion. Eftersom jag har frågat vet jag vilken storlek på väpnat uppror det svenska försvaret har som uppgift att kunna röra sig mot och bekämpa. Det är en förstärkt bataljon. Det svenska försvaret har som uppgift att kunna bekämpa ett väpnat uppror med storleken av en förstärkt bataljon.

Men varför ha detta som mål? Tror vi att det försämrade säkerhetsläget innebär att vi står inför att i värsta fall bekämpa en förstärkt bataljon? Tror vi att en fientlig makt skulle landsätta en förstärkt bataljon och nöja sig med det? Det låter otroligt. Som jag läser de föreslagna målen så är det konkreta att luftförsvaret ska kunna upprätthålla incidentberedskap och att försvaret ska kunna bekämpa en förstärkt bataljon som uppträder någonstans i Sverige.

Sverigedemokraterna har lämnat in en rad reservationer mot denna proposition. Vi anser att målen måste sättas betydligt högre och vara relevanta. Målen måste dessutom vara tydliga. Våra förslag till mål och uppgifter

för Försvarsmakten som helhet samt för de enskilda försvarsgrenarna framgår av vår följdmotion. Jag ska inte beröra varje punkt utan endast lyfta fram ett urval.

Herr talman! Vi föreslår bland annat att försvaret ska ha uppgifterna att

- avvisa vid kränkningar och möta alla angrepp
- genom ett skalförsvar kunna tillfoga en angripare svåra och kostsamma förluster
- genom ett djupförsvar kunna slå ett angrepp av mekaniserade förband av brigads storlek i en riktning och samtidigt möta angrepp i två andra riktningar
- skydda rikets ledning och krigsbaserna genom skydd och spridning
- vidmakthålla aktuell försvarsplanering mot alla relevanta hotbilder.

Vårt förslag till uppgifter för försvaret är konkretare, och uppgifterna är större än regeringens. För att kunna klara uppgifterna skulle det krävas högre anslag än i dag. Men det är också vår poäng att en upprustning aldrig är gratis.

Värt att lägga märke till är att även i vår budget för försvaret är det långsiktiga målet endast åtta brigader i armén och fem reducerade amfibiebrigader i marinen. Det innebär att hemvärnet måste vara med och lösa svårare uppgifter. Sverige är stort, och ska vi kunna utnyttja planerade och övade försvarslinjer räcker inte brigaderna. Då måste samverkan med hemvärnet utnyttjas. Hemvärnet vill vi uppgradera till att bli en territorialarmé jämte den ordinarie fältarmén. Det kan bli territorialarméns uppgift att hejda en fientlig framryckning som fältarmén sedan kan slå. Det är därför som vi redan i det här läget vill utrusta hemvärnet med pansarvärnsrobotar och granatkastare.

Alla talar om att det är viktigt med en tröskeffekt som gör att eventuella angripare bedömer att det inte är värt att angripa. Skillnaden är att vi sverigedemokrater så konkret talar om krigets realiteter och hur det skulle se ut om vi verkligen angreps. Varför gör vi det? Ja, det är inte så att vi mer än andra tror att Sverige ska bli attackerat de närmaste åren. Däremot tror vi att tröskeffekten måste vara uppbyggd av ett systematiserat försvar som övats för att klara olika realiserade hot. Vi måste diskutera detta. Tröskeln måste vara massiv, annars blir den en kuliss som kan genomskådas.

Det är viktigt att också de enskilda försvarsgrenarna har egna mål och uppgifter. Vi föreslår att armén

- ska kunna skydda Boden, Luleå, Piteå, Älvsbyn och flygbasen Kallax
- ska kunna försvara Arlanda samt riksledningen och högsta försvarsledningen
- ska kunna försvara Göteborg, Göteborgs hamn och Landvetter
- ska kunna försvara Malmö och Sturup
- ska kunna försvara Gotland

- ska ha strategisk reserv till särskilda uppgifter
- med långräckviddigt luftvärn ska kunna bidra till luftförsvaret av krigsbaserna, Stockholm och Gotland
- tillsammans med territorialarmén, specialstyrkorna och svenska folket, om nödvändigt, ska kunna övergå i det fria kriget.

Genom dessa konkreta uppgifter kan cheferna inom armén söka skapa den taktik som kan lösa uppgifterna. Kan dessa uppgifter lösas, då har vi ett markförsvaret som ger oss möjlighet till uthållig försvarsstrid.

Vad gäller flottans konkreta uppgifter föreslår vi att flottan

- ska kunna hålla två patrullfartyg ständigt till sjöss i Östersjön och ett i Västerhavet
- ska kunna sätta in minst tre operativa ubåtar i Östersjön och en i Västerhavet under lång tid
- ska kunna sätta in en komplett ytstridsflottilj i Östersjön 24 timmar efter order och en division i Västerhavet
- ska kunna hålla två handelshamnar öppna på västkusten, två i Östersjön och en i Bottenhavet
- ska kunna upprätta två marina operationsbaser i Östersjön och en i Västerhavet
- ska kunna lägga ut ett bestämt antal sjömineringar och minera ett bestämt antal hamnar
- ska kunna hålla utpekade handelshamnar och marina operationsbaser minröjda
- ska kunna sätta in en tillfälligt sammansatt ubåtsjaktstyrka i Östersjön 24 timmar efter order
- ska kunna skydda våra sjötransporter i Östersjön, inklusive till och från Gotland samt i Västerhavet.

Vår viktiga import och export går mestadels sjövägen. En fiendes större förstärkningar skulle troligen komma sjövägen. Om vi inte minskar antalet kölar i vår flotta har vi bra förutsättningar att hävda oss i en konflikt. En eventuell angripare skulle aldrig kunna bortse från att vi förfogar över ubåtar av Gotlandsklass.

Beträffande flygvapnets konkreta uppgifter föreslår vi att flygvapnet

- ska kunna föra fram och avfyra kryssningsrobot i två riktningar
- ska kunna föra fram och avfyra sjömålsrobot i en riktning samt inneha beredskap för detta i nordlig riktning, Norska havet
- ska kunna luftförsvara Sverige i två riktningar samtidigt
- ska kunna understödja egen stridskraft och övriga stridskrafter samt vid behov det civila samhället med flygtransporter

- ska kunna skapa luftlägesbild över Sverige och aktuellt operationsområde
- ska kunna genomföra incidentberedskap dygnet runt med markbundna och flygande sensorer och jaktflyg
- ska kunna uppträda kontinuerligt med minst två rotar i spärrbana över Östersjön
- ska kunna uppträda kontinuerligt med minst en rote i spärrbana över Västerhavet
- ska kunna uppträda kontinuerligt med två rotar i spärrbana i riktning norr, Finland, Norra ishavet.

Herr talman! Vi föreslår kraftigt höjda försvarsanslag och mer konkreta uppgifter för alla försvarsgrenar.

Anf. 93 STIG HENRIKSSON (V):

Herr talman! Jag såg på text-tv i helgen – jag tillhör väl de sista som ser på sådana nyhetsmedier. Inför den här debatten blev jag lite chockerad av följande rubrik: ”Armén i Sverige lägger ned”. Nu syftade det lyckligtvis på Frälsningsarmén, som efter 110 år kastar in handduken. Fast det är klart, när jag hörde föregående talare undrade jag nästan om man inte kunde ha pratat om även Sveriges armé i de tongångarna.

Men, herr talman, åter till det mer seriösa! Vänsterpartiet ser att en förutsättning för att försvaret ska ha möjlighet att möta olika hot och utmaningar är att det svenska försvaret har en stark folklig förankring. Därför är återinförandet av någon form av värnplikt Vänsterpartiets enskilt viktigaste försvarspolitiska fråga. Vi välkomnar det steg som tas i propositionen när det gäller att åtminstone studera Danmarks och Norges blandmodeller. Men vi skulle kanske hellre se en bred utredning om en modern, allmän och könsneutral värnpliktsmodell.

Personalläget är nämligen mycket oroande. Vi har en ganska liten insatsorganisation på 50 000 personer. Delmängden hemvärnet med sina 22 000 är såvitt jag begriper i princip fullbemannad. Nidbilden av hemvärnsmannen som en man i min ålder med ett rostigt musergeväp på axeln är lyckligtvis helt felaktig. Det är generellt låg medelålder och modern beväpning.

Men så återstår det jag envisas med att kalla yrkesarméns 28 000. Där har vi ett problem. Jag citerar ur Ingemar Wahlbergs utredning: ”Vid utgången av 2014 omfattade insatsorganisationer ca 50 000 befattningar, varav ca 6 000 ännu inte är bemannade. Antalet krigsplacerade med värnplikt uppgår för närvarande till ca 7 000.” Personalläget inom Försvarsmakten är problematiskt även på ett annat sätt. Det finns för många styrmän och för få roddare, om jag förstår det rätt, det vill säga för många överstar och generaler och för få soldater.

Nåväl! Förutom studien av Danmarks och Norges personalförsörjning finner vi även andra bra saker i propositionen. Vi välkomnar att inriktningen av svenskt försvar förändras från ett ensidigt insatsförsvar till ett försvar som tydligare inriktas också mot den nationella försvarsdimensionen. Det

är bra, rimligt och välkommet att Sverige återigen planerar för ett totalförsvaret och att förbandsverksamheten tillgodoses. Det ligger i linje med vår politik.

Vi noterar och välkomnar verkligen förslaget att se över möjligheterna att införa ett slags karensystem för personal som lämnar statsförvaltningen till förmån för försvars- och säkerhetsindustrin. Sverige behöver ett slags lex Tolgfors, skulle jag vilja säga. Vi välkomnar även regeringens bedömning att de frivilliga försvarsorganisationerna har en bred kunskap, ett brett engagemang och en stor förmåga att bidra till att förstärka det svenska säkerhetsarbetet. Vi beklagar att steget till handling inte riktigt tas, med tanke på avslagsförslaget på vårt yrkande om att successivt höja anslagen till frivilligorganisationerna.

Herr talman! Vi tycker rent generellt att det är olyckligt att fattade beslut inte går att verkställa. Oavsett vad vi anser om besluten tycker jag alltid att fattade beslut ska verkställas. När man hamnar i det läget att de spikade målsättningarna inte står i proportion till anslagna medel är det dåligt på flera sätt. Det är dåligt för respekten inför riksdagen som beslutsforum men också för moralen i en organisation om det blir en för stor diskrepans mellan mål och medel. Om jag förstått ÖB:s bedömning rätt saknas det i denna proposition minst 1 ½ miljard över de här fem åren för verkställande av beslutet från 2009. Politiken vill satsa på det gamla som behöver åtgärdas, men också satsa på nya saker. Hus byggs dock från grunden, och jag beklagar att den så kallade bottenplattan – en lämplig metafor här – inte är det som prioriteras i första hand.

Vi konstaterar också i likhet med Riksrevisionen att försvaret är för detaljstyrt och att det förekommer för lite strategisk styrning. Regeringen har instämt i mycket av den kritiken och lovat att det mesta skulle åtgärdas med hjälp av denna proposition. Må vara att jag är lite ovan att läsa de här dokumenten, men jag måste erkänna att jag har svårt att se särskilt många spår av den ambitionen i propositionen. Jag menar, herr talman, att regeringen borde återkomma under mandatperioden med konkreta förslag på hur detaljstyrningen ska minska och hur Försvarsmakten ska få ett, som det heter, tydligt inflytande över de resurser och processer som påverkar den operativa förmågan i krigsförbanden.

Det är en ganska allvarlig kritik som Riksrevisionen lämnar i sin rapport. Rapporten heter, för den intresserade, *Försvaret – en utmaning för staten* och handlar om mål, resultat och styrning av försvaret. Riksrevisionen konstaterar att försvaret är Sveriges mest detaljstyrda myndighet. Debatten här i dag har väl då och då visat prov på det. Riksrevisionen konstaterar vidare att det saknas strategisk styrning och att Försvarsmakten i alla fall å sin sida upplever informell styrning.

Som sagt vidgår regeringen de flesta bristerna i skrivelsen, men jag kan alltså inte se att det skulle ha blivit så mycket bättre. Propositionen styr resurser ända ned på kompaninivå – läs Gotland. Inom materielanskaffningen borde det ekonomiskt sett ligga på ansvariga myndigheter att göra prioriteringar. Det kan vara intressant att göra en beloppsjämförelse och titta på vilka belopp Försvarets materielverk har att hantera på egen hand och vilka belopp som Trafikverket som myndighet har att hantera innanför sin ram. Det är en aktuell jämförelse med tanke på generaldirektörsflytten.

Vi kan hamna i detaljerade diskussioner om allt från förhållandena på Tofta skjutfält till hur de olika försvarsgrenarna ska arbeta. Men nog behöver materielanskaffningen redas ut. Sverige är rejält övertungt på den här sidan. Enligt European Defence Agency, EDA, utgör materiel och logistik drygt 30 procent av budgeten i Sverige, medan snittet i Europa är 19 procent. Det är inte säkert att de har rätt och vi har fel, men det kanske föranleder en noggrann analys. Jag kan tänka mig olika förklaringar till denna övertyngd, men det lämnar jag därhän.

Med den här detaljstyrningen följer som sagt – inte logiskt, men praktiskt – att den strategiska styrningen ofta försummas och att risken ökar för informell styrning. Men det allra allvarligaste menar jag är effekterna på en professionell organisation. Då talar jag utifrån den begränsade men dock erfarenhet jag har av olika organisationer, vare sig det gäller att leda en kommun, leda ett parti eller leda ett företag. Det är få saker som är så hämmande för kreativitet och moral som att inte fullt ut få använda sina professionella kunskaper för att innanför de givna reglerna, riktlinjerna och ramarna lösa de uppgifter man fått sig förelagda. Målet måste vara att politiken pekar ut vilken organisationens uppgift är och har en förtroende-full dialog med verksamheten, så att man får en budget som är i rimlig nivå med uppgifterna. Därefter bör man lämna över uppdraget till professionen att lösa uppgiften innanför de givna ramarna. Detta saknar jag fortfarande, och jag tror att det är viktigt att gå vidare i den riktningen.

Det säkerhetspolitiska läget har vi diskuterat här under en stor del av dagen. Det är självklart så att det har försämrats. Men vi behöver bredda hotbilden rejält. Cyberhotet är fortfarande ett väldigt eftersatt område. Det är lätt att instämma i regeringens bedömning att grunden i en robust cyberförsvarsförmåga bör vara att kunna skydda samhällsviktiga funktioner och sådana system som är viktiga för totalförsvaret mot antagonistiska it-angrepp från kvalificerade statliga, statsstödda eller för den delen privata aktörer.

Men när man läser Riksrevisionens rapport om informationssäkerheten i den civila statsförvaltningen inser man att det är bråttom. Takten behöver höjas rejält i det arbetet för att skydda samhällsviktiga funktioner och sådana funktioner som är viktiga för totalförsvaret. Den svidande kritik Riksrevisionen gav den förra regeringen är bokstavligen skrämmande. Jag tror inte att jag överdriver när jag säger att regeringen i princip inte hade gjort någonting sedan rapporten från 2007, som pekade på väldigt allvarliga brister.

Den förra granskningen från 2007 pekade alltså på allvarliga säkerhetsbrister hos civila myndigheter. Samtidigt har hotbilden inte minskat under dessa år. Den har ökat dramatiskt, närmast exponentiellt. Det är inte så att vårt it-beroende har minskat under dessa år, utan även det har ökat närmast exponentiellt.

Klimatförändringar är ett annat exempel på en hotbild som borde uppta en större plats i Sveriges planering för krisberedskap. Klimatförändringarna är redan här, och Sverige kommer att påverkas kraftigt av dem i framtiden. Det var den tidigare Försvarsberedningen som pekade ut att just klimatförändringar var det allvarligaste hotet mot Sveriges och omvärldens säkerhet. Sedan dess har för all del en del hänt, som många har varit uppe och talat om.

Det finns stora behov att klimatanpassa Sverige. Det är ett viktigt område. Jag behöver bara erinra om den stora branden i Västmanland. Det är naturligtvis inte enbart någon form av klimatpåverkan. Men det bidrar, precis som de samtida översvämningarna i Halland. Jag saknade lite grann svar under förmiddagen här om det fanns någon förbättringspotential på det här området, för att uttrycka det så mildt och artigt som möjligt.

Herr talman! Jag avslutar med att yrka bifall och nöjer mig med våra reservationer under punkterna 8 och 10, det vill säga reservationerna 13 och 15.

Anf. 94 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Stig Henriksson har varit ett bra tillskott till försvarsdebatten i vårt utskott. Jag känner stor respekt för många av hans ståndpunkter. Jag noterar att han i likhet med mig känner en viss oro för balansen mellan de mål som ställs upp i försvarspropositionen och de medel som nu ställs till framför allt myndigheten Försvarsmaktens förfogande. Det leder mig fram till den rätt självklara frågeställningen: Hur mycket mer kommer Vänsterpartiet nu vara berett att bidra med de kommande åren för att stärka inte minst den nationella dimensionen som Stig Henriksson talar sig varm för?

Sedan kan man nog instämma i att styrningen på försvarsområdet ibland blir nog så detaljerad. När man kommer utifrån in på politikområdet förstår jag att man höjer på ögonbrynen en smula. Samtidigt pekar Stig Henriksson själv på en del skevheter. Det gäller balansen mellan antalet soldater å ena sidan och antalet officerare å andra sidan och obalanser som finns när vi jämför den andel av försvarsanslaget som går till förbandsverksamhet med den som går till materielanskaffning och så vidare.

Jag håller med om att det finns ett behov av en mer stringent politisk styrning. Jag vill egentligen bara betona det förhållandet. Jag tror inte att några verksamheter – de må vara statliga, kommunala eller regionala – på egen hand klarar av att reparera sig och leverera resultat. Jag ser fram emot att Stig Henriksson och jag ska kunna bidra till en bättre politisk styrning.

Anf. 95 STIG HENRIKSSON (V) replik:

Herr talman! Jag får tacka för de vänliga orden. När det gäller mer pengar har Alliansen ställt som krav att budgeten i praktiken ska förhandlas med Vänsterpartiet. De budgetförhandlingarna kommer att äga rum i höst. Pengar talar vi inte om här. Det vore närmast ofint.

Det är egentligen inte min poäng. Min poäng är att om denna riksdag har fattat ett beslut 2009 som inte är finansierat är det, oavsett vad vi tyckte om beslutet, då vårt gemensamma ansvar att se till att det verkställs eller att man river upp det och säger: Det här gäller inte längre, nu har vi gjort andra prioriteringar. Det är mildt sagt olyckligt när man inte gör på det sättet.

Nu kan man fundera: Är det en korrekt bedömning? Såvitt jag förstår är det en bedömning som både ÖB och till exempel Officersförbundet har gjort att man fortsätter en underfinansiering av redan fattade beslut. Det är väldigt olyckligt av flera skäl, dels av respekt för riksdagen, dels av respekt för den organisations moral som ska verkställa besluten.

Det är min enda sak. Men budgetförhandlar gör jag inte här och nu med Allan Widman, utan det får våra förhandlare göra i höst med regeringens företrädare, hoppas jag.

Anf. 96 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Det var tråkigt att Stig Henriksson inte ville inlåta sig på en sådan diskussion. Jag är naturligtvis helt övertygad om att Vänsterpartiet nu kommer att driva på i budgetförhandlingarna så att de 10,2 miljarderna blir väsentligt mer framöver. Jag litar på Stig Henriksson där.

När det gäller den samlade insatsorganisationen är det viktigt att framhålla, precis som Stig Henriksson sa, att bristerna inte i första hand vilar på hemvärdet och de nationella skyddsstyrkorna som är totalt 22 000 befattningar. Bristerna finns i den ordinarie insatsorganisationen.

Av hela insatsorganisationen om 28 200 personer utvisar försvarsutskottets granskning att enbart hälften har kunnat rekryteras på frivillig väg sedan 2009. Vad beträffar 6 000 befattningar har vi inte ens lyckats att bemanna dem med tidigare med plikt utbildad personal. Det finns stora hål och också mycket stora förbättringspotentialer.

Anf. 97 STIG HENRIKSSON (V) replik:

Herr talman! En sak som bekymrar mig och som varit lite svårt att få reda på är följande. Om man har så stora personalvakanser säger min erfarenhet från alla andra organisationer att det enda lyckliga med det är att man möjligen får pengar över i slutet på året. Vad händer när man lyckas rekrytera alla? Det är en ganska väsentlig punkt att fundera lite grann mer på.

Jag vill återigen säga något från mitt kommunala perspektiv. En sak har jag lärt mig efter att ha varit med och vänt en kommun i fullständigt fritt fall ekonomiskt till att ha Sveriges bästa kommunekonomi enligt SEB och Dagens Samhälle. Man måste börja att titta hur man använder de pengar man faktiskt har.

Det är självklart att man gör det dagligen och stundligen. Men den analys man kan göra på en grov nivå på egen hand över insats och utfall ekonomiskt och förmågemässigt mellan Sverige och Finland föranleder mig att säga: Inte en krona till förrän vi kan peka på att vi använder dem så klokt som möjligt.

Jag har som hypotes tills motsatsen är bevisad att det är just detaljstyrningen som är en av de stora orsakerna till problemen vi har att få pengarna att räcka till och få ut så mycket förmåga som möjligt tillsammans med att en yrkesarmé är dyr och ineffektiv.

Anf. 98 ÅSA LINDESTAM (S):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna, nu när vi i dag äntligen ska debattera vårt framtida försvar.

I en liten grupp har vi debatterat detta under väldigt lång tid. Försvarsberedningen startade sitt arbete under 2012 för att lägga fram rapporterna 2013 och 2014. Alla partier deltog i detta gedigna arbete. När vi hade kommit till slutet visade det sig att två partier reserverade sig. Det var Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet. Sverigedemokraterna reserverade sig

mot allt och Vänsterpartiet mot de samarbeten som vi andra ansåg vara helt nödvändiga.

För att komma framåt i arbetet tillsatte vår försvarsminister Peter Hultqvist en försvarsgrupp bestående av sex partier under hösten 2014. Vi träffades intensivt hela vintern, och efter påsk i år fanns det en överenskommelse. Då fanns fem partier kvar: regeringspartierna Socialdemokraterna och Miljöpartiet och även Moderaterna, Kristdemokraterna och Centern.

Vi har tillsammans kommit fram till en mängd saker. Vi föreslog regeringen att öka försvarsanslaget, att inköpa materiel, att utreda en förändring av personalförsörjningen, att starta en ny utbildning men också att utreda våra samarbeten med organisationer och länder. Men vi ska inte utreda militär alliansfrihet. Vi fem ska fortsätta träffas för att vårda överenskommelsen.

Det allra viktigaste i vår överenskommelse är att Försvarsmakten höjer sin operativa förmåga. Det gör vi genom att öka övningsverksamheten för försvaret, anskaffa mer materiel och personalbesätta de poster som finns. Vi vill att totalförsvaret, bestående av militärt och civilt försvar, ska utgöra en tröskeeffekt, en försäkring för att vårt land ska fortsätta vara självständigt och politiskt oberoende. Vi vill ha en politisk handlingsfrihet att själva besluta om vad vi bidrar med till andra länder och organisationer. Men vi måste också kunna verka tillsammans med andra, och kunna ge och ta emot stöd, både civilt och militärt.

Herr talman! Det vi ytterst har prioriterat är basplattan, Gotland, ubåtsjaksförmåga och övning. Vi har dessutom redan tidigare beslutat att införskaffa 60 JAS Gripen E och att påbörja byggnationen av två ubåtar under perioden. Jag ska gå lite närmare in på detta.

När det gäller personal behöver vi rekrytera fler, både kontinuerligt och tillfälligt anställda. Hemvärnet är fullbemannat med de 22 000 som Stig Henriksson nämnde i sitt anförande. Men vi behöver bli fler för att kunna öva i större operationer. Men vi ser också att numerären måste öka, och då gör vi det genom en form av plikt.

I dag finns det pliktig personal. De som gjorde värnplikt från 2005 och framåt finns i dag i det vi kallar magasinet. Men varje år trillar de äldsta ut från detta magasin, och vi behöver fylla på där. Just nu har våra ungdomar som gjorde värnplikten 2005 förvarnats om en eventuell inställelse under senhösten. Men det är fler delar vi behöver arbeta med. Plikt ska alltså utredas och mycket troligt införas igen – plikt för kvinnor och män.

De som tar anställning som tillfälliga soldater, det vill säga tillfällig tjänstgöring, måste ha en arbetsgivare som uppskattar att de tar ledigt ibland. Det är inte det lättaste för arbetsgivare att avstå dessa personer med jämna mellanrum. Kan vi underlätta för soldaterna att få ledigt och få arbetsgivarna att känna att det är till nytta att de får tillbaka vältränade och motiverade arbetare så skulle det vara en fördel.

Våra kontinuerligt anställda stannar hos oss för en kort tid. Vi bekostar utbildning och hoppas att de ska stanna i Försvarsmakten så länge vi behöver dem. Men de vill inte stå utan utbildning på högskole- och universitetsnivå när de lämnar försvaret. Vad kan vi göra åt detta? Det måste utredas.

I dagsläget är antagningsprövningen, de kontor som finns för våra ungdomar när de vill testa sin fysiska och psykiska kompetens, placerade endast i södra Sverige. Det betyder många timmar på tåg för alla dugliga ungdomar i norra delen av vårt land. Här måste en förbättring ske norrut.

Utbildningen för soldater måste göras längre. Den ska utvecklas till att vara nio till tolv månader för försvaret och sju till nio månader för hemvärnet. Det gör att även kvinnor får en större chans att klara utbildningskraven. Detta kommer vi att utveckla senare.

Alla soldater ska ha subarktisk förmåga, en vinterförmåga. Det har visat sig att kompetensen även går att använda i andra klimat, även där det är oerhört hett, till exempel i Mali. Men jag kommer också ihåg ett möte i Kosovo på vår camp där. Svenskarna var de enda som kunde arbeta när det snöade. Alla andra stängde dörren och var inomhus. Kylan var för svår att agera i, men våra soldater stod sig väl även i kalla klimat därför att de var tränade. Norrbotten och speciellt Arvidsjaur kan lära ut subarktisk förmåga.

Soldaterna måste få öva. Det är en av de nycklar som leder till framgång. Övade och vältränade soldater vet vad som måste göras. Vi i utskottet har nyligen besökt ACE, vår stora övning i norr, där Sverige, Norge och Finland bjuder in även andra länder. Totalt var det nio länder och 115 flygplan som deltog. 70 flygplan var i luften samtidigt, och man övade ett scenario av krishantering med FN-mandat. Vi var mycket imponerade. Baltops – övningen som vi har hört om tidigare – består av 17 länder, och där övar man både i luften och till havs.

Herr talman! Vi har många samarbeten just nu, och de ökar hela tiden i antal. Vi jobbar väldigt nära Finland, där vi har drygt 150 olika samarbeten. Danmark vill också arbeta med oss, och i trion av Norge, Sverige och Finland fortsätter vi med Cross Border Training. Det betyder att vi på veckobasis samflyger mellan våra tre länder i norr.

Säkerhet byggs med andra. Under lång tid har vi deltagit i och tagit ansvar för en stridsgrupp i EU:s regi. EU är viktigt. Stridsgruppen har inte använts än, men när den väpnade konflikten rasade i Libyen kunde vi ta ut våra JAS Gripen ur stridsgruppen och delta för att lämna rapporter som förhindrade folkmord. JAS Gripen var då med i den stridsgrupp som stod beredd.

Vi har talat mycket om Nato i den här debatten, och om Partnerskap för fred, där vi deltar sedan länge, med samarbete för interoperabilitet och så vidare. Vi deltar i övningar men också väldigt mycket i planerings- och översynsprocesser. Det är lätt att göra när man kan arbeta nära andra länder.

Vi samövar alltså med Nato inom många områden, men vi har också ett civilt försvar som har varit frånvarande i många år nu. Men den myndighet eller organisation som är ansvarig i fredstid är även ansvarig för sin verksamhet i höjd beredskap eller i krig. Och då ska även dessa vara samövade. Länsstyrelser, kommuner och privat näringsliv har mycket arbete framför sig. Och så har vi våra frivilligorganisationer som drar sitt strå till stacken med ett engagemang bland frivilliga som är beundransvärt. Dessa frivilligorganisationer gör ett jättearbete med liten ekonomisk insats, och vi borde använda dem mer. Det handlar om flygvapenfrivilliga vid exempelvis skogsbrand, bilkårister som kan köra lastbilar och annat, Lottakåren som kan sköta sambandscentraler, Sjövärnsskåren som förser marinen med

duktiga sökande till våra fartyg, Blå stjärnan som tar hand om utbrott av fågelinfluensa – ja, listan kan göras oändligt lång. Och de behövs, var och en med sina specialiteter. Det behövs folkförankring.

Civilt försvar syftar till att vår uthållighet blir så mycket längre. I dag är våra vägar fyllda av bilar som transporterar mat till affärer. Men hur ska vi få tag på mat om läget förändras till det sämre?

Vi behöver också ett psykologiskt försvar. Hotbilden förändras. Vi måste vara beredda på att det sker saker som vi inte trodde var möjliga, alltifrån påverkanskampanjer till informationskrigföring. Det händer även i våra grannländer, och när det börjar undermineras där så påverkar det även oss.

Herr talman! Visst kostar allt pengar. Men av den anledningen höjer vi anslaget till försvaret, så att man under den här perioden får 233 miljarder kronor. Det är svårt att förstå denna enorma summa.

Materiellmässigt ska vi öka krigsdugligheten i krigsförbanden genom att alla förband ska genomföra krigsförbandsövning under perioden. Arméstridskrafterna ska utökas med en motoriserad skyttebataljon samtidigt som den lätta skyttebataljonen bibehålls men omorganiserar för att vara lufttransportabel.

De mekaniserade bataljonerna tillförs ett nytt stridsfordonsburet granatkastarsystem. Ytterligare brobandvagnar tillförs. De motoriserade skyttebataljonerna tillförs utökad pansarvärnsförmåga.

Gotland har vi hört mycket talas om här i talarstolen i dag. En stridsgrupp på Gotland organiseras med ett mekaniserat kompani och ett stridsvagnskompani som ska vara på plats 2018. Utbildningsgruppen på Gotland förstärks med ökad utbildnings- och övningsverksamhet

Hemvärnet med de nationella skyddsstyrkorna tillförs granatkastare och bataljonsledningförmåga. Ytterligare personlig utrustning och ammunition anskaffas.

Två korvetter av Gävleklass modifieras så att de är relevanta till mitten av 2020. Ytterligare två bevakningsbåtar modifieras, och fyra bevakningsbåtar behålls som bojbåtar.

Nya undervattenssensorer anskaffas. Tillgängligheten på det taktiska transportflyget ska ökas. Spridning av flygstridskrafterna inom och mellan baser ökar. Underrättelseförmågan ökas.

Visst kommer allt detta att kosta pengar. Men det kräver också personal som är samövad, inte bara samövad i Sverige utan också med andra länder. Vi har därför samarbeten med många olika länder och organisationer, för det gynnar Sverige. Därför är det oerhört viktigt att personal och materiel är samövad även med andra.

(Applåder)

Anf. 99 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! När jag lyssnar till Åsa Lindestam förstår jag att det är mycket som de beskedliga anslagstillskotten ska räcka till. Åsa Lindestam ingick i försvarsgruppen och deltog aktivt i diskussionerna. I slutet av processen räckte inte pengarna till utan ett stort antal projekt fick skjutas på framtiden. En del var mer betydande, till exempel infrastrukturinvesteringar, förmågan att sprida flygplan på fler baser, extra livstidsförlängningar av korvetter, men det fanns även smått och gott, till exempel radiosystem till hemvärnet.

Nu är det så kallade materielberget föremål för en utredning. Den utredningen ska då kartlägga hur stort investeringsbehov som nu kvarstår. Hur mycket kommer Socialdemokraterna att vara beredda att skjuta till när miljarderna så småningom summeras?

Åsa Lindestam brukar alltid säga att det inte finns någon anledning att utreda Nato, att de vet vad Nato är för något.

Vi har haft värnplikt i det här landet i nästan 100 års tid. De flesta av herrarna som sitter i kammaren har gjort lumpen. Hur kan det vara så att något som är så förankrat i det svenska samhället, och där regelverk, författningar och lagar fortfarande finns kvar, ska behöva bli föremål för utredning under ytterligare ett antal år, när Åsa Lindestam vet vilka svårigheter vi har med personalförsörjningen?

Åsa Lindestam hör till dem som vurmar för det civila försvaret. Det gör sannerligen jag också. Hur mycket pengar avser regeringen att i den här propositionen skjuta till civilförsvaret de kommande fem åren?

Anf. 100 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Det är synd att vi bara har dessa korta minuter att resonera. Vi har suttit här i många timmar, och vi har pratat om de delar som Allan Widman tar upp nu oerhört länge. Det är stora frågor.

Låt mig börja med värnplikten. Jag satt i kammaren och tryckte på knappen, och vi förlorade värnplikten med tre rösters övervikt till er andra. I och med det blev värnplikten vilande. Den har legat vilande länge.

Sverige har ett behov av att återupprätta värnplikten igen. Jag vet, tillsammans med alla andra som sitter i salen, att inte bara män ska göra värnplikten i framtiden. Även kvinnor ska göra värnplikten. Vi behöver muskler inte bara i armar och ben utan också i hjärnan. Det är oerhört viktigt att det finns en bredd i värnplikten som gör att alla kan ta ansvar som har möjlighet att göra det.

Vi måste se över värnplikten rejält så att vi kan veta antalet, att båda könen ska delta, och att de lagar och regler som finns också ska vara på plats och underlätta möjligheten att göra värnplikten.

Vi behöver värnplikten så att de större övningarna för soldaterna kan genomföras. Redan under senhösten tror jag att det kommer att bli en större övning där även värnpliktiga soldater kan finnas med. Som jag sa i mitt anförande har det gått ut en inbjudan, en förvarning. Några få av dem har fått nästa brev som säger: Du är uttagen. Det gäller dock inte alla än.

Jag tror att detta blir nödvändigt. Jag får återkomma i min nästa replik om de andra frågorna.

Anf. 101 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Det är viktigt att göra klart att regelverket som kringgärdar totalförsvarsplikten inte är avskaffat. Plikten i sig är vilande, och regelverken finns där och är fullt möjliga att tillgå med mycket kort varsel.

Åsa Lindestam och jag har hört föredragningar från Totalförsvarets rekryteringsmyndighet om hur de har planer i bakfickan som de säger sig kunna sjösätta med bara några månaders varsel. När Åsa Lindestam är i grunden så positivt inställd till den nya könsneutrala plikten undrar jag så varför vi ska behöva vänta ett eller flera år på denna.

Herr talman! Ibland ställer man frågor man själv vet svaret på. Det finns inte en krona till civilförsvaret i den försvarsproposition som nu ligger på riksdagens bord. Hur mycket pengar som Åsa Lindestam och hennes partikollegor kommer att vara beredda att lämna ifrån sig när konturerna på materielberget väl har uppdragats får Åsa Lindestam gärna besvara.

Anf. 102 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Låt oss gå över till att tala om civilt försvar. Det är helt nödvändigt att civilförsvaret kommer på fötter igen och att det kan göra det som vi förnekat de värnpliktiga under så lång tid. De har inte funnits på plats, och vi måste inrätta dem igen så att de kan verka i de delar som finns.

Men handen på hjärtat, Allan Widman, vi måste säga att många har ansvar för vad de redan i dag har ansvar för i en kris eller om det blir höjd beredskap. Länsstyrelserna har ett antal personer på plats redan nu som jobbar med frågorna, precis som kommunerna också ska jobba. De får medel för detta. Många har gjort ett bra jobb, och många har inte heller gjort allt som kan göras. Det måste vi ta reda på så att vi vet vad som ska göras.

Det svåra är att samhället har förändrats under tiden. Mycket av leveranser och så vidare ligger i dag på privata näringsidkare. De måste också förstå sin roll. I de delarna finns säkerligen ett rejält jobb att göra. Men direktiven måste vara på plats så att vi fullt ut vet vad arbetet kommer att innebära. Jag vet att regeringen jobbar för fullt med dem, och jag hoppas att direktiven kommer å det snaraste så att vi får veta hur det civila försvaret ska sättas på fötter.

Om det sedan behövs pengar eller inte får vi väl återkomma till när vi vet hur mycket som har gjorts och vad som sker i dag. Vi kan inte börja med att lägga pengar i detta, och sedan finns det som behövs redan på plats. Jag ber att få återkomma och skjuta upp svaret lite på framtiden.

Anf. 103 HANS WALLMARK (M):

Herr talman! Låt oss inledningsvis gratulera Sverige och oss själva till att prinsessan Madeleine har nedkommit med en son. Det är glädjande besked för vårt land, och det är bra.

Är ni här igen? Detta konstaterade vakten vid dörren till Försvarsdepartementet när vi för tredje veckan i rad, dag efter dag, slöt upp till förhandlingar med försvarsministern.

Ja, vi var där igen! Och ja, vi är här nu!

Den 15 juni hade inte behövt bli dagen då nästa försvarsbeslut ska debatteras, och morgondagen den 16 juni hade inte behövt bli dagen för beslut. Det kunde ha blivit så att Försvarsmakten aldrig skulle ha fått ett långsiktigt inriktningsbeslut och att de nivåer vi nu talar om aldrig skulle ha fastställts.

Därför är jag glad att fem partier kunnat komma samman bakom en gemensam försvarsuppgörelse som ligger till grund för det försvarsbeslut vi ska fatta i morgon. Jag är övertygad om att det är bra för Sverige och till gagn för de kvinnor och män som på olika sätt tjänar vårt land. Alternativet hade varit oklarhet och osäkerhet. Det hade varit djupt allvarligt i tider av oro och osäkerhet och dessutom ett försämrat säkerhetsläge i vårt

närområde. Med fem partier bakom inriktningen på Sveriges försvar markeras tydligt mot alla runt Östersjön. Det är ett budskap som inte kan missförstås.

Vi ökar vår förmåga här och nu: Mer övningsverksamhet, mer synlighet samt fler timmar i luften, på vattnet och under vattnet.

Herr talman! Det handlar också om mer pengar. Från regeringens sida sa man 6,2 miljarder. Med konsekvenserna av de höjda arbetsgivaravgifterna för unga, som slår hårt mot en av landets största ungdomsarbetsgivare, samt ökade avkastningskrav på Fortifikationsverket, återstod endast runt 4,4 miljarder. Efter förhandlingar partierna emellan blev nivån ytterligare 4 miljarder – alltså närapå en fördubbling. Från olika håll, inklusive överbefälhavaren, används ordet ”trendbrott”. Vi har på olika sätt, från olika håll, från olika partier, medverkat till att det blivit mer pengar!

Hade vi dessutom inte kommit överens är det inte säkert att det parlamentariska läget gjort det möjligt för långsiktighet. Nu sätts ramar och inriktning för kommande år bort mot 2020. Alternativet hade kunnat vara ettåriga tillfälliga lösningar. Jag är glad över att ha medverkat till att försvarets framtid inte blir föremål för slump eller partitaktik i kammaren.

Herr talman! Att Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna står bakom denna uppgörelse tillsammans med regeringspartierna har också inneburit att Vänsterpartiet inte beretts någon plats. Ta det inte personligt, men det hade nog inte inneburit mer pengar eller ökad operativ förmåga. Därför är jag glad att det var våra partier som var med och presenterade uppgörelsen och inte Vänsterpartiet – med all respekt.

Herr talman! Förmågan att värna våra gränser stärks genom satsningar på ubåtsjaksförmåga, personal på Gotland och ökad övningsverksamhet och närvaro. Detta görs i en tid när incidenter och konfrontationer har blivit vardag. Betydelsen av en starkare incidentberedskap och förmåga att värna Sveriges gränser är något vi i Moderaterna har pekat på betydelsen av.

Utöver de tre särskilda prioriteringarna när det gäller basplattan, förstärkning av Gotland och ubåtsjaksförmågan tillgodoser uppgörelsen en stor del av de åtgärder Försvarsmakten pekade ut som prioriterade för att stärka försvarsförmågan här och nu. Det handlar bland annat om

- möjligheten till spridning av flygstridskrafterna
- modifiering av två korvetter av Gävleklass
- att arméstridskrafterna utökas med en motoriserad skyttebataljon
- tillförsel av kvalificerad ammunition
- att krigsdugligheten i krigsförbanden höjs genom att alla förband kan genomföra krigsförbandsövning under inriktningsperioden.

Till detta kommer också en påtaglig satsning på försvarsunderrättelseförmågan som är extra viktig i dessa tider av oro.

Herr talman! I det underlag Försvarsmakten lämnade in den 16 december finns fem nivåer angivna. Det är steg som kostnadsberäknats till ca 4 miljarder per år i fyra år. Merparten av det som läggs fram i detta underlag är på olika sätt hanterat som det som ger operativ förmåga här och nu. Det

som har skett är att ett antal materielprojekt som fanns i Försvarmaktens fem steg nu tas om hand av Materielutredningen.

Därmed pekas på ett antal elefanter som uppenbart varit i rummet men som man av olika skäl valt att undvika att peka på. Det handlar om alltifrån Förvarsberedningens förslag på ytterligare tio JAS Gripen-plan och ännu en ubåt till nya förmågor, som till exempel förmågan till långräckviddig bekämpning genom anskaffning av kryssningsrobotar. Det handlar vidare om behovet av korvetter och annan marin förmåga bortom 2020, och det finns en stor utmaning i all materiel av i dag som måste omsättas och förnyas i morgon.

Genom denna utredning, ifall den ska göras seriöst, har partierna förbundet sig till fortsatt ökande försvarsutgifter. Detta försvarsbeslut är redan havande med nästa, som kommer att bli ännu mer materieltungt. Som försvarsministern tidigare konstaterade kommer Materielutredningen att hantera projekt om miljarder av miljarder.

Herr talman! Trots detta finns det anledning att upprepa det som också noterades i Försvarmaktens underlag av den 16 december. Det står: ”Relativt Försvarmaktens nuvarande operativa förmåga sker en ökning av förmåga i perioden fram till 2020. Denna ökning är dock otillräcklig relativt den förmågeutveckling som sker i närområdet under samma period.

Bortom 2020 minskar fortsatt Försvarmaktens operativa förmåga relativt förmågeutvecklingen i närområdet, vilket medför att riskerna ökar.”

Detta menar jag är rätt allvarliga formuleringar som motiverar inte bara en seriös och grundlig debatt om våra kommande långsiktiga materielbehov utan också en seriös och grundlig debatt om huruvida det finns fler sätt att öka vår förmåga. Jag är för egen och Moderaternas del övertygad om att detta skulle kunna ske genom ett Natomedlemskap.

Herr talman! På mitt uppdrag har riksdagens utredningstjänst tagit fram en rapport där de senaste 20 årens försvarsbeslut jämförs. Med tydlighet visas att svensk försvarspolitik under 1990-talet och den första delen av 2000-talet var liktydlig med förbandsnedläggningar. Med alliansregeringens försvarsbeslut 2009 bröts denna olyckliga utvecklingskurva, och med dagens inriktning kan det ytterligare talas om ett behövligt trendbrott.

Mellan 1996 och 1998 fattades bland annat följande beslut.

- Armébrigaderna reducerades från 16 till 13.
- Arméfördelningsstaberna reducerades från 6 till 3.
- Fördelningsförbanden i övrigt reducerades till sitt antal med cirka en tredjedel.
- Försvarsområdesstaberna reducerades från 26 till 16.
- Ytstridsfartygen reducerades från 30 till 24.
- Ubåtarna reducerades från 12 till 9.
- De rörliga kustförsvarsförbanden bibehölls, medan de fasta kustförsvarsförbanden reducerades till cirka hälften.
- Stridsflygdivisionerna reducerades från 16 till 13.

- Det lätta attackflyget avvecklades.
- Flygbasbataljonerna reducerades från 24 till 16.

Det är 20 år bort i tiden.

Sedan kom försvarsbeslutet år 2000, vilket kan beskrivas som den största omorganisationen av Försvarsmakten sedan försvarsbeslutet 1925. Försvarsbeslutet innebar avsevärda förändringar vad gällde bland annat krigsorganisationens utformning, grundorganisationens storlek, personalbehov och utbildning av totalförsvarspiktiga. Ett stort antal organisationsenheter i form av försvars-, och militärområdesstaber, kommandon och fördelningar lades ned, och i stället inrättades militärdistrikt och en operativ insatsledning. I och med försvarsbeslutet avvecklades 25 brigader, kårer och regementen.

Herr talman! Listan är så lång – den fortsätter över två och en halv sida i RUT-rapporten – att den inte går att upprepa här från riksdagens talarstol utan att jag drar över min talartid med både 50 och 100 procent. Enhet efter enhet efter enhet försvann. År 2004 fattades beslut om nedläggning av de fyra militärdistriktsstaberna. Sedan kom regeringsskiftet 2006.

Någon liknande uppräkningsgång går inte att göra från försvarsbeslutet 2009, som alliansregeringen ansvarade för. Skälet är enkelt: Avvecklingens tid var förbi. Rätt tydligt visas att den försvarspolitiska vi så här i efterhand kan skaka på huvudet åt har sin grund i de beslut vi fattade under tidigt 1990-tal och in på början av 2000-talet.

Därför är det både ett trendbrott och glädjande att det försvarsbeslut vi nu kommer att ta inte bygger på förbandsnedläggningar. Den tiden är förbi. Det gläder mig därför att kunna ställa mig bakom det försvarsbeslut och den uppgörelse som med alla rimliga mått mätt kan beskrivas som ett trendbrott.

Herr talman! I övrigt kommer från Moderaternas sida min kollega Lena Asplund att tala om materielfrågor, och min kollega Jan R Andersson kommer att beröra personalfrågor. Med de orden yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.
(Applåder)

Anf. 104 JAKOP DALUNDE (MP):

Herr talman! Som många redan har varit inne på står vi inför ett nytt säkerhetspolitiskt läge. Även om risken att Sverige skulle bli direkt och enskilt angripet i ett regelrätt krig inte nödvändigtvis har ökat nämnvärt är jag ändå mer oroad i dag än tidigare för någon typ av kris, konflikt eller destabilisering i vårt närområde. Dels har det att göra med den alltmer omfattande aktiviteten i Östersjön, dels har det att göra med Rysslands folkrättsvidriga agerande i Ukraina – som vi fortsatt måste markera emot.

Utifrån det perspektivet har vi från Miljöpartiets sida satt ett stort värde i politisk enighet i detta känsliga läge. Dessa allvarliga frågor om fred och säkerhet måste hanteras med varsamhet och så bred politisk uppslutning som möjligt här i Sveriges riksdag. Även om denna försvarspolitiska överenskommelse inte direkt är någon karbonkopia på Miljöpartiets partiprogram står vi därför likväl bakom propositionen fullt ut.

Den breda politiska överenskommelsen om inriktningen av försvaret under de närmaste fem åren kommer att skapa tydlighet och långsiktighet

för försvaret, vilket är välkommet. Detta är att ta politiskt ansvar, herr talman. Det är också en signal till omvärlden att vi tar den säkerhetspolitiska utvecklingen på allvar och visar enighet.

En välkommen punkt i själva propositionen är det tydliga fokuset på den så kallade basplattan. Det är något vi gröna länge har efterfrågat i försvarspolitiken. Det handlar om underhålls- och standardmateriel, som exempelvis radioutrustning, lastbilar, ammunition och personlig utrustning. Det handlar också – och det är än viktigare – om fokus på stabil övningsverksamhet, vilket är grunden för att få ut en starkare operativ förmåga. I det läge vi är i just nu är det viktigare att vi fokuserar på vår förmåga att använda redan existerande materielsystem och få ut den maximala effekten av dem snarare än att fokusera på nya, stora materielprojekt i närtid.

Herr talman! Välkommet är också det moderna totalförsvarskonceptet med ett förnyat engagemang för det civila försvaret. I händelse av kris måste vi bättre kunna hantera störningar av elnätet, väg- och järnvägsnätet och hamnar.

Vi måste också ta ett större ansvar för att civilsamhället i större utsträckning övar på olika typer av krisscenarier så att vi har goda kommunikationsvägar mellan kommunala och regionala aktörer och våra myndigheter.

Vi måste bli bättre på att upptäcka brister i dessa system under övningar, och inte efter det att krisen redan är ett faktum. Ett exempel är skogsbranden i Västmanland, där vi såg en mycket god samverkan mellan civilsamhället och Försvarsmakten när man väl var på plats. Men det står ändå tydligt i efterhand: Hade vi övat mer hade vi sannolikt kunnat ha denna goda samverkan ännu tidigare och kunnat vara på plats tidigare, exempelvis när det gäller helikoptrarnas förmåga till brandsläckning.

Vi måste kunna bli bättre på att upprätthålla livsmedelsförsörjning, sjukvård och andra för samhället kritiska funktioner. Det moderna just-in-time-samhälle som vi har byggt upp och som vi i viss mån njuter frukterna av är också ett samhälle som är betydligt mer sårbart i händelse av kris eller konflikt.

Propositionen innehåller även viktiga punkter om informationskrigföring. Jag är mycket oroad över hur främmande aktörer redan i dag agerar och systematiskt arbetar för politisk destabilisering. De arbetar med att sprida desinformation och propaganda. Vi behöver arbeta för att bygga upp en starkare resiliens mot den typen av agerande.

Till sist, herr talman, kommer jag till det som kanske är viktigast för mig: att den militära alliansfriheten ligger fast. Det vore oerhört allvarligt om Sverige i det här läget valde att skicka signaler som riskerar att det redan spända läget kring Östersjön eskaleras. Därför är jag stolt över att propositionen innebär att dörren för svenskt Natomedlemskap fortsatt är stängd.

Mot bakgrund av detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 105 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Jag måste börja med att berömma Jakop Dalunde. Jag tycker att du på ett mycket konstruktivt och duktigt sätt har bidragit till de försvarsdiskussioner vi har haft och som har lett till en försvarsuppgörelse.

Det trodde jag aldrig att jag skulle säga till en miljöpartist, herr talman, allra helst eftersom jag i valrörelsen 2010 hade rätt kraftiga meningsutbyten med samma miljöpartister. De gick då till val på ett rödgrönt valmanifest med neddragningar med 2 miljarder till försvaret. Det är ett annat miljöparti jag ser framför mig nu, och det kan jag bara berömma och glädja mig åt.

Därför tycker jag också att Jakop verkligen har anledning att räta på ryggen, herr talman. Det blir 10,2 miljarder mer till försvaret. Det blir en påtaglig satsning på försvarsunderrättelseförmågan. Det blir mer övning med Nato. Precis som försvarsministern tidigare har sagt håller vi på att visa att vi är ett av USA:s viktigaste partnerskapsländer. Vi betonar den transatlantiska länken. Det gör Moderaterna kuriöst nog, herr talman, tillsammans med Miljöpartiet, eller vice versa: Miljöpartiet gör det tillsammans med bland andra Moderaterna. Desto större anledning finns det att understryka glädjen i att vi har denna försvarsuppgörelse.

Dock finns det kritik, inte minst inom Miljöpartiet, mot det som nu sker. Det finns kritik mot Natoövningar och mot samarbete med USA, där man ifrågasätter den transatlantiska länken. Då kommer den grundläggande frågan: Vad är det som gäller?

Miljöpartiet är inte bara i opposition mot sig själva, utan ni är ett regeringsparti. Då måste vi veta: Vem är det som talar? Vem är det som tecknar firman? Är det de som ifrågasätter den övning som vi just har haft, Baltops, och som ifrågasätter att Sverige har tränat tillsammans med USA över estländskt territorium? Är det de som har reserverat sig i er riksdagsgrupp mot den försvarsuppgörelse vi har tecknat mellan våra partier?

Återigen, herr talman: Beröm till Jakop Dalunde! Beröm till Miljöpartiet! Men jag har också en kuriös fråga: Vem tecknar partiets firma?

Anf. 106 JAKOP DALUNDE (MP) replik:

Herr talman! Det är ingen hemlighet att om Miljöpartiet i riksdagsvalet hade fått egen majoritet och själva fått forma den politiska utvecklingen skulle ett och annat i en sådan här proposition ha sett annorlunda ut. Det är ingen hemlighet på något sätt. Däremot finns som en grund i den regeringsplattform som vi tecknade tillsammans med Socialdemokraterna verkställandet av Försvarsberedningen.

Mot bakgrund av detta valde vi att fortsätta gå in i samtalen om försvarspropositionen och att där vara konstruktiva. Det gjorde vi dels därför att vi ser ett stort värde i sig självt i en bred samverkan om försvars- och säkerhetspolitiken, dels – och lika mycket – för att det möjliggör för oss att få igenom sakpolitik på alla andra politikområden.

På det sättet kan jag ändå stolt ställa mig bakom det politiska arbete som vi har.

Anf. 107 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Jag ska verkligen understryka att jag tror att en förutsättning för att det över huvud taget blev ett försvarsbeslut – och vi höll på att förhandla i många, många veckor – var att personer som Jakop Dalunde var konstruktiva. Inte minst deltog också försvarsministern själv aktivt i diskussionerna och var konstruktiv.

Herr talman! Om mitt parti, Moderaterna, hade fått egen majoritet skulle det såklart också ha funnits andra skrivningar i en inriktningsproposition. De hade varit för Natomedlemskap och för mer pengar till Sveriges försvar. De hade varit tyngre på materielprojekt som JAS Gripen-plan och ubåtar. Men för den sakens skull har inte någon i min riksdagsgrupp – och vi är dessutom ett oppositionsparti – reserverat sig mot uppgörelsen.

Det är klart att vi vet vad vi vill, och vi vet vilka önskemål som finns. Men vi förstår också den partipolitiska realiteten; går man med på en kompromiss går man med på en kompromiss. Då har man som förhandlare haft detta mandat.

Därför är ändå den grundläggande frågan: Vad är det som gäller? Vilket miljöparti är det som finns? Eller finns det två miljöpartier – ett som sitter i regeringen och ett som finns utanför och som kan bedriva helt olika politik? Är det bra att vi har haft Baltöövningen inklusive två stycken B-52:or som flög över Skåne i söndags? Är det bra att vi tränar landstigningsmanövrer tillsammans med polska vänner, med finska vänner och med amerikanska och brittiska vänner? Är det bra att vi har flygövning över estländskt territorium tillsammans med USA? Är det bra att vi stärker den transatlantiska länken?

Så uppfattar jag att vi tycker i försvarsuppgörelsen. Så uppfattar jag att inriktningsbeslutet är, och det uppfattar jag också att regeringen genom sin försvarsminister tydligt deklarerar. Men vad är Miljöpartiets uppfattning?

Då är min fråga, herr talman: Finns det två stycken? Finns det en uppfattning om man företräder regeringssidan och en annan om man företräder någon annan sida?

Anf. 108 JAKOP DALUNDE (MP) replik:

Herr talman! Övningen i norr, ACE, exempelvis, är ursprungligen en övning mellan Norge, Sverige och Finland som utgår ifrån att man har relativt små flygbaser som kan få större utväxling av att samarbeta. För mig känns det svårt att invända mot den typen av samarbete. Men det innebär inte att man tycker att det är bra oavsett vilken form en sådan övning får. Den kan ju utvecklas på olika sätt – den kan skicka bra signaler, och den kan skicka mer problematiska signaler.

Jag var själv uppe och besökte övningen, och för mig känns detta som ett kostnadseffektivt sätt att öva olika typer av insatser tillsammans. Samtidigt är det inte heller vi i riksdagen som bestämmer exakt hur denna typ av övning ska äga rum, utan det gör Försvarsmakten själv. Det ligger inte på oss att skicka exakta direktiv för precis hur Försvarsmakten ska öva och exakt med vilka.

Anf. 109 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Jag tror att regeringen har ett visst inflytande över vilken utländsk militär som får tillträde till svenskt territorium. Jag tror i själva verket att det just är regeringsbeslut som konstituerar detta. Försvarsmakten måste begära tillstånd när så sker.

Jag tycker att det var intressant att Jakob Dalunde tog upp det här med stöd till det civila samhället. Försvarsberedningen hade en vilja att bli lite mer ambitiös på området. Sedan 2004 är det nämligen så, herr talman, att

stöd till det civila samhället inte får vara dimensionerande för Försvarsmakten. Nu talar Jakop Dalunde om samövning inför katastrofer av den typ som branden i Västmanland var.

Jag kan då avslöja att i den försvarsproposition som nu ligger på riksdagens bord flyttas det inte fram några som helst positioner. De är tvärtom låsta. Detta att vi inte får dimensionera stöd till det civila samhället innebär sådana konstigheter som att helikopterflottiljen i Boden inte ens får semesterplanera för att kunna släcka skogsbränder. Bara semesterplanering anses nämligen vara dimensionerande för stöd till det civila samhället. Men om Jakop Dalunde vill ta steg framåt här kommer han att få understöd av undertecknad och mitt parti.

Ja, det pågår en upprustning i vårt närområde. Det är min bedömning att den inte har initierats från Natos eller från europeiska länders sida, utan den kommer från ett annat håll. Jag blir djupt bekymrad, herr talman, när Jakop Dalunde säger: Vi kan inte närma oss Nato. Vi kan inte bli medlemmar, för det skulle öka spänningarna i vårt närområde.

När Jakop Dalunde säger detta säger han nämligen precis det som Vladimir Putin vill att han ska säga, nämligen att Sverige inte vågar och inte bör gå med. Då förstår Vladimir Putin att om han bara upprätthåller det stora tryck han nu har kommer han att hålla oss borta från det säkerhetspolitiska valet.

Anf. 110 JAKOP DALUNDE (MP) replik:

Herr talman! När det gäller det civila försvaret kommer vi inom ramen för försvarsgruppen löpande att arbeta för att vårda den här uppgörelsen och arbeta vidare med implementeringen av Försvarsberedningens olika delar. Finns det mer som vi kan göra för att utveckla det civila försvaret välkomnar jag det – verkligen.

När det gäller Nato delar jag inte bedömningen: att vår politik dikteras av vad Ryssland gör. Jag är i grunden mot Natomedlemskap för Sverige oavsett hur Ryssland skulle agera.

Anf. 111 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Det är jättebra om försvarsgruppen nu kommer att ta nya steg när det gäller området stöd till det civila samhället, vilket är någonting annat än civilförsvarsfrågor. Det handlar mer om krisberedskap, och där finns det tyvärr en förordning som i dag blockerar stödet från Försvarsmakten till det civila samhället.

Jag har inte sett några som helst tecken, herr talman, på att det är någon förändring på gång i propositionstexten. Men jag tar Jakop Dalundes löfte på den här punkten som någonting gott.

Jag hann i min tidigare replik inte säga allt jag tänkte säga om att varna för ökade spänningar i Östersjöområdet genom ett svenskt Natomedlemskap. Det är vad Vladimir Putin vill att Jakop Dalunde ska säga. När Jakop Dalunde säger som han nu gör vet Putin att om han bara fortsätter att hålla trycket uppe kommer han att kunna styra den här frågan. Då är det inte längre, herr talman, det svenska folket som avgör Sveriges säkerhetspolitiska val. Då har makten över det säkerhetspolitiska valet i stället flyttat till Moskva, och det är någonting som är djupt beklagligt.

Anf. 112 JAKOP DALUNDE (MP) replik:

Herr talman! För ungefär tio år sedan, när jag själv hade mitt politiska uppvaknande och började analysera den politiska utvecklingen alltmer, var vi i ett ganska annorlunda läge rent säkerhetspolitiskt. Utvecklingen i Ryssland såg ganska annorlunda ut. Då var det ganska många som hade en förhoppning om att Ryssland hade valt en bitvis annan väg som man skulle kunna visa i alla fall lite hopp inför. Även då var jag och Miljöpartiet mot ett svenskt medlemskap i Nato. Det är alltså inte så att Rysslands agerande är det som föranleder att vi tar ställning mot ett svenskt Natomedlemskap.

Från vår sida skulle jag verkligen vilja framhålla att det finns ett värde i att vi i detta spända säkerhetsläge har en möjlighet att vara en mer oberoende aktör, som inte är en del av Natos försvarsallians utan som kan kommunicera med andra aktörer runt om i världen. Vi är en partner för fred, för medling och för demokrati. Det är min bedömning att vi har bättre förmåga att agera i den rollen om vi inte är bundna till militäralliansen Nato.

Anf. 113 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Herr talman! Kära ledamöter och åhörare! På vägen hit till riksdagen denna morgon passerade jag, som så ofta, skulpturen *Bågspännaren* av Christian Eriksson, vår värmäländska skulptör. Jag stod där någon extra sekund och reflekterade lite grann inför försvarsdebatten. Jag tänkte på precisionsförmågan, på hur vapenslag växlar och på hur Försvarsmakten utvecklas. Jag tänkte också på vad någon har skrivit om den här skulpturen: att den pekar framåt när det gäller vår historia.

Det finns mycket vi kan ta med oss från de tider som har varit, erfarenheter från tider långt tillbaka men också från nutida historia. Det handlar om olika beslut och vägval som har lagt grunden för dagens situation när det handlar om både det säkerhetspolitiska läget och hur Försvarsmakten i Sverige i dag ser ut.

I dagens säkerhetspolitiska diskussion har många uttryckt oro och konstaterat att det är en oroligare tid vi nu har gått in i.

Det är i princip sex år sedan det senaste beslutet fattades om den försvarspolitiska inriktningen. Vad visste ledamöterna här i kammaren då om hur dagens situation skulle se ut? Och vad vet vi egentligen om hur situationen ser ut i juni år 2021? Scenarierna kan se väldigt olika ut. Jag tror att det är viktigt, med tanke på vad som har hänt de senaste sex åren, att ha beredskap på olika sätt för att möta den utveckling och den framtid vi går mot.

Det har varit oerhört viktigt för mig som centerpartist och som en av dem som har deltagit i förhandlingarna att vara konstruktiv och resultatorienterad för att kunna landa en bred och tillräckligt bra försvarsöverenskommelse. Det är viktigt både för vårt folk och för vårt land. Det ger stabila förutsättningar för försvaret, och det sänder tydliga signaler till vår omvärld.

Det säkerhetspolitiska läget är mycket komplext. Olika oroshärdar kommer allt närmare. Inte minst spelar Rysslands utveckling och ageranden den senaste tiden en stor roll för hur vårt säkerhetsläge förändras. Här hemma har vi kunnat konstatera ubåtskränkningar och ryskt militärflyg som både övar flyganfall och kränker svenskt luftrum. Men vi kan också

se att den ryska aktiviteten ökar i norr. Mobiliseringen i Arktis ökar. Det planeras för fler militärbaser, och Ryssland vill utöka sitt territorium för att komma åt än fler naturtillgångar och stärka sitt geopolitiska läge.

I denna tid måste vi bygga säkerhet tillsammans med andra. Det kräver grundlig analys. Därför välkomnar Centerpartiet den rapport där man ska analysera olika samarbeten respektive medlemskap i fråga om andra länder och organisationer. Vi ser särskilt fram emot analysen kring för- och nackdelar med ett svenskt medlemskap i Nato.

Det nya säkerhetspolitiska läget kräver en starkt försvarsförmåga och mer fokus på den nationella nivån och på hur hela landet ska försvaras samtidigt som svenska insatser internationellt kommer att fortsätta att behövas i världen.

Med denna inriktning tar vi nödvändiga steg för att stärka den svenska försvarsförmågan. Vi har nu en bred parlamentarisk majoritet för att stärka försvaret med ytterligare 10,2 miljarder kronor. Det innebär att 2016 blir ramen 42 miljarder, och 2020 blir ramen över 50 miljarder.

Det har varit många frågor som har stötts och blötts i de här förhandlingarna. Det är ingen hemlighet att vi har gått in i dem med lite olika utgångspunkter men också olika ingångsvärden. Men nu har vi en bred enighet. Det menar jag och Centerpartiet är en oerhörd styrka för Sverige.

För oss i Centerpartiet har det varit viktigt i förhandlingarna att stärka försvarsförmågan i hela landet. Det har varit viktigt att vi tar till vara den resurs som frivilligorganisationerna utgör, och det har varit viktigt att stärka hemvärnet, som de senaste åren utvecklats till en verksamhet med mycket hög kvalitet. Hemvärnets bataljoner är centrala för att vi ska kunna upprätthålla en militär närvaro och förmåga i hela landet.

Vi säkerställer också att det inte blir några förbandsnedläggningar. Vi stärker den militära närvaron på Gotland, som har en särskild strategisk position i Östersjön. Med ett stående mekaniserat kompani, ett stridsvagnskompani och ökad övningsverksamhet blir det en viktig förstärkning.

Krigsförbanden ska kunna hantera alla svenska klimatförhållanden, inklusive vinterförmågan. Det här är avgörande för att kunna ha ett försvar för hela landet och för att möta den upprustning som nu sker i Arktis. Jag vill verkligen betona detta, och det är oerhört viktigt att fortsätta följa hur den förmågan utvecklas i praktiken.

Ubåtsjaksförmågan ska utvecklas genom mer övningsverksamhet och fler besättningar, detta för att upprätthålla den territoriella integriteten.

Samtidigt kompletteras Visbykorvetterna med två Gävlekorvetter. Sju bevakningsbåtar modifieras.

Den marinoperativa versionen av helikopter 14 blir enligt uppgift operativ under perioden.

Övningsverksamhet och tillgång till ammunition och materiel ska prioriteras. Det gäller även den personliga utrustningen. Det behövs verkligen i dag. Det behövs mer mängdmateriel, standardfordon, radioutrustning, mörkerutrustning, moderna hjälmar till jägarbataljonen, reservdelar till JAS-planen och sjukvårdsmateriel till hemvärnssjukvårdare, för att nämna några av alla viktiga exempel.

Inom armén utvecklas artilleriet. Det tillförs stridsfordonsburna granatkastare, pansarvärnsvapen, nytt luftvärn med kort räckvidd och ytterligare kvalificerad ammunition.

Inom stridsflyget ger de nya flygflottiljerna krigsförband med hög tillgänglighet i fred och hög beredskap.

Helikopterförbanden ska stödja marinens ubåtsjaktförmåga och transportera markstridande förband.

Det här är något av allt som finns i propositionen och i den överenskommelse som ligger till grund för den. Jag vill också betona hur viktigt det är att totalförsvarsplaneringen återupptas, ett viktigt steg för att kunna säkerställa en beredskap i hela samhället. Här kan vi alla hjälpas åt. Det måste omfatta alla nivåer, från by- och sockennivå, kommun och län till hela nationen. Just behovet av samverkan och fler tydliga militär-civila övningar kommer att vara grundläggande för förmågeutvecklingen både på kort och på längre sikt.

Jag vill också understryka betydelsen av att vi har ett försvar som kan möta den psykologiska krigföringen, bland annat påverkanskampanjer.

Herr talman! Det svenska försvaret står inför stora utmaningar framöver. Det handlar bland annat om personalförsörjning, där det finns mer för försvaret att arbeta med. Därför är det bra att det tillsätts en utredning som kan titta djupare på detta.

Men försvaret står också inför stora behov av investeringar i materiel och utrustning. Det finns och kommer framöver att finnas betydande behov av nyanskaffning, uppdatering och utveckling av nya system och produkter. Detta är givetvis ett långsiktigt arbete och något som kommer att kräva prioriteringar och en planering som sträcker sig efter den period som vi nu fattar beslut om, nämligen bortom 2020.

Det är därför strategiskt viktigt att det nu tillsätts en utredning om materielförsörjning och även logistik för att få så bra planeringsförutsättningar och koll som möjligt inför kommande investeringsbeslut.

Vi har redan hört exemplen här i debatten, men jag kan nämna några igen och betona att detta handlar om stora beslut och investeringsbelopp: livstidsförlängning av korvetter av Gävleklass, nya transportbåtar till hemvärnsförbanden, torped till helikopter 14, uppgradering av den fasta sorskedjan, skol- och transportflygplan, ubåt, JAS-plan, stridsfordon, minröjningsfartyg och ny sjömålsrobot.

Exemplen är många kring materiel som vi behöver diskutera de närmaste åren.

Herr talman! Bildandet av en försvarsgrupp för att följa upp och vårda överenskommelsen är oerhört viktigt för att fortsätta det försvarspolitiska samtalet. Det kommer att behövas fortlöpande analys med bred politisk förankring och handlingsberedskap om läget förändras.

I dag tar vi ett viktigt steg för att stärka den svenska försvarsförmågan i hela landet. Fortfarande finns det stora utmaningar att hantera. Fortfarande finns det många frågor att besvara. Men med dagens förslag till beslut kommer vi en bra bit på väg. Därför är det för mig och Centerpartiet viktigt att ta ansvar, nå resultat och bidra till stabilitet.

Med dessa ord, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut och samtidigt poängtera att jag och Centerpartiet också står bakom de särskilda yttranden vi delar.

(Applåder)

Anf. 114 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! Det är en lång debatt vi har haft. Jag tror att vi nu har hållit på i sex och en halv timme. Vi har debatterat försvarsfrågor och inriktningspropositionen, och det är ju inte konstigt med tanke på hur viktiga dessa frågor är. Och de tycks bli viktigare för varje månad i takt med att det säkerhetspolitiska läget blir allt tuffare.

Det var det som den första delen av debatten handlade om: hoten mot Sverige och att vi måste se till att stärka vår försvarsförmåga.

Det har varit en lång väg när vi nu är framme vid att debattera detta. Vi började för två och ett halvt år sedan med att tillsätta en försvarsberedning som just tittade på hoten mot Sverige. Till sist, efter en del förhandlingar, kunde vi få till tydliga skrivningar exempelvis om Rysslands ageranden och den negativa utvecklingen där, de enorma anslag man ger som har gett en stor förmåga och som visar sig i Ukraina och som ett hot mot våra baltiska grannländer.

Det blev en rapport. Sedan följdes det upp av en rapport som presenterade vad som måste göras och var vi står någonstans. Försvarsmaktens svar på detta kom den 16 december förra året. Därefter har vi varit en grupp som har förhandlat. I dag är vi framme vid den här debatten, och i morgon ska vi ta beslut.

Först vill jag säga att för Kristdemokraternas del är försvarsfrågorna viktiga. Det är viktigt att stärka försvaret. Vår utgångspunkt har särskilt varit att titta på hur vi kan stärka försvaret i närtid. Visst är det viktigt att se det på lång sikt, men det är också viktigt att se hur vi stärker upp i närtid. Hur får vi Försvarsmakten att fungera? Hur kan vi återskapa svenska folkets förtroende för att Försvarsmakten fungerar och kan ge trygghet? Det är en absolut grundläggande förmåga, och det måste fungera.

När vi nu tittar på resultatet är det tillskott vi talar om. Regeringen hade tänkt sig ett tillskott på 6,2 miljarder. Drar man bort för arbetsgivaravgifter och andra avsättningar till Fortifikationsverket, vinstkrav och omflyttningar var det i praktiken 4,2 miljarder i friska, fräscha pengar.

Det var också en lång förhandling, och det är ingen hemlighet att vi kristdemokrater hade önskat ännu mer pengar. Det fanns större behov än vad vi nådde fram till. Men det var så här långt vi kunde komma. Alternativet hade varit att inte ha någon uppgörelse här i dag och att vi kanske hade fått lösa det ett år i taget. Vi hade fallit tillbaka och hamnat på den lägre nivån med endast motsvarande 4,2 miljarder i tillägg.

Nu blev det nästan dubbelt så mycket. Det ger totalt sett under dessa fem år 225 miljarder. Dessa pengar räcker till för att förstärka och se till att det blir mer övningar och att vi får till beredskapskontroller och får betoning på att försvara Sverige. Krigsdugligheten ska betonas som någonting centralt, vilket är oerhört viktigt.

En annan sak som tydligt adresseras är Gotland. Det var ett historiskt misstag att lägga ned den kvalificerade militära närvaron på Gotland. I politiken i allmänhet och i försvarsfrågorna i synnerhet är det mycket lätt att lägga ned något, men det tar längre tid att bygga upp. Vi ser nu viktiga steg för att återta en militär förmåga på Gotland, där det blir ett stridsvagnskompani och ett skyttekompani. Det kommer att vara i full gång 2018, vilket betyder att vi måste börja rekrytera personal nästa år och sedan utbilda den. Det är en mycket viktig signal till omvärlden och någonting som efterfrågas mycket tydligt av våra baltiska grannländer och av Nato. Det

är av stor vikt att vi kan försvara Gotland och se till att Gotland helt enkelt säkras. Det är omöjligt för till exempel Nato att hjälpa Baltikum i en kris-situation om man inte kan känna sig trygg med att Sverige har kontroll över Gotland. Därför är det oerhört viktigt att det kommer till stånd.

Som jag var inne på i den förra rundan är det viktigt att regeringen är tydlig med att komma till skott med miljötillstånden, så att de saker som vi har varit överens om inte stoppas genom att miljötillstånden som ligger på regeringens bord inte beslutas. Kommer man inte till beslut kan man inte heller återta de 50 procent av Tofta skjutfält som i dag inte kan användas. Det är helt nödvändigt för att vi ska kunna utbilda soldater. Det är mycket enkelt: Har man inte tillräckligt med övningsfält stoppar man soldatproduktionen. Det är lika illa som att stoppa produktionen vid Volvo Lastvagnar.

På samma sätt är det av yttersta vikt att Försvarsmakten får dessa tillstånd så att inte övningsverksamheten stoppas. Man måste nämligen kunna öva.

Nu betonas detta mycket i denna uppgörelse. Då är det mycket viktigt att dessa tillstånd kommer på plats.

Det finns även en del andra saker, men jag ska inte räkna upp alla. Det handlar om granatkastarsystemet som byts ut. Det handlar om att brobandvagnar tillförs, vilket är ytterst centralt för att kunna ha en fungerande armé. Det handlar om ammunition, personlig utrustning och nya undervattenssensorer. Det är också viktigt att underrättelseförmågan stärks. Listan är mycket längre än så. Men detta är några exempel på viktiga saker som görs, även i närtid, för att förstärka Sveriges försvarsförmåga.

Det är också viktigt att det tillskapas en försvarsgrupp med de fem partier som har gjort denna uppgörelse som kan följa upp dessa försvarsbeslut, så att det verkligen blir som det är tänkt och så att mål och medel följs upp. Det betyder att uppgifterna och pengarna går hand i hand och att det inte får bli en skillnad där, utan att det kan säkerställas att detta följs upp och att det blir som vi har bestämt. Jag tror att det är viktigt att hela tiden noga följa upp det. Det kommer att komma igång i närtid också.

Personalförsörjningen är av yttersta vikt. När värnplikten infördes 1901 var det en mycket viktig reform. När den avskaffades 2010 – under de sista 20 åren var värnplikten emellertid i princip frivillig – var det den största förändringen av svensk försvarsförmåga som har gjorts.

De flesta andra länder har tagit bort värnplikten. Men nu när vi följer upp hur det har gått har det inte gått riktigt som det var tänkt. Insatsorganisation 2014 blev inte klar 2014 eller ens 2015, och det finns stora brister. Därför är det viktigt att det med denna uppgörelse kommer till en utredning som ser över hur vi kan ta intryck av och lära av Norge och Danmark, som kombinerar frivillighet med plikt. Därigenom kan vi se till att vi blir av med de vakanser och de brister som finns. Det är nämligen av yttersta vikt att vi så fort som möjligt kan fylla upp förbanden så att vi kan öva fullt ut.

Detta är några av de frågor som vi adresserar i denna uppgörelse. Vi har också varit inne på materielen, och det finns en materielutredning som hanterar mycket viktiga projekt. Det är fråga om stora belopp som måste tillföras.

Sammanfattningsvis är denna försvarsuppgörelse ett viktigt steg. Vi förstärker försvarsförmågan, och det är ett trendbrott. Men en försvarsuppgörelse måste också följas av andra steg. Det finns behov som behöver tillgodoses.

I takt med att vi ser hur hoten mot Sverige inte minskar utan ökar måste vi följa upp detta noga för att se till att vi långsiktigt tillskapar ett tryggt Sverige som kan försvara våra medborgare mot yttre hot.

Herr talman! Med dessa ord yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet.

(Applåder)

Anf. 115 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Det är intressant att ta del av debatten. Jag ser att det finns behov av olika typer av historiebrevningar, möjligen för att man på något sätt ska förenkla sin egen situation i dagens debatt och i framtiden.

Det som ändå har gjorts är att fem partier har kommit överens. Jag sa tidigare att jag tycker att det är stort och viktigt.

Hans Wallmark var lite grann inne på frågan: Vad hade alternativet varit? Säg att vi inte hade haft en uppgörelse och inte hade haft 75 procent av riksdagens ledamöter som står bakom uppgörelsen. Säg att vi hade haft ett splittrat läge med en regering som hade lagt fram en proposition i riksdagen som hade varit ifrågasatt från första till sista ordet och med en osäker votering. Det hade varit en mycket dålig signal till Försvarsmakten och dess personal. Vad är det som egentligen gäller? Det hade varit en signal till våra partner. Vad är det man egentligen sysslar med i Sverige? Vad pågår? Vad innebär det för oss och för våra samarbeten? Vissa i vårt närområde hade kanske applåderat detta och tyckt att det hade varit en jätteintressant situation.

Det som vi ändå har gjort tillsammans är att vi har skapat lugn och stabilitet. Det är en oerhört viktig poäng. Sedan kan man diskutera beredningsnivåer och om det räcker eller inte. Men jag kan lova er alla en sak: Om vi nu fattar detta beslut är det första som regeringen får göra att leverera en inriktning till Försvarsmakten med anledning av denna proposition. Det blir en skrift som ska utgå från vad vi har kommit överens om här i riksdagen.

Sedan kommer verkställighetsfasen. Det kommer att bli ett oerhört grannliga arbete. De pengar som vi nu förfogar över måste vi nämligen också leverera effekt för. Det är en trovärdighetsfråga för Försvarsmakten, för regeringen och för riksdagen.

Då vill jag påminna om hur det var i underlaget från den 16 december som Försvarsmakten levererade för att få bort en del av denna diskussion. I detta underlag var alla underskott avstämda och kalibrerade. Det var ett mycket viktigt ingångsvärde. Sedan har vi utöver det levererat in 10,2 miljarder. Det som sedan diskuterades som en 16-miljardersnivå var Försvarsmaktens konklusion av vad som stod i Försvarsberedningen.

Men då har vi valt att välja bort en del saker. Jag ska återkomma lite senare till hur vi har valt att hantera det.

Vi har nu oerhört mycket arbete framför oss för att verkligen leverera det här. Det gäller varje moment som vi har lagt in. Exempelvis är 1 miljard destinerad till att klara ut Gotlandssituationen. Att klara krigsför-

bandsövningar för samtliga förband kräver 1 miljard extra till förbandsverksamheten, och det är 1 miljard extra som är destinerad till det. Då ska man också ta med i beräkningen att med de omfördelningar som är inlagda i det här är det totalt 2,3 miljarder extra som går till förbandsverksamheten. Det handlar bland annat om övningsverksamhet.

Varje moment i alla uppräkningsmoment som har gjorts i debatten har alltså en specificerad penningssumma. Vissa är hemliga uppgifter; andra är öppna uppgifter. Det gäller att inom de ramarna försöka leverera effekt, och det kommer att bli ett hårt arbete. Det är ett ansvar för mig, och det blir ett ansvar för ÖB. Försvarsgruppen ska följa det här, och vi kommer att få det återrapporterat till riksdagens försvarsutskott.

Bara för att man fattar ett beslut är inte det hela effektuerat, utan det här kommer vi att få hålla på med ända fram till 2020 – förmodligen ända fram till den 31 december 2020. Det kanske också sker någon revidering på vägen. Det blir lätt så ibland.

Det som är genomgående för det vi har gjort ser man om man tittar på inledningen. Bland det första regeringen gjorde hösten 2014 var att lägga in 1,5 miljarder kronor extra för att finansiera Gripen. Det blev ju ingen affär med Schweiz den här gången. Därför lade vi till en engångssumma för det. Vi lade till 900 miljoner för Gripen 2015. Det här är saker som man lätt glömmer bort, tycker jag, när man beskriver historien. Hösten 2014 låg det också en närtidssatsning, så de pengarna ska man också se i det här perspektivet och i det som nu läggs på.

Allt vi gör handlar om att öka den operativa förmågan. Vi krigsplacerar alltså all personal och materiel, och alla förband som organiseras som krigsförband ska ha ett krigsduglighetskrav. Det är en tydlig förändring av hela språkbruket i den här propositionen jämfört med tidigare i fråga om vad vi ser som Försvarsmaktens uppgift. Det måste man värdera.

Vi går också från ett internationellt insatsförsvar till ett försvar med fokus på det nationella och regionala. Det är en väldig förändring bara det. Vi inför totalförsvarsbegreppet och planerar alltså både ett militärt och ett civilt försvar. Då ska jag villigt säga att det civila försvaret befinner sig på en sådan elementär nivå att uppbyggnadspotentialen är mycket stor. Den tydliga signalen till länsstyrelser och andra är att planeringsarbetet måste återupptas så att vi på något vis successivt får saker som vi kan ta ställning till när det gäller den delen. Det är ju inte så att det här kommer att organiseras på samma sätt som det organiserades förr. Att det måste till någonting nytt är det väl ingen som behöver tvivla på. Då är det så att civilt och militärt försvar hör ihop i en helhet och stöder varandra. Det är så man måste se det.

När det gäller regleringsbrev 5 som har diskuterats i olika sammanhang kan jag meddela kammaren att genom att vi har nya ekonomiska ramar och genom det sätt regeringen hanterat det på gäller det inte längre, utan det upphör. Där har det förts en kontinuerlig dialog med Försvarsmakten.

Jag ska säga något om hur jag tycker att man kan se på historien eftersom det finns så många historieberedningar. Då får jag gå tillbaka till erfarenheterna från Försvarsberedningen. Där var känslan och stämningen mycket tydlig: ”Det får inte kosta pengar.” Fördes det upp saker som visade minsta tendens till att kosta en slant fanns det kamrater som mycket tydligt upplyste om att det skulle vara belastande för budgeten. Det spred sig mycket snabbt en stämning att det var omöjligt att göra någonting. Så

upplevde jag förhållandena. Om andra tycker att stämningen var lite mer positiv får de gärna redogöra för det.

Utvecklingen i Ryssland betecknades länge som ”det är ingen fara”. Började man diskutera den typen av saker spreds det snabbt ett löjets skimmer över en – man kanske hade lite fobiska tendenser. Om det var så eller inte kan vi också diskutera, men det var min upplevelse. Jag minns särskilt den 18 oktober 2012. ”Ryssland drar sig österut. Europa säkrare än på länge.” Känner ni till den? Den har blivit en klassiker. Det var en tweet som lades ut i samband med en Rysslandsresa.

Diskuterade man personalförsörjningen möttes man av den nästan lite hånfulla attityden att allting var bra. Jag sa vid något tillfälle – och fick väl kritik för det – att det här börjar låta som Sovjetunionens kommunistiska partis sista kongresser. Allting var bra. Det fanns inga problem. Det fanns inga fel. Solen sken från klarblå himmel varje dag. Så såg ju inte verkligheten ut. Skönmålningen försvann så småningom, och det hela toppades med försvaret som särintresse.

Jag minns särskilt diskussionerna vi hade om cyberförmågan. Vi var i alla fall ett par stycken som försökte puffa för att det var dags för aktiv förmåga. Då fick man klart för sig att det inte var aktuellt. Det fanns starka juridiska invändningar, förstod jag. Det fanns också kostnadsmässiga invändningar och säkerhetspolitiska invändningar. Det slutade med formuleringar som man kanske så småningom i någon djupare kremlologisk avhandling kan fundera på vad de egentligen betydde. Nu har vi ett helt annat läge och tar ställning till en aktiv cyberförmåga.

Med detta sagt vill jag ändå säga att så småningom skakade alltihop till sig. Vi fick en bred samstämmighet som jag tycker att vi ska vara glada för och stolta över. Historien är den den är. Till och med diskussionen om det omöjliga Gotland slutade med ett förslag om permanent militär representation där. Det är det vi har åstadkommit tillsammans under den här långa processen.

I det här ska vi värdera det vi gör nu med ökad övningsverksamhet och investeringar i en lång rad vapensystem. Det är JAS Gripen, det är jaktrobotar, det är nyupphandling av ubåtar, det är artilleripjäser, granatkastare och pansarvärnsvapen, det är stridsfordon, det är luftvärnssystem med kort och medellång räckvidd och så vidare. Allt det här som vi sysslar med är tröskelhöjande. Stridsflyget i sig och ubåtarna i sig som nationella och väsentliga säkerhetsintressen är också tröskelhöjande.

FRA är för vår del en verksamhet som verkligen bidrar med kvalificerade underlag och som vi ska vårda och vara stolta över. Därför är markeringen om underrättelseverksamheten i propositionen oerhört viktig.

Även den aktiva cyberförmågan som vi nu ska börja jobba med är tröskelhöjande.

Det svensk-finska samarbetet är också tröskelhöjande, även om vi nu befinner oss på den nivån att vi ska börja titta på scenarier bortom fredstida förhållanden.

Hela den internationella övningsverksamhet som Sverige är en del av, som vi kan betrakta och som vi har pratat om här i dag i fråga om olika övningar och varianter är tröskelhöjande verksamhet.

På något sätt tycker jag i alla fall att vi har kommit till en punkt där trenden har brutits rätt rejält och där fokus ser ut på ett helt annat sätt i dag än tidigare.

När det gäller personalförsörjning, som vi diskuterar här, inrättar vi nu en ny personalkategori: GSSP – P som i plikt. Det är sjömän, befäl och soldater som inte är anställda men som har krigsplacering i Försvarmakten. Den här gruppen går att utöka i numerär i en framtid. Vi anpassar också själva utbildningssystemet i Försvarmakten så att det i stora drag liknar det utbildningssystem som vi hade på värnpliktstiden.

När det gäller utredningen är det klart att man kan fatta beslut om att införa saker med omedelbar verkan. Nu tyckte vi att det gick lite väl snabbt förra gången man fattade ett beslut, det vill säga det att avskaffa värnplikten och införa den nya organisationen. Trots att man utrett har det visat sig att mycket av det som vi på den tiden pekade på som brister har fallit ut i praktisk verklighet. Vi tänkte försöka att så långt som möjligt vara säkra på hur vi ska hantera saker och ting och hur de ska läggas upp. Vi värderar Försvarmaktens organisation utifrån perspektivet att kunna ha en hållbar organisation, där vi kan efterfråga de förband som existerar på papperet och de kan realiseras i verkligheten. Vi utgår från hållbarhetsperspektivet. Vi har särskilt markerat Danmark och Norge som väldigt intressanta exempel.

Vi är beredda att göra ett seriöst arbete. Det kanske också kan vara bra för förankringen om vi ska göra eventuella förändringar. Förra gången kändes det inte som att förankringen var så där hundraprocentig, sett till voteringsciffrorna i riksdagen.

Som ni vet är jag inte för några tvära kast av några organisationer som ställer allt på sin spets, kastar omkull det gamla och för in någonting nytt som uppfattas som osäkert, utan här gäller det att hantera eventuella förändringar på ett balanserat, sakligt och korrekt sätt så att utfallet verkligen håller. Då kanske man inte ska gå alltför snabbt fram; man kan ta något år på sig.

I debatten har också materielfrågorna berörts. Det här är så svårt och så grannlaga att vi kommer att behöva utredningen för att kunna hantera situationen. Jag tror inte att någon bara kan ställa sig rätt upp och ned i den här salen och säga: Jag har lösningen på det här. Det är nämligen så oerhört stora belopp och så svåra prioriteringar som ska göras. Dessutom måste det ske omfattande förhandlingar när man väl närmar sig, och då måste man ha ordning på sakargumenten om det ska fungera i praktiken.

Det var nog ett väldigt klokt steg vi tog tillsammans att föra materielfrågorna till en utredning. Nu gäller det att få tag i en utredare som både är kunnig och har stark integritet och kan lägga fram ett förslag som upplevs som trovärdigt.

Det vi nu har gjort tillsammans är början på en mängd utmaningar av stora mått. Det handlar om den säkerhetspolitiska utmaningen. Det handlar om att bygga upp militär operativ förmåga. Det handlar om att få ut effekt för pengarna. För både regering och försvarsmakt handlar det om att visa att den bedömning man har gjort är korrekt. Det handlar om att skapa underlag för kommande försvarsberedningar att jobba på ett relevant och bra sätt, så att vi även nästa gång kan få ett bra försvarspolitiskt beslut. Det handlar också om vilka signaler vi ger till våra samarbetspartner och även

andra i vår nära omvärld som behöver se att Sverige fungerar och att det är stabilitet i det vi håller på med.

Tack för ett bra arbete!

(Applåder)

I detta anförande instämde Björn von Sydow (S).

Anf. 116 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Försvarsministern säger att orden måste betyda någonting. Jag är den förste att instämma i att i det som finns på pränt i inriktningspropositionen finns det kanske inte så mycket att klaga på, men det finns naturligtvis en del.

Herr talman! Jag har varit med vid två tidigare försvarsbeslut och vet hur snabbt entusiasmens friska hy ofta förbleknar i sjukhet efter ett kort tag.

Jag påstår inte att försvarsministern är skönmålande, men han är nog i viss utsträckning, skulle jag vilja säga, önsketänkande här i dag. Det är nämligen en väldigt stor skillnad på att rada upp de reformer som finns i inriktningspropositionen och att under svåra administrativa omständigheter implementera dem, och detta alldeles särskilt givet det tillstånd som i dag råder inom försvarssektorn. Och det är inte ett resultat av vare sig den ena eller den andra rödgröna regeringen eller alliansregeringen, utan det är ett resultat av en mycket lång tid av ovilja från politiska nivåer att specificera och utkräva ansvar inom utgiftsområde 6.

Jag önskar försvarsministern lycka till men vill samtidigt varna för att det inom kort kommer att dyka upp olika kompletteringsbehov, och de kommer att visa sig mycket, mycket kostsamma.

Anf. 117 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Det var just för att försöka komma undan det perspektiv som Widman nu tar upp som jag i mitt anförande sa att nu börjar jobbet. Vi kommer inte att ha en enkel tillvaro, för det är mycket som ska bevisas. Men nu måste vi försöka styra det här på ett sådant sätt att vi får ut någonting för pengarna och att det också blir ett resultat.

Jag är inte förvånad av att det dyker upp hinder i tillvaron. Med en kommunal bakgrund är det sådant jag har levt med under många år. Det är därför jag mycket väl vet att ett fattat beslut inte är detsamma som effektivering. Men det får inte heller bli så att man ser hindren som så massiva att de stoppar processerna och det inte går att göra någonting, för då har man helt fel ingångsvärde när man ska ta tag i det.

Nu är det också upp till bevis för Försvarsmakten, för gör vi nu ett trendbrott och tillför de här medlen gäller det att man levererar på den kanten. Detta är en viktig uppgift att klara i olika led, både för Försvarsmakten och för regeringen och framför allt också för riksdagen.

Jag ser ingen enkel seglats framför mig, utan jag ser ett mycket hårt arbete framför mig. Nu gäller det att försöka driva igenom det här.

Skönmålning var det andra som på sin tid ägnade sig åt, och möjligen önsketänkande. Jag tycker att vi ska ha en realistisk syn på det här.

Anf. 118 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Försvarsministern ger nu uttryck för en gammal känd politisk tradition, nämligen att påstå att det går att åstadkomma mer för mindre.

Jag har under dagen lyssnat till alla partier som står bakom försvarsuppgörelsen och de närmast oändliga uppräkningsarna av olika materielprojekt och annat som ska rymmas inom ramen för den handfull miljarder fördelade på fem år som vi nu talar om.

Jag önskar som sagt försvarsministern lycka till med detta. Och jag kan förvissa honom om att det i vart fall i delar kommer att finnas en aktiv opposition som noga granskar det implementeringsarbete som förestår.

Peter Hultqvist slår sig ibland för bröstet och säger att materielberget borde ha hanterats av hans företrädare. Jag har ingen avvikande ståndpunkt i den delen. Men tillåt mig ändå att påminna försvarsministern om att det som han och de partier som ingått försvarsuppgörelsen gör är precis samma sak som tidigare försvarsministrar har gjort. Man överlåter med varm hand materielberget till nästa generation av försvarspolitiker och till nästa generation av skattebetalare.

Anf. 119 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Vad intar Allan Widman för plats i den politiska traditionen i den här debatten? Det är på något vis oraklet från Delfi som sitter här nu och ser hur det kommer att bli. Allting är omöjligt och hopplöst, och det har han insett innan resan över huvud taget har börjat. Dessutom föredrog Folkpartiet att inte vara med i överenskommelsen, vilket kanske minskade en del påverkansmöjligheter för Folkpartiet. Men det är ett val som ni har gjort.

Jag tycker inte att det är fråga om vare sig varma eller kalla händer eller några händer över huvud taget, utan det är bara fråga om att vi på något vis måste angripa det här problemet. Då skulle inte ens en gång de miljarder som Allan Widman har lagt på i sitt bud lösa problemet med materielberget, utan det behövs någonting mer. Det vi har valt är att försöka precisera underlaget på ett bättre sätt utifrån den situation som vi nu befinner oss i. Det är en rätt normal politisk handläggning om man är seriös i sammanhanget.

Jag tycker inte att vi begår några överloppsgärningar, brister i ansvar eller försöker ta oss ur den här situationen bakvägen, utan vi gör det som är möjligt i den här situationen. Vi har fört in en del av de saker som Försvarsmakten hade önskat i slutet av perioden för försvarsinriktningsbeslutet i utredningen.

Det är så det har gått till. Sedan får vi väl alla utifrån förmåga bidra positivt. Då hoppas jag att det ingår i den konstruktiva oppositionen att bidra efter förmåga och att inte bara stå vid sidan om, titta på och peka finger. Det är också den förväntning jag har på Allan Widman i sammanhanget.

Anf. 120 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Man får beskriva försvarsministerns anförande som frejdigt och frodigt. Försvarsministern lämnar på inget sätt en politisk geografisk fri yta i kammaren även om just geografisk fri yta verkar vara en del i den säkerhetspolitiska doktrin som utmejslats av statsministern.

Försvarsministern påpekade att vi var några i kammaren som före honom ägnade oss åt historieskrivning. Jag tycker möjligtvis att en del av de anekdoter försvarsministern återgav mer indikerade att han höll på med ett historieberättande.

Jag vill dock understryka och personligen för försvarsministern markera att den konstruktiva attityd som försvarsministern har uppvisat har varit en grundförutsättning för denna försvarsuppgörelse. Jag tror att den är viktig och bra. Som jag har sagt tidigare, och kommer att upprepa: Den är bra för Sverige, och den är bra för de kvinnor och män som tjänar Sverige.

Låt mig rikta ett stort tack till försvarsministern för hans insatser för detta. Jag dristar mig också till att säga att han sannolikt är en av regeringens starkaste ministrar, men konkurrensen är inte direkt mördande.

En av de riktigt fina saker vi löser ut är materielutredningen. Det visas upp ett antal elefanter som har funnits i rummet, och nu tillförs denna utredning. Dock handlar det som försvarsministern själv konstaterar om miljarders miljarder, vilket gör att det är bra med en ordnad process.

Har försvarsministern några tankar om hur lång tid denna materielutredning ska hålla på?

Om vi har en säkerhetspolitisk utredning som tittar på för- och nackdelar med medlemskap och som ligger ett år framåt i tiden och en materielutredning som gör dessa prioriteringar och kommer fram någon gång nästa år, vore det då inte klokt att tillsätta en försvarsberedning som utifrån det skulle kunna påbörja ett arbete med en inriktning mot nästa försvarsbeslut?

Anf. 121 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Jag tackar för de positiva omdömena och orden. Jag får säga detsamma. Det har varit mycket bra diskussioner och konstruktiv attityd från alla som har medverkat, och därför har det blivit en uppgörelse. Har vi gjort ett sådant här jobb ska vi bevara den andan och försöka göra något bra av det.

Jag ser det inte bara som en uppgörelse nu, utan jag ser det som en grund för nästa uppgörelse. Det gäller att vårda utredningarna och flytta fram positionerna för att sedan ta nästa steg tillsammans i försvarsbeslutet som gäller efter 2020.

Materielutredningen bör tillsättas så fort som möjligt och förhoppningsvis vara klar 2018. Det vore bra, för då kan den utgöra ett underlag för regeringens och den kommande försvarsberedningens fortsatta arbete.

Det är tänkt att vi ska tillsätta en försvarsberedning. Den formen är bra, med representanter för alla partier. Där kan man göra ett jobb med både säkerhetspolitiken och försvarspolitiken. Det är också ett bra forum där man kan föra lite djupare diskussioner och där inte allt som sägs behöver vara avgörande för dagen.

Det är det besked jag kan ge i dag.

Anf. 122 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Försvarsberedningen har visat sig vara en bra form. Därför skulle man redan under nästa år kunna börja titta på de säkerhetspolitiska förutsättningarna eftersom det är händelserikt och tyvärr rätt allvarligt där ute. Man skulle kunna ha den säkerhetspolitiska utredningen som

en första grund för det, och sedan året därpå kunna ha materielutredningen, som jag åter vill betona är mycket bra. Jag tycker att det är en av styrkorna i försvarsuppgörelsen och därmed i det försvarsbeslut vi ska fatta.

Låt mig understryka det försvarsministern sa som kanske inte har kommit fram i debatten så mycket men som verkligen också är en styrka i försvarsuppgörelsen som lett till detta beslut, och det är hur central vår försvarsunderrättelseförmåga är. Jag är därför glad att ha medverkat till att vi gör den nivåökning som sker. Det är mycket bra.

Precis som försvarsministern noterade får man ha den mentala beredskapen att det kan bli nödvändigt med någon form av revidering. Därför är det bra att vi har den här försvarsgruppen som kommer att följa försvarsbeslutet.

Herr talman! Varje gång denna försvarsgrupp träffas blir det i någon mening en kontinuerlig utvärderingsgrupp. Blev det som vi hade tänkt? Finns det ett samband mellan de beslut vi har fattat, de förmågor vi har beställt och de medel och pengar som har tilldelats? Jag tror att det är en bra process och att det också finns förutsättningar för en ordnad process, allrahelst om man relativt snart kombinerar det med en försvarsberedning som kunde börja med det säkerhetspolitiska analysarbetet och sedan fortsätta.

Jag har gett försvarsministern beröm. Jag utgår från att han har med sig en helt enig riksdagsgrupp med total avsaknad av reservanter mot uppgörelsen och beslutet på samma sätt som jag har en helt ren försvarsuppgörelse med mig från min riksdagsgrupp. Det är tråkigt att det andra regeringspartiet kanske inte har det, men det ska inte lastas försvarsministern.

Anf. 123 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! När det gäller översynen av personalförsörjningen, materielutredningen och den säkerhetspolitiska utredningen måste vi få det effektiviserat så fort som möjligt så att det jobbet kommer igång.

Tidpunkten för tillsättandet av en försvarsberedning vill jag hålla öppen och återkomma till. Men det jobbet ska såklart också komma igång så småningom. Jag vill dock inte binda mig till något årtal.

Jag kan inte svara för hur det ser ut i olika politiska partier. Jag kan bara konstatera att vi har en uppgörelse och att en enig regering står bakom denna uppgörelse och inriktningspropositionen. I dagens debatt har alla partier som har deltagit markerat sitt stöd. Det innebär att vi tillsammans har en bra politisk plattform inför framtiden, vilket jag är glad och nöjd över.

Tack för ett bra arbete!

Anf. 124 ROGER RICHTOFF (SD):

Herr talman! Sveriges försvarsminister har lyckats med det Alliansen misslyckades med, nämligen att göra ett litet med ändå ett trendbrott. Alliansen misslyckades totalt. Jag vill tacka försvarsministern, för det kan inte ha varit lätt att baxa fram denna uppgörelse.

Vi tycker givetvis att man ska satsa mer, men jag tänker inte gå in på detaljer. Jag är dock beredd att göra det om det krävs eller behövs.

Även om vi vill satsa mer är det ett trendbrott, och det är bra gjort och förtjänar beröm.

Herr talman! Kalla kriget och den på kärnvapen baserade terrorbalansen mellan USA och Sovjetunionen bevarar i många avseenden världsfreden eftersom inget land vill starta ett kärnvapenkrig. Det finns dock risk för bruk av militära medel på en nivå som ligger under den gräns där kärnvapenanvändning kan vara aktuellt. Ryssland har börjat manövrera i detta område.

Vad gör man i Sverige? Man rustar ned och raserar i stort sett det som är kvar av försvaret. I spetsen för att avveckla försvaret går Folkpartiet, Centern – hade Centerns Daniel Bäckström varit med då är jag övertygad om att det hade det sett annorlunda ut – och Kristdemokraterna.

Hur blev det så här? Låt oss ägna oss lite åt historiebeteckning. Fel eller rätt, jag tänker i alla fall påminna auditoriet om att det fanns ett parti som gjorde en annan risk- och sårbarhetsanalys. Vi kom fram till att Sverige inte kan avveckla och lägga ned stora delar av försvaret och radera det utifrån hur Ryssland för tillfället agerar. Det var totalt fel.

Nu verkar de flesta partier ansluta sig till denna linje och vill satsa på ett starkare försvar. Det är bra. Välkomna!

Herr talman! Folkpartiet ställde en fråga till mig. Skulle vi klara ett samlat angrepp på Sverige med hela kärnvapenarsenalerna och alla förband? Nej, det skulle vi inte, svarade jag.

När jag funderar på det förstår jag logiken i Folkpartiets och Allan Widmans argumentation. Om det enda scenario som finns är ett samlat angrepp på Sverige blir det naturligt att man går i spetsen för att lägga ned det som återstår av försvarsförmågan. Det försökte man ända tills det blev en ny försvarsminister och ett nytt sätt att se på detta. Då blir det logik.

Herr talman! 2009 års försvarsberedning bestämde vissa uppgifter för försvaret. De skulle vara intagna i det nya försvaret 2014. Men pengarna uteblev. Det blev ingenting. Och nu har man fattat ett nytt beslut som innebär en förstärkning och ett trendbrott – okej. Med den satsningen kommer man år 2020 nästan upp i 2014 års målsättning för försvaret, en nivå som man bestämde 2009. Det är fantastiskt.

När det gäller risktagning är Sveriges säkerhetspolitiska läge bekymmersamt, herr talman. Det har de flesta av oss varit överens om. Försvarspolitikerna, utom SD, har sett behovet av militär upprustning men har inte anslagit pengar för det.

Om man tilldelar någon en uppgift som ska lösas, oavsett om den är civil eller militär, måste man tilldela resurser så att den som fått uppgiften har möjlighet att lösa den. Vad är det som är så svårt att förstå med det?

När jag går tillbaka i tiden har man inte förändrat uppgifterna från 2009 års försvarsberedning till och med 2014. Uppgifterna är ju kvar. Men pengarna minskar. Man kan se förtvivlan, herr talman, och det arbete som Försvarsmakten utför dygnet runt med hundratals personer som sitter och försöker komma till rätta med det ständigt förändrade pengaanslaget, som inte stämmer med fattade beslut.

Om man inte ger resurser utan minskar dem kan man tänka att de inte klarar av det. Då måste man ta ställning. Ska man byta ut dem som inte lyckas lösa uppgifterna? Eller ska man helt enkelt förändra uppgifterna så att de stämmer överens med resurserna? Det är där man går fel. Det är skrämmande egentligen. De sitter kvar med uppgifterna och hamnar ständigt i en situation i debatterna.

Herr talman! Vad krävs för att krig ska uppstå? Jag har beskrivit det här i kammaren förut. Jo, de som anfaller och ska starta ett krig måste rimligtvis bedöma att fördelarna är större än nackdelarna.

Det kan beskrivas som jag tänker göra nu. Det finns två nivåer där den ena är fördelnivån för en angripare och den andra är nackdelsnivån för den som tänker angripa. Så länge nackdelsnivån uppfattas som högre än fördelarna för angriparen kommer ett krig aldrig att uppstå. Men om fördelarna uppfattas som större kommer ett krig att startas.

Vad gör ni då när ni raserar det svenska försvaret, som jag anser vara en del av tröskeln – nackdelsnivån för en motståndare? Ni sänker den. Ni sänker civilförsvaret. Jag säger inte att en motståndare nu anser att fördelarna är större, men risktagandet ökar. Ju mer ni sänker civilförsvarets förmågan, desto mer sjunker nackdelsstapeln. Risken och osäkerheten har ökat, och det är ni ansvariga för.

Vad vill då Sverigedemokraterna göra? Vi hade resurser för den här perioden och räknade under en fyraårsperiod med att anslå 24 miljarder mer. Det redovisade vi före jul. Vi redovisade också var vi skulle ta de pengarna. Det ansåg vi då. För femårsperioden tillkommer ytterligare tillskott, men vi ligger på en betydligt kraftigare nivå.

Vad vill vi göra? Jo, vi vill stärka svensk försvarsindustri. Forskning och utveckling är mycket viktigt. Jag ska ta några exempel, även om auditoriet förväntar sig ännu fler.

Personalförsörjning är viktigt, och vi vill öppna rekryteringskontor i Norrland, uppe i Luleå. Vi var på F 21, herr talman, och frågade vad de anser vara en av de viktigaste uppgifterna. Om vi ska kunna rekrytera vill vi ha ett rekryteringskontor där. Det är jag inte ensam om att tycka, hoppas jag. Det är en ganska enkel åtgärd.

De har varit hos oss i försvarsutskottet, och de bedömer att det finns materiel på plats och att det dimensioneras. Varför gör vi inte det? Det borde inte behöva bli en kammardebatt eller några större stridigheter om detta. Öppna kontoret i Norrland!

Det är glädjande att de flesta verkar ha anslutit sig till den linje vi har förfäktat ganska länge nu. Vi vill återinföra ett värnpliktssystem med kanske 8 000–10 000 man. Det finns en majoritet för den linjen i dag. Försvarsministern, Moderaterna och i stort sett alla är eniga. Om ni släpper beröringsskräcken borde vi gemensamt kunna hitta en bra lösning för att arbeta fram ett sådant system. Vi har ganska goda kunskaper på olika händer om hur detta bör göras.

Vi vill stärka ingenjörsförbandens förmåga till rörlighet. Det, herr talman, har en fredstida aspekt. Vid naturkatastrofer och andra saker behöver vi den funktion vi hade tidigare att snabbt kunna bistå det civila samhället med förbindelser över älvar och vattendrag vid olyckor, till exempel i Stockholm. Vi behöver satsa på den förmågan hos ingenjörsförbanden. Och naturligtvis ska vi, enligt en tidigare redovisning från oss, stärka det civila samhället.

Jag nöjer mig med det, herr talman.

I detta anförande instämde Jeff Ahl och Paula Bieler (båda SD).

Anf. 125 MATTIAS OTTOSSON (S):

Herr talman! Det har blivit en lång försvarspolitisk inriktningsdebatt, och den lär väl fortsätta ett tag till. Det är en signal om att detta är intressanta frågor och att de är heta på agendan just nu.

Säkerhetspolitiskt har världen blivit mer orolig. Den har kanske alltid varit det, men oron har flyttat närmare vårt närområde. Det är klart att det påverkar oss.

Vi har haft en lång diskussion nu om historiebeskrivningen. Jag brukar tänka att vi kanske inte ska fundera så mycket på den. Det är alltid lätt när man står med facit i handen att tala om hur man skulle ha gjort. Det var inte många av oss som var beslutsfattare för 25 år sedan. Det kalla kriget hade tagit slut, och det är klart att det fanns förhoppningar om en lång fredlig utveckling. Hoppet är det sista som överger människan.

Det var under den tiden jag gjorde min värnplikt. Om jag ska vara helt ärlig var det samma system som både min far och min farfar hade, så det fanns väl ett behov av att förnya det. Jag hoppas att det beslut som vi fattar i morgon leder framåt och att det kanske är ett modernare försvar som min dotter kommer att möta i framtiden.

Det som är viktigast i det här inriktningsbeslutet är att vi får en nationell förmåga, att vi förstärker vår nationella förmåga igen. Jag är glad att stå i riksdagens kammare och tala om detta och se att det finns en så pass stor samsyn mellan de politiska partierna, att ungefär 70 procent av de ledamöter som finns här står bakom beslutet. Jag tror att det är viktigt i en orolig tid, en signal till omvärlden om vad vi i Sverige tycker och tänker.

Ökad försvarsförmåga bygger på att vi har personal, att personalen kan öva men också att vi har bra materiel. Där finns det stora behov. Vi har den värdighet som vi har pratat om framför oss.

Det finns några saker i inriktningsbeslutet som jag tycker är viktiga. Det ena är basplattan, som vi prioriterar. Det är personlig utrustning till våra soldater och sjömän, sambandsmateriel, ammunition och standardfordon för att få basplattan att fungera i det svenska försvaret.

Här finns också förmågan att jaga ubåt. Det är en satsning också där. De Visbykorvetter som vi har ska kompletteras med två Gävlekorvetter som halvtidsmodifieras inklusive ett sensorsystem och ett ledningssystem. Det tror jag är viktigt och är en signal. Det kanske inte är det som kostar mest, men det är viktigt. Helikopter 14 kommer också under den här perioden att bli sjöoperativ.

På flygsidan sa Försvarsberedningen att vi skulle ha 60 Gripen E. De tio sista som man pratade om skulle komma har inte kommit. Förhoppningsvis kommer det ett sådant beslut senare. Jag tror att det är viktigt och är en signal.

Vår helikopterförmåga kommer också att stärkas under perioden. Vi kommer att ha tre moderna system som jag tror är oerhört viktiga. Det är viktigt att flottiljen får möjligheten att utveckla dessa tre system på ett klokt sätt. Det kommer också att vara en styrka för oss.

Det är klart att detta innebär stora kostnader – uttrycket miljarders miljarder har väl använts här. Då är det viktigt att man håller i kostnaderna och att vi kan hålla dem nere och samtidigt kan höja förmågan. Där har man varit tydlig. I regeringens förslag och det som har funnits sedan tidigare är det bra att man vill vidmakthålla och uppgradera den befintliga materiel som finns så långt som möjligt. Ska vi nyansaffa ska vi göra det för

sådant som redan är framtaget och utvecklat. Men den här utvecklingsförmågan bör också finnas i framtiden.

Det gläder mig naturligtvis extra att regeringen är tydlig med väsentliga säkerhetsintressen, att stridsflygsförmågan och undervattensförmågan är av speciellt säkerhetsintresse. Det tror jag är bra för svensk försvarsindustri.

Det är klart att svensk försvarsindustri också har betydelse för civilsamhället och skapar en folklig förankring kring våra försvarsfrågor.

Det finns ett långsiktigt stort investeringsbehov på materielsidan. Det gäller skolflygplan, stridsfordon, transportflygplan, minröjningsfartyg och sjömålsrobotar. Här finns den utredning som vi har talat om. Det är viktigt att den tillsätts och kommer igång.

Herr talman! Som avslutning vill jag säga – och det omnämns också i regeringens förslag – att det som kommer från Investeringsplaneringsutredningens förslag är viktigt, att regeringen återkommer till riksdagen en gång om året och berättar om de investeringar som ska göras, så att vi ser att detta sköts på ett klokt sätt och går framåt.

Med de avslutningsorden, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

(Applåder)

Anf. 126 LENA ASPLUND (M):

Herr talman! Jag vill börja med att vända mig till Roger Richtoff, som stod här och sa att det var stora neddragningar av försvaret under alliansregeringens tid. Det kan inte vara mer felaktigt. Från 2008 skedde det inga neddragningar. Neddragningarna skedde under S-regeringar.

Roger Richtoff säger också att det bara var Sverigedemokraterna som såg allt som hände, hur man skulle satsa mer på Försvarsmakten. Då undrar jag: Varför hade ni inte mer av det i ert valmanifest för 2010? Det som gällde Försvarsmakten i valmanifestet för 2010 var allmän värnplikt, ut ur Afghanistan, satsa på försvaret. Det fanns inte ett ord om Ryssland och annat.

Jag skulle tro att det handlar om en efterhandskonstruktion, för det var egentligen inte många av oss som reagerade på Georgien 2008. Vi vaknade nog rätt yrvaket för drygt ett år sedan, när Krim annekterades.

Det gäller Sveriges försvar 2016–2020. När försvarsöverenskommelsen mellan regeringspartierna och tre av allianspartierna hade slutits var jag i Finland under helgen då valet var. Valet var den 19 april.

Det var spännande. Hur skulle det gå i valet, och vad skulle kunna hända? Men det man ville prata med mig om var försvarsöverenskommelsen, där man var så glad: Äntligen har ni slutit en överenskommelse tillsammans – det känns väldigt bra. Ja, det känns bra.

Jag ska prata lite grann om materiel. Tillgången till modern materiel är en avgörande faktor för dagens försvarsmakt. För att kunna ge Försvarsmakten tillgång till relevant materiel som ger operativ effekt här och nu har man i försvarsuppgörelsen valt att satsa extra mycket på den så kallade basplattan. Detta görs genom att man tillför bland annat mängdmateriel, standardfordon och kvalificerad ammunition samt stärker övningsverksamheten betydligt. Att öva är oerhört väsentligt för att kunna handla i ett skarpt läge, samtidigt som det är en viktig del för att kunna behålla de

anställda soldaterna och sjömännen. Det gäller att det känns att man har något viktigt, att man gör något.

Hans skor är för stora och hans mössa för trång,
hans byxor för smala och hans rock är för lång.

Ja, det är Ulla Billquists slagdänga för 70–75 år sedan.

Vi tror väl att en soldat eller sjöman har skor, har en fungerande uniform med mera. Det anser vi vara en självklarhet. Men flera jag har talat med vittnar om att det inte har varit så. Det har inte prioriterats. Nu uttrycker vi i riksdagen tydligt att detta är viktigt, i och med att vi ger förstärkningar till basplattan. Så låt oss begrava den här gamla slagdängan någonstans.

Materieförsörjningen bör fokusera på minskade kostnader och kortare leveranstider genom att man så långt som möjligt använder och vidmakthåller befintlig materiel. Eventuell nyanskaffning bör ske genom öppna upphandlingar av befintlig och beprövad materiel. Fokus bör ligga på omedelbart operativt användbar materiel. Kortare ledtider från beställning till leverans av materiel och ökad tillgänglighet i krigsförbanden för materiel kan uppnås genom att man begränsar särkraven på systemen. Det är en fortsättning på det som Alliansregeringen satte igång i och med propositionen *Ett användbart försvar 2008/09*.

Det har tidigare i dag pratats om att det har varit stora problem med framtagandet av helikopter 14. Men nu ser det mycket ljusare ut. Några finns på plats, och flera är på väg. Jag besökte under våren helikopterdivisionen i Linköping. De var tydliga med att de verkliga vill ha helikopter 14 och anser att det är en utomordentlig helikopter. De tycker absolut inte att vi ska påbörja något annat system, för det tar alldeles för lång tid och är alldeles för komplicerat. Helikopter 14 kommer att utrustas för att kunna delta i ubåtsjakt, och det är ett välkommet tillskott.

Ubåtsjaksförmågan säkerställs genom ökad övningsverksamhet och fler besättningar, att två korvetter och sju bevakningsbåtar modifieras och tillförs ubåtsjaksförmågan samt att nya undervattenssensorer anskaffas.

Även armén kommer att tillföras en del, bland annat ett medelräckviddigt luftvärnssystem. Samtliga stridsvagnar förbandssätts, och hemvärnet, som det har pratats väl om tidigare och som är viktigt, tillförs moderna granatkastare.

I försvarsuppgörelsen skjuts en hel del större materielprojekt på framtiden, för att man ska kunna satsa på det som är operativt här och nu. Det är viktigt. Ja, det är viktigt med ryggsäckar, skor, hjälmar och annat.

Nu ska man titta på sådant som man pratar om i Försvarsberedningen: tio extra JAS, en ubåt och långräckviddig bekämpning. Det är försvarsmateriel som är mycket kostsam. Därför tillsätts nu en grupp som ska se till de framtida materielanskaffningarna.

Utredningen ska utarbeta förslag till hur materieförsörjningen kan prioriteras och effektiviseras och hur den operativa förmågan därmed ska kunna säkras och utvecklas efter 2020. Det kommer att kräva mycket resurser. Då är det viktigt att redan nu börja planera för hur vi ska kunna klara de framtida anskaffningarna. Det här är viktigt. Det är viktigt för Sveriges försvar, och det är viktigt för Sverige.

Med det tänker jag lägga den här, *Försvarspolitisk inriktning, Sveriges försvar 2016–2020* som jag visar för kammarens ledamöter, på hyllan ett tag. Det hoppas jag att ni andra också kan göra.

Jag vill önska er alla en glad sommar. Vi återkommer till hösten.
(Applåder)

Anf. 127 ROGER RICHTOFF (SD) replik:

Herr talman! Jag ska ta upp några saker som Lena Asplund sa.

Om jag uppfattade Lena Asplund rätt skedde inga neddragningar. Men vi kan se att 2006 var försvarsbudgeten på 1,5 procent av bnp. Det är ett vedertaget sätt att räkna. När ni fick sparken 2014, Lena Asplund, var den nere på 1,1 procent. Är det en neddragning? Jag förstår inte hur ledamoten kan få det till något annat.

Under tiden växte materielberget enormt. Nu har vi alla de kostnaderna framför oss.

Försvarsministern stod inte ut länge, i början av er period. Han avgick.

Vi kan ta ett axplock av andra neddragningar som genomförandegruppen deltog i. I den satt Allan Widman, Anders Svärd och Holger Gustafsson med flera. De strök under Alliansens tid luftvärn på Visbyklassens korvetter och material för CAS, Close Air Support. Det var på sätt och vis ganska logiskt när man inte hade några vapen på JAS, eftersom robot 75 var struken. Man strök modifiering av spaningsfartyg. HMS Orion skulle avvecklas. HMS Carlskrona skulle bli nytt större signalspaningsfartyg. Man strök ny gruppbat, modifiering av stridsbåt 90, nyanskaffning av sonarbåt för ubåtsjakt, modernisering av amfibiebataljonsrobot 17 Hellfire med mera.

Anf. 128 LENA ASPLUND (M) replik:

Herr talman! Om Roger Richtoff hade lyssnat riktigt noga hade han hört att jag sa: från 2008, och ingenting annat. Från 2008 och framåt skedde inga neddragningar. Det finns dokumenterat.

Jag skulle däremot vilja att du, Roger Richtoff, förklarar var ni hittar alla era miljarder. Om jag läser reservationen ser jag att ni ska sätta 40 miljarder mer än vi gör till försvaret. Var hittar ni de pengarna? Har ni någon sedelpress någonstans som vi andra har missat, eller var finns pengarna?

Det här är inte trovärdigt. Man måste vara trovärdig. Var drar ni ned? Kom inte och svara på invandringen nu! Det fungerar nämligen inte att göra det. Jag vill ha ett riktigt, trovärdigt svar på var ni ska få pengarna ifrån. Ni är skyldiga era väljare det. Ni står här i talarstolarna. Det är högt i tak när ni säger att ni är det enda partiet som har något försvar att komma med och vi andra har ingenting. Men då tycker jag att ni ska förklara – för dem som fortfarande orkar lyssna – var ni har era extra 40 miljarder, Roger Richtoff!

(Applåder)

Anf. 129 ROGER RICHTOFF (SD) replik:

Herr talman! Det är ren pappslöjd. Ni lägger flera hundra miljarder på en totalt sanslös splittring genom den massinvandring vi har till Sverige, Lena Asplund.

Prot. 2014/15:116
15 juni

-----
*Försvarspolitisk
inriktning – Sveriges
försvar 2016–2020*

Genom att över huvud taget närma sig finländsk nivå – ni vill så gärna umgås med dem – är de pengarna lätt hämtade. Finland tar emot 1 200 i år, tror jag. Man diskuterar att gå ned. Vi har inga som helst problem med att umgås med dem, i alla sammanhang, förbrödringar och så vidare. Men ni ger sken av att det inte går att föra sådan politik. Det är ren humbug, ingenting annat.

Vi har ingen sedelpress. Det behövs inte. Men ni har tydligen det. När man begär 18 miljarder till är det inga problem. Skicka fakturan! Förut var det 10 miljarder. Vad blir det nästa år?

Samhället står i lågor. Vad kostar det? Det är inga problem. Sedelpressen går hos er.

Vi har konkreta besparingar. Och vi är inte ett dugg rädda för att peka ut ett område.

Dessutom vill jag understryka att jag läser dina tweetar om hur hemska vi är i olika situationer och att vi riktar oss mot invandrare. Jag vill tala om att i vårt parti finns det lika många medlemmar med utomsvensk härkomst som i ditt parti. Det kan vara bra att tänka på det.

Där har du fått svaret. Jag vet att du inte gillar det. Du är nämligen inte tillräckligt kompetent för att kunna lösa en sådan sak.

Jag anser inte att ledamoten är det, herr talman.

Jag kan överlämna ytterligare att antal papper på materielprojekt som ströks under er tid. Men ni vill bara tala om tiden efter 2008. Då fanns det ingenting kvar att dra ned på.

Anf. 130 LENA ASPLUND (M) replik:

Herr talman! Tusentals människor har fått sätta livet till i Medelhavet, Roger Richtoff. Jag kan fortsätta nämna oroligheter: Syrien, Irak, Eritrea och Somalia. Det är klart att folk rör på sig. Det har man alltid gjort vid oroligheter. Vi har möjlighet att hjälpa till att ta emot människor. Det är klart att vi ska göra det.

Kustbevakningen med Poseidon har redan gjort insatser där nere. Åsa Lindestam berättade om det. Jag sitter i Kustbevakningens insynsråd och vet vad man kan göra. Det är klart att vi ska hjälpa till.

Var finns er medkänsla med andra människor?

Vad gäller min kompetens får det vara Roger Richtoffs bedömning. Jag klarar av att bedöma min kompetens själv.

Jag twittrar ingenting om invandring. Jag twittrar däremot om SD, er politik och det som inte går ihop, Roger Richtoff. Det har jag full rätt att göra. Vad jag vet har vi fortfarande yttrandefrihet i det här landet. Det kommer vi också att ha så länge vi finns med och styr.

Jag fick inte något svar på var ni får era pengar. Det går inte ihop. Du svarade inte. Du ska stänga gränserna. Men det går inte. Det har gjorts RUT-utredningar; Migrationsverket sitter med långsiktiga kontrakt. Det kommer att ta många år innan ni får någonting i så fall.

Jag tycker inte om er invandrarfientliga politik – Stå inte och skratta! Man skrattar inte åt en kollega i talarstolen, Roger Richtoff! Ha lite sans! – däremot har vi misslyckats med integrationen. Det kan vi alla hålla med om. Och det tittar vi på nu. Det är viktigt att göra det.

Man ska integreras i samhället. Men vi ska vara öppna och ta emot människor som flyr från krig och elände. Det tänker jag fortsätta stå för.

(Applåder)

Anf. 131 JEFF AHL (SD):

Herr talman! Jag ska börja med att glädja Stig Henriksson med att det inte bara är han som kollar på text-tv. Även jag gör det. Förhoppningsvis får vi behålla det ett tag till i alla fall. Det är kul att se att det finns en konservativ ådra även i en vänsterpartist.

Herr talman! Nuvarande personalförsörjningssystem infördes av den tidigare borgerliga regeringen utan någon djupgående analys om det var praktiskt genomförbart. Det påstods bland annat att reformen skulle ge mycket högre kvalitet på förbanden och soldaterna. Utfallet har blivit tvärtom. Större förbandsövningar är mindre frekvent förekommande, och soldatkvaliteten som tillförs förbanden har generellt sett blivit lägre.

För att få detta undermåliga system att fungera har vi på senare tid varit tvungna att kalla in värnpliktiga igen. Det om något utvärderar väl det nya systemet.

Svenska soldater har, när de har varit utomlands, haft ett mycket gott rykte och uppskattats för sin kompetens och förmågebredd. Vad är det som har gjort att svenska soldater har hållit hög kvalitet, historiskt sett? Värnpliktssoldaterna kunde tränas under 7 till 15 månader beroende på befattning, utan arbetstidsreglering. Värnpliktssoldaterna var även ett tvärsnitt av befolkningen, vilket medger en mångfald av kunskaper som stärker förbandens sammanvägda kvalitet.

Huvuddelen av oss som gjorde värnplikten hade med största sannolikhet aldrig kommit på tanken att utbilda oss till soldater, om den inte hade funnits.

Under drygt sex år fick jag förmånen att utbilda dels värnpliktiga, dels rekryter i det nya systemet med GMU. Jag har truppfört både värnpliktiga soldater och soldater från det nya systemet. Av egen erfarenhet vet jag därför att det nya systemet inte innebar någon kvalitetshöjning, utan snarare en generell kvalitetssänkning.

Jag vill understryka att huvuddelen av soldaterna i det nya systemet är kompetenta. Det finns de som håller mycket hög nivå. Men en generell kvalitetsminskning har skett till följd av att många värnpliktiga som prövades tidigare försvinner i dag. Många av de värnpliktiga som själva inte visste om att de dög så bra som de gjorde till gröntjänst försvinner på grund av att de aldrig har fått chansen att göra värnplikt.

Systemet i sig innehåller många fel och brister, vilket gör att det ibland uppstår stora luckor i krigsförbanden, så vi har ibland varit tvungna att kalla in ”gamla” värnpliktiga för att fylla de luckor som har uppstått.

Ingen av de reklamfilmer som Försvarsmakten nu försöker att lansera kommer någonsin att komma åt de bästa soldaterna som man tidigare kom åt med allmän värnplikt. Så är tyvärr fallet.

För ett konservativt parti som jag tillhör är ordet plikt en självklarhet. Individens skyldigheter gentemot samhället är lika viktiga som dennes rättigheter. Dessutom är det en rättighet att få försvara sitt land. Det är var och ens rättighet att få bidra till att förhindra att någon tar hoppet över Östersjön eller får för sig att åka på pansarsightseeing över norra Sverige.

Sammanfattningsvis bör värnplikten återaktiveras på grund av följande anledningar.

Det blir billigare att ha värnpliktssoldater än kontrakterade soldater. Således kan vi på ett billigt sätt öka antalet krigsförband och fylla de hål som har uppstått i nuvarande krigsförband.

Det gör att vi får ett större och bättre rekryteringsunderlag för de stamanställda förbanden.

Med värnplikt garanterar vi även att den generella soldatkvaliteten återigen ökar. De stamanställda förbanden behöver inte heller kompletteringsutbilda soldater som nu har varit fallet med den korta och dåligt underbyggda GMU-utbildningen. Krigsförbanden garanteras att fyllas upp, vilket inte är fallet i dag.

Herr talman! Det som sker runt Östersjön borde oroa oss i denna kammare mer än vad som verkar vara fallet. Det är få härinne som verkar förstå vad som kan ske inom en relativt kort tidsperiod.

Vi talar inte längre om tio år framåt i tiden, som tidigare var en generalisering, utan direkta hot mot Sverige kan uppstå i närtid, och då pratar vi bara om några år. Vi får hoppas att Kremels blickar inte riktas i vår riktning efter det att Ukrainakriget har nått sitt slut. Glöm inte heller bort att Rysslands ambitiösa rustningsprojekt beräknas vara klart 2020, vilket som enskild företeelse borde oroa oss enormt.

Vi måste i första hand rusta upp våra egna stridskrafter och se till att vi har möjligheten att tillfoga en angripare så pass stora förluster att angriparen eventuellt väljer att avbryta sin aggression. Allianser och solidaritetsförklaringar är av sekundär betydelse, vår egen förmåga är alltid viktigast och måste ha högsta prioritet.

Enveckasförsvaret – som vi nu desperat försöker att finansiera, men som vi aldrig lyckas att finansiera – är alldeles för dåligt och måste ersättas av ett existensförsvar, och med sverigedemokratisk politik kan detta bli en realitet.

Sverigedemokraternas åsikt är att värnplikten ska återuppväckas snarast. Värnplikten är en grundpelare i en aktiv upprustningspolitik. Vi uppmanar därför försvarsministern och regeringen att återaktivera värnplikten så snart som möjligt.

Sverigedemokraternas varningar om de hot som tornade upp sig ignorerades under förra mandatperioden. Vi ville redan då rusta upp, men många i denna kammare ansåg det vara oviktigt. Vi har hört en del exempel på det i uttalanden som har gjorts av diverse politiker.

Det slutade i alla fall med att ni alla var tvungna att ge oss rätt när det till sist inte gick att förneka och när hotet var så pass tydligt att alla i Sverige kunde se det. Det är för allvarliga frågor som vi diskuterar här i dag för att ni övriga ska tillåtas vela er fram till rätt slutsats. Vi är sena i starten, men det finns ett bra ordspråk för situationer som denna: Bättre sent än aldrig.

Med hänsyn till att vi sverigedemokrater har haft rätt hittills i utvecklingen borde ni rimligen lyssna lite mer på oss och anpassa er därefter, vilket förvisso nu har skett. För första gången på väldigt länge anses Försvarsmakten inte vara en budgetregulator, så på sätt och vis börjar ni nu följa oss.

Vi i denna kammare är ytterst ansvariga för att säkerställa vårt folks säkerhet, och det är av vikt att vi inte glömmer det.

Det senaste replikskiftet gjorde mig arg, om jag ska vara ärlig. Lena Asplund, jag jobbade inom Försvarsmakten under den tid som ni satt i regering. Jag vet hur dåligt det blev. Du pratade om 2008. Jag jobbade där då. Från 2008 och framåt blev det ingen förbättring över huvud taget. Ned till enskild soldat hade vi problem med både personlig materiel och reservdelsförsörjning.

Det fanns personer som arbetade med dessa frågor som gick in i vägen. Stå inte här och påstå att ni bidrog till någon sorts förmågeutveckling! Du vet ju att du bara hittar på. Det är väldigt allvarligt att du inför svenska folket och inför samtliga ledamöter i kammaren påstår saker som bara är ren lögn. Det är helt otroligt att man ska behöva uppleva det. Jag är glad att jag i dag kan informera dig om det.

I detta anförande instämde Paula Bieler (SD).

Anf. 132 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik:

Herr talman! Jag vill passa på tillfället att få ta del av mer information. Jeff Ahl avslutade sitt anförande med att tala om informationsdelen.

När man läser de yttranden och reservationer som är kopplade till detta betänkande från Sverigedemokraterna finner man att det föreslås bland annat ytterligare 41 miljarder för inriktningsperioden. Om man summerar 10,2 och 41 får man 51,2 miljarder. Vi pratar om en planeringsperiod som påbörjas om snart sex månader, från den 1 januari 2016. Relativt sett handlar det om hyfsat mycket pengar. Det är betydande summor utöver de 10,2 miljarder som vi har sett till att de inom kort landar i ett försvarsbeslut. Alternativet låg på en lägre nivå i utgångsbudet.

För ansvarstagandets skull vill jag höra från sverigedemokraten hur dessa 51,2 miljarder är fördelade per år med start från 2016. Och hur ska pengarna fördelas till de olika verksamheterna? Andra företrädare från Sverigedemokraterna förklarade inte detta tidigare i debatten.

Anf. 133 JEFF AHL (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågan.

Under en fyraårsperiod har vi presenterat i våra skuggbudgetar att vi gör ett tillskott på 2 miljarder under det första året och sedan 4, 8 och 10 miljarder. För år fem har vi inte 41 miljarder utöver de 10 miljarder som du anförde. Antingen har vi skrivit fel eller också har du missuppfattat det hela. Jag sa totalt 41 miljarder på fem år. Vår skuggbudget sträcker sig över fyra år. Därför har vi inga detaljsiffror för år fem, så det går inte att redovisa exakt vilka skatter och andra ekonomiska siffror som vi hänvisar till.

Ofta fastnar man i diskussionen om invandring, men vi föreslår ju också andra besparingar och satsningar. Ett exempel på det är att vi vill höja krogmomsen, som tyvärr fortfarande är halverad. Under valrörelsen var vi först med att lyfta fram förslaget om bankskatt och en del andra åtgärder som gör att vi får loss en del pengar. Vi föreslog även ett slopande av ungdomsrabatten, men det har ju nu genomförts.

Det finns mer än bara invandring när vi talar om ekonomiska tillskott.

Anf. 134 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik:

Herr talman! I reservation 18 står att Sverigedemokraterna under femårsperioden 2016–2020 vill avsätta 45 miljarder mer än vad regeringen föreslår i sin proposition. Regeringen föreslår ju 10,2 i enlighet med den överenskommelse som ligger till grund. Om man summerar 41 och 10,2 blir det 51,2 miljarder kronor ytterligare i förhållande till tidigare nivå.

Jag tycker att det är rimligt att i enlighet med det förslag som lagts fram i en reservation få en beskrivning av hur även det femte året ska se ut nivåmässigt, det som handlar om pengar. Det är rimligt också för att återspegla vilka prioriteringar som ska göras i detaljerna och i utgiftsposterna för Försvarsmakten.

Jag tackar för svaret och kommer att fortsätta att följa frågan i kommande debatter.

Anf. 135 JEFF AHL (SD) replik:

Herr talman! Vi har det långsiktiga målet om 2 procent. Det har vi ställt upp för att visa hur ökningen ska se ut. Nu har jag inte reservationerna framför mig, men när vi lagt fram våra skuggbudgetar har vi resonerat så att under de första fyra åren är det 24 miljarder, sedan har vi år fem, och totalt blir det 41 miljarder. Jag har som sagt inte texten framför mig och kan inte gå i svaromål om exakt hur det är skrivet, men det är i alla fall så det ska vara.

Eftersom vår skuggbudget sträcker sig över fyra år är det svårt för mig att här och nu säga att vi ska göra ditt eller datt för att få fram pengarna. Av den anledningen blir frågan svår att besvara. Vi har inte de departement till hjälp som regeringen har när vi ska räkna fram summorna. Det får bli mitt svar. Under de fyra första åren har vi en skuggbudget som är finansierad.

Anf. 136 KENT HÄRSTEDT (S):

Herr talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionerna.

Jag har förberett ett anförande men tänkte att jag skulle börja med att lite grann reflektera över några inlägg som gjorts under dagens långa debatt i ärendet. Jag ska vara lite återhållsam eftersom några av kollegorna som jag ska kommentera har lämnat plenisalen.

Det har varit aningen underhållande att lyssna på den moderate kollegan Hans Wallmark som i sitt replikskifte med Miljöpartiets representant mer eller mindre sa att det var Putin som bestämde att vi inte skulle gå med i Nato. Det är ganska underhållande. Man skulle även kunna säga precis tvärtom. Under åtta år med alliansregering sökte man inte medlemskap i Nato. Var det Putin som bestämde också under den perioden?

Underhållande var även att lyssna på den folkpartistiske kollegan Allan Widman som ivrigt undrade varför vi inte i snabbare takt skulle kunna införa värnplikten igen. Var det inte så, när vi tittar tillbaka, att det var just Folkpartiet som gick i spetsen och intensivast pläderade för att vi skulle försätta värnplikten i dvala? Så snabbt kan hjulen snurra och tiderna förändras.

Mindre roligt var kanske det senaste replikskiftet med Roger Richtoff, det som handlade om en jämförelse mellan Sverige och Finland. Att sortera ut Försvarsmaktens budget är nog inte riktigt så enkelt som att räkna

bort invandrare och flyktingar. Inte heller går jämförelsen med Finland att göra så där rakt av. Ja, Finland tar emot beklagligt få flyktingar. Från ett svenskt perspektiv önskar vi att vi vore fler som delade på det ansvar det innebär att försöka ta emot många av de människor som i dag tvingas fly för sina liv på grund av fruktansvärda övergrepp från till exempel Isil men också på grund av andra oroshärdar.

Bara för att Finland inte tar emot särskilt många invandrare och flyktingar kan Finlands ekonomi sägas gå bra. Tvärtom. Finlands ekonomi går väldigt, väldigt dåligt. Sverige har en ganska motsatt situation. Trots att vi tar emot många invandrare och flyktingar går vår ekonomi rätt bra. När det gäller tillväxt är vi just nu bland de bästa i Europa. Det finns alltså ingen omedelbar koppling däremellan.

Tittar vi långsiktigt på det hela tror jag bestämt att tillgången på välutbildade människor med olika kulturell bakgrund och annat kommer att vara en stor tillgång för vårt samhälle.

Det har i dag talats länge och väl om de militära delarna av försvaret varför jag känner det påkallat att använda mina minuter till att tala om det civila försvaret. Regeringen har i betänkandet definierat målsättningen för det civila försvaret från och med 2016. Det ska vara att ”värna civilbefolkningen, säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna och bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld”. Dessa delar ska vara ömsesidigt förstärkande. Med detta betänkande gör regeringen bedömningen att planeringen för det civila försvaret ska återupptas och genomföras med utgångspunkt i en helhetssyn där hotskalan omfattar såväl fredstida krissituationer som höjd beredskap.

Försvarsministern har tidigare redovisat hur detta arbete ska gå till. Det kommer att ta sin början i en inventering på länsstyrelsenivå. Jag som har en bakgrund i att ha studerat just civil och militär krisberedskap vid Försvarshögskolan tycker att det här är oerhört angeläget. Det är lätt att debatten handlar om det militära försvaret. Men som vi sett under det senaste decenniet håller någonting dramatiskt på att hända. Hybridkrigföringen är ett exempel på det. Användandet av internet som ett sätt att bedriva krigföring, sabotage och mycket annat gör att vi måste ha en beredskap, en civil och militär försvarsplanering och beredskap.

Under ganska lång tid har civilförsvaret varit på undantag. Under försvarsminister Sten Tolgfors tid gjordes en omläggning där stora delar av det civila försvaret antingen försvann eller minskades. Krisberedskapsmyndigheten och Styrelsen för psykologiskt försvar försvann in i den nya Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Den nya myndigheten är mer fokuserad på olyckor och naturfenomen än på eventuella militära hot.

Men verkligheten förändras dramatiskt och snabbt, och i dag måste vi se till att sätta igång planeringen också på dessa områden. Häromdagen hade chefen för Försvarsmakten, det vill säga överbefälhavaren, och generaldirektören för MSB en debattartikel där de påvisade behovet och det ömsesidiga beroendet av att stärka både den civila och den militära krisberedskapen i händelse av en allvarlig situation. De pekade särskilt ut ett antal områden, såsom sabotage av infrastruktur eller ekonomiska flöden, terrorhandlingar, cyberattacker, infiltration och påverkansaktiviteter, som vi debatterat tidigare, samt militärt angrepp.

Vi bör följa utvecklingen noga. Försvarsministern har nu påbörjat arbetet med att begära en inventering, och det arbetet måste fullföljas av oss

försvarspolitiker. Sveriges beredskap och möjligheten att försvara Sverige måste följa hela linjen. Jag gör det som stolt socialdemokrat i tron att vi tillsammans kan ta ansvar för det i denna kammare. Jag är mycket nöjd med att vi lyckats få till stånd den breda överenskommelsen. 70 procent av kammarens ledamöter står bakom försvarsbeslutet.

Jag vill säga att trots att vi har en debatt i ämnet och det har diskuterats fram och tillbaka huruvida det är positivt eller ej att vi har demonstrationer för och emot Nato är det oerhört viktigt att vi har en levande säkerhetspolitisk debatt i landet. Det tjänar helheten. Min egen bedömning är densamma som tidigare, nämligen att alliansfriheten tjänar Sverige bäst.
(Applåder)

Anf. 137 JEFF AHL (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar Kent Härstedt för att han tagit tillbaka debatten till en sansad nivå. Det är ganska typiskt för Moderaterna, som en gång i tiden var ett försvarsvänligt parti, att bli illa berörda när man berättar en del sanningar för dem.

Du talade mycket om civilförsvar, Kent Härstedt, och det är någonting som är viktigt att diskutera. Som sagt är det militära försvaret beroende av det civila försvaret och tvärtom. Du sa att du har en del erfarenhet från det här och tog upp sabotage och en del andra saker som kan vara en del av den nya hybridkrigföringen, som man kallar det. Det skulle rent teoretiskt kunna vara så att vi blev utsatta för en blockad kopplat till att man också saboterade vägar och järnvägar, utförde cyberangrepp och så vidare. Kanske skulle det ske angrepp mot livsmedelslager och annat.

Självförsörjningsgraden är en sak vi diskuterar. Att vi bör ha lager är en annan sak vi diskuterar. Jag undrar vilken din inställning är till att på något sätt återställa lagren och driftvärnet och se över det civila försvaret och kanske även hemvärnets uppgifter kopplat till det här. Jag undrar om du skulle kunna utveckla dina tankar, så att man förstår ungefär hur det största av regeringspartierna tänker i de här frågorna.

Anf. 138 KENT HÄRSTEDT (S) replik:

Herr talman! Jag antar att vår beredskap inte är tillräckligt god på det här området. Jag tror att vi måste börja från början, och jag tror att försvarsministern gör rätt när han börjar med att försöka göra en inventering. Det inkluderar en lång rad olika områden. Livsmedelsförsörjningen är en del av det hela, liksom elförsörjningen och möjligheterna till kommunikationer. Det handlar också om infrastrukturella frågor.

När jag gick på Försvarshögskolan hade vi ett rollspel som handlade om att till exempel en isstorm skulle drabba Göteborg. En isstorm är inte så dramatisk som det låter. Det innebär bara att vädret går ned på x minusgrader och stora delar av vår infrastruktur helt plötsligt blockeras. Hur skulle vi agera i ett sådant scenario, som inte alls är omöjligt i framtiden? Hur evakuerar vi människor? Har vi beredskapsplaner?

Jag tror att det är mer sannolikt att vi skulle hamna i kriser kopplade till naturfenomen i vårt land än i en faktisk krigssituation. Men jag tror att de här planerna måste uppdateras. Den inventering som försvarsministern har berättat om i dag tror jag är början på en resa. Vi måste alla vara konstruktivt kritiska för att driva på den här processen, så att vi till sist kan

landa i någonting som är bra för vårt land. Men på den detaljnivå som frågan gäller har jag ingen egentlig kompetens att svara.

Prot. 2014/15:116
15 juni

-----
*Försvarspolitisk
inriktning – Sveriges
försvar 2016–2020*

Anf. 139 JEFF AHL (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar Kent Härstedt för svaret. Lagren är en väsentlig del av ett gott civilförsvar. Det måste finnas någon sorts vilja att återupp-
rätta dem, och det måste vi förstå.

Det finns olika siffror som bollas fram och tillbaka, och jag vet inte vilka man ska tro på. Vissa säger att vi bara har en 50-procentig självförsörjningsgrad, andra säger att vi har en 82-procentig. Det beror väl helt på hur man räknar, om det gäller kalorier, kronor, kilon eller något annat. Man kan alltid använda statistik som man bäst vill.

Hur som helst är det en intressant fråga. Just lagerhållning känns spontant som en väldigt viktig sak. Till exempel kommer vi att behöva bränsle för att kunna transportera saker över vårt avlånga land. Förr hade vi lagerhållning av drivmedel. Blockader, isstormar och vad vet jag – en ny istid? – man måste i alla fall ha beredskap för det. Jag upplever att viljan finns, men det är någonting som det känns som att man måste diskutera.

Jag håller med: Självklart ska man inte bara kolla på krig och krigsliknande situationer utan även på naturens påverkan, som Kent Härstedt tar upp. Jag frågade en gång Länsstyrelsen i Norrbottens län vad som skulle hända om elnätet havererade på grund av väder och vind, vilket skulle kunna inträffa. Jag frågade om vad man hade för beredskapsplaner, om man skulle ha drifttekniker på plats och så vidare. Försvaret har ju också en roll där i att kunna köra ut dieselgeneratorer och annat. Svaret var oroväckande. Under den tiden var jag fortfarande aktiv i försvaret. Jag kände: Herregud, det här klarar vi inte av om det skulle hända! Det kändes inte bra, kan jag ärligt säga.

Anf. 140 KENT HÄRSTEDT (S) replik:

Herr talman! Jag tror att förhållandena är undermåliga i dag inom en lång rad av de här områdena – bränslelager, depåstationer och annat. Det är min känsla. Jag tror att vi måste göra det här på ett seriöst och systematiskt sätt, bygga upp det från grunden med inventeringar via länsstyrelserna och initiera den planering som regeringen nu aviserar från och med 2016. Efter ca 15 års frånvaro av planering på det här området måste vi nu åter börja planera för hur det civila försvaret ska fungera i en krissituation.

Ett förtydligande: Isstormar har inte med istid att göra. Men vi kommer att få se fluktuationer i väderleken som ger dramatiska situationer i vårt samhälle. Vi kommer att se fler och fler bränder och förändringar i väderleken. Att göra en sådan inventering och bygga upp och stärka det civila försvaret är nog helt nödvändigt för vårt samhälle och för framtiden. Det måste ske i bredd, så att vi har en beredskap för varje eventualitet inom såväl det civila som det militära området, vilka ska stärka varandra, som regeringen också skrivit i betänkandet.

Jag tror att detta kommer att tjäna vårt samhälle och vårt land väl. Det kommer att vara en styrka om vi gör vårt arbete ordentligt, tar vara på den möjlighet som genererats av den kris som tyvärr skett och får en ordentlig debatt. Om vi inte tappar tråden utan följer den hela vägen kan vi få en bra beredskap inom det civila området.

Anf. 141 JAN R ANDERSSON (M):

Herr talman! När debatten nu gått in på sin nionde timme börjar salen återigen fyllas. Det visar på det intresse som finns för försvarsdebatten.

Tillåt mig att komma med några kommentarer i denna nionde timme. Tyvärr har försvarsministern lämnat oss, förmodligen av utmattning, vilket även många av oss andra här har drabbats av. Han nämnde i alla fall att han tyckte att det var väldigt många som hade synpunkter på försvarsuppbyggnaden, trots att en så stor del av riksdagen står bakom den. Så är det givetvis. Vi förbehåller oss givetvis att ha de synpunkterna, även om vi kommer att yrka bifall till förslaget.

När försvarsministern blev tillfrågad vad han tänkte om försvarets framtid svarade han att alla hans tankar fanns sammanfattade i den lilla gröna boken. Vi moderater kan väl säga att vi förbehåller oss att också tänka lite grann utanför den gröna boken emellanåt. Det har väl att göra med flera saker. Vi har angett att vi har vissa förbehåll. I en föränderlig omvärld kan vi inte säga hur världen kommer att se ut om ett, två eller tio år.

Under min tid i ungdomsförbundet brukade vi lite skämtsamt fråga: Hur ofta får en sovjetmedborgare åka utomlands? Svaret var: vart tolfte år. Då refererade vi till Ungern 1956, Tjeckoslovakien 1968 och Afghanistan 1980. Men vi har en föränderlig omvärld. I dag kanske man med samma typ av jämförelse kan säga att Rysslands medborgare får åka utomlands vart sjätte år; det var bara sex år mellan konflikterna i Georgien respektive Ukraina. Det finns givetvis en anledning till att hålla de här frågorna levande. Saker och ting förändras väldigt fort.

Försvaret har också genomgått väldigt stora förändringar. Något som kanske är en av de största förändringarna under de senaste 100 åren är de facto-avskaffandet av värnplikten, ett system som tjänat oss i nästan 110 år. Det är klart att det är en ny verksamhet som sker i grunden. Det är inte någonting som bara skett i staber och kanslihus, utan det är något som skett på varje övningsfält och på varje kaserngård. Det är klart att det i stora delar ändrar hur försvaret arbetar, och det får man också ha stor förståelse för. Jag som inte har suttit i försvarsutskottet tidigare kan meddela att inte allting har varit smärtfritt. Det har varit problem. Givetvis innebär så stora reformer ibland att man måste tänka om och göra rätt.

Jag kan i alla fall konstatera att vi i dag utbildar fler soldater och sjömän utan tvång än vad vi gjorde under de sista åren med tvångsinkallade värnpliktiga, då de som inte ville göra värnplikten sattes i fängelse. Trots att de små kullar som vi då kallade till värnpliktstjänstgöring kanske hade kunnat väljas ut bland dem som ville kallade vi personer som inte ville och därför sattes i fängelse.

Vi kan också konstatera att dagens soldater, framför allt verifierat via de internationella insatser som vi skickar soldater på, håller en mycket hög klass. Det verifieras dagligen. Jag tror att vi ska ha stor respekt för det arbete som görs. Det är ett arbete som är mer komplicerat än många andra arbeten.

Ordet värnplikt har använts många gånger här under dagen. I någon mening får man intrycket att värnplikt är svaret. Men om värnplikt är svaret, vad är då frågan? Jag tror att det svenska försvaret har möjlighet och är duktigt på att utbilda soldater. Frågan om värnpliktens vara eller inte

vara är en fråga som återkommer inte minst genom denna försvarsuppgörelse.

Kanske på grund av att vi nu i praktiken inte har ett värnpliktsförsvar i traditionell mening är folkförankringen rätt viktig. Att människor går mellan Försvarsmakten och andra arbetsgivare är i detta avseende mycket viktigt. I dag kan det ske på olika sätt. Det kan ske som soldat i utlandstjänst, reservofficer, tidvis anställd eller som kontrakterad inom hemvärnet. Dessa grupper inom Försvarsmakten måste därför värnas. Jag tycker inte att man gör det i alla delar. Man har inom Försvarsmakten i vissa delar en läxa att göra.

Dock är Försvarsmakten en attraktiv arbetsgivare. Det är många som söker och många som antas. Men inte alla fullföljer de kontraktstider som överenskommit. Det leder till problem med bemanning av våra krigsförband. Det leder också till ökade kostnader, och det leder till att soldater lämnar kaserngården och går ut i ett civilt liv utan att de färdigheter som de har tagit till sig tillvaratas.

Även här måste vi ha en viss förståelse för att det är en stor omställning. Tar vi exempelvis detta med tidvis anställda soldater trädde bestämmelsen för dem i kraft under 2013. Det är en ganska kort tid att rekrytera de soldaterna.

Inom Försvarsmakten möts man inte alltför sällan av en viss trötthet. Man utbildar dugliga soldater och lägger mycket kompetens och tid på dem, och sedan försvinner de duktiga soldaterna ut i det civila samhället utan att de har någon fortsatt koppling till Försvarsmakten och utan att de kunskaperna tillvaratas. Därför har vi som majoritet i försvarsutskottet tillkännagett att ett ökat incitament måste vara en del av Försvarsmaktens fortsatta arbete. Vi har exemplifierat det med ekonomiska premier. Men det kan vara också andra saker.

Försvarsmakten måste också fortsätta sitt arbete med att validera de färdigheter som tjänstgöring i försvaret innebär för det civila arbetslivet och underlätta kombinationer av militärt och civilt arbete. Detta behövs inte bara för att försvaret ska vara en attraktiv arbetsgivare utan också för att civila arbetsgivare ska ha förståelse för att tidvis arbete inom Försvarsmakten är ett sätt att kompensutveckla sig i både det civila och det militära.

Försvarsmakten är en attraktiv arbetsgivare. Men man har misslyckats på ett område. Det gäller de tidvis anställda soldaterna. Vi tycker därför att det är bra att försvarsuppgörelsen innehåller en ny soldatform som gör att man även via plikt kan krigsplacera soldater som inte väljer att gå vidare som kontinuerligt eller tidvis anställda soldater.

Värnplikten har diskuterats rätt mycket. Också jag hör till dem som har arbetat inom Försvarsmakten och jobbat med utbilda och leda värnpliktiga soldater i strid. Det är klart att man reflekterar över detta i en tid som denna. Det finns några frågor som jag ställer mig.

Vi hade en krigsförbandsövning som var ganska besvärlig på grund av att rätt många av våra soldater var fulla. Med professionella eller anställda soldater, skulle det vara färre eller fler fulla soldater i tälten under en krigsförbandsövning? Vi hade ganska allvarliga trafikolyckor. Skulle det vara färre eller fler sådana om vi hade haft en professionell armé jämfört med värnpliktsarmén? Jag frågar mig också om vi hade haft fler eller färre förfrysningar eller fler eller färre olyckor. Att vara soldat i dag är ett arbete som kräver en hög utbildning. Jag tror att vi ska ha respekt för det.

Det finns också vissa problem. Exempelvis har man konstaterat att det är ganska ineffektivt att utbilda soldater som inte har en rekryteringsanställning. Därför förlänger vi nu rekryttiden inom försvaret från tre till sex eller tolv månader beroende på vilken utbildning de ska ha. Jag tror att det är bra. Men vi måste ändå fortsatt följa de frågorna ganska noga. Det är inte så att värnplikten är lösningen, utan värnplikten kan lika gärna vara en fråga.

Herr talman! Jag tänkte till slut tala en del om reservofficerare. Riksdagen har tidigare uttalat att användningen av reservofficerare ska öka. Trots att man i flera försvarsbeslut har sagt att användningen av reservofficerare ska öka har den minskat. Försvarsberedningen konstaterade också att reservofficerssystemet inte används på varken det sätt eller i den omfattning som beredningen anser vara nödvändigt. Man skriver i inriktningspropositionen att halva behovet av taktiska reservofficerare i de stående förbanden och kontraktsförbanden bör personalförsörjas genom grundutbildningen med reservofficerare.

Då ska vi veta att grundutbildning av reservofficerare inte innebär att man plockar en gammal yrkesofficer in i ett krigsförband och på så sätt har löst utbildningen, utan det innebär att man har en specifik utbildning för att läsa till reservofficerare. Under de senaste sex åren har det grundutbildats noll reservofficerare. Det finns givetvis ett stort arbete att ta tag i.

Jag vet att jag själv som reservofficerare och mina 6 000 kollegor som i dag är anställda – de flesta av oss får ingen lön, eftersom vi inte kallas in till övningar – många gånger känner oss förbisedda. Jag är inte säker på att Försvarsmakten vet vilken kompetens eller vilka förmågor dessa 6 000 reservofficerare har.

Herr talman! Jag tror avslutningsvis att vår Försvarsmakts stora omställning det senaste året och vårt förändrade omvärldsläge gör att det finns ökade behov av folklig förankring. Det är viktigt att vi tar hand om de anställningsformerna och värnar dem. Försvarsmakten måste bli bättre att se de frivilliganställda, de tidvis anställda, hemvärnsmännen och de som går både in och ut i försvaret. Det är de som utgör en stor del av vår folkförankring i försvaret.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 142 STIG HENRIKSSON (V) replik:

Herr talman! Jan R Andersson står bakom uppgörelsen. Fast i likhet med en del andra talare här i dag låter det som att han står ganska långt bakom den i vissa fall. Allan Widman myntade ett nytt uttryck här, i varje fall nytt för mig. Han talade om restalliansen som hade gjort upp om försvaret. Jag trodde först att han syftade på opinionsläget, men så var det alltså inte.

Teologer talar ibland om de obotfärdigas förhinder. Det föll mig i sinnet när Jan R Andersson talar om värnplikten. Det var väl bra och så med förslaget, och vi kan titta på Danmark, Norge och så vidare men, och sedan kommer en massa olika halva invändningar som slutar med hur många fulla det finns i tälten. Det är viktigt att titta på detta.

Det gäller förslaget och beslutet om en yrkesarmé, för det är vad det handlar om. Att tala om frivillighet låter konstigt för ett jobb. Vad gör vi

då med frivilligorganisationerna? De är de riktiga frivilliga i sammanhanget.

Detta har inte gått särskilt bra. Jag tror att man ska vara väldigt tydlig på den punkten och erkänna att det inte blev som ni hade tänkt er. Vi har nästan hälften vakanta på olika sätt av de tänkta 28 000 i organisationen. Det är 6 000 befattningar som är obesatta, och 7 000 är bemannade med värnpliktiga. Det var inte så det var meningen. Då måste man väl våga tänka om. Någon sa: Förmågan att tänka om skiljer den vise från den enwise.

Anf. 143 JAN R ANDERSSON (M) replik:

Herr talman! I detta sammanhang när min kollega från Vänsterpartiet står framför mig kan jag inte undgå att dra mig till minnes skriften *Då vapnet vrides ur förtryckets hand*. Det var på den tiden då socialisterna var värnpliktsmotsståndare. I dag är tydligen rollerna omvända.

Man måste delvis erkänna att alla delar inte gick bra. En anledning till att man kanske inte tog in och utbildade så många soldater var att man inte hade resurser. En annan del är att man har fått en förtida avgång av de soldater som har ryckt in. Vi diskuterar väldigt mycket ur ett effektivitetstänkande. För mig är effektivitet viktigt.

För det första: Tar man en årskull från skola eller arbete kostar också det pengar om man ska plikta in dem i Försvarsmakten.

För det andra: Tycker man att det här arbetet är så oviktigt att man inte vill ge dem en riktig ersättning, en riktig lön och kollektivavtal? Det handlar om att ge dem ett riktigt jobb. Men man tycker att det inte är så viktigt utan kallar dem med plikt och låter dem tjänstgöra.

Jag tror att motivationen hos de soldater som frivilligt söker sig till Försvarsmakten höjs om de gör det utan tvång.

Till sist tycker jag inte att vi i fredstid ska ha ett system där vi sätter folk i fängelse för att de inte vill bära vapen. Det finns många anledningar till att jag inte vill gå tillbaka till ett värnpliktsförsvar, men jag utgår från att jag får återkomma om det.

Anf. 144 STIG HENRIKSSON (V) replik:

Herr talman! Det sista tror jag att jag kan hålla med om, det vill säga att vi får återkomma till detta men också att man inte ska sättas i fängelse.

Vänsterpartiet driver en linje om att vi ska utreda en modern form av värnplikt som ska vara könsneutral och där man efter mönstringen ska kunna få militära uppgifter eller andra uppgifter. Jag tror att förutsättningarna för att gå vidare med detta är goda. Det finns egentligen ett stort stöd för detta, inte bara politiskt utan även ute bland befolkningen, förutom att det också skulle bli billigare. Det är ju Finlands erfarenhet. Där säger man att man aldrig skulle ha råd att ha en yrkesarmé. Finland kan sätta upp 225 000 man när man mobiliserar; vi klarar oss med 50 000 om alla tjänster vore besatta, vilket de inte är.

Nu är 6 000 tjänster vakanta. Det är egentligen inte rekryteringen som är problemet utan snarare att folk går för tidigt – jag tror att det är fyra år i genomsnitt i stället för beräknade sex. Men om man skulle lyckas med att fylla alla dessa positioner skulle det naturligtvis också vara en stor ekonomisk belastning på Försvarsmakten. För samhället skulle det dock, med

tanke på den stora ungdomsarbetslöshet vi har skaffat oss under de senaste åren, vara en mindre kostnad än man kunde tro.

Jag tycker att detta är en intressant diskussion, och jag tycker att det är bra att man i propositionen öppnar för att titta på Danmarks och Norges erfarenheter av en blandmodell. Vi får väl se det som ett första steg. Men vi vill gärna ha en allmän och könsneutral värnplikt.

Anf. 145 JAN R ANDERSSON (M) replik:

Herr talman! Man måste ändå konstatera fakta. Den rekrytering som framför allt har misslyckats är den som gäller tidvis tjänstgörande soldater. Det är också dessa soldater som i grunden är väldigt billiga, eftersom de bara tjänstgör tidvis. Jag tror att kostnadsskillnaden mellan att ha en värnpliktig eller en tidvis tjänstgörande soldat är ganska marginell.

Vi jämför oss ofta med Finland. Man ska veta att den finska soldaten har en utrustning som inte är speciellt lik den svenska. Vi har en helt annan personlig utrustning och en helt annan teknisk utrustning. Mycket av det som Finland har är materiel som inte kan beskrivas som en del av ett kommande materielberg utan snarare som en del av militärhistorien. Så är det de facto. Exempelvis ha den finska soldaten fortfarande en variant av AK47, som används i värnpliktsarmén. Men den kanske gör sitt jobb.

Om jag vill skicka soldater på svåra uppdrag vill jag ge dem god utrustning. Om man i Finland skulle ha den utrustningsnivå som vi har i Sverige skulle kostnaderna bli väldigt stora. Kostnaden att bygga upp materiel för en värnpliktsarmé gör att man också måste titta på kvaliteten. Då hamnar man i en situation där man måste välja mellan att ha ett mängdförsvär där vi inte kan ha så mycket stående förband eller att ha stående förband, och då måste man tjänstgöra kontinuerligt. Det försvarspolitiska övervägandet är ändå att de stående förbanden är viktiga. Ingen tror ju att ett eventuellt anfall skulle gå i marsch via Finland, utan det kommer att ske ganska snabbt. Därför behöver vi ha förband på plats varje dag och varje timme.

Anf. 146 JEFF AHL (SD) replik:

Herr talman! Värnplikt eller inte värnplikt är en oerhört intressant fråga. Det finns för- och nackdelar med alla system. Det ska man vara ärlig med i debatterna. Det finns mycket att säga. Jag ska försöka begränsa mig.

Låt mig ta ett pedagogiskt exempel. Den här stora traven var rekryteringsunderlaget när vi hade värnplikt. Den här lilla bunten är rekryteringsunderlaget nu, när vi bygger på frivillighet och de få vi får in till intervjuer och så vidare. Egentligen skulle bunten vara ännu mindre. Man inser lätt att vi i den stora gruppen kommer att hitta fler som faktiskt passar att vara soldater än i den lilla.

Vi sverigedemokrater förespråkar ett system där vi har dels värnpliktiga, dels stamanställda. I stället för tidvis tjänstgörande, som är dyra att ha i drift, har vi värnpliktiga, som är billigare att ha i drift. Utöver detta finns det naturligtvis vinster med att ha stamanställda också, men vi kommer att få betydligt fler soldater att välja och vraka bland om vi har ett stort urval.

Min erfarenhet är att på grund av det undermåliga system som GMU har varit, även om man nu försöker göra förbättringar, var soldaterna helt slutkörda när de var klara med GMU och kom ut på förbanden. Jag har

varit med om soldater som inte orkade genomföra ett fullständigt anfall, och det handlade om ett kortare anfall, på grund av att de helt enkelt inte klarade av att bära. Jag tror att detta kan ha att göra med att vi har rekryterat från den lilla bunten, och det skapar i sig ett tryck på oss som utbildade GMU:are att godkänna fler än vi kanske borde.

Vi försökte vara noggranna med att ställa höga krav, men det fanns tyvärr de som släppte igenom sådana som kanske inte borde ha släppts igenom.

Anf. 147 JAN R ANDERSSON (M) replik:

Herr talman! Ska man göra en förändring måste man utgå från Försvarsmaktens behov. Det var därför jag ställde frågan: Är värnpliktsfrågan eller svaret?

Man kan se på detta på olika sätt. I dag är faktiskt rekryteringsgruppen lika stor eller till och med större, för i dag kan alla killar och tjejer söka sig till Försvarsmakten.

Det du säger, Jeff Ahl, är att rekryteringsbasen har minskat. Nej, det är bara urvalet som har minskat. Du säger att Försvarsmakten, som du företräder både politiskt och som yrkesman, vill ha fri dragningsrätt. Man vill mönstra alla, plocka ut de bästa och tvinga dem att göra tjänst i försvaret.

Hade jag jobbat i försvaret hade jag kanske tyckt att detta var en bra idé, för det underlättar ju en del rekrytering. Hade jag varit en 17- eller 18-åring som funderar på vilket val jag ska göra hade jag haft en helt annan uppfattning.

Vi får väl se. Plikten är ju inte avskaffad, men i grunden bygger mycket av de behov vi har på stående förband, som i huvudsak flygvapnet och marinen har. Men de finns också i armén – vi har stående förband, vi har Nordic Battlegroup och vi skickar förband på utlandsmissioner. Där har vi det största behovet.

Vi vet att de förband som tidigare var värnpliktsförband hade ett problem i och med att de aldrig skulle nå fram innan kriget var slut. Deras mobiliseringstider var mellan tre månader och tre år. De förband som skulle ha mobiliserat inom tre år tror jag knappast skulle ha nått sin mobiliseringsplats.

Anf. 148 JEFF AHL (SD) replik:

Herr talman! Både du och jag, Jan R Andersson, har ju på något sätt arbetat med detta. Du vet lika väl som jag att en gång i tiden hade vissa värnpliktsförband så kort reaktionstid som 24 timmar. Att mobiliseringstiderna blev långa har att göra med den politik som Jan R Andersson själv har företrätt, där man har nedmonterat förmågan inte bara ekonomiskt utan även strukturellt. Man har fråntagit förbanden förmågan att mobilisera tillräckligt snabbt, bland annat genom att ta bort mobiliseringsförråd. Det var inte länge sedan vi på nytt började leta efter var våra mobiliseringsförråd fanns. Man har länge haft centrallager, men nu ska man återgå till någon form av mobiliseringsplatser som är spridda, vilket är bra som skyddsfaktor. Det beror helt på hur man lägger upp systemet.

Men jag tycker att det är bra att jag upplever någon form av ärlighet här för en gångs skull. Du erkänner ju att det här är bättre, för här kan vi få tag i fler duktiga. Därmed belyser du den ideologiska motsättning som finns gentemot oss som har en mer konservativ syn och som ser plikt som

en självklarhet. Om man växer upp i ett samhälle och tar del av alla fördelar har man också en plikt att försvara det. Det är en självklarhet för mig. Det är en självklarhet för mig att jag ska försvara det som mina förfäder en gång har försvarat och så vidare och det samhälle som vi gemensamt har byggt upp.

Är man liberalt lagd är det inte lika viktigt. Då är individen desto viktigare, och individen är alltid överordnad kollektivet. Som konservativ kan man vara mer pragmatisk och se det från fall till fall.

Men återigen: Vi måste tillsammans kunna försvara Sverige. Därför vill jag kortfattat säga att det har funnits möjlighet till vapenfri tjänst tidigare också. Om vi ska ha någon form av värnplikt, och det civilförsvar som vi vill bygga upp, kommer det att finnas vapenfri tjänst också. Men det ska inte vara frivilligt. Folk måste förstå att de måste ha en plikt gentemot det samhälle som har gett dem så mycket.

Anf. 149 JAN R ANDERSSON (M) replik:

Herr talman! Vi ska kanske vara lite korrekta mot historien. Jag kan konstatera att jag kom in i riksdagen 2006. Då var mobiliseringstiderna mellan tre månader och tre år. I dag är mobiliseringstiderna noll. Vi har stående förband inom armén, vilket vi inte hade tidigare. Vi har Nordic Battlegroup som har beredskap att sättas in inom tio dagar. Våra så att säga icke stående förband har en mobiliseringstid på tre månader. Jag tycker ändå att det är en förbättring. Det tror jag gör att vi använder pengarna bättre än vi gjorde genom att sätta väldigt mycket materiel i förråd och utbilda soldater som aldrig egentligen fick möjlighet att använda sina förmågor.

Sedan finns det vissa fördelar med värnpliktssystemet. Man kan även titta utifrån Försvarsmaktens behov. Då är det inte så att hela årskullar kommer att inkallas om vi inte ska tiodubbla eller tjugodubbla det försvar som vi har i dag. Det tror jag egentligen inte att någon i denna kammare vill. Jag tror framför allt inte att försvaret, inte ens med era plånböcker, skulle klara av att utrusta så många soldater som det skulle innebära.

Anf. 150 ROGER RICHTOFF (SD) replik:

Herr talman! Ledamot Jan R Andersson var med när vi besökte F 21. Jag har en konkret fråga med anledning av detta. Stöder du tanken att ganska snabbt tillgodose behovet av ett rekryteringskontor för personalförsörjning som man har uttryckt önskemål om där uppe?

Jag vill passa på att nämna denna budget, så att det inte blir några oklarheter. Denna budget för de fyra åren är på 24 miljarder mer. Den är uträknad av vår eminente ekonom Oscar Sjöstedt med allt väsentligt stöd från RUT. Jag vill att detta tydligt ska framhållas.

Vi är för ett värnpliktssystem på 8 000–10 000 personer. Vi har sett vilken kvalitet de svenska soldaterna i ett antal FN-tjänster har. Det är ledamoten medveten om.

Vi satte tidigare folk i fängelse, en vecka eller 14 dagar, för att de inte kom när de blev inkallade. De fick en ny inkallelse och hamnade återigen någon vecka i fängelse för att de inte infann sig.

När man har denna rekrytering, eller inskrivning, av kvinnor och män kan man säkerligen hitta ett tillräckligt stort antal – 8 000–10 000 – som

kallas in. Vad ska de fylla på? De ska fylla på ett enormt stort personalbehov som vi har i Försvarsmakten.

Jag har gjort många repövningar. Jag ska strax återkomma till detta.

Men jag vill framför allt ha svar på frågan om ett rekryteringskontor i Norrland.

Anf. 151 JAN R ANDERSSON (M) replik:

Herr talman! Eftersom jag är uppvuxen i Luleå, har mitt förband vid I 19 och också är officer vid Ing 3 är det klart att jag ser att det finns behov för Norrland att bemanna sina förband. Det är klart att det i slutändan är en avvägning som Försvarsmakten måste göra. Men jag ser att det är mycket lite som talar emot detta i grunden.

De skäl som man anförde när rekryteringskontoret var på besök i utskottet var att det inte hade kommit en sådan beställning. Men jag tror inte att detta borde medföra några större kostnader. Det finns givetvis besparingar att göra också.

Roger Richtoff sa att kvaliteten på våra soldater, framför allt de som är i utländska missioner, har varit mycket god.

Jag måste då ställa en motfråga. Har soldaterna blivit sämre? De soldater som vi nu har i Mali, och som nyligen blev hyllade för att de inte bara gjorde det som förväntades av dem utan gjorde mycket mer än vad som förväntades av dem i Timbuktu när de blev anfallna, försvarade inte bara civilbefolkningen utan drev också ut de soldater som faktiskt hade anfällt denna stadsdel.

Vi har soldater även på andra ställen, men i mindre utsträckning nu.

Jag måste ändå fråga Roger Richtoff om han menar att soldaterna har blivit sämre än vad de var under värnplikstiden. Är det din slutsats?

Anf. 152 ROGER RICHTOFF (SD) replik:

Herr talman! Svaret är nej. De är inte sämre nu. Jag skulle till och med påstå att de förband som är i Mali är lite vassare i dessa specifika situationer. Så är det. Det är min erfarenhet.

Men det är inte bara detta som det handlar om i försvaret. Det handlar också om att få en bredd och en kompetens på många områden. Man märker att de svenska förbanden i utlandstjänstgöring, till exempel i Saudiarabien 1991, har så mycket bredare möjligheter att verka i ett förband. Det handlar om att till exempel se till att elektriciteten fungerar – elektriker som är skyttesoldater. Hela denna bredd har ett värde. De är inte alls mycket sämre som soldater.

När man nu har begränsat detta antal till 8 000–10 000 kan man också plocka mycket duktiga kvinnor och män med en bredare utbildning. Det är värdigt förbanden.

Jag har sett förbanden i till exempel Gulfkriget. Där var de utomordentligt duktiga på att göra en sak. Men därefter stod de stilla när det skulle ske minröjning. De ropade på hjälp och fick hjälp. Men då ska andra förband in där. Den svenska soldaten kunde både minröja och ta sig fram.

Det finns alltså en bredare bas, och den är värdefull. Så är det.

Men jag tror inte att vi har så olika uppfattningar i detta sammanhang.

Men svaret på frågan är nej, det vill säga att soldaterna inte är sämre. Det gäller till exempel de soldater som är i Mali.

Jag har gjort många repövningar, men det var få som var fulla. Normalt ryckte de som blev inkallade in till repövningen. Men de var lite på lyset. Man tog hand om dem och satte dem då i en barack för att nyktra till. Sedan släpptes de ut när de hade nyktrat till. Det är en fråga om ledarskap också.

Anf. 153 JAN R ANDERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag får noterat här att mitt militära ledarskap tydligen inte var gott nog enligt Roger Richtoff. Men det var kanske inte det som var poängen.

Jag måste ändå säga att jag nöjer mig med Roger Richtoffs svar, då han sa att soldater i dag nog är bättre än vad de var under värnpliktstiden.

Jag skulle också kunna säga att det är klart att det är skillnad mellan en soldat som har utbildats under sju och en halv månad och en soldat som har tjänstgjort i sex år. Har man tjänstgjort så länge kanske man kan skjuta, köra bil och röja minor. Det är klart att det är sådana soldater som vi vill ha.

Det är bra att Roger Richtoff medger att dagens soldater är bättre utbildade. Men vi kan givetvis göra saker bättre. Jag ser fram emot en fortsatt diskussion.

Anf. 154 KENT HÄRSTEDT (S):

Herr talman! Det som fick mig att ta till orda var replikskiftena om den allmänna värnplikten.

När det nu har gått fem år sedan vi här i riksdagen hade en omröstning om att försätta den allmänna värnplikten i vila finns det skäl att reflektera över vad som har hänt.

Det var en mycket stor fråga 2009 då vi hade denna omröstning. Många av oss uppfattade, med rätta, att detta var ett stort brott mot den över tiden stora samsyn som vi har haft i de stora frågorna och den ansträngning som vi har gjort för att inte hamna i konflikt i för landet stora och avgörande frågor kring försvars- och säkerhetspolitiken. Ändå gjorde ni i Alliansen just det när ni valde att gå till en omröstning här i riksdagen, utan att förankra det på andra sida, som ledde till att vi här i kammaren med röstetalen 153 mot 150 valde att försätta den allmänna värnplikten i vila.

Nu fem år sedan kan vi blicka tillbaka, och det var inte ett särskilt klokt beslut. Och vi har sett konsekvenserna på flera olika områden. Det har blivit kostsamt, och det har brister. Det är många insatsförband som i dag inte är kompletta.

Och nu, som jag har sagt tidigare i dag, går Folkpartiet i spetsen för att vi ska återinföra värnplikten så fort som möjligt. Vi kan inte vara snabba nog med att få igång värnplikten igen, tycker de – de som stod i första linjen för att avskaffa den.

Nej, ta detta som en lärdom inför framtiden! Stora och för landet avgörande frågor om försvars- och säkerhetspolitiken bör göras upp i stora och breda överenskommelser.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 16 juni.)

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2014/15:AU9
Integration (skr. 2013/14:244, skr. 2014/15:19, skr. 2014/15:23 och skr.
2014/15:31)
föredrogs.

Anf. 155 HANIF BALI (M):

Herr talman! I dag ska vi debattera både motionsbetänkandet och svaret på skrivelserna från Riksrevisionen. Jag hoppas att det blir en bred debatt där vi noggrant och sakligt kan diskutera skillnaderna mellan våra olika partier och den utveckling som Sverige behöver göra och att vi inte stirrar oss blinda på enbart här och nu utan kan fokusera även på de utmaningar som finns framför oss.

Svensk integrationspolitik har blivit allt viktigare i och med att fler och fler söker sig till Sverige men också eftersom vi inte kan fuska längre.

Sverige har genom tiderna faktiskt fuskat i denna fråga. Vi har helt och hållet förlitat oss på att samhället ska agera med symbolhandlingar här och där, och sedan får folk lösa det själva på något sätt. Samtidigt har vi ett samhälle som bygger på att staten gör många intrång på många områden, vilket innebär stora svårigheter för nyanlända människor att etablera sig.

Sverige är ett insider–outsider-samhälle. Det bygger på att de med förankring på arbetsmarknaden har mycket större möjligheter att påverka arbetsmarknaden än de som står utanför.

Detsamma gäller såklart bostadsbyggande. Det finns en avhandling från KTH om det här, där det bland annat framgår att vi i Sverige har extremt starkt lokalt inflytande i byggnadsfrågor. De som bor i en kommun kan helt enkelt bestämma vilka som får flytta dit och om man ska bygga bostäder eller inte.

Detsamma gäller på hyresmarknaden – vi har en insider–outsider-situation även där. Vi har sjysta hyror och så vidare, men på bekostnad av att det inte byggs lika många hyresrätter.

Det här är sanningar som inte går att ifrågasätta. Politiken kan göra insatser för att avhjälpa detta, men då gäller det att ha en korrekt diagnos och en korrekt analys, och så har det historiskt sett inte sett ut i Sverige. Vi har varit 30 år sena med analysen – varje gång.

När vi en gång i tiden hade arbetskraftsinvandring hade faktiskt de utrikesfödda som kom till Sverige en högre sysselsättningsgrad än de inrikesfödda.

Sedan gjorde man gjorde om detta. I slutet av 70-talet när vi gick över till asylmigration bytte den migration som kom till Sverige skepnad. Vi började få asylinvandrare. Men vi förändrade inte integrationssystemet.

Tidigare fanns socialtjänsten om det gick snett, för alla hade ju jobb redan när de klev av bussen från Jugoslavien, Turkiet eller Italien. Då fanns socialtjänsten där när någonting gick snett – när någon hamnade i missbruk, när någon blev av med jobbet, när det gick snett för ett barn.

När vi gick över till asylsystemet ändrade vi inte detta. Nu var socialtjänsten tvungen att träda in varje gång. Det här var så att säga starten för svensk integrationspolitik. Det blev kommunernas ansvar att integrera. Och som vi vet är socialtjänsten väldigt duktig på sociala frågor men kanske inte så himla duktig på arbetsmarknadsfrågor.

Det här levde vi med ända fram till 2010. Vi levde med en 30 år gammal felaktig analys: att de som kommer hit i grund och botten är arbetskraftsinvandrare som socialen ska träda in för vid behov. Det hade extremt destruktiva effekter på integrationen.

När man tittar på de grupper som kom hit på 80- och 90-talen ser man att det gick fruktansvärt dåligt för dem, vilket är mycket märkligt med tanke på att det var extremt starka grupper. I de iranska och irakiska grupper som kom hit hade man utbildningsnivåer som vi bara kan drömma om i dag. För motsvarande kohorter som hamnade i andra länder gick det avsevärt mycket bättre än för dem som hamnade i Sverige. Trots att vi var öppna och toleranta var det någonting som var fel i vårt system.

När vi gjorde etableringsreformen 2010 byggde den återigen på en felaktig eller egentligen utdaterad analys: att det i stor utsträckning är stora grupper med väldigt god utbildningsbakgrund som kommer hit. De behöver få till ett cv och pushas ut på arbetsmarknaden.

Medan den här reformen tog form hann omvärlden förändras. Vad som skedde var att det kom grupper som Sverige aldrig hade varit med om tidigare. Det var väldigt stora grupper av människor med väldigt svag utbildningsbakgrund. Här hängde inte systemet med. Det här hade Arbetsförmedlingen ingen erfarenhet av att hantera.

Arbetsförmedlingen har inte den specifika kompetens som krävs för att alfabetisera människor. Arbetsförmedlingen har inte de verktyg som krävs för att till exempel få ut människor ur ganska patriarkala hemförhållanden där det förväntas av dem att de ska ta hand om barn samtidigt som man försöker aktivera dem på arbetsmarknaden.

Det är utmaningen i dag: Vi måste göra en ny analys. Det kommer stora grupper med väldigt svag utbildningsbakgrund, som behöver få tillgång till utbildning. De behöver genomgå den skolundervisning som vi här i Sverige avkräver våra egna barn – av omtanke om dem. Varför ska de krav vi av omtanke ställer på våra barn, till exempel att alla ska gå färdigt grundskolan, upphöra bara för att någon kommer hit som lite äldre? Det är ju samma kunskaper som behövs för att fungera i ett samhälle – för att kunna läsa lokaltidningen, göra ett skolval, informera sig och vara en delaktig medborgare.

Även om vi i detta betänkande inte har någon motion i frågan är det här en resa som vårt parti är mitt i att göra och slutsatser och förslag som vi är mitt i att dra och lägga fram. Jag vill i alla fall avisera det i denna debatt.

Vi går fram med skolplikt och utbildningsplikt för nyanlända som inte har grundskola. Det är extremt viktigt.

Detsamma gäller bostäder. Bostadssituationen är väldigt svår i dag. Där det finns jobb finns det inte bostäder, och där det inte finns bostäder är man nästan minst benägen att bygga. Det skapar såklart en oerhört destruktiv situation. Vi kan sitta här i kammaren och optimera de här systemen så mycket som möjligt och skapa den perfekta mottagningsmaskinen. Men det spelar ingen roll om människor bor sju personer i en tvåa i ett fjärdehandsboende. Hur ska ungdomar kunna göra den klassresa, den integrationsresa, som behövs om de inte har ett rum att studera i fred i eller ordnade hemförhållanden? Då ska vi inte bli chockerade när folk hamnar på gatan. Det blir social oro när ungdomar inte har en stabil tillvaro.

Här kommer också frågan om legitimitet in. Vad är legitimiteten i det svenska mottagandet, i själva migrationsfrågan som kanske inte diskuteras här? Legitimiteten i att Sverige har en generös asylpolitik bygger ju på att vi erbjuder livschanser som annars hade varit omöjliga.

Om vi finner oss i en situation där segregationen ökar, där utanförskapet ökar, där arbetslösheten ökar, där allt fler grupper utestängs från de här möjligheterna och där det endast är tak över huvudet och kalorier för dagen som det svenska mottagandet innebär, då får helt plötsligt den andra sidan rätt. Då får plötsligt invandringsmotståndet rätt, för det är långt mycket billigare att ge kalorier för dagen och tak över huvudet i Jordanien eller i Syrien.

Det svenska mottagandets legitimitet bygger på att erbjuda livschanser som annars hade varit omöjliga. Det är därför det är väldigt viktigt.

Jag hoppas på en konstruktiv debatt och yrkar därmed bifall till Alliansens gemensamma reservation.

(Applåder)

Anf. 156 PAULA BIELER (SD):

Herr talman! Det har varit en lång dag då jag suttit och lyssnat på en hel del av försvarsdebatten. Jag är lite besviken över att man aldrig tog upp integrationseffekterna av den allmänna värnplikten.

Jag är positivt överraskad av det anförande vi precis fick höra. Mot bakgrund av det som sas finns det nog en del av våra motioner som åtminstone delvis hade kunnat bifallas, såsom den om samhällsorientering med bas i att förstärka just utbildningen så att de som kommer hit ska kunna nå upp till de utbildningskrav som vi ställer på våra medborgare som växer upp i landet. Nu har jag det sagt.

Jag tänker inleda med ett par ord om ett annat betänkande än detta, ett betänkande som inte ligger på utskottets bord, även om vi fått yttra oss. Det rör sig om konstitutionsutskottets betänkande 17, *Indelning i utgiftsområden m.m.* Detta betänkande debatterades och beslutades om förra veckan, så det är redan avslutat. Men jag börjar där ändå.

Herr talman! Den 10 juni i år beslutade riksdagen att byta namn på utgiftsområde 13, från dagens *Integration och jämställdhet* till *Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering*. Detta är en ändring som vi i arbetsmarknadsutskottet tillstyrkt och som klubbades igenom utan några protester. För egen del välkomnar jag den starkt, inte för att den ändrar något i praktiken, vilket vore mest önskvärt, utan för att man nu åtminstone är ärlig gentemot väljarna avseende vad man menar och vilken politik som förs på området.

Herr talman! Det är ingen nyhet att Sverigedemokraterna länge vänt sig mot begreppet integration såväl som den politik detta ord symboliserar. Faktum är att vi så sent som i partiledardebatten förra veckan kunde höra hur partiledare från andra partier raljerade över att vi inte vill ha någon integrationspolitik. Förvisso är det helt korrekt uppfattat, alldeles oavsett om man gör en bokstavlig tolkning av ordet eller om man analyserar den så kallade integrationspolitik som de andra partierna hittills har fokuserat på.

Jag börjar med ordet integration. Det syftar, som jag ser det, till en ömsesidig process där två eller flera enheter ska bilda något gemensamt. I

just detta specifika fall handlar det givetvis om individer med olika nationell bakgrund som ska fogas samman och skapa ett samhälle där de alla får utrymme för sina respektive preferenser. Idén om det mångkulturella samhället bygger på detta nya, en smältdegel där mångfald överskuggar gemenskap.

I teorin kan man förvisso tycka att det är en fin tanke, men i praktiken faller den på flera grunder.

Jag är alldeles övertygad om att människan är en social varelse som har behov av samhörighet med medmänniskor med vilka hon identifierar sig och en plats där hon helt enkelt känner sig hemma. Jag vänder mig mot tanken om det mångkulturella samhället, då jag ser hur det är synonymt med ett splittrat och segregerat samhälle. Jag inser att grupperingar alltid kommer att skapas, att parallellsamhällen alltid existerar, och jag undrar hur någon kan tro att detta kan vara en bra grund för ett gemensamt samhällsbygge.

Jag vänder mig också mot integrationsprincipen i Sverige eftersom det inte bara handlar om att bygga något nytt i ett tomrum utan om att ersätta det samhälle som vi har, som har vuxit fram under tusentals år, med något nytt. För mig är det en självklarhet att morgondagens Sverige bygger vidare på dagens och på gårdagens. För mig är det en självklarhet att de som bosätter sig här, och som avser bli en del av vårt samhälle också bör få en chans till just detta.

Herr talman! Jag läste en text av Aftonbladetreportern Peter Kadhammar häromveckan. Han hade besökt stadsdelen Husby, ett av många utanförskapsområden i dagens Sverige. Där träffade han ett par invandrare som ursprungligen kommer från Turkiet men som alla har bott här under lång tid. De gav uttryck för en besvikelse över segregationen som de upplevde, att den stadsdel där de bor inte tycks höra hemma i det land som de en gång flydde till. Jag citerar: "Vi vill inte ha ett mångkulturellt samhälle. Vi vill vara med i det svenska samhället!"

Bara någon vecka tidigare hade en av de intervjuade själv skrivit en text i Aftonbladet där hon var ännu tydligare. Jag citerar igen. "Är inte Husby en del av Sverige, gäller reglerna inte här? Jag orkar inte längre utan vill återigen söka asyl i mitt andra hemland Sverige."

Dessa två citat visar tydligt vad som blivit resultatet av den så kallade integrationspolitik som förts de senaste decennierna. Vi har inte längre ett Sverige, vi har flera, och livet i ett Sverige kan minst sagt skilja sig från livet i ett annat.

Herr talman! Vissa hävdar ibland att Sverige alltid varit mångkulturellt, att det alltid varit skillnad på att leva i olika delar av landet och att skillnader mellan klasser är större än mellan olika nationella identiteter. Ibland framställs skillnader som något negativt som ska utjämnas, ibland som något naturligt och evigt närvarande – ett tecken på individuella val och friheter. Och visst stämmer det att det alltid kommer att finnas ett visst mått av olikhet i ett samhälle. Det är något som även jag självfallet välkomnar. Men de skillnader som växt fram till följd av den ökande segregationen och bejakandet av olika nationella identitetsuttryck i integrationens namn anser jag vara övervägande av det negativa slaget. Vi ser det i statistiken och vi ser det i samhällsanalyser: Sverige är splittrat.

Herr talman! Den politik som förts har nämligen fokuserat på att skapa olika villkor för den som är född i Sverige och har bott här länge och den

som nyligen anlänt till vårt land. Vi har satsningar som instegsjobb, där en arbetsgivare får upp till 80 procent av lönekostnaden betald av staten om den som anställts precis nyligen har kommit hit. Vi har offentligt finansierat stöd till föreningar som bygger på en nationell samhörighet – så länge nationaliteten inte är svensk. Vi har positiv särbehandling, snabbspår och subventioner. Detta skapar givetvis motsättningar.

Politiken har byggt på en föreställning om att integration, i bemärkelsen avsaknad av segregation, har uppnåtts då en individ är etablerad på arbetsmarknaden. Med detta som mål och måttstock har ambitionen varit att gå de nyanlända till mötes på så många sätt som möjligt. Minska trösklarna, brukar det kallas. Känslan av hemmahörande byggs inte genom att välkomna in i vårt samhälle på samma villkor som de redan här boende utan genom att bereda plats åt det tidigare hemlandets kultur, skapa mötesplatser och föreningar som bygger på etnisk samhörighet med någon annan plats.

Herr talman! Jag har själv utländsk bakgrund. Det är inget jag tänker på särskilt ofta, men det finns enstaka stunder då jag känner en viss saknad. Jag kan inte med enkelhet passera mina morföräldrars gravar, jag har inte växt upp med större släkträffar och jag känner knappt till det samhälle där mina föräldrar växte upp. Men jag har aldrig känt mig som något annat än svensk, och jag har aldrig behövt tvivla på vad som är mitt hem.

För mig med denna bakgrund är det helt ofattbart hur vi kan ha en politik för så kallad integration som i mångt och mycket bygger på att behålla en stark koppling till ett tidigare hemland. Hur kan det vara en vinst när barn och ungdomar växer upp här men längtar till en annan plats?

Faktum är att när jag gick med i partiet Sverigedemokraterna var det bland annat skrivningar om rotlöshet och om att känna sig hemma som var en av de starkaste faktorerna för att jag kände att jag hade hittat rätt.

Herr talman! De få gånger jag använder begreppet integration som något positivt handlar det för mig om att bryta segregation. Oftast använder såväl jag som mitt parti begreppet assimilation i stället, eftersom detta är vad vi långsiktigt strävar efter gällande införlivandet och välkommandet av nya medborgare i vårt samhälle. Det är nämligen vår mening att det krävs mer än en anställning, särskilt en subventionerad sådan, för att en person ska känna sig hemma i ett samhälle. Det är också, som jag redan nämnt, vår analys att människor mår som bäst när de får uppleva samhörighet, identifiera sig med samhället omkring sig och helt enkelt känna sig hemma. Det är dessa grunder vi anser att samhällsbygget ska vila på.

Inte sällan brukar våra meningsmotståndare hänga upp sig på begreppet assimilation. Jag minns särskilt en kommentar som jag fick på mikrobloggen Twitter, vilken ganska effektivt sammanfattade missförstånd om vilket slags samhälle vi önskar oss. Det var egentligen ingen kommentar utan en länk till ett filmklipp ur *Matrix*-trilogin. Det var en scen där den onda agent Smith duplicerar sig själv genom att ta över en annan persons kropp och tränga undan alla karaktärsdrag och åsikter för att nöjt konstatera att ännu en identisk upplaga av honom själv skapats.

Jag minns att jag drog på smilbanden när jag fick denna kommentar, eftersom det var en så träffande bild av vad många tror eller säger sig tro att vi önskar.

Men när vi talar om assimilation vill vi varken att en person ska slänga allt den bär med sig och utradera det eller att alla ska bli identiska kopior

av någon slags pursvensk individ, en stereotyp. Vi vill endast skapa förutsättningar för att den som kommer till vårt land och vårt samhälle ska välkomnas in i det och också välkomna det in i sig själv.

Herr talman! Det är min övertygelse att assimilation är en i grunden naturlig process. Vi formas alla av de människor vi har omkring oss och möter i vår vardag. Vi influeras av samhället omkring oss.

Ju längre vi bor på en viss plats och umgås med vissa individer, desto mer anpassar vi oss till den platsen och lär vi av dessa individer. Vi blir alltmer lika, inte för att vi måste utan för att vi anammar och tar till oss erfarenheter och perspektiv.

Givetvis finns det många faktorer som påverkar hur snabbt det går. Hur olika vi är dem vi anpassar oss efter är en sådan faktor. Hur mycket vi umgås med dem en annan. Hur många vi är som möter ett nytt samhälle är en tredje.

Herr talman! Sverigedemokraternas politik för välkomnande av nya invånare och medborgare bygger på att skapa så goda förutsättningar som möjligt för att denna process ska underlättas.

Det är vida känt att vi anser den enskilt viktigaste reformen vara en reglering och åtstramning av migrationspolitiken. Det bottnar i att vi som mottagande samhälle måste inse våra begränsningar.

Det handlar om rent praktiska och mätbara begränsningar såsom bostäder, vårdplatser, förskoleplatser och andra områden där det råder uppenbar brist. Det handlar också om mer komplexa, såsom en balanserad arbetsmarknad.

Slutligen handlar det om rent humankapital i form av individer som kan möta upp och välkomna dem som kommer hit, dels inom ramen för etableringsåtgärder som sfi och samhällsorientering – satsningar som vi stöder, vill utveckla och vill satsa mer på – dels i form av grannar, kollegor och helt enkelt medborgare i vardagen.

Herr talman! Innan jag avslutar vill jag åter kommentera namnändringen. Som jag sa inledningsvis är jag glad att man nu är ärlig med vilket fokus politiken har. Det handlar inte om att skapa ett samhälle som vi alla är delaktiga i utan om att skapa förutsättningar för att personer etablerar sig som boende och levande här i Sverige. Det handlar inte heller om att bryta en långt gången och utbredd segregation utan om riktade insatser enkom för dem som nyligen anlänt.

Jag är dock glad att allt fler partier nu börjar diskutera de svårigheter som följer av en invandring av den omfattning som Sverige har. Men det räcker inte att räkna bostäder och ordna upp sysselsättningsstatistiken.

För att bryta segregationen måste övriga politiker byta fokus, höja blicken och se till hela samhället. De måste erkänna att de särlösningar som i dag förordas stärker motsättningar mellan grupper snarare än minskar dem. De måste erkänna för sig själva att ett samhälle bygger på mänskliga relationer och att relationer inte byggs över en natt, oavsett hur många modulhus vi sätter ihop.

De bör ta fram en politik som, precis som vår, fokuserar på lika villkor, undervisning om dessa villkor, kännedom om det svenska samhället och ett välkomnande till mer än vår yta och välfärd.

Herr talman! Jag står givetvis bakom samtliga sverigedemokratiska reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 2 och 3.

Anf. 157 HANIF BALI (M) replik:

Herr talman! Paula Bieler sa att segregation handlar om mer än arbetsmarknad etcetera. Vad är er lösning på det? Om jag bortser från själva volymfrågan kokar det i era motioner och reservationer ned till att ni vill ha lite mer samhällsintroduktion. Är detta det avgörande för om någon känner sig välkommen i ett samhälle eller inte och vill vara delaktig i det samhället eller inte?

Det är märkligt. Ena sekunden säger ni att det är viktigt att tala svenska och känna sig som en del av Sverige. Vi säger att svenska lär man sig bäst på arbetsmarknaden och inför en insats som heter instegsjobb. Det är en undervisningsåtgärd. Man måste plugga svenska och jobba samtidigt för att lära sig språket, och man kanske inte är superproduktiv eftersom man inte kan flytande svenska. Då är ni plötsligt emot och tycker att det är orättvist för att svenskar inte kan ta del av det. Men det är kanske så att de flesta svenskar talar svenska och är inte i behov av det. Ni ser det som en sårbar lösning.

Ni målar upp att Grekiska föreningens existens är det stora hindret för integration i vårt land. Jag kan lova dig, Paula Bieler, att många av dem som tillhör segregerade grupper i samhället inte ens är med i någon sådan förening.

Varför tror ni att lösningen på de extremt stora samhällsutmaningarna vi har när det gäller ekonomi, bostäder och andra tunga frågor kan kokas ned till lite samhällsundervisning och om man är medlem i Grekiska föreningen eller inte?

Anf. 158 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Jag kan svara kort och effektivt: Det gör vi inte.

Jag kan utveckla det och säga: Vi har, som Hanif Bali själv påpekar, under lång tid varit det parti som inte är 30 år efter. Vi har insett att den så kallade integrationspolitiken inte räcker. Man kan inte välkomna hur många som helst, alldeles oavsett hur bra integrationsåtgärder man vidtar. Sverige har länge toppat vad gäller satsningar på så kallad integration och hamnat i botten på hur väl människor faktiskt kommer in i vårt samhälle.

Jag är mycket väl medveten om att man lär sig svenska när man interagerar med andra som redan bor i landet och kan svenska. Mina föräldrar lärde sig på arbetet och av sina grannar.

Men det går inte med det omfattande mottagande vi har i Sverige i dag. Det är därför det är den enskilt viktigaste integrationsåtgärden, assimilationsåtgärden eller segregationsbrytande åtgärden man kan ta till, alldeles oavsett vad man talar om.

När det gäller samhällsorienteringen är det inte bara lite mer kunskaper och undervisning det handlar om, utan det är givetvis kopplat till en tydlig signalpolitik och en tydlig, breddad politik för vilket slags mottagande Sverige ska ha. Det är kopplat till språkrav och grundläggande samhällskunskapskrav för att över huvud taget bli svensk medborgare. Vill man bli en del av vårt land är man välkommen att bli det, men det ska bottna i en vilja att också bli en del av vårt land.

När det gäller flyktingpolitiken har vi flera gånger tagit upp att vi inte anser att det bästa sättet att hjälpa utsatta världen över är att förflytta en stor skara människor till Sverige. Det är problemet med det omfattande mottagande vi har.

Jag har sett att Hanif Bali delar min åsikt att kvotflyktingssystemet bör vara det system som förordas när det gäller att ta emot planerat, organiserat och väl förberett.

Anf. 159 HANIF BALI (M) replik:

Herr talman! Det här är intressant, för i den bemärkelsen borde vi ha varit bäst på 1980-talet när vi tog emot så få flyktingar. Men tittar vi på de kohorter som kommer i dag från dessa länder ser vi att det är avsevärt mycket bättre i dessa grupper. De iranier som kom på 1980-talet var gravt överrepresenterade i brottslighet och utanförskap trots att ungefär hälften hade högskoleutbildning. Men för dagens iranska migranter går det fruktansvärt bra.

Att det enbart skulle vara volymfrågan som avgör stämmer alltså inte. Det handlar om vilken utbildningsbakgrund man har och vilka system man har när man kommer hit.

Du talar om signalpolitik, Paula Bieler. Det handlar om att skicka en signal till människor att de förväntas vara en del av Sverige. Tänk själv, om du från det politiska ledarskapet i Sverige konstant fick höra att allt på dig är fel och du måste förändra dig, hur delaktig vill du då vara i det samhället?

Det här har Sverigedemokraterna missat. Jag hade aldrig känt mig svensk om någon hade skällt på mig hela tiden. Vem vill vara en del av det samhället? Det är inte rätt väg att gå.

Jag kan hålla med om att den väg vi har gått historiskt har varit otillräcklig och kantats av alltför många symbolåtgärder.

Det är det vi ska röra oss ifrån, Paula Bieler. Vi ska röra oss ifrån symbolpolitiken mot riktig politik som handlar om bostäder, utbildning och arbete.

Anf. 160 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Jag får höra ganska ofta att jag bör ändra på mig och att jag inte passar in i det svenska samhället. Jag klarar det rätt bra. Jag känner mig ganska svensk ändå, trots det.

Givetvis handlar det mycket om bakgrund och vilken utbildningsnivå man har när man kommer hit. Det handlar till viss del också om ifall det redan finns en diaspora i landet som har lärt sig vårt samhälle och som kan hjälpa och introducera nya som kommer.

En anledning till att migrationen ständigt ökar är att ju fler från ett annat land som bor i ett samhälle, desto fler tenderar att komma från samma land därför att man har kontakter och kontaktnät.

Det går inte att komma ifrån att volymen spelar roll. Den spelar roll för alla de områden som räknades upp på slutet: för bostäder och för att skapa en arbetsmarknad som är så pass växande att tillräckligt många nya jobb skapas för dem som redan bor här och saknar anställning och för dem som kommer hit och saknar utbildning och inte ens vet hur ett samhällssystem med olika organisationer och regelverk fungerar.

I dag kommer många från kaos, rent ut sagt. Det handlar om mycket mer omfattande konflikter. Kulturkrockar var ett ord som användes när jag var liten men som tycks ha försvunnit ganska mycket sedan dess.

Man måste ta detta i beaktande. Det går inte att blunda för att volymen spelar roll, att våra system håller på att krackelera därför att du, Hanif Bali,

och dina kollegor från övriga partier har varit naiva när det gäller hur man får in människor i samhället.

Statsvetaren Andreas Johansson Heinö har skrivit en bok om bland annat den svenska toleransen. Den utkom 2012 och heter *Gillar vi olika?* När det gäller integrationspolitiken och Alliansens politik skriver han att alliansregeringen har utgått från att allting löser sig med arbete men att det inte finns någon forskning som stöder den tesen.

Anf. 161 JOHANNA JÖNSSON (C):

Herr talman! Jag måste erkänna att jag skäms lite över att stå här i dag. Jag skäms för att vi i Centerpartiet, utöver några enstaka motioner från enskilda ledamöter och en alliansgemensam reservation, bara har en enda punkt på den lista som vi diskuterar i dag. Denna punkt är dessutom ganska luddigt uttryckt.

Sanningen är att när vi skrev detta i höstas hade vi ganska lite politik på området. Det är sanningen. Vi hade prioriterat andra frågor och kanske inte riktigt hängt med i den utveckling som skett och de utmaningar som vuxit fram de senaste åren.

Men det har förändrats. Sedan i höstas har vi arbetat väldigt hårt för att kunna presentera förslag på lösningar, utan att svika våra grundläggande värderingar om öppenhet mot omvärlden och en human migrationspolitik. Vi har inte gjort det utifrån från vad som ger bra rubriker i medierna, vad som enklast lockar nya väljare eller en förenklad bild av verkligheten.

Fokus har legat på konkreta förslag som faktiskt skulle göra skillnad. I januari presenterade vi en första rapport med 20 konkreta förslag om hur nyanlända snabbare ska kunna komma i jobb, om snabbare vägar till bostad och om en ärlig chans för kommunerna att fixa ett bra mottagande. På vår stämma i höst ska vi utöver detta fatta beslut om ett mer omfattande program på området.

När jag är ute får jag höra saker i stil med att vi minsann fick fart när det gick så bra för SD i valet. Men i grunden handlar det inte om det. Det handlar om att det de senaste åren har kommit betydligt fler människor hit för att söka skydd. Det sätter såklart press på våra migrations- och integrationssystem. Det är inget konstigt med det.

År 2010, när den senaste stora reformen av integrationspolitiken – etableringsreformen – genomfördes, hade det året innan kommit 24 194 personer till Sverige för att söka asyl, och det hade stadigt legat däromkring i flera år.

Men sedan 2012 har vi sett en stark uppgång, och förra året var det mer än tre gånger så många, 81 301 personer, som sökte asyl här. Detta är ingenting som Sverigedemokraterna har hittat på eller en utveckling som de leder. Jag är ganska trött på att höra det. De säger bara samma saker nu som de sa då, att det kommer för många. Och det får man väl tycka; det är fullt legitimt.

Saken är bara den att med de ökande flyktingströmmarna i världen är det väldigt svårt att påverka hur många som kommer, mer än på marginalen. Inte ens Sverigedemokraterna säger något annat nu än att de vill skicka ut signaler som eventuellt ska göra att människor på flykt frivilligt väljer att söka sig någon annanstans. Var detta någon annanstans ligger är ganska oklart.

Med allra största sannolikhet kommer det att komma väldigt många människor hit de närmaste åren. Jag tycker att vi ska lägga lite mer energi på att förstå oss på de utmaningar som finns och göra vad vi kan för att förbättra situationen när människor väl är här.

Som ett led i vårt arbete med att ta fram nya förslag har jag själv rest runt en hel del. Med mitt besök i Piteå förra veckan är jag nu uppe i 48 kommuner och har då täckt in nästan alla regioner i Sverige.

Jag har besökt asylboenden, HVB-hem för ensamkommande, språkkaféer, sfi-klasser, vuxenutbildningar, introduktionsverksamheter och väldigt många arbetsmarknadsprojekt. Jag har träffat flyktingsamordnare, kommunpolitiker, förvaltningschefer, ideellt engagerade, myndighetsföreträdare, intresseorganisationer, studieförbund, oroliga medborgare och väldigt många människor som själva kommit som asylsökande eller anhöriga.

Det som har blivit allra tydligast under mina resor är att situationen ser olika ut i olika kommuner. Det borde inte vara någon nyhet eller något konstigt, men så är det.

Det som har lyfts fram mycket under senare tid är utmaningarna i de kommuner som tar ett väldigt stort ansvar. Det är dels de som har ett högt antal asylsökande på grund av att Migrationsverket upphandlat flera stora asylboenden just där, dels de som tar emot väldigt många som bosätter sig där själva när de väl fått sitt uppehållstillstånd.

Det är bra att dessa kommuner får uppmärksamhet, för flera av dem går verkligen på knäna. Det är inte påhittat eller på låtsas, utan det är på riktigt. Problemet är bara att många verkar tro att det är så det ser ut över hela Sverige – att alla kommuner har det så här.

Något som det mer sällan talas om är de kommuner vars största utmaning är att folk flyttar därifrån och som jobbar med strategier för hur de ska kunna locka fler flyktingar att stanna, eller alla de kommuner som har ett medellågt mottagande och skulle behöva öka det men vars ledande politiker knappt själva är medvetna om det och inte bryr sig särskilt mycket om frågan.

Ett jämnare mottagande måste till. Det är en av de allra viktigaste åtgärderna. Men det måste ske i samarbete med kommunerna. Det har jag sett tydligt under mina resor. Att regeringen nu har valt att gå fram med ett lagförslag om att tvinga kommunerna att ta emot, utan att samtidigt se över den ekonomiska ersättningen och andra hinder som kommunerna flaggat för i många år, riskerar i stället att leda till ökade motsättningar. Det är jag helt övertygad om.

Utöver mina resor har jag även läst en massa utredningar och rapporter, bland annat de fyra rapporter som Riksrevisionen har tagit fram och som vi diskuterar här i dag. Dessa rapporter har regeringen valt att avfärda med hänvisning till att man tillsatt ett antal nya utredningar, som i flera fall ska pågå rätt lång tid.

Samtidigt vet vi att situationen är akut på många håll, med socialsekreterare som säger upp sig, enorm brist på sfi-lärare, extremt långa handläggningstider för asylsökande som sitter fast utan sysselsättning på trånga asylboenden, etableringshandläggare helt utan förutsättningar att klara sin uppgift, dålig samordning mellan olika aktörer, bostadsbrist, ensamkommande barn och ungdomar som far väldigt illa och starkt växande motsättningar mellan olika grupper i hela samhället.

På regeringens hemsida kan man läsa om deras så kallade etableringspaket. Vissa saker är bra, såsom ökade resurser till civilsamhället och till Socialstyrelsen för snabbare validering – absolut, heja heja! Men i övrigt är det mest tomma ord och fluffiga formuleringar.

Jag har förståelse för att det kan ta lite tid att sätta sig in i ett så komplext område. Men om vi i Centerpartiet lyckades presentera en mängd konkreta förslag redan i januari borde rimligen regeringen, med hundratals specialister på departementen till hands, kunna skaka fram mer än så här. Det är bråttom.

Nu ska vi snart ha sommaruppehåll här i riksdagen, och mitt Facebook-flöde fylls just nu av glada vänner som visar upp sina trygga liv med vackra skolavslutningar, varma dagar på klippor, blommor, grillkvällar och spännande semesterresor.

På asylboendet i Långträsk som jag besökte i fredags märktes inget av det. Där var folk livrädda, på riktigt livrädda – för att skickas tillbaka och för sina nära och käras skull. Samtidigt dör det fler än någonsin på sin väg in i Europa, och någonstans runt 1 miljon människor sitter i Libyen och väntar på sin färd över Medelhavet.

Vi vet att siffrorna i statistiken alltid går upp under sommaren. De allra flesta anländer till Sverige nu, medan vi njuter som mest av livet. Jag vill därför ta chansen, när jag står här, att be er och alla där ute som möjligen lyssnar att ta lite av den trygghet som ni har fått och göra vad ni kan för att fler ska få känna detsamma. Besök något asylboende, bli språkvän, bjud in till den där grillkvällen eller säg åtminstone hej och le när du möter folk! Det kan göra betydligt större skillnad än de flesta nog förstår.

Slutligen vill jag yrka bifall till reservation 4.

I detta anförande instämde Annika Qarlssoon (C).

Anf. 162 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Det fanns mycket att lyssna på. Det är ett tungt ämne som vi har att hantera. Det går inte att komma ifrån att mycket av den politik som vi måste bygga har sin grund i situationen i omvärlden, att många tyvärr tvingas fly för sitt liv, från katastrofområden, krigsområden och allt möjligt otäckt som finns därute.

Jag vänder mig lite grann emot påståendet att Sverigedemokraterna skulle säga att personer ska stanna någon annanstans utan att specificera var detta är. Vi har varit tydliga med att det vi menar är att det bästa sättet att hjälpa dem som är utsatta världen över är att se till att hjälpen kommer nära. Det gäller att upprätta ett tryggt område dit man praktiskt och säkert kan ta sig – så säkert det nu går att lämna en krigszon eller ett katastrofområde – för att upprätta säkerhet och rädda liv. Därefter stöder vi fullt ut att man har ett vidarebosättningssystem, för givetvis är inte tanken att någon ska leva hela livet i ett flyktingläger. Men prioriteten måste vara att rädda liv och upprätta skydd först. Det är där vi börjar.

Ser man till att vidarebosättning sker genom vidarebosättningssystem kan man också ha det arrangerat och väl förberett. Man slipper prövningar hos Migrationsverket och kan fokusera på just hur mottagandet ska gå till, för vi vet att de som kommer hit är i behov av en ny, permanent bostad.

Jag vill poängtera att utanförskap fanns långt innan flyktingströmarna ökade. Jag undrar också: Hur många ska vi vara redo att helt plötsligt ta emot? Hur snabbt ska vi bygga alla dessa bostäder för att förflytta alla världens utsatta – eller så många som möjligt – hit? Det finns ju ett praktiskt problem. Vi kan inte smälla upp hur många bostäder som helst.

Anf. 163 JOHANNA JÖNSSON (C) replik:

Herr talman! Jag sa att de ska söka sig frivilligt någon annanstans, inte att ni ska tvångsförflytta några – det har jag inte uppfattat att ni har skrivit någonstans.

Det handlade om vart de frivilligt ska söka sig. Man brukar säga att någonstans mellan en halv miljon och 1½ miljon människor just nu sitter i Libanon. Vart ska de ta vägen? Det går ju inte att bygga upp en fungerande och trevlig flyktingmottagning hur mycket pengar vi än ger så att folk kan vara kvar där och leva vettiga liv. Det finns ingen möjlighet till det. Det är samma sak i Libanon, som ni har fört fram tidigare. Det finns inte plats. Snart är var tredje flykting där. Det finns inte plats. De kan inte vara kvar där. De måste flyttas därifrån.

Jag kan ärligt säga att jag verkligen önskar att det räckte med ett vidarebosättningsystem, så att människor slapp betala människosmugglare och riskera sina liv. Jag önskar det av allt jag är. Men det går ju inte. Det finns inte möjlighet till det, för det finns inte länder i närområdet som är beredda att ta emot de här människorna.

Och folk kommer att åka ändå. Det gör de ju i dag. Det är olagligt att komma till Sverige i dag, men de kommer ändå. Då är frågan: Vad gör vi när människor väl är här? De kommer ju att fortsätta komma, vilka insatser man än gör.

Jag håller med och skulle gärna styra om så att människor inte behövde utsätta sig själva för livsfara utan kunde komma på ett ordnat sätt för att bygga upp sina liv. Men att bara sitta i ett flyktingläger i en snöstorm och kaka ris är ju inte ett liv. Du behöver också kunna ta dig vidare och kunna känna att du kan sträva mot något annat än det, att det finns fler vägar ut.

Jag förstår er tanke, men det fungerar ju inte – det är sanningen! Det finns ingenstans dit de kan ta vägen. Och vad gör vi när folk väl har kommit? Ska vi stoppa dem på ett flygplan och släppa dem med fallskärm över Syrien? Libanon kommer ju inte att ta emot dem. Ska vi skicka dem till Libyen? Ska ni bara sätta dem på en båt och skicka ut dem på havet igen, eller vad vill ni göra av dem?

Anf. 164 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Sanningen kan man ha olika uppfattningar om. Jag hävdar att sanningen är den att det system som vi har i dag är det som inte fungerar. Vi accepterar att personer tar sig hit på olagliga vägar och uppmuntrar det genom att ge goda villkor till dem som befinner sig i landet illegalt. Vi har en situation världen över – inte bara i vårt land utan i många av västvärldens länder – där man i princip har nått kollapsade system därför att de helt enkelt har fallerat med mottagandet och därför inte är beredda att utöka sitt mottagande i vidarebosättningsystemet.

Jag sa själv i min första replik att man självklart ska sträva mot vidarebosättning. Givetvis ska inte målet vara att någon bor i ett flyktingläger hela sitt liv. Men faktum kvarstår att merparten aldrig kommer att lämna

sitt hemland eller sitt närområde, och det är inte bara därför att andra länder inte vill ta emot, för i de allra flesta fall handlar det om att man inte vill åka långt från sitt hemland.

Ska vi utgå från att det ska byggas system där vi avlastar och tar emot så pass många, då kommer det att bli samma kvalitet här. Visst kan vi smälla upp ett flyktingläger på något av de stora fält som Fredrik Reinfeldt såg när han flög över Sverige. Men det är det enda sättet vi kan hantera så pass stor migration som man måste tala om för att tala om en avlastning på det sätt som Johanna Jönsson gör.

Jag vill också kort säga några ord om etableringsreformen, som lyftes fram som den största reformen. Det har visats i flera undersökningar, senast för några veckor sedan av ett statsvetarpar, att denna största reform, som fokuserade på arbete, var det sagt, egentligen ledde till att människor bosatte sig i just de kommuner som hade problem med avfolkning, där problemet bottnade i att det inte finns arbete, inte finns fungerande system. Självklart kommer ingen människa in och integreras i samhället om man bosätter sig där. Ändå tyckte jag mig uppfatta att det var just det Johanna Jönsson tyckte att de skulle göra.

Anf. 165 JOHANNA JÖNSSON (C) replik:

Herr talman! Först och främst svarade inte Paula Bieler på det jag ifrågasatte, vart de ska ta vägen. Som jag sa: Libanon kommer inte att ta emot fler. Även om vi skickar pengar dit kommer de inte att vilja ta emot alla människor. Vi i Sverige kan göra vår del. Om andra länder skulle göra detsamma skulle det såklart göra stor skillnad för att avlasta de här lägren.

Att vi skulle vara i en situation där vi nu ska smälla upp flyktingläger och ge folk ris eller låta UNHCR administrera det stämmer inte. Där är vi inte, och det vet du också.

Som jag sa när jag pratade om ett jämnare mottagande: Det finns fortfarande en massa kommuner som knappt har något mottagande alls. Att de redan skulle gå på knäna och inte kunna erbjuda något annat än tältläger stämmer inte.

Sedan kan man se olika på vad som är sanningen. Men det blir lite lättare att diskutera om vi åtminstone kan utgå från någon typ av gemensam bild av verkligheten.

Vad gäller etableringsreformen, om du upplevde att jag sa att det var en bra reform: Det var inte det jag menade. Jag sa bara att det var den reform som skedde senast. Den var bra såtillvida att man hade jobbfokus. Men det missades också en massa bitar, och de syns extra tydligt nu när det kommer många människor. Det är alltså utan tvekan saker som behöver rättas till i den.

Jag uppfattade inte riktigt. Skulle jag tycka att människor ska flytta till Södertälje? Eller vart skulle jag ha sagt att de skulle flytta? Jag missade nog din sista fråga. Jag ber verkligen om ursäkt för det. Vi kanske kan ta det efteråt.

Anf. 166 FREDRIK MALM (FP):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till den alliansgemensamma reservationen. Det är nr 4.

Sverige är ett öppet och demokratiskt land. Vi tar emot många flyktingar och invandrare som söker sig hit. Särskilt de här åren, när flyktingströmmarna är mycket stora – de är faktiskt enorma i världen – är det många människor som söker asyl också i Sverige. Samtidigt reser många hit av andra skäl, för att arbeta eller på grund av att de har anknytning till personer som lever här.

En förutsättning för att liberal migrationspolitik ska fungera är att integrationen fungerar i Sverige. Det finns väldigt stora utmaningar för vårt land. Vi behöver skapa fler jobb. Vi behöver stärka de svenska språkkunskaperna. Vi behöver bygga mer bostäder, bryta boendesegregationen och tydliggöra demokratiska värderingar, sekularism och jämställdhet. Vi behöver ta krafttag mot diskriminering, och vi behöver upprätta rättsstatens principer i hela landet. Det är stora utmaningar som vi står inför.

När man talar om arbetsmarknad och utbildning i Sverige finns det en tendens att fokusera mycket på människor som har hög utbildning när de kommer hit. Där finns det utmaningar. Vi behöver till exempel bättre validering för att kunna omsätta utländska examina till svenska så att människor snabbt kommer i arbete. Men regeringen verkar bara fokusera på dem som har hög utbildning när de kommer hit. Ibland låter det som att det bara är läkare och ingenjörer som kommer till Sverige. Men det är inte sanningen.

Sanningen är att endast en mindre del av de nyanlända är högutbildade. Många har inte utbildning som motsvarar svensk gymnasiekompetens. Den stora utmaningen för Sverige är att nyanlända med låg utbildning och svaga nätverk ska kunna komma in på arbetsmarknaden.

Det finns också många svenska ungdomar som har hoppat av gymnasiet och redan varit arbetslösa i flera år när de fyller 20. Då är det ett problem att regeringen och Vänsterpartiet vill höja de redan höga trösklarna in på arbetsmarknaden, genom höjda skatter, särskilt för att anställa ungdomar. Genom försämrade avdragsmöjligheter blir det ännu svårare för dem som står längre bort från arbetsmarknaden att kunna få ett jobb.

Vi behöver sänkta arbetsgivaravgifter för unga. Vi behöver sänkt restaurangmoms, och vi behöver fortsätta med RUT- och ROT-reformen som har betydelse för utrikes födda. Särskilt utrikes födda kvinnor har tack vare RUT-avdraget fått jobb med en riktig lön. Men med närmast kirurgisk precision ger sig de rödgröna på just de reformer som har fungerat och som har gett jobb, framför allt till utrikes födda.

Fram till nu har sysselsättningen i Sverige bland utrikes födda ökat, tack vare Alliansens politik. I början av 2015 hade drygt 200 000 fler utrikes födda ett jobb i Sverige än 2006.

Vi riskerar en ännu mer polariserad arbetsmarknad. En stor och växande grupp utrikes födda utan gymnasieutbildning kommer att leva i permanent utanförskap om den här politiken fortsätter.

Vad vi behöver göra är i stället att sänka, inte höja, trösklarna till jobb. Rörligheten på arbetsmarknaden måste öka. Den arbetsmarknad som vi har i dag gynnar i huvudsak dem som är etablerade på arbetsmarknaden. Den slår mot grupper som står utanför. Det är dags för en modernisering av de arbetsrättsliga reglerna, till exempel turordningsreglerna.

En av de rapporter från Riksrevisionen som vi behandlar i detta betänkande rör också boendesituationen för asylsökande och nyanlända. I dag är ca 10 000 personer kvar i Migrationsverkets mottagningssystem, trots

att de har fått uppehållstillstånd. Det är personer som inte har fått bostad i någon kommun och därför inte kan påbörja sin etablering.

Enligt prognoser som nämns i Riksrevisionens granskning kommer antalet personer som är kvar i mottagningssystemet, trots att de har fått uppehållstillstånd, att uppgå till nästan 25 000 nästa höst. Det motsvarar hela Härnösand, två Lycksele om man så vill eller fem Jokkmokk. Så många är de personer som har fått uppehållstillstånd i Sverige, som ska påbörja sin etablering, som ska få en placering i en svensk kommun för att kunna bli integrerade i Sverige men som finns kvar i Migrationsverkets mottagningssystem på grund av att de inte får en bostad.

Många kommuner uppfyller inte de överenskommelser som de har slutit med länsstyrelserna om mottagandet. Den stelbenta bostadsmarknaden och alltför svaga konkurrensen gör också att det byggs för lite bostäder. Därtill finns personer kvar i anläggningsboenden, trots att de har fått uppehållstillstånd och har tackat nej till en anvisad bostad. De är kvar i mottagningssystemet.

Konsekvensen blir att etableringen i det svenska samhället försämras, och korruption uppstår i form av så kallade ankaradresser. Det leder också till trångboddhet hos släktingar. Den förstärks och förlängs ytterligare.

Den här problematiken är förstärkt en följd av ett kraftigt ökat mottagande av asylsökande i Sverige till följd av kriget i Syrien, diktaturen i Eritrea och sönderfallet i Afghanistan, vilket nämndes av Centerpartiets företrädare och även diskuterades i replikskiftet. Det kommer fler människor till Sverige i dag.

De system som vi har i Sverige för mottagande och etablering är inte anpassade för att hantera det stora tryck som vi nu ser. Vi kommer att ha stor flyktinginvandring också de kommande åren. Om bostadsproblematiken inte kan lösas kommer Migrationsverkets mottagningssystem att närma sig en härdsmälta. Det kommer att kollapsa till slut.

En följd av bristen på bostäder är att beroendet av tillfälliga anläggningsboenden, så kallade Bert Karlsson-boenden, har ökat. Dessa ABT-boenden håller i vissa fall erbarmligt dålig kvalitet. De är mycket dyra för Migrationsverket och statskassan. Och de har svag lokal förankring. Kommunerna upplever att de står handfallna och saknar beredskap och möjligheter att förbereda ett fungerande mottagande. Detta bidrar till negativa opinioner mot flyktingmottagande.

Tillfälliga anläggningsboenden fyller en funktion. De skulle kunna utgöra låt säga 10 procent av platserna i mottagningssystemet för att skapa den flexibilitet som behövs. Om det kommer fler skalar man upp snabbt, och man kan fasa ut snabbt och så vidare. Det är inte alls orimligt. Privata aktörer ska också kunna finnas i den verksamheten. Men i dag utgör de över 30 procent av anläggningsboendeplatserna.

Den rimligaste lösningen är att Migrationsverket, i samarbete med ett antal lämpliga kommuner, kan bygga upp ett bestånd av anläggningsboendeplatser, någonstans mellan 5 000 och 10 000 platser. Det blir mer genomströmning på ett halvår för att få uppehållstillstånd, 10 000–20 000 platser per år. Det skulle bidra till ett långsiktigt, mer hållbart mottagningssystem, där kommunerna och lokalsamhällena inte känner sig överkörda, där beroendet av de tillfälliga anläggningsboendena minskar, likaså kostnaderna för Migrationsverket. Då ökar också konkurrensen om de tillfälli-

ga anläggningsboendeplatserna, vilket rimligen innebär att oseriösa anordnare eller de som har erbarmligt låg kvalitet inte behöver anlitas av Migrationsverket.

Problemet med boende i mottagningssystemet är att regeringen gör väldigt lite. Det enda konkreta förslag som vi har sett från regeringen, som dessutom tycks sakna majoritet i riksdagen, är att man ska tvinga kommunerna att ta emot. Det är en mindre klok idé. Det skulle sannolikt få motsatt effekt och förstärka den negativa opinionen mot flyktingmottagande ytterligare, av det enkla skälet att politiken kommer att uppfattas som ännu mer dikterad från Stockholm.

Det vore bättre om både regering och riksdag tittade noggrannare på förslagen från Lars Stjernkvist och Gunnar Hedberg, de nationella flyktingsamordnarna, om det som kallas kommunal beredskap. Det är ett sätt att öka mottagandet i kommunerna och att få kommunerna att uppfylla de överenskommelser som de har ingått med länsstyrelserna. Men man ska inte införa kommunalt tvång.

Anf. 167 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! Jag kan notera att Sverigedemokraterna inte har så många förslag. Man verkar inte komma igång i diskussionerna om integrationsförslag och nya idéer. Det blev mer en personlig betraktelse över integrationens vara eller icke vara som i och för sig kan vara intressant att lyssna till, men det var inte särskilt mycket konkret som Sverigedemokraternas Paula Bieler kom med här i dag.

Johanna Jönsson från Centerpartiet tyckte inte att det har funnits så många förslag. Jag satt i arbetsmarknadsutskottet 2006–2010, och vi kom med många bra förslag. Det var nästan så att folk fick hicka av alla våra förslag. Det kom väldigt många propositioner. Det gällde etableringsreformen och etableringsersättning för kvinnor. Det skulle vara en individuell ersättning för att öka jämställdheten. Både kvinnor och män skulle komma i arbete. Andra förslag var sfi-bonus och etableringslotsar. Etableringslotsarna funkade så där. Jag tycker inte att man ska döma ut idén, men själva formen var inte optimal. Där står vi bakom att detta med etableringslotsarna behöver reformeras eller förändras.

En annan överenskommelse på integrationsområdet var också stöd till civilsamhället. Vi hade också flera bra förslag i Alliansens valmanifest. Det är lite synd att vi tyvärr inte får genomföra dem.

När det gäller betänkandet vill jag inleda med att yrka bifall till reservationerna 4 och 6. Den ena är en alliansreservation och den andra är en kristdemokratisk reservation.

Betänkandet omfattar ett väldigt stort område. Det handlar om fyra rapporter från Riksrevisionen och om regeringens skrivelser om integrationsarbetet. Dessutom finns det ett antal motionsyrkanden.

Alliansen tog, som sagt, många initiativ under sin regeringsperiod för att förbättra och hitta nya vägar för att snabba på integreringen av nyanlända. På det hela taget tycker jag att vi gjorde väldigt mycket rätt. Sysselsättningen har ökat, framför allt bland invandrare. Sysselsättningsgraden bland invandrargrupperna har ökat från 43 till 48 procent mellan 2005 och 2013. Trots detta är arbetslösheten förstås alldeles för hög fortfarande bland våra invandrare. Men jag tror att vi är och hade varit på rätt väg om vi hade fått fortsätta med Alliansens politik.

Jag är orolig för den arbetsmarknadspolitik som den nya regeringen driver. Att dra ned på RUT- och ROT-tjänster innebär att regeringen binder ris åt sin egen rygg. Att ta bort de arbetstillfällena som är lite enklare att utföra utan att man har fullständiga kunskaper i svenska språket krävs för att de nyanlända ska få en brygga in i det ordinarie arbetslivet.

Jag tror också att parterna kan göra väldigt mycket mer än i dag för att få fram fler yrkesintroduktionsplatser med mera.

De senaste åren har, som tidigare har nämnts, flyktingströmmarna ökat dramatiskt och vårt system för mottagande har utsatts för stort tryck, vilket kräver mycket av myndigheter, kommuner och civilsamhället. Det finns mycket som vi behöver utveckla, och det är bra om vi kan göra det i så stor samstämmighet som möjligt.

Sverige står inför en stor demografisk utmaning, och vi har inte råd att låta människor hamna utanför arbetsmarknaden.

Arbetsförmedlingen har nyligen gått ut med ett pressmeddelande om att det behövs en invandring på ungefär 100 000 personer varje år, om man ska kunna hålla uppe vårt välfärdssystem. Därför, herr talman, bör vi välkomna människor till vårt land, men fokus måste vara jobben.

Kristdemokraterna vill fortsättningsvis att vi ska ha en generös flyktingpolitik. Vi ska ge människor en chans att få sin sak prövad under rätts-säkra former. Vi tror också att de som kommer hit vill och kan bidra till det svenska samhället, och det bästa vi kan göra är att ge dem den möjligheten i integrationsarbetet som måste fungera.

Riksrevisionen visar i sin rapport om mottagandet av och bosättning för nyanlända invandrare att det finns ett betydande utrymme för att effektivisera nuvarande mottagnings- och bosättningsystem. Man anser att det måste gå fortare med kommunplaceringarna, och det är naturligtvis viktigt. Trots detta är det ungefär 85 procent av de nyanlända som väljer eget boende. Men det egna boendet fungerar inte alltid så optimalt, precis som flera har varit inne på tidigare. Man trängs i små lägenheter, och vi måste göra mer för att bygga mer och snabbare, men vi måste också hitta andra idéer som exempelvis modulbostäder eller annat för att skapa fler bostäder.

Jag tycker att det är viktigt att Migrationsverket får en möjlighet att starta egna verksamheter och inte bara upphandla asylanläggningar.

Likasa behöver vi satsa ytterligare på sfi, svenska för invandrare, och individanpassa den för att se till att den fungerar bättre än vad den gör i dag. Där har Alliansen haft en rad olika förslag. Det verkar som att regeringen har antagit några av dem, vilket ju är välkommet.

Ett område som särskilt nämns i Riksrevisionens rapport är bristen på alternativa boendeformer för ensamkommande barn ute i kommunerna. Det handlar om boenden som är anpassade efter ungdomarnas olika förutsättningar och behov av stöd. Det, herr talman, är oerhört viktigt att barn får ett gott omhändertagande. Här finns mycket mer att göra för att möta dessa barn på ett värdigt och humant sätt.

Alliansregeringen genomförde 2010 den så kallade etableringsreformen som innebar att staten har tagit över det samordnade ansvaret för såväl introduktion av flyktingar som deras försörjning under introduktionstiden. Syftet är att påskynda etableringen på arbetsmarknaden men också i samhällslivet. Arbetsförmedlingen fick då ett samordningsansvar, och tanken var just att ha fokus på jobben som vägen in i samhället. Varje individ skulle få en individuell plan.

Riksrevisionens granskning visar att etableringsreformen har inneburit att fler nyanlända invandrare tidigare tar del av arbetsmarknadsinriktade insatser i ett långt tidigare skede än förut. Enligt regeringen ligger också etableringsuppdraget fast, men man vill ändra på delar i det, och vi är öppna för att diskutera förbättringar på det området.

Riksrevisionen har granskat de så kallade etableringslotsarna som också infördes genom denna reform. Tanken var att varje individ skulle få en lots in i arbetslivet. Det visade sig att mycket av tiden har gått till sociala insatser. Kanske är det i och för sig inte så konstigt att många som kommer hit behöver sociala insatser för att komma in i samhället. Riksrevisionen säger att man behöver komplettera dessa tjänster med de sociala stödbehoven. Det tycker jag att vi bör ta till oss.

Nu ska regeringen se över rätten till etableringslotsar och göra det till en behovsprövad insats. Vi stöder detta och hoppas att vi inte helt ska kasta ut barnet med badvattnet. Det kommer säkert att behövas olika typer av funktioner som kan hjälpa människor in i arbetslivet och att ha ett individuellt möte med någon som kan svara på frågor.

Riksrevisionen visar också att med etableringsfasens första tre månader var det en tredjedel som kom in i sysselsättning eller studier. Det tycker jag ändå är ett relativt bra resultat.

Man kan också notera att Riksrevisionen konstaterar att Arbetsförmedlingen under budgetåret 2013 endast förbrukade 52 procent av sitt anslag på närmare 2 miljarder för etableringslotsar. Man använde alltså bara ungefär halva anslaget.

Vidare säger regeringen i sin skrivelse att man vill hitta vägar för arbetsplatsförlagd praktik. Vi i Alliansen införde instegsjobben vilka hade samma syfte. Så mycket har redan gjorts av Alliansen, men mer behöver göras och vi ställer oss positiva till ökade insatser också på det området.

Från Kristdemokraterna har vi lagt fram ett förslag om ytterligare incitament för att komma i arbete – detta utifrån jobbskatteavdragets idé. Jobbskatteavdraget har ju fått bra resultat i utvärderingar avseende att öka jobbincitamenten.

Vi tycker att en nyanländ ska få tjäna 100 000 kr per år och maximalt 500 000 under fem år utan att betala inkomstskatt. Det skulle också ge ökade incitament till arbete.

Herr talman! När det gäller frågan om samhällsorientering och den revisionen införde vi en viktig åtgärd i etableringsfasen för att underlätta för personer att integreras in i det svenska samhället. Den ska ge en grundläggande förståelse för det svenska samhället och en grund för fortsatt kunskapsinhämtande.

Att göra den obligatorisk, som Sverigedemokraterna föreslår, ställer vi oss tveksamma till eftersom det kan vara svårt att tvinga alla att genomgå den. Det kan vara personer som kommer hit på andra premisser, vilket gör det onödigt, och en del kan ha svårt att ta sig till de olika utbildningarna. Däremot kan vi ge olika stöd för att kunna gå utbildningen, och det ska vi göra.

Den revision som Riksrevisionen gjort vad gäller nyanlända invandras kompetens betonar att vi måste bli snabbare på etablering. Bland annat gäller det valideringen av utbildning och yrkeskunskaper. Socialstyrelsen klarar inte ens av att validera utbildningar för EU-medborgare inom den tid som anges i det EU-direktiv som finns. Den säger att om man kommer

från ett EU-land ska man få en validering av kunskaperna inom tre månader, men inte ens det klarar man.

Jag välkomnar att regeringen gett Socialstyrelsen 8,6 miljoner för att snabba på valideringen av utländsk utbildning inom hälso- och sjukvårdsområdet. Vi vet att landsting och regioner ropar efter sjukvårdspersonal, och vi behöver matcha de behoven med till exempel nyanlända läkare och sjuksköterskor.

Jag har en motion som behandlas i betänkandet och som handlar om stöd till invandrare som vill starta eget. Inom IFS Rådgivning, som ligger under Almi, pågår ett viktigt arbete till stöd för invandrare som vill starta företag i Sverige. För inte så länge sedan kom oroande mejl som talade om att regeringen tänkte lägga ned IFS Rådgivning, men nu uppfattar jag det som att det ska få finnas kvar. Det är oerhört viktigt att alla kompetenser tas till vara hos de personer som kommer hit. Det finns säkert många som vill vara entreprenörer, och det ska vi uppmuntra. Sverige behöver fler företagare.

När det gäller Alliansens motionsyrkande om invandrarinstegsjobben är det viktigt att det finns möjlighet att läsa på komvux parallellt med att man har instegsjobb. Vi menar att det måste bli lättare att kombinera jobb och utbildning för att uppnå en framgångsrik integration.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag betona vikten av civilsamhället som en deltagare i integrationsarbetet. Jag har mött partiarbetare och representanter för civilsamhällesorganisationer som vittnar om fantastiska insatser. Det är kyrkor, Röda Korset och andra som gör viktiga stödinsatser för nyanlända, till exempel håller språkkaféer där man kan träna språket. Men det är också viktigt att möta varandra för att bygga gemenskap, motverka utanförskap och minska fördomar.

Alliansen slöt, som jag tidigare nämnde, år 2010 en överenskommelse med idéburna organisationer inom integrationsområdet och Sveriges Kommuner och Landsting. Vi hoppas att den kan få fortsätta att verka.

Nu säger man att det måste bli enklare att genom LOU och LOV kunna upphandla tjänster via civilsamhället. Jag hoppas att regeringspartierna ser över överenskommelsen och inte kastar ut barnet med badvattnet genom att säga att civilsamhället inte kan fortsätta att bidra. Jag hoppas att regeringen verkligen tittar på vad mer vi kan göra för att använda civilsamhället i integrationsarbetet. De gör ett oerhört viktigt arbete.

Herr talman! Med det ber jag om ursäkt för att jag överskridit min anmälda talartid.

Anf. 168 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Jag vill börja där Désirée Pethrus slutade och säga att civilsamhället absolut har en viktig roll. Jag kan instämma i att inte heller vi har en fullbordad politik på det här området. Vad gäller just civilsamhället och dess roll, hur man kan utveckla det, är någonting som jag definitivt ser fram emot att titta mer på. Det viktiga för oss är att ha fokus på att det ska vara inkluderande och öppna för åtgärder som samtliga medborgare kan ta del av, att ha fokus på mötesplatser och välkomna in i det svenska samhället.

I början av sitt anförande sa Désirée Pethrus att det inte kom så mycket konkret från Sverigedemokraterna, utan det var mer en reflektion över den syn som jag eller vi har på integrationspolitik kontra annat. Ja, det är väl

ganska självklart. Den ingång vi har till vilket samhälle vi vill bygga på-
verkar vilken politik, vilka förslag, vi lägger fram. Jag vill ha ett Sverige
där man som invånare i det här landet, som medborgare i det här landet,
kan känna att det här är mitt hemland, här har jag familj, här har jag vänner,
här har jag bekanta. Här bor jag, här vill jag leva, här vill jag dö, inte känna
att hit har jag flyttat för att det var den enda plats på jorden där jag kunde
vara eller där jag kunde få ett jobb.

Jag tror att livet går ut på mer än att ha ett arbete. Därför vänder jag
mig emot den inställning som funnits, att bara man får ett jobb så löser det
sig. Som jag avslutade ett tidigare replikskifte med har det inte heller fun-
nits särskilt mycket forskning som stött antagandet att bara man får ett jobb
så löser det sig. Ofta är det just den sociala och den kulturella integrationen
som kommer före, som är vägen in i samhället.

Därför satsar vi på samhällsorienteringen. Därför bygger vi ut den.
Därför satsar vi på språkrav. Därför vill vi göra utbildningsnivåerna ob-
ligatoriska, så att man när man ger sig ut i det svenska samhället för att bli
en del av det har samma grundplatta som de som växer upp i Sverige.

Vad vill Kristdemokraterna göra för att ersätta den kunskap som är för-
lorad?

Anf. 169 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik:

Herr talman! Tack för frågorna från Paula Bieler! Jag blir lite bekym-
rad, för det finns inga konkreta förslag som Sverigedemokraterna för fram
på integrationsområdet. Om det är folk som sitter och lyssnar på debatten
tänker jag att de kanske trots allt skulle vilja veta lite grann om vad Sveri-
gedemokraterna har för huvudförslag, vad som är huvudinriktningen.

Det är egentligen inte särskilt mycket annorlunda än det som vi i Alli-
ansen och regeringspartierna gör och står för. Det är inte så att Sverigede-
mokraterna har en agenda som verkar kunna lösa situationen på integra-
tionsområdet.

Jag blir lite bekymrad när Paula Bieler säger att det här inte är den enda
plats man kan vara på. Nej, men många som kommer hit har flytt i ren
desperation. Skulle Paula Bieler vilja stå och säga till dem när de kommer
hit och har flytt för sitt liv: Är det här verkligen det enda stället du kan fly
till? För mig känns det som en mycket märklig hållning. Eller kan hon säga
det till en person som kanske inte får ett arbete i sitt hemland och bestäm-
mer sig för att försöka komma till Sverige och få ett arbete? Han eller hon
kanske vill försöka försörja sig och skicka pengar till hemlandet, till fa-
miljen, och söker sig därför som arbetskraftsinvandrare till Sverige.

Vad är det för fel på det? Vi behöver arbetskraft. Vi behöver männi-
skor. Jag tror på mångfalden. Vi är ett land som med innovationer och
idéer, med alla de människor som kommer hit, som flyr, kan skapa en
spännande framtid för Sverige. Låt oss göra det till en vinn-vinnsituation i
stället, vilket jag också tidigare sagt till Paula Bieler, i stället för att fråga:
Varför ska ni komma hit?

Anf. 170 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Tack för svar och motfrågor! Jag vill att vi ska se på värld-
den globalt. Det är inget fel på att människor söker sig till ett annat land
om det är där de vill leva. Men jag ser ett problem om människor söker sig
från sitt hemland, där de har sina rötter, inte för att de vill upptäcka någon

ny kultur, någon ny plats i världen, utan för att de inte har något annat val. Det är därför vi förespråkar att i första hand jobba internationellt för att möta de utmaningar som finns och rädda livet på dem som måste fly, för att se till att vi kan få en bättre marknad världen över.

Vi har ställt oss bakom och stött exempelvis blåkortsdirektivet om en arbetskraftsinvandring som är reglerad, som är väl utbyggd. Det är här det finns en stor skillnad. Jag kan drömma om och rent principiellt säga att absolut, det är jättemärkligt att vi ska sätta upp regler som säger att helt plötsligt får en person inte ta ett steg framåt, att det finns en gräns som man inte får gå över. Men vi måste förhålla oss till verkligheten. Vi måste förhålla oss till de globala välfärds-klyftor som finns, till de otroliga push-and-pull-effekter som driver människor att flytta till ett annat land fast de egentligen inte vill.

Vi måste också erkänna att det inte löser några problem. För varje person som något av de länder i västvärlden som har ett utvecklat och välmående välfärdssamhälle tar emot finns det hundratusentals som inte får någon framtid för att deras länder, de platser där de befinner sig, är kvar i ett kaos.

Om kriget pågick i vårt grannland vore det självklart att vi, om vi var den närmaste platsen, öppnade och satte upp stora läger för att kunna ta emot så många som möjligt och till vilka villkor som helst för att rädda liv. Men vi är inte grannländerna. Vi räddar inte liv som kommer hit, utan vi upprätthåller ett system där de som är i akut nöd inte får hjälp och de som söker sig hit gör det på olagliga och farliga vägar.

Anf. 171 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik:

Herr talman! Det är självklart att vi vill bekämpa roten till det onda, bekämpa IS, om vi tänker på det som händer i Syrien. Allt det är vi överens om globalt att vi ska bekämpa. Vi ska bekämpa diktaturer, icke-demokratier, det som gör att människor blir stadda på flykt när de hellre skulle vara i sitt hemland.

Men ska man bara få åka till sina grannländer? Eftersom Sverigedemokraterna besökt Jordanien kanske ni vet vilket oerhört tryck det är där. 800 000 personer, eller kanske närmare 1 miljon nu, skulle jag tro, är på flykt inne i Jordanien. I Libanon är var fjärde invånare flykting från Syrien, om inte mer. De gör väl sitt pensum, Paula Bieler? De gör väl redan vad de kan? Egentligen gör de mer än vad de förmår.

Vi är 500 miljoner invånare i EU, och det är 50 miljoner på flykt. Skulle inte vi i EU med våra rikedomar kunna göra någonting för alla dem som är på flykt? Det är väl självklart! Måste vi hänvisa dem till att bara få fly till sina grannar?

Jag säger inte att man inte ska hjälpa människor på plats. Man ska göra allt man kan för att försöka ge människor stöd där de känner att de vill vara. Men man kan inte hänvisa till att de måste stanna i de här länderna om de vill ha en framtid för sina barn.

Jag tror att vi framöver kommer att få se en helt annan situation. Människor kommer att röra sig på ett helt annat sätt än vad vi gör i dag. Det fanns tidigare en utredning om cirkulär migration. Där pratade man just om att människor kommer att flytta för att söka arbete på olika ställen.

Anf. 172 ANNELIE KARLSSON (S):

Herr talman! Vi socialdemokrater har en stark tro. Vi är övertygade om att vi gemensamt i Sverige kan forma en politik där vi tar vara på människors erfarenheter och kunskaper.

Herr talman! Det är inte den utmaning som ligger i att forma en fungerande politik som bekymrar mig mest. Det är fientligheten och motsättningarna som växer fram i vårt samhälle som gör mig mest bekymrad. Jag ser hur människor sorteras, hur människor värderas och hur ojämställdheten ökar. Jag hör hur barn ges helt olika förutsättningar. Jag läser rubriker om hur hatet leder till brutala övergrepp. Jag möter människor som blir bortsorterade redan när de presenterar sig med namn. Jag ser hur arbetsmarknaden tudelas och människor tvingas konkurrera om de otrygga jobben, jobben med lägre lön, jobben med sämre arbetsmiljö och till och med jobben som dödar.

Den svenska arbetsmarknaden har byggt och ska fortsätta att bygga på ordning och reda. Kollektivavtal är den ordning som vi är stolta över och står upp för här i Sverige. Dessa ska självfallet omfatta alla.

Det är kunskap och kompetens som är vägen till jobb. Vi kommer aldrig någonsin att acceptera en arbetsmarknad som bygger på att människor ska tvingas bjuda under varandra. Ingen ska tvingas konkurrera genom att erbjuda sig att göra jobbet för en lägre lön, tvingas acceptera otrygghet eller rent av tvingas jobba i en livsfarlig arbetsmiljö.

Herr talman! Det krävs en annan ordning och en annan reda på svensk arbetsmarknad än den som vi ser växa fram i dag och som faktiskt lyckats slå rot på sina håll.

Herr talman! Att alla människor har lika värde är lika självklart som att vi lever under samma sol, andas samma luft och delar samma stund här på jorden. Det borde vara en självklarhet att vi i vårt parlament skulle kunna vara överens om att människor är människor och har samma rätt och samma värde.

Herr talman! Riksrevisionens kritik är svidande när det gäller nyanländas situation i Sverige. Riksrevisionens övergripande bedömning är att det finns ett betydande utrymme att effektivisera nuvarande mottagnings- och bosättningssystem. Självklart finns det goda exempel runt om i landet, och av dem ska vi lära. Men det finns också riktigt usla exempel. Att utmaningarna är stora och många är verkligen ingen överdrift. Det är något som vi alla, oavsett politisk tillhörighet, måste ta på stort allvar.

Men, herr talman, det finns också stora möjligheter, och möjligheterna är som jag ser det betydligt större än svårigheterna. Vår tradition i Sverige är att ta sig an problem, vända utvecklingen och skapa bättre förutsättningar. Det är det jobbet som ligger framför oss nu.

När det handlar om mottagandet är det inte bara en oändligt lång väntan på besked för dem som kommer till Sverige och söker asyl. Det är inte bara en tid av oro över vad som kommer att hända. Det är också en lång tid av passivitet. Det är viktigt att ta till vara hela etableringstiden, och det är viktigt att ta vara på människors alla kunskaper och alla erfarenheter de bär med sig.

Vi måste låta människors lust och engagemang växa och utvecklas. Det krävs en annan ordning än i dag, för det är nödvändigt att använda tiden effektivt för dem som väntar på uppehållstillstånd. Det måste finnas förutsättningar för lärande från första dagen i vårt land. Därför är det viktigt att

man direkt vid ankomsten skannar vilka kunskaper och vilka erfarenheter människor bär med sig och tar vara på vars och ens förmågor.

Både studieförbund och ideella föreningar gör ett stort jobb och en ovärderlig insats, men man måste göra det arbetet mer strategiskt och mer systematiskt. Det är en verksamhet som spelar roll i praktiken och ger utvecklingen en knuff i rätt riktning. Därför satsar regeringen 30 miljoner på studieförbunden, så att de under människors väntan på besked kan utveckla jobbet med introduktionen i det svenska samhället.

Boendeplaneringen måste verkligen också förbättras. Migrationsverket ska ha möjlighet att anordna fler boenden i egen regi. Det handlar om att säkerställa både tillgång och kvalitet. Mottagandet är väldigt ojämnt fördelat i Sverige, och väntetiderna för bostäder är mycket långa. En jämnare fördelning av mottagandet mellan kommunerna skulle underlätta både bosättningen och kommunernas planering, inte minst när det gäller skola och relevanta arbetsmarknadsinsatser. Ett solidariskt mottagande är rimligt och ökar förutsättningarna för en betydligt bättre kvalitet.

Sverige har en hög arbetslöshet. Samtidigt har vi en rad bristyrken där det saknas personer med rätt kompetens. Det är ett allvarligt och väldigt akut problem. Fackförbundet Kommunal hemma i Skåne vittnar om bristen på undersköterskor. På flera håll i landet är det svårt att få ihop semesterscheman för kommunerna. Jag pratade särskilt med Kommunals ordförande i min grannkommun Bromölla. De har lyckats få ihop ett schema, men det är så precist och så sårbart att om en enda vikarie eller ordinarie anställd blir sjuk har man problem med att säkra välfärden.

Herr talman! Samtidigt finns det inom etableringen kvinnor och män med både erfarenhet och kompetens. Det finns människor som drömmer om att bli framtidens välfärdarbetare. Och vi behöver varenda välfärdarbetare vi kan hitta både i Bromölla och i resten av Sverige. Det gäller att ta vara på den kompetens och de erfarenheter som människor bär med sig, och det gäller att rusta med rätt kunskap. Möjligheterna är vida större än problemen.

Bromölla är bara en kommun bland många andra. Vi stänger på flera ställen i sommar vårdavdelningar och till och med akutmottagningar för att det inte finns personal att rekrytera. Runt om i landet saknar vi hur många lärare som helst. Vi saknar ingenjörer och tekniker. Vi saknar svetsare och plåtslagare. Vi saknar inte bara undersköterskor utan också sjuksköterskor och läkare. Vi saknar kockar, bagare och fordonsmekaniker.

Samtidigt finns det i etableringen i dag 1 000 ingenjörer och tekniker. Det finns 600–700 svetsare och plåtslagare. Det finns 2 250 läkare och lärare. Det finns kockar, bagare och mekaniker. Vårt uppdrag, herr talman, är att se till att alla de snabbt och lätt kommer ut på arbetsmarknaden. Därför ska vi rusta dem med svenska språket. Därför ska vi validera deras kunskaper och erfarenheter, så att de blir gångbara på den svenska arbetsmarknaden. Därför ska vi se till att komplettera eventuella kompetensbrister med en bra och utbyggd vuxenutbildning.

Det finns människor i vårt land som har lust, kunskap och längtan. Tillammans ska vi bygga vår framtid och vår välfärd. Det är hög tid att se till att vi går från ord till handling – eller som man skulle säga utanför dessa väggar: Mindre snack och mer verkstad!

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 173 HANIF BALI (M) replik:

Herr talman! Det var en annan ordning som skulle presenteras av Socialdemokraterna. Men det visade sig tyvärr vara mer snack än verkstad. Den enda siffra som nämndes här var de 30 miljoner som skulle ges till studieförbunden. Det är förvisso väldigt fint. Men per asylsökande blir det ungefär 50 kronor i månaden. Det kanske inte är den mest effektiva ordningen att tänka sig det.

När Socialdemokraterna talar om kollektivavtal och så vidare får man nästan intrycket av att de vill lagstifta om kollektivavtal och att det skulle vara lösningen på våra integrationsproblem. Vi vet snarare att många kollektivavtals utformning leder till integrationssvårigheter. Industriavtalet till exempel har krav på att man har en gymnasieexamen för att få kunna ta jobb. Det är inte så himla integrationsfrämjande.

Man talar om de högtbildade, tekniker och alla de jobb där man saknar människor. Men man glömmer att över 50 procent av de inskrivna i etableringsåtgärderna saknar en gymnasieutbildning, och en stor andel av dem saknar också en grundskoleutbildning. Vad är Socialdemokraternas svar för dem? Hur ska Socialdemokraterna se till att de utbildar sig?

Hur ska Socialdemokraterna se till att de går färdigt grundskolan, går färdigt gymnasiet och därtill tar en undersköterskeutbildning? Hur kommer Socialdemokraterna att se till att det blir verklighet? Än så länge har vi inte sett någonting. Det finns ingenting.

Anf. 174 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Det är lite intressant att Hanif Bali talar om att vi ännu inte har sett någonting. Jag tror att Hanif Bali är precis lika medveten som jag och alla andra i den här kammaren om att vi på onsdag kommer att rösta igenom den första socialdemokratiska och miljöpartistiska budgeten på åtta och ett halvt år.

Det vi har sett nu och det resultat vi ser när vi ser Riksrevisionens rapport är ett resultat av den moderatledda regeringens politik. Det är inte resultatet av den socialdemokratiskt ledda politiken. Den kommer vi att kunna utvärdera framöver. Dock är det alldeles för tidigt att göra det här i dag. Även om vi i Socialdemokraterna har en stark tro på studieförbunden är det inte så att vi tror att 30 miljoner till studieförbunden skulle lösa problemen med integrationen i vårt samhälle. Riktigt så naiva är vi inte, Hanif Bali.

Vi tror att det handlar om det svenska språket och en etablering på arbetsmarknaden. Det som skiljer dig och mig är att vi ser helt olika på hur arbetsmarknaden ska vara ordnad. Jag tror verkligen att det kan ordnas genom ordning och reda för alla. Det gäller även dem som kommer från ett annat land, även våra ungdomar och alla som står utanför arbetsmarknaden. Vi ska inte konkurrera med låga löner. Vi ska konkurrera med kunskap.

Jag delar uppfattningen att vi ska utbilda dem som inte har någon utbildning. Du säger att jag talar om högtbildade, Hanif Bali. Jag talar också om undersköterskor, plåtslagare och golvläggare som fattas på svensk arbetsmarknad. Det är en relevant yrkesutbildning som de behöver. Vi ska utbilda människor för att de ska konkurrera på svensk arbetsmarknad med lika villkor som alla andra. De ska inte tillhöra ett B-lag på arbetsmarknaden som konkurrerar med låga löner och taskig arbetsmiljö.

Det är den traditionella svenska arbetsmarknadspolitiken som vi står upp för. Den omfattar alla på svensk arbetsmarknad oavsett var du är född. (Applåder)

Prot. 2014/15:116

15 juni

Integration

Anf. 175 HANIF BALI (M) replik:

Herr talman! Jag kan summera att Socialdemokraternas inställning till migration är: partiet som vill ha invandring men inte vill att Sverige ska vara ett invandringsland. Om vi ska vara ett invandringsland måste vi även ha system som släpper in människor och inte bara låter dem stå utanför farstun.

Detta område i all sin ära, men vi har alla andra områden. Vi talar om RUT, ROT, att se till att jobben blir fler och skatterna. Alla de sakerna är otillräckliga. Det jag i förväg kan säga är att den budget ni lägger fram är kontraproduktiv.

Även om vi bortser från budgetfrågorna: Var är lagstiftningen? Var är propositionerna? Var är utredningarna? Nu har ni ju äntligen regeringsmakten. Nu är makten och härligheten er. Varför gör ni ingenting med dem? Arbetsmarknadsutskottets bord är tomt. Ni gör ju inget med er regeringsmakt. Ni sitter där med armarna i kors.

Sedan trixar ni lite hit och dit med snabbspår för de allra mest högt utbildade. Men vad händer med de 50 procent som inte har en högre utbildning och som inte ens har en gymnasieutbildning? Man måste vara gymnasieutbildad för att bli undersköterska. Vad händer med alla dem?

Här står ni svarslösa och tomhänta. Det jag är rädd för är att ni kommer att komma med den Mona Sahlinska lösningen, nämligen att börja tala om diskrimineringen och rasismen i samhället i stället för att fokusera på att det handlar om ekonomi, regler, lagar, bostäder och arbete och inte fluffiga drömmar och visioner.

Anf. 176 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Även om Hanif Bali höjer rösten och med stort engagemang berättar om vad vi borde ha gjort mildrar inte det vad ni gjorde under era åtta år vid makten. Det är inte så att ni har någon anledning att luta er tillbaka och vara nöjda över den arbetsmarknadspolitik som ni genomförde. Det är verkligen inte så att ni kan luta er tillbaka och säga: Vi fixade integrationen. Men nu går det an att höja rösten och säga: Det borde ni ha fixat med hjälp av en borgerlig budget under våren.

Vi kommer att ta oss an problemen. Men vi har inte Moderaternas lösning. Det är jag stolt över. Det är vad som gör att jag är socialdemokrat och inte tillhör något borgerligt parti. Vi socialdemokrater står upp för att det ska vara en ordning på arbetsmarknaden som omfattar alla. Hanif Bali säger att han ska summera och säger att vi inte vill att Sverige ska vara ett invandringsland. Det är helt sant om din uppfattning är att ett invandringsland är att man har ett B-lag på arbetsmarknaden där människor konkurrerar med låga löner.

Vi ska låta människor komma till vårt land, få en relevant utbildning, vara gångbara på svensk arbetsmarknad och konkurrera på exakt samma villkor som alla andra. Det är den svenska arbetsmarknadspolitiken enligt mitt partis sätt att se det.

(Applåder)

Anf. 177 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik:

Herr talman! Tack, Annelie Karlsson, för ditt anförande! Jag tror att vi i många delar säkert vill samma sak. Vi vill ha en bra integration. Vi vill att människor ska komma in i det svenska samhället. Vi vill att människor ska känna sig välkomna. Vi tror att vi kan göra mer för att använda de kompetenserna. Annelie Karlsson var inne på att det finns ett stort behov. Det finns arbetskraftsbrist. Det kommer framöver att behövas fler i arbete.

Jag skulle vilja veta lite mer om etableringslotsarna. Ena stunden har det sagts att man helt ska lägga ned etableringslotsarna. De ska avskaffas. I nästa stund står det att de ska reformeras. Jag skulle vilja få lite mer förtydligande. Vad är det egentligen som åtminstone Socialdemokraterna tänker sig ska hända på det området?

När det gäller sfi:n är det inte klart hur man tänker sig reformering eller förändring av sfi. Jag vill gärna höra lite mer om etableringslotsarna och hur sfi:n ser ut utifrån Annelie Karlssons och regeringens synvinkel.

Anf. 178 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag gläder mig över Désirée Pethrus ingång. Vi kan säkert hitta många frågor där vi kan bli överens. Detta är ett gemensamt uppdrag, som jag pekade på i mitt inlägg. Det är ett ansvar som vi gemensamt måste ta i Sverige för att lösa problemen.

Frågorna om lotsarna är relevanta. Vi har inte varit jättetydliga. Det är verkligen så att det inte ska vara någon rättighet med en lots. Det är väl alla klara över. Det har inte fungerat. Där lutar vi oss väldigt tydligt mot Riksrevisionens kritik som var svidande. Jag har aldrig läst en riksrevisionsrapport som har haft en tydligare kritik mot ett system.

Däremot vill vi ge Arbetsförmedlingen uppdraget att upphandla de tjänster som krävs. Det finns de som är i större behov av en lots och de som är i mindre behov av det. För dem som har ett behov av det ska man kunna upphandla den tjänsten, om vi sedan ska kalla det lotsar eller någonting annat får jag låta vara osagt. Hjälpen åt den enskilda personen vid behov tycker jag är jätteviktigt. Det handlar om att man sorterar och ger människor förutsättningar utifrån de behov de har och inte gör det till något slags allmän rättighet som inte har fungerat. Det har bara kostat staten en väldig massa pengar.

När det gäller sfi tror vi socialdemokrater att vi måste bli mycket bättre på att sortera människor. Det är inte så vi brukar uttrycka oss. Men när människor hamnar i sfi:n tror vi att det är väldigt viktigt att man tar vara på de kunskaper och erfarenheter som människor har med sig. Har människor en sjukvårdsutbildning, är undersköterska, sjuksköterska eller läkare kanske de ska ha en gemensam sfi som också är kopplad till praktik som matchar den kunskap de hade med sig för att de ska få ett kortare steg in på arbetsmarknaden.

Om man däremot kommer till vårt land som analfabet ska man sättas i sfi utifrån de förutsättningarna. Man ska alltså sortera utifrån människors förutsättningar. Vi tror inte att det är lyckade sammansättningar i alla sfi-grupper i dag. För att få effektiv sfi måste man sortera människor lite mer utifrån vad de har för baskunskap.

Anf. 179 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Herr talman! Tack, Annelie Karlsson, för svaret! Det låter som om vi delvis kommer att ha lotsarna kvar fast kanske under annan beteckning.

Man kan notera att det bara var halva budgeten för etableringslotsarna som gick åt, så man kanske inte kan säga att det kostade fruktansvärt mycket. Vi avsatte 2 miljarder, och jag har uppfattat att det var omkring 50 procent av det anslaget som användes. Jag vet inte vad detta beror på, men det finns säkert mer att utveckla på det området.

Sedan skulle jag vilja fråga en annan sak, och det gäller valideringen. Det är ju en jättesak om det ska fungera för de akademiker som kommer nu. Man kan också ha en yrkesbakgrund med en yrkesskola som man har gått i och kanske har ett speciellt yrke. Vi har ju stora behov också i hantverksyrken. Jag skulle vilja få detta lite mer konkretiserat. I betänkanden blir det gärna väldigt översiktligt, och man ser inte alltid den konkreta tillämpningen. Hur tänker ni konkret att valideringen ska fungera snabbare? Nu är det akut att möta behov som finns på svensk arbetsmarknad. Det gäller sjukvårdspersonal och även andra kategorier. Och det är akut att människor faktiskt också får jobb snabbare, ju snabbare desto bättre.

Anf. 180 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag ska förtydliga det jag sa om lotsarna om det uppfattades som att vi ska ha dem kvar. Det ska vara prövat. Den som behöver stöd och hjälp ska få det. Det kommer inte att vara någon rättighet för var och en.

Även om vi inte använde hela den avsatta budgeten till lotsverksamheten var varje krona som slösades bort statens pengar, och vi har ingen rätt att slösa bort dem. Det var just detta som Riksrevisionen pekade på som anledningen till att man skrotade systemet sådant det var.

Sedan måste vi naturligtvis erbjuda människor relevant hjälp för att komma ut i samhället.

Validering handlar i huvudsak om att vi gör den sorteringen mycket snabbare. I dag genomgår man först sin sfi innan man börjar med valideringen. Då kan det bli ett glapp på ganska lång tid eftersom valideringsprocessen är olika lång beroende på vilken erfarenhet man har med sig, om man har ett legitimationsyrke eller en yrkesutbildning.

Ju fortare vi kan komma i gång med att sortera ut vilka kunskaper och vilken kompetens man bär med sig när man kommer till vårt land, desto fortare kan vi starta valideringen och översätta de kunskaper man har så att de blir gångbara på den svenska arbetsmarknaden. Vi tror att vi kan vinna väldigt mycket tid på en snabbare och effektivare valideringsprocess.

Anf. 181 FREDRIK MALM (FP) replik:

Herr talman! Jag uppskattar att Annelie Karlsson i sitt anförande berör det som kanske är det mest relevanta i frågan om mottagningssystemet, nämligen boendefrågorna. Vi är helt överens om att Migrationsverket måste kunna bygga upp ett eget bestånd av bostäder och även driva anläggningsboenden i egen regi för att kunna minska beroendet av oseriösa aktörer som håller dålig kvalitet, är för dyra och dessutom är dåligt förankrade i det lokala samhället, eftersom alla prognoser tyder på att det kommer fler människor till Sverige också de kommande åren. Vi är överens där.

Men sedan finns det några andra delar i detta som det är väldigt viktigt att vi i det här huset diskuterar mer, att även regeringen diskuterar och att vi kan finna lösningar på. Det ena rör bosättningsansvaret, som i dag är delat. Migrationsverket ansvarar rimligen för boendefrågan när människor kommer och söker asyl. När de sedan får uppehållstillstånd ansvarar nog Arbetsförmedlingen.

Detta var en ändring som vi stod för i alliansregeringen. Den etableringsreformen är dock inte riktigt anpassad för det stora mottagande vi nu har. Därtill pekar Riksrevisionen på ett antal problem. Det ena problemet är effektivitetsbrister till följd av en konkurrens mellan Arbetsförmedlingen och Migrationsverket, som letar boenden i samma bestånd. Det andra är att en stor del av de nyanlända matchas mot hela Sveriges arbetsmarknad, det vill säga det specifika jobbsperspektivet är förlorat, huvudsakligen till följd av bostadsbristen.

Min fråga är: Kommer det konkreta förslag när det gäller bosättningsansvaret från regeringens sida?

Anf. 182 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Det stora problemet med bosättningsansvaret är också att vi inte har några bostäder. Att vi i dag saknar bostäder är naturligtvis roten till mycket av det onda. Fredrik Malm nämnde i sitt anförande att 9 000–10 000 bor kvar på Migrationsverkets boenden eller på asylboenden för att man inte kan hitta bostäder i kommunerna. De får ingen kommunplacering. Det är roten till det onda.

Vi måste börja bygga bostäder. Där har vi en misslyckad politik. Det har faktiskt inte byggts särskilt mycket hyresrätter under de åtta år som ni har regerat. Detta är något som Socialdemokraterna och Miljöpartiet tar på stort allvar, och det är den första grunden för att diskutera bosättning.

Sedan är det ingen hemlighet att vi ser att vi måste lösa problemet. Naturligtvis ser vi problemet. Vi har inte lösningen på alla problemen, men det som är akut är att vi bygger nya bostäder. Det gäller inte bara dem som är nyanlända. Det gäller också bostäder så att våra unga kan flytta hemifrån och vi kan få en rörlighet på bostadsmarknaden.

Boendefrågan är mer komplex än bara vem som har ansvar. Det saknas bostäder av stora mått, och det är på sina håll ett jätteproblem. Det är uselt boende för många familjer i dag.

Anf. 183 FREDRIK MALM (FP) replik:

Herr talman! Det är alldeles riktigt att det byggs för lite i Sverige. Nu var det inte detta min fråga handlade om utan om huruvida bosättningsansvaret ska vara delat mellan Arbetsförmedlingen och Migrationsverket eller om exempelvis Migrationsverket ska få bosättningsansvar även för de nyanlända som har fått uppehållstillstånd. Men jag har respekt för att man inte har kommit i mål med hur man ser på detta. Det är dock väldigt viktigt att Riksrevisionens synpunkter och kritik tas på stort allvar.

Det är inte helt enkelt att hantera dessa frågor. Det är inte säkert att Migrationsverket med särskilt stor entusiasm går in för att skaka fram bostäder åt människor som har lämnat mottagningssystemet eller ska lämna det. Det är alltså ingen enkel fråga.

Nu är det inte alla partier här i kammaren som är problemlösningsorienterade, som vi vet, men vi som är det skulle kunna diskutera detta.

Den andra frågan rör precis det som Annelie Karlsson tar upp om byggandet. Vi behöver snabba på planprocesserna. Här har vi inte hört särskilt mycket från regeringen. Vi behöver se över bullernormer, regelverk och annat. Där har vi inte heller hört så mycket från regeringen.

Nu är det tre mandatperioder sedan jag satt i kommunfullmäktige i Stockholm. Då röstade Miljöpartiet, er regeringspartner, emot byggandet av var tredje ny lägenhet i Stockholm. Jag har inte sett någon ändrad attityd från Miljöpartiet de efterföljande tre mandatperioderna, så jag kan tänka mig att det blir bekymmersamt att få Miljöpartiet att gå med på att lätta upp detta, om nu Socialdemokraterna skulle vilja det, förstås, vilket jag inte heller har sett så mycket tecken på från regeringen.

I stället har man en övertro på investeringsstöd, vilket inte ens branschen verkar tro på. Det är förvånande.

Anf. 184 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag uppfattar det som att Fredrik Malm och jag är ganska överens. Det gläder mig, för vi behöver en större samsyn i den här kammaren i komplexa frågor som dessa.

Vem som har ansvaret för boendefrågan har vi ännu inte tagit definitiv ställning till, men detta faller ändå tillbaka på det jag sa inledningsvis, nämligen att där det inte finns bostäder är det detta som är det akuta problemet. Vi saknar bostäder, och därför bor många familjer i dag väldigt illa. Dessutom ser man en marknad växa fram som inte är okej i vårt välfärdsland.

Bostadsfrågan är alltså central, och jag hoppas att vi kan ha många diskussioner om den. Jag sträcker gärna ut handen till liberalerna i den frågan. Jag hoppas att vi kan återkomma till diskussionerna.

Anf. 185 MAGDA RASMUSSEN (MP):

Herr talman! Det känns jättekul att stå här för första gången.

Jag börjar med att instämma i det som Johanna Jönsson sa i sitt inledningsanförande om hur det egentligen känns när vi som bor här i Sverige nu börjar se fram emot semestern, börjar planera den och inleder en ny arbetsvecka, medan vi vet att så många människor runt om i världen inleder sin vecka med att leta efter en fristad.

En av dem är sexåriga Nidal från Syrien som fick sitt ben bortsprängt av en landmina. En annan är 13-åriga Saba som mest av allt önskar sig en molnig himmel eftersom hennes familj och hon då inte lika lätt träffas av bomber från bombplanen. En tredje är Hiba som nyss lämnade landet med sina tre barn men vars man fortfarande är kvar och strider.

Det går att räkna upp en massa olika namn. Men faktum är att vi har fler flyktingar i världen i dag än vi har haft sedan andra världskriget. Det måste vi ta ansvar för. De flesta är flyktingar inom sitt eget land eller i närområdet. En liten andel kommer också till Europa och till Sverige.

Jag är mycket stolt över att Sverige är ett öppet land där vi har en regering och också delar av oppositionen som så tydligt står upp för öppenhet och en stark asylrätt.

Men jag är också glad över att vi har denna debatt i dag och över det arbete som regeringen har inlett för att människor som har kommit hit också ska välkomnas ännu bättre in i vårt samhälle. I dag möts nämligen alltför många inte av öppna hjärtan utan av stängda dörrar in till det

svenska samhället. Det handlar om människor med vissa efternamn som har det lite svårare att få komma på en arbetsintervju. Det handlar om att kvinnor i slöjor utsätts för glåpord och stenkastning. Men det handlar också om att vi inte har rustat det svenska samhället i tillräckligt hög grad för jobb, bostäder och utbildning för dem som kommer hit.

Många av dem som kommer till Sverige är faktiskt i yrkesaktiv ålder. De har en utbildning, många gånger en högskoleutbildning, och en yrkeserfarenhet. Men trots det tar det alldeles för lång tid för nyanlända, speciellt för kvinnor, att få sitt första jobb.

Ett problem är att nyanlända alltför ofta utmålas som passiva. Visst bär många med sig traumatiska händelser som de måste få stöd och hjälp att bearbeta. Man får aldrig glömma bort att många har oerhört starka drivkrafter att jobba, plugga och ta del av samhället. Miljöpartiet anser att vi måste bli mycket bättre på att tillvarata det.

Sverige är ett fantastiskt land. Med dem som kommer hit i dag kan vi bli ännu bättre. Precis som med invandringen från Latinamerika, Mellanöstern och Balkan på 1980- och 1990-talen kommer Sveriges flyktningmottagande att leda till nya kollegor, nya grannar, vänner och familjemedlemmar som är med och bygger Sveriges välfärd och demokrati i framtiden.

Vårt jobb här i dag är också att se till att alla som befinner sig i vårt land kan ta del av det.

Först och främst vet vi att något av det viktigaste vi kan göra är att se till att nyanlända får en bra start här. Det är helt oacceptabelt att så många människor är fast i Migrationsverkets anläggningsboenden, trots att de har beviljats uppehållstillstånd. I dag är det närmare 10 000 människor som inte kan sätta igång med sina liv här.

Medan det verkar råda näst intill konsensus kring att alla EU-länder måste ta ett större ansvar och att alla kommuner måste göra det, förvånar det mig ändå att alla partier i den här kammaren inte stöder den proposition som regeringen har aviserat om att alla kommuner måste ta en del av ansvaret för våra flyktingar. Därför välkomnar vi att regeringen gör just det.

En annan del är språket. För vuxna är jobb kanske den mest avgörande delen för etablering. För att få ett jobb är goda kunskaper i svenska ofta en nyckel.

Svenska för invandrare, sfi, måste stärkas och kvaliteten höjas rejält. Vi ser mycket positivt på de förstärkningar som nu görs från regeringens håll.

Den tredje delen som jag tänkte komma in på gäller civilsamhällets roll. Sverige måste bli betydligt bättre på att utnyttja den enorma resurs som våra studieförbund, folkrörelser, idrottsrörelser och andra delar av frivilligorganisationerna innebär. Sverige har en lång tradition av frivilligarbete, och det är också en guldgruva för bättre etablering. Att regeringen vill inkludera civilsamhällets roll i etableringen ytterligare genom att till exempel rikta särskilda satsningar dit, så att nyanlända kan ta del av studieförbundens verksamhet, kommer att göra stor skillnad.

Herr talman! Till sist måste jag också nämna den diskussion om tillfälliga uppehållstillstånd som ett sätt att förbättra integrationen som just nu förs inom flera partier. Jag har egentligen bara en sak att säga om det, nämligen att det inte har någonting med integration att göra. Vi får aldrig glömma bort att det är människor vi talar om. Det är inte främst siffror, volymer eller procent i statistiken. Det är människor som Nidal, Saba och

Hiba. Det är människor som är på jakt efter ett bättre liv. Vår uppgift är att ge dem de bästa förutsättningarna att göra det. Det hoppas jag också att debatten framöver faktiskt kommer att handla om.

Vägen till ett Sverige där alla kan nå sina drömmar går aldrig via signalpolitik och försämrade trygghet för de mest utsatta. En god etablering handlar i stället om att investera i bostäder, att satsa på utbildning och att stärka näringslivet, så att vi får fler jobb i det här landet. Bara på det sättet bygger vi ett Sverige för alla, och vi står bakom regeringen i detta arbete.

Jag tänkte avsluta med att referera en politiker från Borlänge. Han sa att de barn som kommer i dag är en gåva inför vår morgondag.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

(Applåder)

Anf. 186 HANIF BALI (M) replik:

Herr talman! En stor del av problematiken med etableringen är bristen på bostäder. Vi kan fokusera på en del symbolkommuner här och där. Till exempel Hammarö kommun, som är en socialdemokratisk villakommun, tar emot noll flyktingar. Så har det varit i flera år. Det finns även moderatstyrda villakommuner i Skåne som tar emot noll flyktingar.

Det finns också kommuner som ser lite annorlunda ut, där det är en blandad bebyggelse och man kan förtäta och bygga. Men där är det regler och enorma krav. Handelskammaren släppte nyligen en rapport enligt vilken man hade hittat en enda markplätt i hela Stockholmsregionen, i Valentuna, som inte hade särskilda krav på sig utan som man kunde bygga på. Resten av Stockholmsregionen har enormt stora krav, regler och krångligheter.

I min hemkommun Solna är det någon som har planerat ut Europas vanligaste fisk i en bäck. Det har gjort att hela området nu är ett naturreservat. Det är alltså ett område där det redan finns en tunnelbanestation framgrävd och färdigbyggd. Men över det har det nu blivit ett naturreservat.

Om och om igen runt om i landet ser vi Miljöpartiet ta strid för att det inte ska byggas bostäder. Hur ska ni få en bättre etablering? Hur ska ni få ett jämnare mottagande? Ska ni tvinga kommuner att sätta upp tältläger och bygga modulgetton? Eller hur ska vi se till att bostäderna byggs när Miljöpartiet motsätter sig varenda regelförenkling och varenda plan- och byggsbeslut som leder till att fler bostäder byggs?

Anf. 187 MAGDA RASMUSSEN (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågan. Vi har sedan i höstas haft bostadsministerposten. Det är någonting som gör mig mycket glad. Just bostadsfrågan kommer att vara helt central, inte bara för alla unga som väntar på att hitta en lägenhet för att kunna flytta hemifrån, utan också för att vi tar emot många flyktingar som behöver skydd i detta land.

Jag är den första att erkänna att Miljöpartiet har varit ett av de partier som alltför många gånger har röstat nej till bostäder. Men jag tror att det kommer att bli mycket bättre.

Vi hade kongress i helgen då vi röstade för tydliga skrivningar för att vi ska driva på ännu tydligare för förtätning, för fler bostäder och för att det ska byggas mer så att fler människor ska kunna få ett hem att bo i.

Det är inte alltid så att den stora konflikten är mellan olika partier. Det finns lokalföreträdare runt om i hela landet som tyvärr motsätter sig byggande för att de vet att det är någonting som upprör människor.

Här gäller det att alla partier blir mycket bättre på att stå emot när grannar klagar för att de inte längre får gå ut med sin hund på ett fält som knappt används eller liknande och faktiskt står upp för att vi måste bygga mycket mer. Jag kommer att se till att mitt parti gör det, och jag hoppas att du, Hanif Bali, gör detsamma.

Anf. 188 HANIF BALI (M) replik:

Herr talman! Vad betyder detta rent praktiskt? Betyder detta att Miljöpartiet nu kommer att vara för att man i Sundbyberg bygger vid tunnelbanan i Kymlinge? Betyder detta att Miljöpartiet inte kommer att motsätta sig förtätning i Hammarbyskogen? Betyder detta att Miljöpartiet kommer att släppa sina krav på totalt byggstopp vid Arenastaden i Solna? Vad betyder detta i praktiken?

Miljöpartiet har haft kongress. Jag tyckte att det var väldigt roligt att man på denna kongress lade fram en motion om att Miljöpartiet ska ta fram en bostadspolitisk plattform. Ni har alltså tagit bostadsministerposten utan att ha en bostadspolitik. Det är ju häpnadsväckande. Och nu står ni där, planlösa.

Vi ska bara tacka för att vi nu har ett byggande som är i rekordstorlek. Man måste gå tillbaka till 70-talet för att hitta så mycket byggande som vi har i dag.

Problemet är att byggnationerna blir så fördrade och så fördröjda att det blir dyra bostadsrätter som byggs. Det byggs inte för dem som behöver det, nämligen kapitalfattiga ungdomar och nyanlända. Då får vi exklusiva boenden. Om det ska ta sju år att bygga vill man ha avkastning på kapitalet man binder upp i sju år, och då blir det dyra bostäder.

Vad kommer ert svar på detta att vara? Vad är ert svar i dag? Är det moduler som ska byggas? Är det modulgetton och baracker som ska vara levnadsförhållandena för det B-lag som kommer att byggas upp på bostadsmarknaden, eller kommer det att vara riktiga bostäder? Var är reglerna? Var är propositionerna? Var är utredningarna? De finns ju inte där. Ni är tomhänta!

Anf. 189 MAGDA RASMUSSEN (MP) replik:

Herr talman! Det var stora ord från Hanif Bali om bostadspolitiken. Han kanske ska åka ut till sina kollegor i till exempel Danderyd, där man just nu håller på att göra naturreservat av en skog för att slippa bygga där.

Jag tror som sagt att vi alla har exempel på att vi röstar nej till bostäder på flera håll runt om i landet där det faktiskt inte är skäligt. Jag hoppas att vi alla också kan vara med och ta ansvar för att vi kommer ifrån den situationen.

Jag vet också att bostadsministern har presenterat flera saker, till exempel att gå vidare med förenklade bullerregler. En annan jätteviktig sak är att investera i infrastruktur i kommuner och även i att med motkrav jobba hårdare för att få tillbaka bostäder. Det gör vi till exempel via stads-miljöavtalen, som jag hoppas att vi också kan utveckla.

Regeringen har alltså en seriös bostadspolitik, och det har Miljöpartiet också. Jag hoppas att vi även fortsättningsvis kan debattera den frågan mer.

Vad jag hade velat höra mer om från Bali är den situation vi har i dag där så många människor är inskrivna i anläggningsboenden trots att de har fått uppehållstillstånd och egentligen bara väntar på att få börja sina liv här. Vad ska vi göra med dem ifall vi inte får ut dem i kommunerna? Jag hoppas att alla partier i den här kammaren kan ta ansvar för att se till att människor faktiskt kan börja sina liv här.

Anf. 190 JOHANNA JÖNSSON (C) replik:

Herr talman! Hej, Magda – trevligt att se dig här!

Jag håller med om mycket av det du sa. Vi har till stor del samma inställning. Men jag blev lite nedslagen av ett par saker.

Du sa väldigt lite som var konkret. Det var likadant tidigare när vi lyssnade på det andra regeringspartiet. Jag satt hela tiden och tänkte: Okej, men hur? Hur ska vi göra det här? Det är bra ambitioner, det är jättebra saker, men hur? Hur ska vi få folk i jobb snabbare? Hur ska vi se till att människor lär sig svenska snabbare? Det är ”hur” som vi måste börja prata om på riktigt. Det räcker liksom inte att bara prata om att det ska till.

Det andra du sa var att det förvånar dig att inte alla partier här inne stöttar den Ds som nu har lagts fram om att tvinga kommunerna att ta emot. Som jag förstod det av Ylva Johanssons lite luddiga presskonferens står inte ens regeringen bakom den här Ds:en. Det är bara någonting som departementet har tagit fram och som nu ska ut på remiss, och sedan ska ni ta ställning till det.

För mig är det helt omöjligt att frikoppla ett sådant tvång från att samtidigt plocka bort de hinder som finns för kommunerna. Det handlar framför allt om den ekonomiska ersättningen, som helt enkelt inte räcker till. För många kommuner skulle det vara förödande om man inte samtidigt gick fram med ett sådant förslag.

Det är till väldigt stor del därför som vi har motsatt oss det. Vi anser att man riktar in sig på tvånget, som kommer att reta upp många kommunpolitiker och öka motsättningarna, samtidigt som man helt missar det allra viktigaste: att först lyssna på kommunerna och plocka bort det som de tydligt har pekat ut.

Inte ens samordnarna, som jag har pratat med i massor av kommuner, säger att tvång är rätt väg i det här läget. Rätt väg är att lyssna på dem och plocka bort hinder. Då kommer vi att kunna komma till rätta med det här.

Jag undrar hur du ser på just det.

Anf. 191 MAGDA RASMUSSEN (MP) replik:

Herr talman! Tack så mycket, Johanna Jönsson! Jag ska försöka hinna svara på alla frågor som jag fick. De är alla viktiga.

När det gäller regeringen och departementsskrivelsen, som du har helt rätt i att det var, står det i vår regeringsöverenskommelse att vi ska titta på hur alla kommuner ska kunna ta en del av ansvaret.

I och med att den här Ds:en presenterades sa vi också att vi i samband med detta givetvis kommer att se över ersättningarna, för visst är det så att vi måste ersätta kommunerna för den kostnad som ett ökat mottagande innebär. Det är också en följd av detta. Jag hoppas att även Centerpartiet

kan delta i sådana diskussioner, för vi behöver få det här på plats för att lösa utmaningarna vi står inför.

När det gäller vad vi mer konkret vill göra för att fler människor till exempel ska få jobb och på andra sätt ta sig in i det svenska samhället nämnde jag visserligen några exempel, men jag kan nämna några till om det är så.

Valideringen har varit uppe här tidigare. Det måste gå mycket fortare för människor att få en utbildning erkänd. Sfi-utbildningen måste stärkas, men vi måste också generellt investera i utbildning. Det är ju så att företag skriker efter arbetskraft. Vart femte jobb kan inte tillsättas på grund av att man inte hittar en kompetent människa som kan fylla den platsen. Vi måste se till att utbilda människor så att de kan ta de jobb som arbetsmarknaden efterfrågar. Där satsar vi också mer på till exempel Arbetsförmedlingen.

Anf. 192 JOHANNA JÖNSSON (C) replik:

Herr talman! Ylva Johansson sa inte en enda gång på sin presskonferens att man ska se över ersättningarna i samband med det här. Det står inte heller i Ds:en. Ni kanske har pratat om det, men det har inte framkommit särskilt tydligt. Jag har också ställt den frågan flera gånger. Jag får känslan att det än så länge är något slags diskussion som ni för internt.

Men jag hoppas att det kommer, och det snabbt, för jag hör från många av våra politiker att de är alltmer frustrerade över att inte bli lyssnade på. De kände det under vår tid, men de känner det ännu starkare nu – att man kör på med det här utan att lyssna på det de länge har påtalat.

Det gäller inte bara de ekonomiska ersättningarna utan också bristen på socialsekreterare, bristen på sfi-lärare, den väldigt svaga möjligheten att använda fjärrundervisning för att erbjuda modersmålsundervisning och sådana saker. Det finns alltså fler hinder än bara ekonomin. Snälla, lyssna på dem! Det är bara det jag ber er om.

Jag frågade hur. Jag frågade verkligen *hur*. Då sa du att valideringen ska gå snabbare och att sfi ska stärkas, och så pratade du om matchningen via utbildning och fler utbildningsplatser. För mig är det inte *hur*. Det är *vad* vi ska göra. Valideringen ska gå snabbare. Sfi ska stärkas. Det är inte *hur* vi ska göra det. Det är det jag menar. Vi behöver börja prata om ”*hur*” nu. Det behöver vara på den nivån, annars kommer vi inte vidare.

Det här med att vi ska få folk i jobb snabbare och sådant – vi har också sagt det. Precis det har varit vårt problem. Det var därför jag stod här och skämdes. Det har varit samma sak. Men det är fluff. Det betyder ingenting. Vi måste bli tydligare. Jag hoppas verkligen att ni också blir det så fort som möjligt, för det behövs verkligen.

Anf. 193 MAGDA RASMUSSEN (MP) replik:

Herr talman! Vi är givetvis också ute och besöker kommuner i landet, och min bild är snarare att det är många som efterfrågar att regeringen tar tydligare steg mot en mer jämn fördelning. Här gäller det att vi ger kommunerna bästa möjliga förutsättningar att göra det. Jag har räknat upp en rad förslag, och jag tror att vi får återkomma med fler.

Det här är ett pågående arbete som precis har satt igång, och vi väntar på att få rösta igenom vår första budget. Du nämnde i ditt inledningsanförande att Centerpartiet har kunnat ta fram många förslag snabbt och frågar

varför inte regeringen kan leverera lika snabbt. Det är för att vi måste genomarbota det här mycket mer. Det är många fler människor inblandade, och vi behöver diskutera. Men vi är också helt övertygade om att det här måste gå mycket fortare, för vi ser också bristerna som har funnits de senaste åtta åren, då man inte har tagit tag i det här tillräckligt mycket och inte heller lyssnat på de många kommuner som länge har efterfrågat mer stöd.

När det gäller hur:et måste jag nog säga att jag inte riktigt förstår frågan. För mig är ett svar på hur man ska göra någonting att också presentera lösningar. Här gäller det till exempel att satsa mer pengar i statsbudgeten för investeringar i utbildningar och för att kunna snabba på valideringsarbetet så att människor kan gå snabbare till sitt första jobb.

Du får jättegärna förklara för mig lite här efteråt vad du mer exakt vill ha svar på. Men jag uppfattar det som väldigt tydligt att det här är något som regeringen prioriterar och som vi kommer att jobba vidare med mycket, för det här berör oss alla.

Anf. 194 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att hälsa Magda Rasmusson välkommen hit.

Det har diskuterats väldigt mycket om bostäder och om att fördela flyktingmottagandet jämnt över landet. Vad gäller själva fördelningen har det faktiskt räknats på den. Det räcker inte att bara fördela jämnare. Det skulle kanske bara skapa ett par tusen platser till om fördelningen var jämn, såsom det övre mottagandet i kommuner sätts i förhållande till invånarantalet. Det handlar om att det kommer betydligt många fler till vårt land just nu än vad vi över huvud taget har kapacitet för och varit beredda på att ta emot.

Det är ett faktum att när det kommer många människor på en och samma gång måste det poppa upp en otrolig mängd byggnader. Det här vänder sig till alla här som har talat om att vi måste bygga mer. Det är väldigt mycket mer som måste byggas, och det är väldigt många fler arbetstillfällen som måste skapas.

Vår ingång är att om du vill ha ett värdigt mottagande där vi erbjuder en faktisk möjlighet att ta sig in i vårt samhälle kan vi inte bortse från hur snabbt och hur många som kommer. Det kommer att spela roll, för det finns naturliga begränsningar av att det saknas bostäder och att det inte finns flexibilitet på arbetsmarknaden.

Miljöpartiet trycker väldigt mycket på att den fria rörligheten ska öka, och det kan man ha som en fin vision, absolut. Men när man pratar om ett Sverige för alla kan jag tala om att i praktiken är detta ”alla” väldigt många, för det är väldigt många som vill bo i Sverige för att världen ser ut som den gör. Hur ska vi tillräckligt snabbt kunna förbereda ett mottagande för alla som vill bo i just Sverige?

Anf. 195 MAGDA RASMUSSON (MP) replik:

Herr talman! När jag föreläser om migration brukar jag ta Sverige som ett exempel på ett land som har lyckats förändras väldigt snabbt till det positiva. Vi behöver inte gå längre än ungefär hundra år tillbaka för att se att det var ett helt annat samhälle. På ganska kort tid har man lyckats bygga upp en välfärd som vi alla nog är väldigt tacksamma för i dag. Man har

lyckats bygga upp ett trygghetssystem – fri utbildning, fri sjukvård, bostäder, ett socialt trygghetsnät och så vidare – för att man faktiskt ville någonting. Man såg ett mål, man ville göra någonting och man satsade på det. Och man lyckades faktiskt också.

Jag tror inte att någonting är omöjligt om man bara erkänner vad det är man vill göra och försöker nå dit.

Det som Miljöpartiet värnar om är asylrätten. Den är individuell. Det går inte att sätta något tak när tillräckligt många människor har fått skydd och sedan säga till de andra: Ni får åka tillbaka till era krigshärdar, där människor dör dagligen, där kvinnor våldtas och där människor inte kan leva ett drägligt liv.

FN:s flyktingkommission utgår från att varje människa som behöver skydd också har rätt att få det i ett annat land. Här skiljer sig våra partier åt något enormt. Men jag kan bara hålla fast vid den övertygelse vi har. Vi tror på politikens konst, och vi står upp för asylrätten.

Anf. 196 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Jag tycker att en viktig utgångspunkt i alla samtal, diskussioner och debatter för att man ska kunna ta sig vidare är att vara ärlig och faktiskt sätta sig in i vad ens motpart tycker.

Ingen här, och definitivt inte jag, har sagt att någon ska skickas tillbaka till en krigshärd eller att man ska förneka någon att få skydd i en akut nödsituation, en situation där man flyr för sitt liv. Tvärtom hör jag till det parti som tydligast talar om att vi måste se till att först fokusera på att upprätta fristäder för alla dem som befinner sig i dessa situationer, som desperat kämpar för att få en fristad och att bistå de länder som är den närmaste plats dit människor kan ta sig.

Jag vill ta upp en fråga utöver den här. Miljöpartiet sitter nu i regeringen och har varit med och tagit fram namnändringen som jag nämnde och som bland annat fokuserar väldigt tydligt på just nyanländas etablering. Det har varit tydligt i debatten över huvud taget i dag att fokus hamnar på: Hur ska vi få in dem som kommer just nu i det svenska samhället?

När jag ser mig om i det svenska samhället ser jag ett segregerat samhälle. Vi har många utanförskapsområden med individer som växt upp i vårt land som knappt kan svenska, som inte känner att det här är deras hemland, som längtar någon annanstans.

Jag har en väldigt konkret fråga. Nu har man tydligt aviserat att man tänker satsa på att få in nyanlända i samhället. Men vad vill man göra för att bryta den segregation som finns i dag där människor lever i utanförskap och inte känner Sverige som sitt land?

Anf. 197 MAGDA RASMUSSEN (MP) replik:

Herr talman! Jag kan lova Sverigedemokraterna att Sverige aldrig har varit det perfekta drömsamhället där alla var helt jämlika, levde tillsammans och fröjdades, där det inte fanns någon fattigdom och den sociala sammanhållningen var total och så vidare. Som sagt räcker det att gå tillbaka hundra år för att se vilket oerhört klassamhälle vi hade där människor inte hade någon chans att göra klassresor och sedan titta på det svenska samhället i dag.

Det räcker att åka till just de grannländer du beskriver för att se att de har tagit emot en enorm massa människor som har flytt från Syrien till

Jordanien, Turkiet, Libanon och så vidare. Det är ju en bråkdel som ens tar sig till Europa och en bråkdel som ens tar sig till Sverige, så jag delar inte alls Paula Bielers beskrivning. Det är bara att lyssna på UNHCR som ni ofta vurmar för. De säger att de tycker att Sveriges flyktingmottagande är jättebra. De skulle önska att fler länder gjorde som Sverige för att hjälpa alla människor som i dag lever under helt odugliga förhållanden, men alla kan inte göra det.

Jag måste säga att jag blir lite förvånad när du säger att ni inte vill skicka tillbaka någon. Då undrar jag: Vad är då konsekvenserna av Sverigedemokraternas invandringspolitik? Jag trodde att hela poängen var att ni ville minska invandringen? Hur kan man göra det på ett annat sätt än att skicka tillbaka folk dit de kommer ifrån? Ska man utvisa dem till någon helt annan plats? Nu vet jag att du inte har möjlighet att svara på mina frågor. Men jag finner en ganska stor lucka i resonemanget.

Jag vidhåller hur viktigt det är att värna asylrätten som vi har så att människor kan få skydd från krig och förföljelse. Jag kommer att ägna hela min tid här i riksdagen åt att jobba för det.

Anf. 198 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Herr talman! Som vi har hört i dag är en debatt om integration på samma gång en debatt om allting och ingenting, för många av de frågor som har stor betydelse för integrationen ligger på andra utskottsområden, såsom utbildning, socialförsäkring, bostad och så vidare. Det vi debatterar på vårt område är bara en smal liten skärva av det som får betydelse för hur man landar i Sverige. Ändå får jag säga att vi har hört lite olika ingångar i debatten här i dag.

Den debatt som vi i allt större utsträckning hör i Sverige följer ett mönster som vi redan har sett i våra grannländer och i övriga Europa. Den innehåller ett fokus som till synes ligger på integration men som väldigt ofta används för att skuldbelägga några av oss som är arbetslösa eller lever i fattigdom. Det sker genom indirekta misstänkliggöranden av typen att ersättningen ska dras in om man tackar nej till jobb, underförstått att det är vanligt att man tackar nej till jobb trots att det aldrig har påvisats. Det kan också ske genom att indirekt påstå att det är invandrades ohemula krav på löner och villkor som gör att de hamnar i arbetslöshet och att löner och villkor därför måste försämrats.

I huvudsak utkristalliseras två vägar hos de borgerliga partierna. En linje består i att försöka vinna väljare och göra politisk karriär genom att anamma delar av Sverigedemokraternas politik och retorik. Det sker genom att presentera förslag som signalerar åtstramning av flyktingpolitiken men hävda att de rör integrationen eller genom en problembeskrivning som syftar till att säga att majoritetsbefolkningens sociala problem kan lösas genom att pressa tillbaka invandrades rättigheter.

Den andra huvudlinjen hos borgerligheten är att presentera förslag som slår mot våra kollektiva rättigheter genom att lägga huvudansvaret på individen och vilja sänka trösklarna på arbetsmarknaden.

Ibland kombinerar man friskt dessa två.

Regeringen har, å sin sida, tagit steg som ska leda till en snabbare etablering av nyanlända. Flera av dessa är bra och viktiga förslag som Vänsterpartiet länge förespråkade. Det gäller till exempel krav på att samtliga

kommuner ska ta emot asylsökande. Det gäller ett större statligt ansvarstagande för anläggningsboenden och satsningar för att öka antalet behöriga sfi-lärare.

Regeringen föreslår också snabbspår för att korta tiden för nyanlända att komma i arbete. Det gäller inte bara högutbildade, som det tidigare sagts här, utan även på många andra områden och branscher. Målsättningen är att nyanlända snabbt ska komma ut på en arbetsplats som är relevant för utbildning, erfarenheter och intresse. Branscher där det råder brist på arbetskraft ska få hjälp med kompetensförsörjningen.

Vi i Vänsterpartiet är positiva till inriktningen på regeringens politik. Vi har därför valt att avvakta resultaten av dessa förslag och inte lyfta upp våra reservationer. Däremot har vi lämnat ett särskilt yttrande för att tydliggöra våra stora förväntningar på regeringens politik i detta avseende. Om de inte infrias har vi många goda förslag att komma med.

Vänsterpartiets egen politik på området är tydlig. Vi vet att lösningen inte ligger i misstänkliggörande och hårdare tag mot dem av oss som har invandrat. Vi vet att lösningen inte heller ligger i sänkta trösklar, det vill säga ytterligare nedpressade anspråk på löner och arbetsvillkor för en redan diskriminerad grupp, eller andra särlösningar för invandrare på arbetsmarknaden.

Vi vill se en politik som ger människor möjligheter och förutsättningar att etablera sig i det svenska samhället och på den svenska arbetsmarknaden och som tar till vara den kunskap, den kompetens och de erfarenheter som människor bär med sig när de kommer till Sverige.

Vänsterpartiet vill ha ett inkluderande samhälle som inte gör skillnad på människors rättigheter utifrån klass, kön eller etnicitet. Vi vill ha ett samhälle där vi försöker fokusera på det vi har gemensamt i stället för att ägna all tid åt att prata om det lilla som skiljer oss åt. Om syftet faktiskt är att förbättra inkludering och tillsammans bygga ett bättre samhälle för alla är det denna pragmatiska och konkreta ingång vi måste ha tillsammans.

Precis som i samhällets välfärdslösningar i övrigt måste det vara varje enskild persons behov som är i fokus för inkluderingsåtgärderna. Genom att mobilisera samhällets olika delar från första dagen skulle vi kunna skapa förutsättningar för att landa väl och mycket snabbare i Sverige. För vissa tar det kortare tid, för andra längre. Men resursen ska utgå från behovet.

Herr talman! En seriös debatt om integration måste även kopplas till frågan om strukturell diskriminering. Vi har haft denna debatt tidigare, och vi vet att det i ganska många partier råder brist på förslag i detta avseende.

Vi vet att inte bara de av oss som är födda utomlands utan även de av oss som upplevs som utlandsfödda riskerar att drabbas av etnisk diskriminering. Vi vet att det till exempel är åtta gånger svårare för dem av oss som har ett namn som klingar utomeuropeiskt att kallas till jobbintervju. Vi vet att min kompetens, utbildning och yrkeslivserfarenhet inte tas till vara i samma utsträckning om min bakgrund är utomeuropeisk som om jag har rötterna i Norden.

En debatt där så kallad bristande integration används för att skuldbelägga dem av oss som hamnat i arbetslöshet eller står utan utbildning bidrar till att förstärka sådana etniska hierarkier. Den som gör det för att vinna billiga politiska poäng ska vara helt medveten om att det är just det man gör.

Det som måste göras är inget nytt, men det är något som ska göras med en annan kraft. Som alltid förespråkar Vänstern kollektiva lösningar på det som högern i alla tider har velat låta vara den enskildes tragedi.

En politik som inkluderar oss alla behöver därför tackla många olika typer av problem eftersom en person är många olika saker. Det innebär specifika insatser som till exempel satsningar på sfi.

Utan en politik för ett jämlikt samhälle kommer alla aldrig att få samma möjligheter. Det behövs full sysselsättning och trygga jobb man kan leva på. Det behövs en utbyggd välfärd och satsningar på bra och billiga bostäder.

Vänsterpartiet anser även att mycket mer behöver göras för att motverka den diskriminering vi ser på alla områden i samhället. Vi har därför en rad förslag för att motverka den. Till exempel vill vi att staten som arbetsgivare tar ett större ansvar vid rekryteringar. Vi vill ha bättre regionala DO-kontor, och vi vill se till att det blir kostsamt att diskriminera.

Herr talman! Det är intressant att denna typ av frågor är så oviktiga för många partier på högerkanten. Det är för att det inte är den typen av signal de vill skicka. Vi hör dem, och vi tycker inte om det vi hör.

Herr talman! Jag ställer mig bakom Vänsterpartiets särskilda yttrande och yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 16 juni.)

§ 9 Arbetsmiljö

Arbetsmiljö

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2014/15:AU8
Arbetsmiljö
föredrogs.

Anf. 199 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till vår reservation, nr 3.

I AU8 behandlar vi 24 motionsyrkanden om arbetsmiljö. Det är faktiskt en halvering av antalet jämfört med i fjol.

Arbetsmiljö är en viktig del av den arbetslinje som Moderaterna och Alliansen länge har värnat. Med en god arbetsmiljö är det fler som vill jobba, kan jobba och fortsätter att jobba, och färre slås ut från arbetsmarknaden. En av politikens viktigaste uppgifter är att se till att många fler kan arbeta mer och allt längre.

Det borde vara självklart att alla känner sig trygga och trivs på jobbet. Tyvärr är det inte alltid så. Vi vill i högre grad förebygga olyckor och tillbud än komma efter och inspektera, vilket de rödgröna prioriterar.

Mycket positivt är att det numera arbetas allt fler timmar och att allt fler människor jobbar i Sverige.

Det är också positivt att ohälsotalen har sjunkit sedan de höga rekordtalen i början av 2000-talet. Arbetsrelaterade sjukdomar är inte längre lika hotande som förr, även om vi kan se en uppgång för sjukdomar främst orsakade av psykosociala problem. På fyra år har antalet anmälningar om psykiska besvär ökat med hela 70 procent. Det är helt orimligt. Åtta av tio drabbade är kvinnor.

Det är främst inom offentlig sektor det är så här illa, alltså inom sjukvården, äldreomsorgen, hemtjänsten med mera. Dessa områden styrs av politiker i kommuner och landsting, och dessa arbetsgivare borde verkligen ta detta på mycket stort allvar.

I internationell jämförelse har Sverige en mycket positiv utveckling. I stort sett pekar alla kurvor åt rätt håll när det gäller arbetsmiljö. Mäter vi mot antalet arbetade timmar, något som Arbetsmiljöverket har gjort sedan 1994, är det en mycket tydlig trend. Trots fler som arbetar är det färre skador.

Som exempel år 1994 skedde 8,1 arbetsskador per miljon arbetade timmar. År 2004 hade det sjunkit till 7,7, år 2010 till 5,1 och år 2013 till 4,0. Utvecklingen är alltså positiv när det gäller arbetsolyckor och arbetssjukdomar, men den är ännu tydligare och mer positiv när det gäller antalet människor som dör på jobbet.

De senaste åren har det slagits flera rekord i antalet färre dödsolyckor, och det gläds vi alla över. År 2014 inträffade totalt 41 dödsolyckor, året före 35 och 45 år 2012. Trenden är tydlig, även om något enstaka år kan sticka ut.

Vi kan därmed konstatera att Sverige troligen har världens bästa arbetsmiljö och arbetsmiljöarbete. Det är jag stolt över. Men självfallet är varje människa som skadas eller, ännu värre, dör på jobbet en för mycket. Det är en katastrof för familjen, för arbetslivet och för arbetskamraterna.

Vi har ett bra arbetsmiljöarbete i Sverige, och det ska vi vara glada över. Trots detta har kampanjer förts och utspel gjorts på detta område under Alliansens regeringsår, ibland med felaktiga siffror. Man har svartmålat arbetsmiljön, arbetsgivare och Alliansens arbete.

Ändå vet vi alla att arbetsmiljön var mycket sämre förr, att många fler skadades och att man blev sjuk på jobbet. Det värsta var att fler dog. Här kan vi verkligen säga att ingenting var bättre förr.

Herr talman! Alliansens utgångspunkt är att förhållandena i arbetslivet ska vara sådana att alla som kan arbeta ska få möjlighet till det utifrån sina egna förutsättningar.

Arbetsgivaren är skyldig att vidta alla åtgärder som krävs för att undvika att arbetstagarna utsätts för ohälsa eller olycksfall. Det gäller även trakasserier och annat som stressar i arbetslivet och som kostar samhället miljardbelopp, förutom det mänskliga lidandet för dem som drabbas.

Här är det viktigt att arbetsmarknadens parter är med och lyfter fram den psykosociala arbetsmiljön och hjälper till att hitta både orsaker och åtgärder.

Vi moderater ser positivt på att arbetsmiljöområdet är föremål för nytänkande och att man inte bara räknar pinnar i inspektioner utan även ser möjligheter inom området. Vi är positiva till att Arbetsmiljöverket numera mer aktivt driver på för att utveckla det förebyggande och systematiska arbetsmiljöarbetet i hela arbetslivet.

Jag kan konstatera att de rödgröna förra året drev igenom fem tillkännagivanden från vårt utskott till alliansregeringen på området arbetsmiljö. Nu kan vi konstatera att den rödgröna regeringen inte har följt upp dessa tillkännagivanden.

Då ville de rödgröna till exempel att utländska arbetares sjuk- och olycksfall skulle registreras i Sverige. Vartenda litet tillbud, oavsett vad det gällde, skulle anmälas och registreras hos Arbetsmiljöverket, även för

utländska arbetare. Detta är inte rimligt och hade orsakat mycket byråkrati, både för företagare och arbetsgivare, för att inte tala om Arbetsmiljöverket.

Att informera och sprida kunskap så att riskerna minskas och skadliga miljöer arbetas bort, helst helt och hållet, är vår syn på ett gott arbetsmiljöarbete. Vi menar att Arbetsmiljöverket bedriver ett ambitiöst och framgångsrikt arbete för att minska arbetsrelaterade dödsfall och andra skador. För detta har vi stöd i statistiken.

En viktig markör för förbättrade arbetsförhållanden är att den faktiska pensionsåldern ökar sakta men säkert i Sverige och nu närmar sig 64 år. Allt fler arbetar allt längre, mycket tack vare gynnsammare inkomstskatt och det dubbla jobbskatteavdraget för äldre.

Det är glädjande att mer än dubbelt så många arbetar efter 65 år i dag än 2006, totalt cirka en kvarts miljon människor. Det är bara med fler som arbetar som vi kan klara framtida pensioner och välfärd.

Att många kvinnor lämnar arbetslivet tidigare än män på grund av ohälsa är helt oacceptabelt. Det påverkar inte bara samhället utan även kvinnors ekonomi och livskvalitet. Alliansregeringens uppdrag till Arbetsmiljöverket måste fortsätta, nämligen att prioritera det förebyggande arbetet och förhindra att kvinnor slås ut från arbetsmarknaden.

Här vill vi upprätta en nationell strategi för ett långt och hållbart arbetsliv. De olika riskfaktorerna för att kvinnors sjukskrivningar ökar måste utredas. Vi ser det som mycket angeläget att Arbetsmiljöverket fortsätter detta arbete.

När det gäller antalet inspektörer som en mätare på ett bra arbetsmiljöarbete gäller detta bara om inspektionerna sker på de arbetsplatser där det är mest riskfyllt. Att räkna antalet inspektioner och inspektörer har alltid varit Socialdemokraternas linje för en god arbetsmiljö, men det är inte särskilt förebyggande eller kunskapspridande.

Ett modernt arbetsmiljöarbete bygger mer på att utnyttja modern teknik, exempelvis webbaserade verktyg som gör egenkontrollen bättre och lättare.

Alliansregeringen påbörjade ett handlingsprogram för ett bättre systematiskt arbetsmiljöarbete med det förebyggande arbetet i fokus. Vi menar att det ska vara lätt att göra rätt. Regelverket ska vara tydligt och enkelt.

Herr talman! Därför är det mycket bra att alliansregeringen gav Arbetsmiljöverket i uppdrag att rensa bland alla föreskrifter. Det nya sanktions-system som Alliansen införde gör att många fler som bryter mot lagar och regler får sitt straff. Ett kännbart straff för dem som inte sköter sig ska inte underskattas för en bättre arbetsmiljö. Det är ett bra verktyg som används direkt av Arbetsmiljöverkets inspektörer.

Vi har i dag ett modernare sätt att jobba med arbetsmiljö, och det är jag glad över. Det är inte pengarna i budgeten som styr resultatet utan hur de används, hur effektivt man jobbar och vilken styrning man har. Det viktigaste arbetsmiljöarbetet sker alltid ute på varenda arbetsplats, inte på ett statligt verk. Det får vi aldrig glömma.

(Applåder)

I detta anförande instämde Désirée Pethrus (KD).

Anf. 200 MAGNUS PERSSON (SD):

Herr talman! Allas rätt till en trygg arbetsplats kan för många ses som en självklarhet. Men vi som jobbar med och är engagerade i frågorna vet att det inte alltid är så.

I den offentliga sektorn kan man se att en ökad arbetsbelastning ofta leder till stress och ohälsa. Man kan även se att hot och våld fortfarande förekommer på våra arbetsplatser. Vi läser om kravaller på våra akutmot-tagningar, och vi ser lärare som hotas och i vissa fall även misshandlas av elever och deras anhöriga.

Högt tempo, slarv, okunskap och språksvårigheter är ofta orsaken till svåra olyckor på våra byggarbetsplatser. I transportbranschen kan vi se en koppling mellan olyckor och inflödet av utländska chaufförer, som hän-synslöst utnyttjas. Det leder till att man helt struntar i svenska lagar gäl-lande fordon och arbetstider, ett förfarande som är helt oacceptabelt.

Herr talman! Det är positivt att regeringen nu satsar på förstärkningar av Arbetsmiljöverkets anslag och att Arbetsmiljöverket bedriver ett aktivt arbete i frågan om var deras insatser kan göra störst nytta. Detta är helt i linje med Sverigedemokraternas tanke och vision, där vi också vill ge Ar-betsmiljöverket fler och utökade befogenheter för att följa upp och jobba mot de problem som vi i dag ser ökar på den svenska arbetsmarknaden.

Tyvärr är många av de arbetsmiljöproblem vi ser i dag kopplade till den så kallade fria rörligheten inom EU. Här är det viktigt att inte göra avkall på våra nationella regler, framför allt nu när man håller på att arbeta fram en gemensam arbetsmiljöstrategi för EU.

Tyvärr är risken stor att en gemensam strategi försämrar villkoren på den svenska arbetsmarknaden. Man kan redan nu se att fackliga organisa-tioner ser negativt på stora delar av den utredning som pågår.

Bland andra Europafacket, som företräder europeiska fackförbund, ser utredningen som både svag och otillräcklig. Man saknar bland annat spe-cifika förbättringar för både hälsa och säkerhet, frågor som vi sätter högt på vår svenska agenda.

Herr talman! För Sverigedemokraterna är det självklart att det är svenska lagar och regler som ska gälla på våra arbetsplatser. Det ska defi-nitivt inte vara förhandlingsbart.

Herr talman! Vissa uppföljningar av den nya sanktionsreformen visar enligt Arbetsmiljöverkets egna undersökningar på problem och brister. För sanktionsavgifter liksom för vite gäller i dag att om ett företag inte själv-mant betalar finns inga möjligheter att utomlands verkställa svenska beslut eller domar. Detta förhållande kan ställas mot möjligheten att verkställa bötesstraff enligt den gamla modellen. Har bötesstraff utdömts i Sverige för ett utländskt företag finns det i dag ett internationellt samarbete som inne-bär att möjligheten att verkställa beslut anses goda.

Men det är inte bara Arbetsmiljöverket som ser problem med sank-tionsavgifterna. Många svenska aktörer på arbetsmarknaden ser det i dag som ett orättvist förslag, då det även används för att skapa en snedvriden konkurrens på arbetsmarknaden.

Detta är något Sverigedemokraterna vill att man följer upp, då vi vägrar att se att den svenska arbetsmarknaden blir en tummelplats för oseriösa företag från Europas alla hörn.

Herr talman! Sommaren och hösten 2014 gick det upp till 50 tåg om dagen med enbart en lokförare ombord. Detta är en situation som är helt oacceptabel. Vad händer till exempel vid brand eller om lokföraren hamnar i ett chocktillstånd vid en påkörning eller blir utsatt för våld?

Arbetsmiljöverket har visserligen höjt kraven gällande ensamarbete på tåg, men det finns fortfarande kryphål som företagen utnyttjar för att pressa priserna. I stället för att skyddsombuden ska behöva vända sig till Arbetsmiljöverket för att driva fram ett förbud hos varje enskilt företag bör därför ensamarbete för lokförare förbjudas generellt för hela järnvägsbranschen när det gäller passagerartåg. Vi har ett regelverk när det gäller flygtransporter och menar att det ska vara likadant när det gäller tågtransporter.

Säkerhetsaspekten samt arbetsmiljön får aldrig vara en förhandlingspunkt när det gäller upphandlingar. Som det ser ut i dag kan det förekomma att en lokförare är ensam med flera hundra passagerare. Det är en helt oacceptabel situation, som vi ser det.

Jag vill yrka bifall till Sverigedemokraternas reservationer i betänkandet.

Anf. 201 ANNIKA QARLSSON (C):

Herr talman! Från början var förbättring av den fysiska arbetsmiljön arbetsmiljölagstiftningens huvudsyfte, det vill säga att man inte skulle riskera att utsättas för allvarliga skador eller dö på grund av dåliga arbetsförhållanden. År 1977 reformerades arbetsmiljölagstiftningen så att den skulle omfatta även arbetstagarnas psykiska hälsa och välmående.

Även om det nu snart är 40 år sedan är det aktuellt än någonsin. Ökningen av sjukskrivningar på grund av psykisk ohälsa är mycket oroande. Förändringar som påverkar är allt från ny teknik, nya arbetsätt, nya arbeten, globalisering och ökad rörlighet inom arbetskraften till ökad press på att "hinna allt" på de 24 timmar vi har och en lägre grad av stigmatisering kring psykisk ohälsa med mera.

Arbetsmiljö är ett vitt begrepp: luft, ljud, kemikalier, maskiner, arbetsmängd, arbetsinnehåll, arbetsorganisation, stress och möjlighet till återhämtning. Även de sociala behoven ingår som en del i arbetsmiljön. Arbetet ska ge tillfälle till utveckling, ny kunskap och gemenskap med arbetskamrater. Trivseln på arbetet är viktig för medarbetares hälsa, och samarbetsproblem eller mobbning påverkar såklart den psykosociala arbetsmiljön negativt. Arbetsgivaren har det huvudsakliga ansvaret för arbetsmiljön, men även arbetstagaren har ett ansvar.

Den viktigaste uppgiften för arbetsmiljöarbetet är att skapa arbetsplatser där ingen blir sjuk eller skadad av arbetet. Någon däremot? Nej! Det som skiljer är hur respektive parti vill uppnå det. Oavsett vad partirepresentanter på vänsterkanten påstår finns det inget parti som tycker att arbetsrelaterade sjukdomar, skador, olyckor eller dödsolyckor ska accepteras.

I betänkandet behandlas ett antal motionsyrkanden. Det finns än så länge inte några förslag från regeringen att ta ställning till. Det var till och med så att flaggskeppet glömdes bort i budgetpropositionen, men det arbetet har nu påbörjats.

Jag yrkar bifall till reservation 3 om kartläggning av riskfaktorer i arbetsmiljön för kvinnor och män.

Herr talman! Alliansregeringen ändrade i viss mån Arbetsmiljöverkets uppdrag, så att de även ska jobba förebyggande. De fick också i uppdrag att utveckla screening för att fokusera på var det behövs mest. Tidigare arbets sätt, som bara hade kvantitativa kontroller, lades om för att riktas mot arbetsplatser med högre risk och större behov. Tyvärr visade det sig i Statskontorets myndighetsanalys av Arbetsmiljöverket att uppdraget inte hade fått fullt genomslag.

Därför krävs fortsatt utveckling av arbetsmetoder för att prioritera rätt bland riskfyllda arbetsplatser. Om resurserna tidigare räckte till 4 procent av arbetsplatserna kommer det inte – inte ens med regeringens extra tillförda medel – att vara möjligt att nå alla, oavsett hur högljudd retorik som används. Arbetet med att prioritera rätt är avgörande för ett bra utfall. Jag välkomnar det fortsatta utvecklingsarbete av kontrollerna som generaldirektören har aviserat.

Alliansregeringen startade också en stor satsning på kvinnors arbetsmiljö, kunskapsmässigt men också med riktade insatser, eftersom det var ett eftersatt område när vi tillträdde. Det är glädjande att regeringen och Arbetsmiljöverket fortsätter satsningarna på kvinnors arbetsmiljö. Det är positivt att notera att lärdomarna och erfarenheterna från det arbetet blir en utgångspunkt för det fortsatta arbetet och att kunna konstatera att Arbetsmiljöverket rapporterar om erfarenheter som de gör i det arbetet.

För att minska glappet mellan mäns och kvinnors sjukskrivningar och göra det möjligt för fler kvinnor att jobba fram till pension är det angeläget att Arbetsmiljöverket fortsätter sitt särskilda arbete med kvinnors arbetsmiljö. Det måste utvecklas verktyg för arbetsgivare för att på ett effektivt och strukturerat sätt kartlägga om och hur kvinnor och män på arbetsplatsen exponeras i olika grad för riskfaktorer för sjukskrivning, för att bryta den oroande utveckling vi ser med en ökning av sjukskrivningar.

Herr talman! Arbetet för en bättre arbetsmiljö är en del av en helhet för att kunna uppnå ett fungerande modernt arbetsliv. Förutom direkta satsningar på arbetsmiljöarbetet handlar det också om att åtgärder för att öka kvinnors möjligheter att jobba, att kunna jobba heltid och att hålla för ett helt yrkesliv samt att kvinnor även ska kunna välja arbetsgivare eller välja mellan att vara anställd eller driva företag. Det är viktigt att antalet yrkesverksamma år ökar i takt med att medellivslängden ökar, för att kunna ha en god ekonomi både individuellt och samhällsekonomiskt.

För att möta förändringar på arbetsmarknaden krävs att man regelbundet reviderar och utvecklar den nationella arbetsmiljöstrategin. Självklart ska den strategin vara anpassad till dagens arbetsliv och det vi vet om morgondagens arbetsliv samt bygga på relevant forskning. Även om politiken på området är viktig är det systematiska arbetsmiljöarbetet ute på arbetsplatserna ännu viktigare – att undersöka, genomföra och följa upp – där arbetsgivaren har sitt ansvar och arbetstagarna har hög medvetenhet och där det finns skyddsombud, som har en viktig funktion att fylla. Det är viktigt att det systematiska arbetsmiljöarbetet är en självklar och naturlig del av verksamheten.

Att säkerställa att ingen blir sjuk eller skadas på jobbet är ett oerhört viktigt arbete. Att ta det ett steg till och även jobba med friskfaktorer – det goda arbetet – är ännu bättre. Kunskapen om hur viktigt det är att trivas på jobbet, känna sig sedd, kunna påverka och se sitt eget ansvar i samarbete med kollegor får ökad uppmärksamhet. Forskningen på området ökar.

Herr talmannen, mina kollegor och er andra som lyssnar önskar jag, så här i denna ljuva sommartid, en tids återhämtning – vilket är en viktig friskfaktor. Trevlig sommar!

Anf. 202 ALI ESBATI (V):

Herr talman! I morse läste jag ett reportage i tidningen Dagens Arbete. Rubriken på nätet är ”Vem står näst på tur?” Det är en artikel som handlar om asbest och den extremt aggressiva cancerform som riskerar att drabba den som har handskats med asbest. Det visar sig att de fallen inte har minskat i Sverige. De senaste fem åren kan man snarare notera en ökning. Vi vet fortfarande inte riktigt varför och om det är en trend. Men klart är i alla fall att problemen inte har försvunnit efter skandalerna på 70-talet och totalförbudet 1982.

När hus eller skepp som innehåller asbest ska rivras eller skrotas uppstår farliga situationer som man måste hantera varsamt och med stor kunskap om risker och metoder. I artikeln i Dagens Arbete finns ett exempel på hur det kan gå till i verkligheten.

Flaggskeppet HMS Visborg ska skrotas 2013. Ett pressmeddelande går ut från det välrenommerade företaget som har fått uppdraget. Det äts smörgåstårter. Allt är väl. Men när det faktiska arbetet ska genomföras är det en underentreprenör som dyker upp. Man har hyrt in personal från Polen. En arbetsmiljöinspektör kommer till platsen efter en stund. Det visar sig att underentreprenören inte ens har anmält arbetet.

”I stort sett allt som krävs för att sanera asbest saknas”, för att citera artikeln. Arbetsgivaren skyller på missförstånd. Det skrivs ett inspektionsprotokoll, och arbetsgivaren försäkrar skriftligt att allt nu är åtgärdat. Kanske är det så, kanske inte. Några av dem som har sett arbetet tvivlar. Men en hel del skada är ju redan skedd.

Som varvsarbetaren Ingvar Mattisson, en av dem som var med och byggde skeppet en gång i tiden och som har sett flera av sina kamrater från 70-talet gå under i cancer senare, säger i artikeln: ”Det enda jag ... tänker på är hur mycket fibrer som letat sig ner i gästarbetarnas lungor.”

Herr talman! I den här något omständliga inledningen finns det flera förhållanden som är typiska för arbetsmiljöarbetet. Ett sådant är bristen på uppmärksamhet.

Dagens Arbete är en fackföreningstidning – en utmärkt sådan – som har belyst arbetsmiljöproblemen i många viktiga artiklar. Också andra, liknande publikationer, uppmärksammar frågorna. Men i den bredare debatten finns det en enorm kontrast mellan arbetsmiljöproblemens vikt å ena sidan – hur många människor och hur stor del av våra liv som påverkas – och hur stor uppmärksamhet som ägnas dem å andra sidan. Skillnaderna i vems verklighet som räknas, vilka problem som väcker indignation hos beslutsfattare och nyhetsvärderare, utgör ett av många flagranta exempel på det svenska klassamhällets utformning även i dag.

Ett annat typiskt förhållande är att det farligaste arbetet delvis osynliggörs genom att läggas ut på underentreprenad och ännu mer genom att det är utstationerade utländska arbetare – personer som hyrs in – som gör jobbet. Så ser klassamhället också ut i dag. Långa kedjor med underentreprenörer gör ansvaret diffust och försvårar rent konkret ett systematiskt arbetsmiljöarbete. Ett sådant handlar i allt väsentligt om handfasta rutiner, om kunskap som ska föras över på ett strukturerat sätt och om detaljer som inte får missas om man vill minimera riskerna.

En tredje aspekt som både är typisk och otypisk handlar om inspektioner. Arbetsmiljöverkets möjlighet till inspektioner har tyvärr minskat över tid, inte minst på grund av en huvudlös och drastisk budgetneddragning under högerregeringen. Det är ett av de nästan parodiskt övertydliga exemplen på den regeringens prioriteringar och syn på vems problem som räknades.

I exemplet som jag läste upp inledningsvis blev det i alla fall en inspektion, otypiskt nog. Den fick troligen viktiga effekter, och det är bra. Men det är samtidigt ganska typiskt att inspektioner är nödvändiga. Men de kan inte vara tillräckliga. Ett effektivt arbetsmiljöarbete kräver ständig närvaro och kommunikation. De arbetande själva måste vara tillräckligt starka för att säga ifrån. Då har fackliga organisationer absoluta nyckelroller. Därför är frågor som villkoren för utstationerad arbetskraft, skillnader mellan inhyrning och fast anställning och fackets styrka rent allmänt i allra högsta grad centrala arbetsmiljöfrågor.

De åtta åren med högerregering, tyvärr också den senaste höstbudgeten som de tidigare regeringspartierna drev igenom tillsammans med Sverigedemokraterna, har varit förlorade år för arbetsmiljöarbetet på nationell nivå. Naturligtvis har det funnits massvis med krafter som har arbetat för förbättringar under de åren och som också har nått framgångar. Men från regering och riksdag har det inte varit mycket annat än nedskärningar att hämta.

En av regeringen Reinfeldts allra första åtgärder var att lägga ned Arbetslivsinstitutet, med sin framstående, arbetsplatsnära forskning. Arbetsmiljöverket fick, som jag var inne på tidigare, ta emot hårda smällar. Medan anmälningarna från skyddsombud ökade med över 60 procent sjönk antalet inspektörer med ungefär en tredjedel. Sverige är i dag långt ifrån att nå den konventionsfästa minimigräns som FN:s arbetsorganisation ILO stipulerar för antalet inspektörer. Det är pinsamt, det är dåligt och nej, det kan inte kompenseras med hjälp av webbenkäter.

Samtidigt öppnade den förra regeringen för ännu mer osäkra anställningar och ett regelverk för arbetskraftsinvandring som helt uppenbart inbjöd till riskfyllt utnyttjande av människor i en utsatt position. Dessutom har förstås den kroniska pressen på dem som jobbar inom välfärdssektorn förvärrats av skattesänkningar i 150-miljardersklassen. Pressen är för många den allra tydligaste arbetsmiljöfrågan i dag.

Också de arbetsmiljöproblem som inte handlar om plötsliga olyckor utan som är invävd i arbetets dagliga organisering följer extremt tydligt ett klass-, köns- och etnicitetsmönster. Och de problemen har i många fall vuxit. LO:s arbetsmiljöbarometer för 2014 visar till exempel att 68 procent av de kvinnliga arbetarna är uttröttade varje vecka. Det är en ökning med fem procentenheter på fyra år. Motsvarande siffra för manliga högre tjänstemän är 25 procent.

Det är hos arbetarkvinnor som man finner flest med värk i axlar och rygg. Det är där de monotona arbetsuppgifterna har vuxit. Samtidigt leder den otrygga situationen till att fler drar sig för att framföra kritiska synpunkter om sina arbetsförhållanden.

Herr talman! Arbetsmiljöfrågorna stöts och blöts varje dag på arbetsplatser runt om i Sverige. Det arbetet måste tas på allvar i regeringen och riksdagen. Jag är glad över att kunna stå här och säga att det äntligen blir annorlunda på flera områden. Det blir mer resurser till Arbetsmiljöverket, när det rödgröna budgetförslaget går igenom. Det kommer att komma mer pengar till forskning om arbetsmiljöfrågor – sådant som de borgerliga partierna och Sverigedemokraterna röstade ned.

Det finns också äntligen en ny vilja att följa upp utnyttjandet av arbetskraftsmigranter. Migrationsverket har redan börjat agera annorlunda för att göra det svårare för skrupelfria arbetsgivare att ta in arbetare under falska förevändningar och försätta dem i en farlig beroendeställning. Det finns också positiva signaler från regeringen om en del av de regelskärpningar som vi i Vänsterpartiet länge har påtalat behovet av, till exempel att arbetserbjudande måste bli bindande. Det är nämligen precis i situationer av maktlöshet för de arbetande som de värsta arbetsmiljöfarorna ofta finns.

På andra områden finns det mycket kvar att sätta igång med. Det behövs ett förtydligande av ansvarsförhållanden vid kedjor av underentreprenörer. Det måste ske en modernisering av arbetsrätten så att de osäkra anställningsformerna mönstras ut. Det behövs inte minst omfattande investeringar i välfärdssektorn så att de som arbetar där, oftast kvinnor, inte ska behöva betala ett allt dyrare pris med sin fysiska och psykiska hälsa. Det kommer vi i Vänsterpartiet att arbeta aktivt för i många olika sammanhang. Det lugnar säkert också vår kamrat från Moderaterna som undrade över de tillkännagivanden som gavs till den förra regeringen. Vi följer nog upp dem.

Herr talman! Vi har också en reservation i det här betänkandet, reservation 4, som rör preskriptionstid för arbetsmiljöbrott. Den vill jag yrka bifall till. Men jag vill säga några ord om varför.

Låt mig ta exemplet med den fruktansvärda kalkolyckan vid Nordkalks anläggning i Luleå i november 2011. En arbetare dog. Den då 19-åriga Gustaf Seppelin Solli överlevde med 55-procentiga brännskador och blev märkt för livet.

Situationen på arbetsplatsen var, som ofta i sådana sammanhang, komplicerad. De som drabbades jobbade långt ned i en kedja av entreprenörer. Dessutom handlar det om komplicerade saker som det inte är självklart att poliser och åklagare har kompetens för. Resultatet blir att den juridiska processen tar lång tid. I det här fallet ledde det till att preskriptionstiden för brottet vållande till kroppsskada eller sjukdom, som är på två år, hann passera. Alltså kan ingen ställas till svars för just det brottet.

Arbetsmiljöbrott är speciella. Det krävs en översyn av preskriptionstiderna för brotten, eftersom de får en speciell behandling och eftersom utredningarna ställer speciella krav på rättsväsendet.

Jag yrkar alltså bifall till reservation 4, som för övrigt bygger på en motion av några socialdemokratiska ledamöter. I övrigt yrkar jag bifall till utskottsmajoritetens förslag i betänkandet.

Trevlig sommar!

(Applåder)

Anf. 203 FREDRIK MALM (FP):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 3.

Centern och Folkpartiet har också ett särskilt yttrande i betänkandet.

Sverige ska ha en modern arbetsmarknad och en trygg och säker arbetsmiljö på våra arbetsplatser. Det kräver kontinuerliga satsningar från det offentliga och inte minst från näringslivet. Det kräver forskning, kunskap och regelbunden uppföljning och utvärdering. Samtidigt ska vi ha lagstiftning som skyddar arbetstagare och som ställer krav på en väl utvecklad arbetsmiljö och en fungerande vård, rehabilitering och försäkringssystem.

När industrialiseringen tog fart under 1800-talet förändrades samhället i grunden. En jättelik folkomflyttning in till städerna tog fart när storskalig produktion kunde förläggas där. Men livet var hårt. Arbetsdagarna var långa. Arbetarna betalade ett högt pris med ben, armar, värk och sjukdomar. Då saknades demokrati och fackliga rättigheter, vilket är fallet på många håll i världen fortfarande.

I dag, 150 år senare, har inte minst det svenska samhället utvecklats enormt, såväl ekonomiskt, politiskt som socialt. Vår arbetsmiljö är på ett generellt plan bland den mest utvecklade i världen i dag. Men vi har förstås stora utmaningar, vilket också har beskrivits i tidigare anföranden.

Det sker dödsolyckor på svenska arbetsplatser. Det finns trygghetsproblem. I en del yrken är risken för våld påtaglig, inte bara bland poliser och inom försvaret.

I dagens samhälle finns det också en annan sorts press på många av oss. Det gäller pressen att prestera, stressen över att känna att man inte räcker till, att inte kunna få jobb och familjeliv att gå ihop, rädslan över att inte hitta ett nytt jobb om man blir arbetslös och så vidare. Det finns en tendens till att se en hel del av dessa problem som individuella misslyckanden snarare än att de till största delen har att göra med arbetsmiljön och hur arbetsplatsen fungerar.

Under en vanlig arbetsvecka i Sverige går i genomsnitt en person till jobbet för att sedan aldrig komma hem igen. Det borde vara en självklarhet att ingen ska dö på jobbet på grund av en riskfylld arbetsmiljö. Ytterst är det fråga om samhällets anständighet.

Tack vare förebyggande arbete, forskning och tillämpning av ny kunskap har antalet dödsolyckor på arbetsplatser – sett över tid – minskat under de senaste 30 åren, men varje olycka med dödlig utgång är förstås en för mycket. Utöver den nollvision för arbetsplatsolyckor med dödlig utgång, som regeringen har aviserat, handlar det också om andra satsningar, bland annat på mer forskning, utbildning och tillsyn.

Sedan vill jag bara avsluta med en sak. Jag har följt den här debatten under ganska många år. Framför allt visar vänsterpartierna och delar av fackföreningsrörelsen i ord ett oerhört engagemang för de utländska arbetarna, papperslösa och andra som på olika sätt blir väldigt utsatta på sina arbetsplatser. Samtidigt är det nästan inte ett enda fackförbund i Sverige som välkomnar dem att bli medlemmar. Det här handlar om personer som man talar mycket om, men man är inte någonsin beredd att utfärda ett medlemskort för dem.

Då resonerar facket så här: De här personerna har inte rätt att vara i Sverige. De ska ut ur landet. Sedan går man och demonstrerar. Sanningen är att det nu finns personer här som har den största utsattheten på sina arbetsplatser.

En del av dem har tillstånd att bo i ett annat land, en del av dem har inte tillstånd att vara här, en del har kommit hit inom ramen för den reform som Vänsterpartiet kritiserade nyss, andra vet vi inte hur de har kommit hit, en del har papper, en del har inte papper. Men de har ofta en sak gemensam. De har i praktiken något som man kan kalla för någon sorts anställning. De har en plats där de jobbar och får lön ifrån, och de arbetar i den makthierarki som socialister ofta kritiserar i arbetslivet, vilket betyder att de har en chef och så vidare.

Vore det inte rimligt att någon människa i fackföreningsrörelsen i Sverige, som är så stor och stark, säger att dessa personer borde också omfattas av det fackliga engagemanget. I andra länder finns det många fackföreningar som ansluter papperslösa människor, men i Sverige ger man dem kalla handen. Man har i stället upprättat något slags jourtelefonlinje dit människor ska ringa.

Ska fackföreningarna vara trovärdiga borde de i så fall låta dessa människor bli medlemmar i fackföreningarna. Då skulle de kunna sätta en annan press på arbetsgivarna. De skulle kunna förbättra villkoren för dessa personer och i framtiden kanske få igenom en regulariserad arbetskraftsinvandring där dessa människor fick tillstånd att bo och arbeta i Sverige. Det vore en bättre utveckling, tror jag.

Anf. 204 ALI ESBATI (V) replik:

Herr talman! Jag har svårt att låta bli att begära ordet. Fredrik Malms förakt för fackföreningsrörelsen är så stort att det bubblar fram i vilken debatt det än är. I det här fallet blir det nästan parodiskt.

Om det är någon kraft i det svenska samhället som verkligen har arbetat för att de människor som utnyttjas av skrupelfria arbetsgivare ska få rätt till gemenskap och värdighet är det ju svensk fackföreningsrörelse.

Man har inte bara startat en jourtelefon, utan det finns ju ett ordentligt, organiserat och viktigt arbete för att de personer som utnyttjas ska kunna få hjälp med sina rättigheter och med att kunna få en värdigare tillvaro. Det tror jag inte att Folkpartiet har gjort särskilt mycket åt. Har ni varit med och hjälpt de fackliga organisationer till exempel här i Stockholm som har arbetat med dessa frågor?

Är ni beredda att stödja till exempel förslaget om att fixa den överenskommelse som har lett till de här problemen så att man ger rätt till den som påtalar ett utnyttjande eller andra missförhållanden att inte bli utvisad omedelbart? Det skulle ju hjälpa. Det är ett krav som bland annat LO har drivit. Skulle det kunna få stöd av Folkpartiet?

I grunden är poängen att om Fredrik Malm menar att det är rätt att värna dessa människors kollektiva rättigheter som arbetstagare, varför har ni då så envist stött en uppgörelse som har varit en så tydlig orsak till att de problemen har uppstått?

Anf. 205 FREDRIK MALM (FP) replik:

Herr talman! Till att börja med är det sannolikt en väldigt liten andel av de här människorna som har kommit inom ramen för den reformen.

Väldigt många människor som har kommit till Sverige och som arbetar på vår arbetsmarknad har kommit hit av helt andra skäl.

Det är klart att vi hade kunnat säga nej till den reformen, vilket Vänsterpartiet förespråkade. Då hade de här personerna i stället aldrig kommit hit till Sverige.

De brister som finns inom den reformen för att regularisera arbetskraftsinvandringen och i praktiken ta bort den fackliga vetorätten är i grund och botten bra. Men givetvis måste man hela tiden följa upp alla reformer. Finns det skeva ekonomiska incitament i detta? Finns det personer – som det fanns exempel på i den granskning som gjordes i Dagens Nyheter – som på olika sätt utnyttjar systemet? Det är klart att det inte ska vara tillåtet. Det är självklart att man ska utbetala de löner som man har utlovat.

Jag har inget som helst förakt för fackföreningar. Tvärtom, jag tycker att de är väldigt viktiga, så viktiga att även de som är mest utsatta på arbetsmarknaden skulle kunna få en större hjälp av dem. Jag skulle vilja se ett större fackligt engagemang för dessa människor, för jag vet att facket har förmåga och kapacitet att pressa oseriösa arbetsgivare som inte uppfyller rimliga krav.

Fredrik Sterky var väl LO:s första ordförande. Han var mycket angelägen om att alla på arbetsmarknaden skulle kunna vara medlemmar i en fackförening. Men i dag är det tydligen så att de som lever under jorden, som lever lite vid sidan om, som befinner sig på de arbetsplatser som leds av de mest ljusskygga figurerna får inte blir medlemmar i ett fackförbund i Sverige i dag. Är inte det märkligt, Ali Esbati?

Anf. 206 ALI ESBATI (V) replik:

Herr talman! Detta är ju upp-och-nedvända världen. Här pratar vi om problem som i hög grad skapats av den politik som Fredrik Malm mycket entusiastiskt har förespråkade, nämligen ett system som gör det möjligt och inbjuder till ett yttersta utnyttjande av människor i nöd. Det var inte så svårt att gissa att om man kunde dra tillbaka ett arbetserbjudande, skulle det utnyttjas. Det kunde vem som helst ha talat om för er. Vi gjorde ju det. Det var många som talade om det för er. Oj, om det sedan uppstår problem får man utreda dem. Kanske fackföreningsrörelsen kan lösa detta, fackföreningsrörelsen som vi i andra fall alltid ogillar och föraktar.

Nu ska vi prata om fackföreningsrörelsens historia och referera till det tidiga 1900-talet då det var nödvändigt att slåss mot just den typen av orättvisor som högern senare gång på gång har stött. Det är ju den konkreta situationen. I den situationen är det ganska magstarkt av Fredrik Malm – det var därför som jag begärde ordet – att försöka vända på steken och fråga: Varför kan inte fackföreningsrörelsen lösa problemen?

Fackföreningsrörelsen har kommit med massvis av konstruktiva förslag. Den gör en massa saker, som jag redogjorde för tidigare, och den kommer att behöva göra ännu mer.

Kom inte och vänd på steken och säg att det är fackföreningsrörelsen som skapat problemen! Tvärtom är det den nödvändiga, grundläggande solidaritet som fackföreningsrörelsen bygger på som i det här fallet också är lösningen. Det är precis enligt de grunderna som fackföreningsrörelsen i Sverige arbetar i dag. Sedan får även riksdag och regering gärna vara till

viss hjälp. Det var de inte under Fredrik Malms tid. Nu kanske det blir bättre.
(Applåder)

Prot. 2014/15:116
15 juni

Arbetsmiljö

Anf. 207 FREDRIK MALM (FP) replik:

Herr talman! Jag har bara lite försynt framfört tanken att det kanske inte vore helt orimligt att dessa människor också fick bli medlemmar i en fackförening. Alla andra arbetstagare får ju det. Det är personer som har en arbetsplats att gå till, de får lön, de har en chef. Däremot kan det vara andra papper som de inte har i ordning, papper på ifall de får uppehålla sig i Sverige eller inte och så vidare. Mig veterligen är fackföreningsrörelsen inte passpolis i Sverige. Mig veterligen finns det myndigheter som sköter sådant.

I andra länder finns papperslösa som kan omfattas av det fackliga engagemanget. En person som bor i Mexiko och tar sig in och jobbar i Kalifornien kan få stöd från fackföreningar där. De har dessutom drivit upp minimilönerna på en del håll, vilket även hjälpt inhemska amerikanska arbetare att få bättre lön.

Jag noterar att man applåderar när det passionerat argumenteras för att dessa människor inte ska få vara medlemmar i en fackförening, och det förvånar mig en aning.

Avslutningsvis: Jag tror att Fredrik Sterky dog 1900, så det var inte det tidiga 1900-talet jag diskuterade utan snarare slutet av 1800-talet.

Anf. 208 MAGNUS MANHAMMAR (S):

Herr talman! Jag är mycket glad att vi har den här debatten i dag. Arbetsmiljö kan för en del låta som ett smalt ämne, men det är det sannerligen inte. Den här debatten utgår från en av de mest centrala delarna av vårt liv, nämligen vårt arbete.

För mig som socialdemokrat är arbete någonting bra. Det ger mål och struktur. Det ger mening. Vi vill och ska arbeta inte bara för att stärka företagen, få lön och skapa skatteintäkter, utan också för att det utvecklar oss som människor. Vi har faktiskt byggt hela vårt samhälle kring arbetet. Vi har organiserat vårt samhälle kring en arbetsgemenskap. I detta sammanhang är arbetsmiljöarbetet det kitt som säkerställer att arbetet får oss att må bättre, som gör att vi orkar och kan jobba ett helt arbetsliv utan att slita ut oss.

Herr talman! Arbetarrörelsen, den rörelse som jag representerar här i riksdagen, grundades just för att slå vakt om arbetet och det goda arbetslivet. Det är därför jag står här i dag. Trots att över 100 år har gått sedan vi började vårt arbete är våra paroller från början av förra seklet om goda arbetsvillkor, till exempel åtta timmars arbetsdag, åtta timmars fritid och åtta timmars vila, på många sätt lika aktuella än i dag.

Herr talman! För inte så länge sedan var Sverige världsbäst på arbetsmiljö. Genom lagstiftning, samarbete mellan parterna, forskning och ett stort engagemang av tusentals arbetsmiljöansvariga upprätthölls ett enastående arbete. En oerhört viktig del i det arbetet var Arbetsmiljöverkets insatser. Företagen visste att Arbetsmiljöverkets inspektörer kunde dyka upp för att kontrollera säkerheten på arbetsplatsen, och då skärpte de sig. Företagen fick också kontinuerlig inspiration och stöd från inspektörerna, vilket i sig stärkte det systematiska arbetsmiljöarbetet.

Fram till 2006 gjordes varje år över 40 000 tillsynsbesök av drygt 360 inspektörer. Men något allvarligt hände då regeringen Reinfeldt tog över. Redan 2007, året efter valet, började den borgerliga regeringen att attackera Arbetsmiljöverket. Verket bantades rejält, och då drabbades huvudkontoret hårdast. Där jobbar experter och administratörer. Hälften av dem försvann.

Men också inspektörerna attackerades. Var fjärde fick sluta i första omgången, och därefter tvingades ytterligare inspektörer bort. På kort tid minskade antalet inspektörer med 30 procent. Det var en cynisk politik, kallblodigt genomförd av Sveriges borgerliga politiker, utförd med ideologiska skyggglappar, utan någon respekt för vilka allvarliga konsekvenser det skulle få. Jag kan inte tänka mig att syftet var något annat än viljan att försämra Sveriges löntagares arbetsliv.

Herr talman! Resultaten har inte låtit vänta på sig. Under de två gångna mandatperioderna har antalet arbetsskador och arbetsjukdomar ökat. Sjukfrånvaron ökar oroväckande snabbt, särskilt bland kvinnor. Männskor sliter ut sig. I stället för att arbetet bidrar till det goda livet får det en negativ inverkan. Det håller inte, för samtidigt står arbetslivet inför stora förändringar med en fortsatt ökad global konkurrens och med krav på att fler måste orka jobba längre.

För att möta utvecklingen och återigen skapa en positiv trend kommer vi i morgon att försöka sätta stopp för den skadliga borgerliga politiken genom att rösta igenom vårbudgeten, en vårandringsbudget som kommer att vända utvecklingen och verkligen ge vind i seglen då det gäller arbetsmiljöarbetet.

För det första kommer nya pengar till Arbetsmiljöverket att avsättas så att fler inspektörer kan anställas. För det andra avsätts mer pengar till de viktiga regionala skyddsombuden runt om i landet. För det tredje avsätts nya resurser för arbetslivsforskningen och det förebyggande arbetet. Med morgondagens beslut går vi äntligen mot ljusare tider.

Men, herr talman, redan i höstas hade vi i riksdagen chansen att vända utvecklingen. Det finns ett parti i riksdagen som ofta påstår sig stå upp för Sveriges arbetstagares arbetsmiljö men hittills aldrig gjort det. Inte helt oväntat heter det partiet Sverigedemokraterna. Det går inte att hitta något annat parti i Sveriges riksdag som påstår sig stå för så mycket men då det väl kommer till kritan aldrig gör något, förutom att skapa kaos och sprida hat förstås.

Herr talman! I höstas var det extra tydligt. Då hade Sverigedemokraterna chansen att påverka. I höstas stod den borgerliga nedmonteringslinjen mot den rödgröna regeringens budget med stora satsningar på arbetsmiljöområdet.

Faktum är att Sverigedemokraterna i höstas hade sitt hittills bästa tillfälle någonsin för att förbättra arbetsmiljön för Sveriges löntagare. Då låg det i Sverigedemokraternas händer om det skulle bli möjligt att avsätta 60 miljoner kronor till Arbetsmiljöverket, vilket skulle ha kommit Arbetsmiljöverket till del redan i år, 13 miljoner i extra stöd skulle ha gått till de regionala skyddsombuden, 10 miljoner skulle ha satsats på arbetsmiljöforskningen. Och miljonanslag skulle ha tillförts företagshälsovården.

Men det föll inte Sverigedemokraterna i smaken. I stället för att rösta för en förbättring, i det här fallet för Sveriges alla löntagare, valde Sverigedemokraterna att rösta emot detta.

Herr talman! Varför gjorde de det? Jo, för att Sverigedemokraterna och deras riksdagsledamot Magnus Persson, som är med i dagens debatt, egentligen inte bryr sig om arbetsmiljön. De kan rösta bort 60 miljoner till Arbetsmiljöverket med en axelryckning. För dem är det ointressant att stötta de regionala skyddsombuden eller förstärka arbetsmiljöforskningen. Jag skulle vilja fråga riksdagsledamot Magnus Persson om han vet att Sverigedemokraterna någon gång, vid något tillfälle, i riksdagen gjort något konkret som förbättrat arbetsmiljön i det här landet.

Herr talman! En sak är säker. Arbetsmiljöfrågorna är alldeles för viktiga, alldeles för betydelsefulla, för vår framtid för att borgarna eller Sverigedemokraterna ska få förstöra dem. Arbetsmiljöfrågorna är mycket högt prioriterade för mitt parti och för den rödgröna regeringen.

Vi står inför stora utmaningar då det gäller arbetsmiljön, och vi kommer att ta dem på allra största allvar. Vi vill göra folk friskare, inte bestämma att de blivit friska, som den förra regeringen gjorde. Vi vill genom ett aktivt och förebyggande arbetsmiljöarbete minska den stress och den press som gör att många i dagens arbetsliv känner sig otillräckliga. Vi vet att det går, att saker och ting kan bli bättre, till och med mycket bättre, för vi har gjort det förut.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i motionsbetänkandet gällande AU8.
(Applåder)

I detta anförande instämde Veronica Lindholm (S).

Anf. 209 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Jag tyckte att det var en väldigt trist ton som plötsligt smög sig in i debatten om arbetsmiljö och dessutom med en lite märklig anstrykning. Det talades om cynisk politik, ideologiska skygglappar och att målet skulle ha varit att försämra svenskt arbetsliv. När man påstår något sådant är man varken hederlig eller seriös.

Vi kan ha olika sätt som vi vill jobba på, men jag är helt övertygad om att alla partier i kammaren har ett bra arbetsliv för ögonen, vill att det ska vara färre olyckor, färre dödsfall och färre som är sjukskrivna på grund av sitt arbete. Det måste vi väl ändå kunna enas om.

Skadlig borgerlig politik? Statistiken visar tydligt att kurvorna pekar åt rätt håll. Det enda jag kan hålla med om är att kvinnors sjukskrivningar ökar när det gäller psykosociala besvär. Men om man tittar över tid och beaktar antalet arbetade timmar i Sverige går alla kurvor åt rätt håll. Oavsett vilken budget vi haft och vilken regering som styr landets har det sett ut så över tid. Då kan man inte tala om en skadlig borgerlig politik. Det har ju blivit så mycket bättre i Sverige! Vi ska vara stolta över den arbetsmiljö vi har. Den är kanske bäst i världen. Då tycker inte jag att man ska använda den sortens retorik. Det kanske går på hemmaplan, men här blir det både pinsamt och ohederligt.

Anf. 210 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik:

Herr talman! Det är intressant att höra Katarina Brännström beskriva verkligheten och försöka påskina att det är någon typ av retorik från min sida. Jag satt precis och läste om detta igen bara för att vara säker till hundra procent, och Arbetsmiljöverkets egna siffror visar att arbetsplatsolyckorna förra året ökade för tredje året i rad. Det är fakta, och det är kanske inte så svårt att förstå.

Det går upp och ned med arbetsplatsolyckorna. Vissa år tidigare har det faktiskt gått nedåt också. Men det har ökat. Jag skulle vilja säga att det beror på de borgerliga regeringsåren. Det har hänt väldigt mycket på arbetsmiljöområdet under de här åren, framför allt mycket dåligt.

Alliansen lade ned Arbetslivsinstitutet och minskade anslagen till Arbetsmiljöverket. Man såg också till att antalet inspektörer hamnade under ILO-snittet, vilket flera har nämnt här i dag. Det är inget nytt. Faktum är att Sverige inte längre ens lever upp till FN-organet ILO:s minimistandard för vad som anses behövas för att säkra arbetsmiljön ute på företagen. Enligt ILO ska det finnas en arbetsmiljöinspektör per 10 000 anställda. I Sverige är det i dag 0,6. I Norge och Danmark är motsvarande siffra 1,85 respektive 1,78. Det är klart att en sådan politik får allvarliga konsekvenser.

Jag vill verkligen veta varför ni valde att försämra för Arbetsmiljöverket, Katarina. Varför valde ni att skära ned på detta arbete? Tycker ni att de gör ett dåligt arbete? Som Katarinas vän i Centerpartiet beskrev tidigare har ni själva ändrat möjligheten för arbetsmiljöinspektörerna att jobba förebyggande. Katarina Brännström talar mycket om det förebyggande arbetet, herr talman. Moderaterna beskriver det som att det förebyggande arbetet är det viktiga. Varför väljer man då att försämra – dels för forskningen genom att ta bort Arbetslivsinstitutet, dels för Arbetsmiljöverket? Varför gör man det?

Anf. 211 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Det är riktigt att arbetsplatsolyckorna har ökat, men det är bara ett litet avbrott i nedgången. Statistiken visar också att mer än hälften av anmälningarna – jag har läst hela rapporten och kan den – inte har någonting att göra med någon som helst sjukskrivning eller frånvaro från arbetet. Det kan vara en liten rispa på en nagel som anmäls. Vad som helst anmäls, och det blir statistik. Det har också införts ett helt nytt anmälningssystem, så det är mycket lättare att göra anmälningar i dag. Man går in och gör några knapptryckningar på datorn, och så har man anmält en arbetsplatsolycka. Det ska vi komma ihåg när vi jämför statistik.

Det är inte så att det allvarligt har blivit sämre på våra svenska arbetsplatser. Det har blivit så mycket bättre tack vare det förebyggande arbetet för information och kunskap, som alliansregeringen riktade all kraft på.

Vi måste jobba modernt i dag. Vi ska inte komma efteråt och inspektera en dålig arbetsmiljö. Vi ska se till att den dåliga arbetsmiljön aldrig uppstår. Kunskap, information och ett starkt tryck på varje arbetsgivare att hålla ordning och reda, så att man vet om vad det är för skyddsregler som gäller, är det viktiga. Antalet inspektörer på ett statligt verk har ingen eller väldigt liten påverkan på arbetsmiljön. Arbetsgivarnas sätt att jobba samt sanktioner mot dem som inte sköter sig kan ha en mycket större effekt. Vänta och se tills er politik går igenom, så ska ni få se att den inte kommer att göra någon skillnad!

Anf. 212 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja att Katarina Brännström träffade några av alla de skyddsombud och arbetsmiljöombud som jag träffat när jag själv varit ute på många arbetsplatser och att hon beskrev för dem att hon inte tycker att det är viktigt att inspektörerna kommer ut till deras arbetsplatser. Jag kan säga att det är en väldigt viktig del av hela deras arbete att ha det stödet och veta att det faktiskt kommer ut någon.

Efter att man skurit ned så mycket på Arbetsmiljöverket, så att antalet inspektörer och regionala kontor minskat, har Arbetsmiljöverket bara möjlighet att komma ut till de ställen där det finns stora risker. Det har gjort att det systematiska arbetsmiljöarbetet minskat. Det visar en rapport av Unionen som jag har här. Deras arbetsmiljöbarometer visar att det systematiska arbetsmiljöarbetet har minskat just för att man inte kan vara ute på alla arbetsplatser utan bara kan gå till dem där det verkligen finns risk för dödsfall eller där det till exempel finns asbest, vilket vi fick en beskrivning av här tidigare.

Jag har svårt att hitta ord för att beskriva det som borgerligheten gjort.

Katarina Brännström säger att det är mycket lättare att göra anmälningar nu och att man kan anmäla in en rispa på nageln. Min morfar var en av dem som jobbade på det varv i Karlskrona som vi fick beskrivet tidigare och där man fick asbest. Det var inte så att det anmäldes in någonting i onödan, kan jag säga, utan det är ganska hårda grejer som man anmäler in om det händer någonting.

Borgerligheten attackerar arbetsmiljöarbetet hårt. Jag uppfattar det som att borgerligheten faktiskt inte har någon arbetsmiljöpolitik. Man har egentligen ingen politik för att minska sjukskrivningarna. Man har ingen politik för att minska stressen eller dödsolyckorna på arbetsplatserna. För borgerligheten finns bara skattesänkningar, vilket var det som gjordes under de två senaste mandatperioderna. Jag skulle vilja tala om för borgerligheten att skattesänkningar inte är någon trollstav som kan trolld bort arbetsmiljöproblem eller andra samhällsproblem. Vi måste också våga säga ja till vissa saker och göra viktiga satsningar. Jag hoppas att det här inlägget kanske kan ha visat någonting av det för Katarina Brännström.

Anf. 213 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Herr talman! Budgetförhandlingarna kan vi lämna därhän. Vi ville förhandla med Socialdemokraterna, men Magnus Manhammars partiledare stängde dörren. Detta hade varit en ypperlig fråga som vi kunnat samarbeta om hur bra som helst med perfekta diskussioner. Det hade varit jättebra. Men det ville inte Socialdemokraterna, så det föll.

Magnus Manhammar är ganska hård i sin retorik. Han anklagar Sverigedemokraterna och bland annat mig för att inte ha någon arbetsmiljöpolitik och för att sakna kunskaper. Jag kan tala om för Magnus Manhammar att jag har jobbat i 25 år som byggnadsarbetare. Jag är medlem i Byggnads och har varit facklig förtroendeman och skyddsombud. Jag var ute och besökte arbetsplatser när Magnus Manhammar fortfarande struttade runt i blöjorna, skulle jag tro. Den där retoriken håller inte.

Magnus Manhammar påstår att han har besökt en mängd arbetsplatser och pratat med skyddsombud. Jag har jobbat i Karlskrona kommun i över

tio år, men jag har aldrig sett dig på någon arbetsplats i Karlskrona, Magnus Manhammar, inte heller på ABB, förutom 14 dagar före valet, då du stod utanför grindarna och delade ut frallor.

Jag vet inte vad du har för erfarenhet av svensk arbetsmarknad, hur du jobbat och vad du haft för sysselsättning, men jag uppfattar dig som en politisk broiler som läser dig till vad du ska göra. Jag tror inte att du har någon arbetslivserfarenhet, och du ska definitivt inte stå och döma mig för att jag inte skulle ha det.

Anf. 214 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik:

Herr talman! Det är intressant att jag fick en kommentar om min arbetslivserfarenhet. Jag har själv jobbat på ABB – synd att vi inte träffades där! Jag var med och gjorde Polenkabeln och jobbade i dieselångorna nere i lastutrymmet. Det var ganska hårt, kan jag säga. Jag har väl det att tacka för några av de muskler jag fortfarande har.

Men jag tycker inte att vi ska diskutera min arbetslivserfarenhet i den här debatten. I stället ska vi fråga oss vad SD gjort här i riksdagen. Det var också den fråga jag ställde. Sverigedemokraterna har trots allt suttit i riksdagen sedan 2010 och har inte gjort någonting åt arbetsmiljöfrågorna. Jag vill ställa frågan en gång till Magnus Persson och hans parti Sverigedemokraterna: Har man gjort någonting konkret över huvud taget för att göra arbetsmiljön bättre i Sverige?

Faktum är trots allt att Sverigedemokraterna i höstas hade möjlighet att göra stor skillnad, som jag beskrev tidigare. Man hade inte ens behövt rösta; man kunde till och med ha lagt ned sina röster och gjort stor skillnad. Det är helt otroligt! Till och med passivt kunde man ha sett till att det blev en bättre arbetsmiljö i det här landet. Men det valde man att inte göra.

Jag ställer återigen frågan till Magnus Persson: Har Sverigedemokraterna någonsin gjort någonting konkret här i riksdagen för att förbättra arbetsmiljön i Sverige?

Anf. 215 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Herr talman! Om Magnus Manhammar tar del av våra budgetförslag ser han att vi vill satsa enormt mycket pengar på bland annat Arbetsmiljöverket. Men ni ville inte diskutera med oss, Magnus Manhammar. Ni stängde dörren i ansiktet på oss. Detta är en liten del av budgeten. Det är en fråga vi kunde ha kommit överens om. Det fanns många frågor. Vi hade inte behövt komma överens om invandringpolitiken. Det fanns många andra frågor också. Men ni ville inte. Ni betedde er arrogant, eftersom ni trodde att ni skulle få stöd av ett borgerligt parti. Hade ni bjudit in till förhandlingar hade vi säkert kommit överens i dessa frågor. I vår vårbudget har vi stora satsningar på Arbetsmiljöverket. Det finns inga problem där. Vi satsar jättemycket pengar, betydligt mer än vad Socialdemokraterna gör. Den där retoriken faller alltså ganska snabbt. Har du ingenting annat att tillföra?

Anf. 216 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik:

Herr talman! Vi kan konstatera att Sverigedemokraterna uppenbarligen aldrig här i Sveriges riksdag gjort någonting för att förbättra arbetsmiljön i Sverige. Det kan vi konstatera av diskussionen. Det är väldigt intressant

och också ett viktigt faktum att veta för väljarna inför kommande val. Sverigedemokraterna har inte ambitionen att göra någonting.

De sitter och skriver på lite egna program. Jag kan också skriva saker på min kammare. Men när det väl ska till att röstas gör de inte skillnad. Fundera en del på detta. Jag har nu ställt frågan två gånger och inte fått något svar. Sanningen är den att Sverigedemokraterna aldrig går att lita på. Det har jag bevisat tidigare här i talarstolen, och jag tänker bevisa det en gång till.

Jag har här ett potpurri av Sverigedemokraternas olika förslag när det gäller arbetsmiljön. Det är de senaste förslagen som finns här. Det är en del av de förslag som Magnus Persson här beskriver. De hänger inte riktigt så bra ihop med den svenska modellen. Men det finns en del positiva förslag. Sedan är det en del förslag som helt skulle slå håll på den svenska modellen. Men det finns några förslag på första sidan som är ganska positiva.

Jag har här det första politiska programmet. Det är inte så långt. Det är sex sidor. Det är Sverigedemokraternas första politiska program från 1988. Där nämner de faktiskt fackföreningsrörelsen. Det är kanske inte i de mest positiva ordalag, men de nämner den ändå hyfsat. Det finns med. Sedan har vi förslag från 2006. Då driver Sverigedemokraterna att man ska avskaffa MBL, inga fler pengar till arbetsmiljö – hör och häpna! – och att minska fackets makt i samhället. Det blir lite olika.

Sedan har vi vad SD röstade emot här i riksdagen under förra mandatperioden. De röstade emot en nollvision för dödsolyckor. De röstade emot rättighet att jobba heltid. De röstade emot att arbetsskadeförsäkringen skulle göras mer jämställd.

Om man ska dra en slutsats av detta är det inte möjligt att veta vad Sverigedemokraterna tycker i frågorna. Frågan är om sverigedemokraterna själva vet vad de kommer att tycka i dessa frågor i morgon. Är arbetsmiljö viktigt? Är facket bra eller dåligt? För mig är bara en sak säker, och det är att det aldrig går att lita på Sverigedemokraterna.

(Applåder)

Anf. 217 MARCO VENEGAS (MP):

Herr talman! Vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Människor tillbringar en stor del av sina liv på jobbet. Hur vi mår i skolan eller på jobbet är väldigt viktigt och påverkar oss i vårt vardagliga liv. Arbetsmiljön påverkar också våra förutsättningar att göra ett bra jobb. Det vi strävar efter är ett arbete som ger möjligheter till variationer, social kontakt och samarbete samt sammanhang mellan enskilda arbetsuppgifter.

De flesta människor trivs på sin arbetsplats och med sitt jobb. Men det finns tusentals människor som varje dag går till sina arbeten med en oro i kroppen. De mår inte bra av sina jobb. Vissa blir sjuka. Det kan bero på att arbetet är fysiskt tungt eller att det finns olösta konflikter som oroar och stör. Det kan leda till att människor tvingas vara hemma och sjukskriva sig. Detta är ett stort problem inte bara för den som blir sjuk utan även för arbetsgivare och samhället.

Herr talman! Enligt Försäkringskassans beräkningar kostar sjukskrivningarna samhället miljarder i form av utbetald sjukpenning och kostnader i samband med rehabilitering av de sjukskrivna. För 2013 uppgick summan till 28 miljarder totalt. Försäkringskassan tror att summan kommer att stiga till 37 miljarder totalt år 2018. Miljöpartiet vill ha ett långsiktigt hållbart arbetsliv där människor inte riskerar att slitas ut i förtid.

Herr talman! Jag är både glad och stolt över att den nuvarande regeringen satsar på arbetsmiljöarbetet. Regeringen aviserade redan i budgetpropositionen för 2015 stora satsningar på arbetsmiljöområdet. Regeringen bedriver en aktiv politik gällande att heltidsarbete ska vara en norm och deltidsarbete en möjlighet, värnande av kollektivavtal och goda arbetsvillkor samt att förhindra missbruk av tidsbegränsade anställningar.

Miljöpartiet värnar den svenska modellen med kollektivavtal mellan arbetsmarknadsparter och vill att denna modell ska vara intakt. När det gäller utländska arbetare som är anställda utomlands och utstationerade i Sverige vill vi att det ska finnas avtal som gör att de får rätt till samma arbetsvillkor som personer som är anställda i Sverige.

Herr talman! Det är viktigt att förbättra den psykosociala arbetsmiljön och motverka stress, hög arbetsbelastning, otydliga arbetsuppgifter, krav på tillgänglighet efter arbetstid och så vidare. Tillsammans med arbetsmarknadsparter vill regeringen initiera ett forskningsprogram om kvinnors stressrelaterade arbetsmiljöproblem.

Herr talman! Arbetsmiljöarbete handlar inte bara om att skydda liv och hälsa utan också om att skapa en bra arbetsmiljö där människor kan utvecklas och växa med sina arbetsuppgifter. En bra arbetsmiljö är avgörande för människors välbefinnande och inte minst för Sveriges ekonomiska utveckling. Sjukskrivningar på grund av psykisk ohälsa ökar igen sedan 2010. I dag är psykisk ohälsa den vanligaste sjukskrivningsorsaken. Fyra av tio sjukskrivningar beror på psykisk ohälsa som ofta är arbetsrelaterad.

Herr talman! Jag är mycket positiv till att regeringen nu för en aktiv politik med målsättningen att ta itu med problemen gällande arbetsmiljö bland annat genom satsningar i 2015 års ekonomiska vårproposition. Regeringen satsar 29 miljoner mer än vad den förra regeringen gjorde. Arbetet för en bättre arbetsmiljö är en del av ett arbetssammanhang och ett steg i rätt riktning för att möta ett arbetsliv som står inför stora förändringar.

Herr talman! Dödsolyckor och arbetsskador är ett stort mänskligt lidande för de drabbade. Därför är glädjande att regeringen har gett besked om att den kommer ta fram en nollvision för dödsolyckor i arbetslivet.

(Applåder)

Anf. 218 DÉsirÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! Jag yrkar bifall till alliansreservationen nr 3.

Tanken med arbetsmiljöarbetet är att förebygga ohälsa och olycksfall. Alliansregeringens satsningar på arbetsmiljöinsatser handlade bland annat om att lyfta fram arbetsmiljöns potential för ökad konkurrenskraft. Friska medarbetare är en lönsam affär för arbetsgivarna och för den enskilda arbetstagaren.

I Sverige har vi under lång tid arbetat för att förbättra arbetsmiljön. Vi vet att det gynnar både arbetsgivare och arbetstagare. Ett hållbart arbetsliv är en förutsättning för att Sverige ska stå konkurrenskraftigt i framtiden.

Även EU har lagt frågan om vikten av en god arbetsmiljö högt på sin agenda. Man inser att man behöver förbättra konkurrenskraften inom EU, och då måste man ha en frisk befolkning. I framtiden kommer friskfaktorer att vara en konkurrensfaktor som alla företag mer eller mindre tvingas att ta med i sina kalkyler.

Herr talman! Regeringspartierna säger nu att de vill stoppa de ökande sjukskrivningstalen. Nu är det upp till bevis. För under den tidigare socialdemokratiska regeringen förtidspensionerades 140 människor om dagen i Sverige. Det var en ohållbar utslagning av människor av höga mått.

Många företag arbetar i dag bra med det systematiska arbetsmiljöarbete som lagen kräver. De genomför en årlig kontroll av arbetsmiljön och åtgärdar brister som finns. På bra arbetsplatser samverkar parterna på arbetsplatsen i arbetsmiljöarbetet och med Försäkringskassan och företagshälsovård.

Det systematiska arbetsmiljöarbetet ute på arbetsplatserna måste fungera. Särskilt hot och våld är viktigt att förebygga. Det är betydligt vanligare att kvinnor än män utsätts för hot och våld i arbetet. Här menar vi i Alliansen att det är synd att utskottsalliansen avstyrker ett yrkande där vi vill ha verktyg för kartläggning av riskfaktorer i arbetsmiljön för kvinnor och män och vad som orsakar sjukskrivningar. Särskilt kvinnors arbetsmiljö bör belysas mer, menar vi.

Herr talman! Alla arbetstagare ska kunna känna sig trygga på sin arbetsplats. Sett över tid har dödsolyckorna på arbetsplatserna minskat de senaste 30 åren, men de varierar något över år. Ofta följer de konjunkturcykler eller hur mycket som byggs. Det är ofta på byggprojekt som de stora och allvarliga olyckorna sker.

Varje dödsfall eller olycka är ett misslyckande, och vi måste, menar jag, ha en nollvision för dödsolyckor. Det är något som jag också har uttryckt i en motion som behandlas i betänkandet. Regeringen säger nu att man ska ta fram en sådan nollvision, och det välkomnar jag. Jag tycker att det är viktigt.

Den fråga som har varit uppe här har ju bland annat handlat om den tidigare regeringens satsningar eller icke-satsningar på Arbetsmiljöverket. När jag satt i Arbetsmiljöverkets insynsråd ökade man antalet inspektioner trots minskade anslag. Arbetsmiljöverket var också i utskottet och sa att om man skulle få lite mer medel skulle man kanske kunna göra 6 procents arbetsplatsbesök i stället för 5 procent.

Alla inser att vi inte med medel och resurser till Arbetsmiljöverket kan lösa alla problem. Företagen måste få olika stödfunktioner, kanske via internet. Arbetsmiljöverket jobbar i dag mycket mer med internet, webbase-rad, och Facebook, där olika skyddsombud kan ställa frågor och så vidare. Vi kan inte bara som Socialdemokraterna leva kvar i den gamla tiden och säga att ett högre anslag ger mer pengar och att mer pengar och resurser till Arbetsmiljöverket är lösningen. Jag tror tyvärr inte det, utan vi måste hitta nya sätt att arbeta för att förbättra miljön, få företag att fungera och också för den enskildas hälsa.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 16 juni.)

Anf. 219 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill informera kammaren om att vi i dag kommer att fortsätta debatten efter kl. 23.00. Hur länge debatten kommer att pågå återkommer vi till, men det beror till stora delar på hur debattlystna ledamöterna är.

Inledning

Inledning

Anf. 220 ANDREAS NORLÉN (M):

Herr talman! På det tjänsterum jag har här i Riksdagshuset i egenskap av konstitutionsutskottets ordförande hänger ett porträtt av Gabriel Poppius. Han var ämbetsman och jurist i början av 1800-talet och förtjänade sin plats i svensk historieskrivning – i vart fall i en fotnot – under det dramatiska året 1809. Han var nämligen närvarande när Gustav IV Adolf avsattes på Stockholms slott den 13 mars 1809. Han var inte den främste av kuppmakarna – det var som bekant Carl Johan Adlercreutz, som kammaren känner till – men Poppius var där och har på det sättet en koppling till konstitutionsutskottet.

Ett av resultaten av statskuppen 1809 blev 1809 års regeringsform. Den innehöll ett antal konstitutionella nyheter som bland annat syftade till att kontrollera och begränsa kungamakten för att säkerställa att något nytt envälde inte skulle införas och att den offentliga makten skulle utövas under lagarna. Därför föreskrev regeringsformen att JO-ämbetet skulle inrättas, med uppgift att granska den offentliga förvaltningen. Regeringsformen föreskrev också i sin 53 § att ett konstitutionsutskott skulle inrättas i riksdagen med uppgift att granska regeringen eller, noga räknat, statsrådet, som regeringen då kallades.

Granskningen skulle, enligt 106 §, utreda om någon ”uppenbarligen handlat emot denna regeringsforms tydliga föreskrift eller tillstyrkt någon öfverträdelse deraf och af andra rikets gällande lagar” eller, enligt 107 §, om regeringens ledamöter ”uti deras rådslag om allmänna mått och steg icke iakttagit rikets sannskyldiga nytta” eller om någon ”icke med oväld, nit, skicklighet och drift sitt förtroendeembete utöfvat”. Regeringsformens 107 § reglerade också hur riksdagens ledamöter kunde göra det vi i dag kallar en KU-anmälan.

Konstitutionsutskottet har alltså i över 200 år granskat att regeringen och dess medlemmar i sin ämbetsutövning har följt grundlagarna och andra lagar och regler som styr regeringsarbetet. Det gör KU till riksdagens äldsta ännu verksamma utskott och faktiskt ett av de äldsta ännu verksamma utskotten i något parlament någonstans i världen. KU:s granskning är formell. Den granskar inte om en viss åtgärd är politiskt önskvärd eller inte utan om gällande regler har följts när beslutet fattades eller åtgärden vidtogs.

I den nu gällande regeringsformen stadgas att KU ska redovisa resultatet av sin granskning för riksdagen minst en gång per år. Sedan ett antal år är praxis att KU på hösten genomför en mer administrativ granskning

av olika arbetsprocesser i Regeringskansliet, medan KU under våren utreder de KU-anmälningar mot regeringen som lämnats in av enskilda riksdagsledamöter. Resultatet av den granskningen brukar redovisas i juni vid den så kallade granskningsdebatten, som är den debatt vi nu står i begrepp att inleda.

Jag vill därför, herr talman, meddela att konstitutionsutskottet även detta år har granskat ett antal anmälningar mot enskilda statsråd och hela regeringen och att man har sammanställt sina iakttagelser i ett betänkande som härmed redovisas för kammaren.

Årets granskning har avsett 30 anmälningar, vilket är ungefär lika många som det brukar vara. Ser man på de senaste 20 åren har antalet anmälningar varierat mellan ca 20 och 40, och flertalet år har det landat mellan 25 och 35. Ur det perspektivet är det här året alltså ett normalår. Dessa 30 anmälningar har i KU blivit 28 ärenden, eftersom några anmälningar rörde samma sak och därför har sammanförts inom ramen för samma ärende. Av dessa 28 ärenden rör 21 den nya regeringen medan sju rör den tidigare regeringen. De anmälningarna lämnades alltså in före regerings-skiftet i höstas.

Om antalet anmälningar är ungefär som det brukar vara är det dock något annat som är desto mer ovanligt: KU är i stort sett helt enigt över alla parti- och blockgränser om sina slutsatser. Det finns två reservationer från SD där reservanterna vill rikta kritiska synpunkter mot regeringen i ett par fall där övriga partier anser att regeringen inte har begått något formellt fel, men i övriga ärenden är alla helt överens, och allianspartierna och regeringspartierna är således överens i samtliga frågor.

Så här enigt har KU inte varit under de senaste 20 åren. Jag har gått igenom betänkanden från den perioden och kan konstatera detta. Det finns dock ett undantag, nämligen granskningen av hanteringen av tsunamikatastrofen, som behandlades i ett särskilt betänkande våren 2006. Jag har också översiktligt gått igenom ställningstaganden ytterligare tio år bakåt i tiden, så jag kan med rätt stor säkerhet säga att KU inte har varit så här enigt i en vårgranskning de senaste 30 åren.

Det har ett stort värde att KU har kunnat enas, och det är tydligt att denna enighet har uppskattats av många i den allmänna debatten. Jag vill därför i egenskap av KU:s ordförande framföra ett varmt tack till alla utskottets ledamöter för att denna enighet har kunnat uppnås. Jag vänder mig särskilt till utskottets vice ordförande, Björn von Sydow, som på ett påtagligt sätt har bidragit till den konstruktiva anda som präglat utskottets arbete. Tack till er alla, och särskilt tack till Björn von Sydow!

KU:s granskning har alltid ett värde, oavsett om vi blir överens eller inte. Det är alltid viktigt med öppenhet, transparens och att regeringen vet att det finns ett granskande utskott som följer upp regeringens arbete. Granskningen i sig bidrar på så sätt till bättre regeringsarbete.

Jag delar därför inte bilden av KU:s arbete som meningslöst de år KU inte blir överens. Men – och det är ett viktigt men – tyngden i KU:s konkreta kommentarer om enskilda fall blir givetvis betydligt större om de uttalas av ett enigt utskott. Värdet kan knappast heller överskattas av att KU genom ett i princip enigt betänkande signalerar till omvärlden att utskottets ledamöter förmår höja sig över mer partipolitiska överväganden och fokusera på den sakliga och juridiska granskning som ska vara kärnan i KU:s arbete.

Trots denna breda enighet kan man inte säga att betänkandet är urvattnat. Tvärtom gör KU, menar jag, ett antal intressanta och viktiga uttalanden om betydelsefulla frågor. Vi kommer under debatten att behandla en del av dessa ärenden i separata debattrundor. Låt mig därför så här inledningsvis bara ge några kommentarer om några ärenden där KU framför kritiska synpunkter på regeringens agerande.

Ett par granskningsärenden rör viktiga infrastrukturfrågor. I frågan om regeringens beslut att utse en samordnare för Bromma flygplats säger KU att det var olämpligt av regeringen att föregripa riksdagens beslut genom att besluta om ett uppdrag till en statlig samordnare för Bromma flygplats, trots att riksdagen samma dag väntades fatta ett beslut som gick i motsatt riktning. Frågan kan alltså sägas handla om respekten för riksdagens beslut.

Vad gäller frysningen av Förbifart Stockholm, som kostade uppemot 170 miljoner kronor, anför utskottet att beredningskravet i regeringsformen inte var uppfyllt och att hanteringen av frågan inte kan anses ha varit förenlig med kravet på god hushållning i budgetlagen.

Ett annat ärende rör regeringens erkännande av staten Palestina och frågan om regeringen föregrep samrådet i Utrikesnämnden. Enligt utskottet borde kommunikationen på ett tydligare sätt ha speglat att det pågick en beredningsprocess och att något beslut ännu inte var fattat. Hanteringen kan därför ha försämrat förutsättningarna för ett samråd med Utrikesnämnden i verklig mening.

Frågan om ifall regeringen levt upp till grundlagens krav på noggrann beredning av regeringsärenden har aktualiserats i flera granskningar. Jag har nämnt Förbifart Stockholm.

När det gäller propositionen om upphävande av kravet på vårdvalssystem i primärvården riktar KU kritik mot flera delar av den beredningen, bland annat att Lagrådet inte hördes.

Även när det gäller ett förslag i budgetpropositionen om att dra in finansieringen av Medelhavsinstitutet bröt regeringen enligt KU mot beredningskravet i regeringsformen.

Härutöver finns ytterligare ett par ärenden där regeringen inte har levt upp till reglerna om samråd med riksdagen i EU-frågor. I ett par fall har felaktig information kommunicerats. I ett fall menar KU att ett statsråd gjorde ett väl långtgående uttalande om att hon beklagade ett beslut av en statlig myndighet.

Sammantaget har KU alltså haft synpunkter i en rad ärenden när det gäller olika aspekter som handlar om relationen mellan regering och riksdag, kravet på god beredning, förbudet mot ministerstyre, samråd i EU-frågor och vikten av att förmedla korrekt information. I dessa olika fall ger KU vägledning om hur bra regeringsarbete bör bedrivas. Och det är min och utskottets förhoppning att regeringen och Regeringskansliet tar till sig av utskottets synpunkter för att förbättra arbetet, så att olika felgrepp inte upprepas.

Med detta, herr talman, överlämnar KU sitt granskningsbetänkande till riksdagen och föreslår att det läggs till handlingarna.

(Applåder)

Herr talman! Jag vill belysa hur vi i den socialdemokratiska gruppen i konstitutionsutskottet har resonerat och bedömt de anmälningar som har förelegat för vår granskning. Utgångspunkten är att bedömningarna, kommentarerna, är praxisskapande. Det är det som har varit vår utgångspunkt. Vi har sett att det vore värdefullt att inte ha den splittring i bedömningarna som har förevarit under senare år och som vår ordförande har belyst.

Vi har en mycket invecklad parlamentarisk situation därför att svenska folket har röstat som svenska folket vill i valet förra året. Vi bör om möjligt inte sprida denna splittring till denna granskning eller till andra grundlagsnära frågor som ligger under riksdagens och konstitutionsutskottets ansvar. Grundlagarna ska binda oss samman också när konfliktnivån ökar i samhället och i riksdagen, och som det nu är i vårt land och i en mycket orolig omvärld, som har belysts i timmar i dag i kammaren.

Vi har försökt skapa uppslutning i vissa mycket viktiga frågor kring varje regerings möjligheter att styra riket. Det är en plikt för varje regering, även för en minoritetsregering. I årets granskning har vi betonat och fått bejakat viktiga skrivelser som anknyter till regeringens ställning och inte minst statsministerns möjligheter att leda regeringsarbetet.

En sådan fråga berör regeringsförklaringen. Där har utskottet kommit fram till, med stöd av grundarbeten och så vidare, att det här handlar om en allmän avsiktsförklaring. Den är gjord och läst av statsministern, som också är ansvarig för den. Den har ingen rättsverkan. Men den inleder den parlamentariska granskningen och debatten mellan regering och andra partier.

Vi anser att det kan finnas fog för, vilket kommer att belysas i debatten, det som har anförts om hur frågan om erkännandet av staten Palestina hanterades av regeringen. Men regeringsförklaringens integritet, kan man säga, har hela konstitutionsutskottet slutit upp bakom. Det är mycket viktigt.

Det måste också finnas utrymme för statsministern i ett parlamentariskt statskick att uttala och utöva politisk press på partier i riksdagen inför viktiga avgöranden som regeringen har initierat. Det gäller att genom en så kallad kabinettsfråga hota eller pressa riksdagsmajoriteten genom att statsministern säger: Regeringen kommer att avgå därest riksdagen går emot regeringens förslag.

Ur detta kan det komma en mycket komplicerad regeringsfråga. Kanske går det inte att lösa frågan om regeringsbildningen i till exempel den parlamentariska situation där våra väljare har bestämt hur Sveriges riksdag ska se ut.

Det är också riktigt att konstitutionsutskottet har klargjort att en statsminister kan förklara att regeringen avser att utlysa ett extraval till riksdagen. Det är också ett sorts hot, och det ledde i denna situation till att det var möjligt med den så kallade decemberöverenskommelsen mellan regeringen och allianspartierna. Konstitutionsutskottet menar att statsministern handlat inom gällande ordning och på ett sätt som är förenligt med det parlamentariska systemet. Det är viktigt, särskilt med hänsyn till minoritetsregeringar.

Herr talman! Statsministern tillsätter statsråd. Konstitutionsutskottet noterar att statsministern genom samtal förvissat sig om att statsråd både från Socialdemokraterna och Miljöpartiet är lämpliga. Statsministern har, menar utskottet, skött detta på ett ändamålsenligt sätt från konstitutionell synpunkt.

Jag ska också ta upp frågan om hur regeringen ska förhålla sig till så kallade negativa tillkännagivanden. Vi socialdemokrater ser på sådana med skepsis, eftersom regeringens beredningsprocesser när regeringen ska styra riket inte bör inskränkas av riksdagen.

Konstitutionsutskottet har beslutat att gå igenom dessa problem längre fram. Därför går jag inte in i detalj på detta. Men jag vill vara tydlig med att det för oss inte handlar om att riksdagen ska fråntas sina möjligheter att fatta beslut i sak. Men vi menar att regeringens förberedelser för att kunna styra riket ska förbli intakta, och vi välkomnar att vi på denna punkt undvikit en inskränkande skrivning.

Herr talman! Lagrådet fyller en mycket viktig granskande funktion. Vi vill i vår bedömning av regeringens proposition, till exempel vad gäller så kallat tvång till vårdvalssystem, betona betydelsen av att inhämta Lagrådets uppfattning. Lagrådet är en av de checks and balances som finns i vår författning. Lagrådet granskar kommande lagar, och konstitutionsutskottet granskar i efterhand hur regeringen tillämpar författningsrelaterade bestämmelser. Därtill finns den lagprövning som innebär att våra två domstolssystem kan pröva om en underordnad föreskrift är förenlig med en överordnad – en grundlag.

Vi menar att dessa våra institutioner är centrala, bland annat för rätts-säkerheten, den allmänna debatten och den politiska friheten i Sverige. Vi vill inte vara med om att bygga upp en så kallad författningsdomstol som skulle kunna ersätta Lagrådet och konstitutionsutskottet. Det finns motio-ner om det som nu vilar inför nästa riksmöte.

Herr talman! Det är i ljuset av dessa konstitutionspolitiska övervägan-den som vi har arbetat. Det finns kritiska bedömningar av statsrådets tjäns-teutövning och regeringsärendenas handläggning i vårt betänkande. Men de bärande dragen i våra grundlagar har vi betonat. Vi menar att de inte har vridits på ett felaktigt sätt, inte heller i ljuset av valresultatet. Det är det som vi har strävat efter. Vi har uppnått en samling i konstitutionsutskottet, och vi menar att detta betänkande spelar en mycket viktig roll för framtiden.

Herr talman! Vi hoppas att debatten om det granskningsbetänkande som föreligger kan bli praxis i framtiden. Jag vill betona det. Det finns naturligtvis delade meningar, kritiska synpunkter på vad vi har gjort och så vidare, men för oss är det ett önskemål att den här granskningen ska visa sig bli vägledande framåt.

Jag vill avsluta med att framföra ett varmt tack till ordföranden för hans vänliga ord om det goda samarbete som har varit oss emellan och i hela utskottet. Tack!

(Applåder)

Anf. 222 JONAS MILLARD (SD):

Herr talman! Från regeringens håll brukar det heta att Sverige måste kunna regeras. Det är sant. Men landet måste regeras under lagarna, och i grundlagen stadgas att regeringen är ansvarig inför riksdagen.

Konstitutionsutskottet är riksdagens kontrollorgan, och det är i den egenskapen vi står här i dag. För att upprätthålla allmänhetens förtroende för konstitutionsutskottet är det viktigt att vi höjer oss över partipolitik och politiskt rävspel. Därför är det glädjande att vi har ett historiskt enigt konstitutionsutskott detta riksdagsår. Jag vill tacka mina kollegor i utskottet för ett väl utfört arbete.

Herr talman! Det är två saker vi tar med oss från årets granskning.

Den ena är att regeringen blivit grundligt påmind om att den har att utöva sin makt under lagarna. Tar den inte den uppgiften på allvar får den också ta konsekvenserna av det. Årets granskning har slagit rekord i antal fällningar. Till stadsråden säger jag följande: Ta lärdom av detta framöver!

Den andra saken är att jag tyvärr tvingas konstatera att den grundlagsenliga samsynen inte riktigt når hela vägen fram.

Sedan 1991 finns en överenskommelse att konstitutionsutskottets ordförande ska vara från oppositionen. Det är en god praxis, då utskottets granskning ska inrikta sig på att granska regeringsärendens handläggning och stadsrådets handlingar. Att en regering genom en egen KU-ordförande så att säga skulle sitta och granska sig själv skulle stöta sig med det allmänna rättsmedvetandet.

Så har det alltså varit mellan 1991 och 2014 – närmare bestämt den 28 december 2014. Decemberöverenskommelsen, som flera har nämnt här, har flera partipolitiska implikationer. Dessa hör inte hemma i dagens debatt. Det som däremot spelar roll i dag är att en sexpartiuppgörelse så att säga granskat sin egen regering. Tyvärr har det fått genomslag i minst två fall, där Sverigedemokraterna fått anmäla avvikande åsikt. Vi kommer att tala mer om dessa längre fram i debatten.

Tills vidare är det värt att notera att när det gällde de verkligt avgörande frågorna – dem om statsministerns och i förlängningen hela regeringens parlamentariska trovärdighet, internationellt och nationellt – gick vi inte hela vägen i mål. Där hoppas jag att de övriga partierna gör sin läxa till nästa granskning.

Herr talman! Under presskonferensen sa konstitutionsutskottets ordförande att han gått 20 år tillbaka i tiden – i den här talarstolen sa Andreas Norlén 30 år – utan att hitta något betänkande där konstitutionsutskottet varit så här enigt. Det är nog sant. Men det är mer intressant att det här är första gången sedan SD kom in i riksdagen som det saknas reservationer från andra än oss. Jag fruktar att det snarare är decemberöverenskommelsen som har letat sig in i konstitutionsutskottet än att det speglar en samsyn på hur författningen ska tolkas juridiskt.

I det kommande har vi för avsikt att lägga ut texten om hur vi anser att författningen bör tolkas i fallen med utfästelsen att avgå vid budgetomröstningen och utrikesministerns beslut att riksdagens uppfattning saknar relevans.

Trots våra reservationer är det som sagt ett i övrigt relativt enigt utskott som avlämnar betänkandet. Jag vill därför avsluta med det gamla talesättet att domen blev hård men rättvis.

(Applåder)

I detta anförande instämde Fredrik Eriksson och Olle Felten (båda SD).

Anf. 223 AGNETA BÖRJESSON (MP):

Herr talman! Precis som flera föregående talare har sagt är KU en del av granskningen. All granskning syftar till att hitta saker att dra lärdom av och förbättra.

Genom åren har det också utvecklats en tradition att KU:s granskning i sig kan leda till hot om prickning eller till och med misstroende. Men alla former av förslag som kräver att man ska göra om KU till något som mer liknar en domstol där straff eller vite utdelas och sanningseder svärs brukar genomgående avslås. Hotet om att kritiseras offentligt är och upplevs vara stort nog.

Det är ett ovanligt granskningsbetänkande vi har framför oss eftersom vi har en sådan stor och bred enighet. Jag kan erkänna att det inte i alla fall var helt enkelt att ställa sig bakom allt. Men för mig har det handlat om några saker som har varit extra viktiga att bevaka.

Den första handlar om KU:s trovärdighet. Genom åren har KU fått mycket kritik för att vara politiserat. Den teorin stärks om regeringspartiernas företrädare i KU väljer att reservera sig från varje form av kritik mot den egna regeringen, oavsett hur konstitutionellt motiverad den är.

Den andra handlar om mycket av det som Björn von Sydow var inne på: spelregler för regering och riksdag.

KU hade under den här vårgranskningen en hearing med tre grundlagsexperter. I inledningen av den hearingen sa en tidigare kanslichef från KU, Magnus Isberg, så här: I minoritetsregeringssituationer som den vi har för närvarande uppkommer lätt konflikter mellan regering och riksdag. I en sådan situation blir de konstitutionella reglerna viktiga.

Jag tror verkligen att det är så man behöver förstå vår vilja att hitta en bred enighet. Det är viktigt att vara eniga om spelreglerna just i detta svåra parlamentariska läge.

Det finns som alltid i granskningsbetänkanden en rad frågor som verkligen berör spelreglerna. De handlar om hur vi ska se på regeringförklaringen, hur utnämningar bör gå till och hur vi ser på tillkännagivanden, på vad som är en utredning, på samarbetet i EU, på kabinetsfrågor med mera. Jag är oerhört nöjd med att vi har nått en bred enighet i de här frågorna.

Till sist: De omdömen – den kritik, till och med – som KU ger är trots det jag inledde med punkter som faktiskt förtjänar att lyftas fram. Betänkandet detta år lyfter även fram kommentarer om den förra regeringen. Det är bra, tycker jag. Jag återkommer med exempel på sådana delar.

Men i de allra flesta fall handlar det om något som jag betraktar mer som lågmäld kritik. Vi uttrycker oss ganska ofta så här i betänkandet: Det kan inte helt uteslutas att. Det här, att det inte helt kan uteslutas att, får man väl tolka som man vill. I en traditionell granskning tror jag att majoriteten hade sett till att hålla ställningstagandet rent från sådana randanmärkningar, men med den här kompromissen har det inte varit möjligt. Det gör att det ser ut på det här sättet. Jag tycker ändå att det är oerhört bra.

(Applåder)

Anf. 224 PER-INGVAR JOHNSON (C):

Herr talman! Denna debatt om konstitutionsutskottets granskning av regeringen vill jag inleda med ett beröm. Som jag ser det har årets KU-granskning genomförts med mer inriktning på de konstitutionella reglerna än på politisk kritik. KU:s granskning och beslut svarar, precis som det ska

vara, på frågan: Har gällande regler för regeringens arbete följts av statsråden och regeringen? De som ska ha äran av detta är i stor utsträckning KU:s ordförande Andreas Norlén och vice ordförande Björn von Sydow.

Det har också upplevts av mig som att alla ledamöter i utskottet har varit aktiva under granskningen. Som ledamot i KU är detta det femte året som jag medverkat i en granskning. Som vanligt är det naturligtvis oerhört viktigt att KU:s kansli gjort ett väldigt bra förarbete för vårt arbete i utskottet.

När jag berömmar KU-presidiet gör jag det utifrån hur granskningen genomfördes föregående mandatperiod under dåvarande KU-ordförande Peter Erikssons ledning. Genom hans uttalanden under granskningen gav han en bild av ärendena i medierna långt innan granskningen var slutförd – något som hade väsentligt större politiskt genomslag än det som senare framkom i KU:s beslut. Det var naturligtvis spännande för medierna att bli inbjudna till pressträffar varje gång vi i KU hade haft hemliga utfrågningar, som i Saudiärendet. Det var också olämpligt, som jag ser det, att från KU, genom en utländsk ambassad i Stockholm, försöka begära in uppgifter från ett annat land som skulle läggas till grund för granskning av vårt lands regering. Det är metoder som jag hoppas att vi inte ska använda oss av under den här mandatperioden.

Årets granskning har lett till ett mycket stort antal kritikärenden. Som tidigare framkommit kritiserar konstitutionsutskottet i tio ärenden hur den nya regeringen Löfven hanterat ärendena. Kritiken avser anmälningar från riksdagsledamöter under tiden från regeringens tillträde vid månadsskiftet september/oktober 2014 till den 31 januari 2015. Det är klart att på fyra månader dra på sig 23 anmälningar, varav 10 lett till kritik från KU, är ett anmärkningsvärt rekord. Men visst, en hel del av detta beror på regeringsovana, ska sägas.

Miljöpartiet har aldrig tidigare varit med i en regering. Deras statsråd har bidragit med flera kritikärenden. Vice statsminister Åsa Romson har ensam bidragit till kritik i tre ärenden. Det gäller kritik som Åsa Romson riktade mot Naturvårdsverket för dess beslut att delegera beslutanderätten om licensjakt på varg till åtta länsstyrelser. Vi kritiserar detta. Det är också kritik mot henne för ett felaktigt pressmeddelande om vilka arbetsuppgifter hennes statssekreterare Yvonne Ruwaida skulle ha inom Regeringskansliet och ett felaktigt uttalande här i riksdagens frågestund om extraval.

Den tyngsta kritiken från KU riktas, som jag ser det, mot det yngsta statsrådet, Gabriel Wikström, och mot statsministern för deras proposition om att ta bort patienternas fria vårdval. I detta fall var det enkelt för KU att komma till slutsatsen att regeringsförslaget inte uppfyllde de krav på beredning som finns i regeringsformen – detta eftersom riksdagens socialutskott överlämnade propositionen till Lagrådet, som i flera avseenden hårt kritiserade propositionen eftersom dess konsekvenser inte var tillräckligt utredda. Att beredningen var dålig berodde på att regeringen var angelägen om att snabbt efter sitt tillträde ta bort patienternas rätt till vårdval och i stället ge landstingen rätt att avgöra om patienterna skulle ha rätt till vårdval. På mina frågor vid utfrågningen av statsminister Löfven betonade han att det är landstingen som ska bestämma vårdvalet, alltså inte patienterna.

Ett annat tungt ärende gäller hanteringen av ärendet om erkännande av Palestina som stat. Inom Utrikesdepartementet hanterades ärendet efter regeringsförklaringen i viss mån som att beslutet redan var fattat utan att avvakta samrådet med Utrikesnämnden. Ärendet var viktigt att hantera på ett korrekt sätt, eftersom regeringen hade i stort sett hela världens ögon på sig i erkännandefrågan.

Jag kommer i den kommande debatten att ta upp regeringens hantering av frågorna om licensjakt på varg, Förbifart Stockholm och beslutet att utse en samordnare för avveckling av Bromma flygplats.

(Applåder)

Anf. 225 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Herr talman! Huvuddragen i det som vi diskuterar här har talare före mig redan redogjort för. Jag kommer bara att kommentera några enskilda ärenden och lite saker som jag reflekterat över.

Allra först vill jag säga någonting om den stora enighet i årets granskning som varit uppe både här och vid tidigare tillfällen. Det är helt sant att det råder stor enighet om utskottets skrivningar i betänkandet. Men det är nog också ganska tydligt för alla som har lyssnat på oss här, på det lilla som har sagts hittills, och på presskonferensen att det är väldigt stor skillnad mellan partiernas tolkningar av vad skrivningarna står för. Det skiljer sig ganska stort mellan partierna vad vi läser in i skrivningarna.

Jag måste säga att jag blev ganska förvånad på den presskonferens vi hade när betänkandet var färdigbehandlat av utskottet. Det var väldigt kraftiga uttryck för kritik som användes och som jag inte kunde känna igen från betänkandet. De kommentarer som har skrivits i utskottets utlåtanden har fått en tolkning som ibland känns smått orimlig.

Jag hörde talaren före mig här lyfta fram till exempel kritiken mot Åsa Romson. Utskottet konstaterar ju att det är viktigt med frågestunderna i riksdagen. Vid ett tillfälle har klimat- och miljöministern svarat på en fråga på ett sådant sätt att det lät som att det redan var beslutat att det skulle bli ett extraval. I samband med det påpekades det för ministern i fråga att det inte var beslutat, och hon korrigerade sig i kammaren.

Utskottet konstaterar att det är viktigt med frågestunder och att man där säger som det är, men också att det är snabba frågor som ska besvaras utan betänketid. Utskottet lämnar inget övrigt yttrande. Att tolka det som kraftig kritik tycker jag faktiskt är ganska märkligt.

Det riktas kritik mot samma minister även när det gäller rutiner för rättande av felaktigheter i pressmeddelanden. Där har KU varit kritisk till att det inte har funnits rutiner för hur rättelser ska göras. Den största kritiken handlar egentligen om att Regeringskansliet inte har gjort någonting, trots att KU redan 2011 påtalade att det skulle vara bättre rutiner för att rätta felaktigheter i pressmeddelanden. Det kan man ju knappast säga är nuvarande ministrarnas fel.

Däremot menar utskottet att det vore lämpligt att ta reda på hur det kunde bli fel i pressmeddelandet. Det är ju mycket lättare att ha rätt rutiner om man vet vad det är som har brustit. Det är klart att det gäller den nuvarande ministern. Sedan kan man onekligen fundera över hur det kan gå till när ett pressmeddelande med helt fel information blir till, hur det är möjligt att något som aldrig någonsin har nämnts av någon plötsligt står som ett

fakta i ett pressmeddelande. Det är klart att det väcker en del frågor. Där har inte KU fått något svar.

Just det här med hanteringen av handlingar och dokumentation är något som är ständigt återkommande i KU:s granskningar. Vi hittar alltid brister där, vilket är ganska allvarligt, tycker jag. Om det inte finns en tydlig dokumentation går det inte att granska ordentligt, vare sig för KU eller för medier.

Under granskningen har KU fått information om att det vid ett telefonsamtal den 17 december 2014 mellan Stockholms finansborgarråd och infrastrukturministerns statssekreterare bekräftades att kommunen skulle begära en prövning av förutsättningarna att avveckla Bromma flygplats för att kunna bygga bostäder på marken och flytta flyget till ett annat lämpligt ställe. Men tyvärr finns inget dokumenterat om det samtalet. Det är inte okej. Möjligheten att granska och följa ärendenas beredning försämras betydligt när dokumentationen inte funkar.

Underlag från Trafikverket angående Förbifarten har diarieförts först två veckor efter att det kom in till Regeringskansliet. Det är inte heller okej. Möjligheten för medierna att begära ut handlingar är ju satt ur spel om det inte framgår att handlingen finns.

Den här typen av rutinbrister upptäcker KU vid varje granskning. Det finns alltid brister i några av de ärenden vi granskar. Jag utgår tyvärr från att det också finns brister i de ärenden som vi inte tittar på.

Jag sa tidigare att jag tycker att det var en del överord vad gäller synpunkterna på ministrar. Men bra dokumentation och diarieföring tillhör grunden för att granskningen ska funka. Jag tycker det är allvarligt att vi varje år måste påtala dåliga rutiner. Att vi i detta betänkande som sagt måste påtala det som KU skrev redan 2011 om rutiner för rättning av pressmeddelanden är dåligt. Det borde ha varit gjort för länge sedan.

Utskottet konstaterar annat som jag tycker är bra. Det konstaterar att ministrar får lämna information till andra länders ministrar om vad Sverige gör och tänker göra. Det är bra, även om ministrarna tänker lämna informationen till andra ministrar vid ett EU-möte. Det omvända vore märkligt.

Regeringen ska samråda med EU-nämnden om EU-ärenden. Men det som är Sveriges egna frågor, nationella frågor eller utrikesfrågor, som ska beslutas i Sverige ska inte prövas av EU-nämnden. Då vore det märkligt om man där skulle tala om vad som får sägas eller inte sägas i dessa ärenden. Så kan vi inte ha det. Möjligen kan det vara så att man inte gillar det regeringen tänkt göra och därför tycker att det inte ska sägas, men det är en helt annan sak.

Utskottet konstaterar också att finansministern både får och bör delta i den politiska debatten. Det är tillåtet för en minister att redovisa sin syn på ett givet läge, men det ska grundas på fakta.

Vi vet alla att vi gör olika tolkningar av de fakta som finns och att olika företrädare väljer att lyfta fram olika fakta olika mycket. Det är en del av politiken. Vi har olika mål och vill olika saker. Det vore konstigt om de som företräder regeringen förväntas upprätthålla någon förment objektiv bild. Det är varken möjligt eller önskvärt, för då skulle politik bli fruktansvärt tråkigt. Alla ska vara med i debatten.

Vattenfall måste kommenteras. Det är en ständigt återkommande fråga i KU. Brister i styrningen av bolaget har uppmärksammats vid flera granskningar.

Under vår granskning i år kom en rapport från Riksrevisionen som tar upp flera av de frågor som har varit aktuella för KU i denna granskning. De frågorna kommer att hanteras i riksdagen när regeringen lämnat sin svarsskrivelse. Vi har därför begränsat vår granskning till frågor om regeringens kontakter med Vattenfall och styrningen av Vattenfall när det gäller de planer som har funnits på ytterligare kolbrytning i Tyskland.

Vi konstaterar att Vattenfalls styrelse inte har fattat några beslut om att öppna nya gruvor under nuvarande och förra ordförandens tid. Planeringen av ny kolbrytning har hanterats inom den löpande förvaltningen i Tyskland. Utskottet har därför inte lämnat något uttalande angående regeringens styrning i detta sammanhang.

Men det är bra konstigt. Här har vi ett helstatligt bolag där ägaren inte alls är inblandad i en så viktig fråga som utvidgad kolbrytning samtidigt som ägardirektiven säger att bolaget ska vara ett av de ledande företagen i omställningen till en ekologiskt hållbar energiförsörjning.

Jag hoppas och tror att denna stora brist i styrningen blir ordentligt belyst när Riksrevisionens rapport behandlas, för det är faktiskt inte en rimlig ordning.

(Applåder)

Anf. 226 MATHIAS SUNDIN (FP):

Herr talman! Jag vill tacka utskottet och kansliet för det arbete som har genomförts under våren och ge en extra eloge till ledamöterna från regeringspartierna. Jag förstår att det är betydligt tuffare för er att kritisera regeringen, som ju är era egna partikamrater, än det är för oss i oppositionen.

Konstitutionsutskottet har stärkt sin ställning, vilket jag tror att vi alla har märkt av i rapporteringen kring detta granskningsbetänkande. Trots det har jag fått en del reaktioner från folk på att det inte händer något. Inget straff delas ut, ingen avgår och så vidare.

Men är det verkligen så? Händer det inget när KU kritiserar?

Tänk på vad vi är i för bransch. Vad är det politiker suktar efter mer än pengar, ära och kärlek? Jo, det är förtroende. Vi lever på förtroende. När vi en gång i tiden engagerade oss i ett politiskt parti var det för att vi ville åstadkomma något och förändra. Det kan vi inte göra om vi inte åtnjuter partimedlemmarnas och framför allt väljarnas förtroende.

Hela Sveriges riksmiddiekår samlas i riksdagens presscenter. Tv, radio och flera tidningar sänder live och rapporterar grundligt allt i KU:s granskningsbetänkande och all kritik som riktas mot enskilda ministrar och regeringen i sin helhet. Det tär på förtroendet om man får kritik från konstitutionsutskottet.

Vi är ingen domstol, och vi ska inte vara det. Vi ska inte döma ut olika straff. För en politiker är ett skadat förtroende straff nog.

Jag har inget emot ett ökat ansvarsutkrävande inom politiken eller inom svensk förvaltning på olika nivåer, inte minst inom olika företagsstyrelser och så vidare. Men jag tror inte att vi ska gå straffvägen i vår granskning.

Dessutom är det så att om man trotsar riksdagen efter kritik från konstitutionsutskottet kan det få allvarigare konsekvenser än bara ett skadat förtroende. Det kan ju leda till misstroendeförklaring om det fortsätter i fel riktning.

Herr talman! Jag har under det riksdagsår jag har suttit i konstitutionsutskottet lärt mig att ännu mer uppskatta KU:s roll i vår demokrati. Jag förstår att det kan vara svårt att se det utifrån. Man behöver nog uppleva det inifrån och se allt det arbete som sker för att förstå hur KU fungerar i vår demokrati, mellan riksdag och regering.

Inte minst gäller det den praxis som skapas, inskräps och förändras av konstitutionsutskottet. En av dessa frågor är tillkännagivanden, som tidigare har nämnts i talarstolen. Det är alltså när riksdagen säger åt regeringen att den tycker att regeringen ska göra något. Det är inte lagreglerat hur regeringen ska ta hand om tillkännagivanden, utan det utgår från praxis. Det gör det inte på något sätt svagare, utan tvärtom är det en styrka i svensk demokrati att vi kan jobba utifrån praxis. Det ger en flexibilitet, och det är en styrka att många partier är överens om detta så att det fungerar även vid maktskifte.

Jag kommer att återkomma i ett par ärenden där vi har skapat praxis eller på olika sätt inskräpt praxis och förtydligat den praxis som råder.

KU har en viktig roll i svensk demokrati, och jag tycker att vi under riksdagsåret och genom detta granskningsbetänkande har stärkt konstitutionsutskottets ställning.

(Applåder)

Anf. 227 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! Också jag vill tacka ledamöterna och tjänstemännen i KU för ett gott arbete. Tjänstemännen har hjälpt oss att ta fram dessa pregnanta texter och gjort ett stort arbete i bakgrunden, och ledamöterna, inte minst från regeringspartierna, har varit mycket konstruktiva.

Jag kan överblicka tre mandatperioder i KU, och årets granskning liknar inte de övriga. Det är inte så att vi inte har ansträngt oss att kritisera regeringar tidigare på saklig grund. Det har varit så hela tiden.

Jag kan inte påstå att det har varit osakligt tidigare. Det har funnits en konstruktiv anda. Inte minst vice ordförande Björn von Sydow har visat ett stort tillmötesgående, naturligtvis tack vare personlig kompetens men också tack vare hans person. Det möjliggör ett konstruktivt arbete, men det hade inte gått utan oss övriga.

Min förhoppning och tro är att detta ska leda till att vi sätter en praxis med ett liknande utskott fast med färre kritikpunkter, förhoppningsvis alltförersom regeringen blir varm i kläderna. Jag hoppas att de har den lilla skylten på sitt skrivbord där det står: KU ser dig.

Vad är det vi sysslar med en dag som denna? Vi sysslar med det som sedan gammalt kallas för dechargedebatten. Av tradition är det en hel dag då KU redovisar för kammaren vad man har kommit fram till om granskningen i betänkandet.

Dechargedebatten kommer av franskans décharge, som betyder avlastning. I detta sammanhang betyder det beviljad ansvarsfrihet för fullgjort uppdrag och betecknar en av parlamentet beviljad ansvarsfrihet för regeringens medlemmar. Det är alltså den på detta sätt vunna ansvarsfriheten som benämns decharge.

I denna betydelse förekommer ordet decharge i 1810 års riksdagsordning, i § 76, där det står: ”Allt hvad riksdagen efter granskning godkänt eller lämnat oanmärkt, bör anses hafva vunnit decharge i afseende på det granskade, och ingen ny, till ansvarighet förbindande, granskning af ny riksdag i samma mål vara tillåten;”

I den nu gällande regeringsformen har vi i 13 kap. 1 § föreskriften att KU ”ska granska statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning”.

I KU:s lilla gröna, RFR14, *Konstitutionella kontrollfunktioner*, heter det på s. 11 att KU 1968 framhöll – och det har vi försökt följa sedan dess – att grundtanken är att granskningen ska vara administrativ och inte politiskt inriktad. Detta har fungerat som en handbok för oss, och jag måste säga att årets granskning har kommit närmare det ideal som sattes upp 1968.

Enligt grundlagspropositionen 1973:90, s. 415 är granskningen numera inriktad på en rättskontroll och en administrativ praxis. Granskningen ska i första hand vara inriktad på att kontrollera om statsråden i sin tjänsteutövning och Regeringskansliet vid sin handläggning av regeringsärendena har följt gällande regler och vedertagen praxis. Vid underlåtenhet att handla prövas frågan om skyldighet att handla förelåg enligt regler och praxis.

De bakgrundsregler som i första hand åsyftas när det gäller granskningen är, som vi har hört, procedur- och kompetensreglerna i regeringsformen och riksdagsordningen, det vill säga reglerna om lagrådsremiss, normgivningskompetens och propositionsavlämnande. Men det kan också vara fråga om materiella lagbestämmelser som regeringen tillämpar vid beslut i förvaltningsärenden.

Konstitutionsutskottet iakttar stor försiktighet med att uttala sig på ett sådant sätt att det blir fråga om en överprövning i sak av ett enskilt ärende. Normalt sett lägger sig KU inte i den materiella bedömning som regeringen har gjort. Rätt eller fel – det är inte KU:s sak att pröva.

Vi prövar alltså inte om regeringen har gjort rätt, och vi kan inte, varken i förväg eller i efterhand, gå in och göra en politisk bedömning och anvisa en politisk väg. Detta sker på andra områden och i sakpolitiken, inte i KU:s avvägningar. Vid bedömningen finns det inget utrymme alls för partipolitiska avväganden. Så är tanken.

Enligt regeringsformen ankommer granskningen på utskottet. Det finns grund för att hävda att granskningen utförs av utskottets ledamöter och att deras roll som företrädare för sina partier inte utan vidare sammanfaller med den roll som en ledamot i riksdagen annars har att utöva. Därav kommer KU:s praxis sedan flera år tillbaka att inte yrka på votering i kammaren.

Herr talman! Jag yrkar därför inte på votering utan på att detta ska läggas till handlingarna. Varför? Jo, därför att vi har haft tillgång till hela materialet. Vi har på våra partikollegors och ledamöternas vägnar gått igenom ett avsevärt material. Vi har i en del fall haft tillgång till hemligt material, och allt detta redovisar vi nu för kammaren. Då är det inte lämpligt – det har man funnit sedan flera år – att överpröva det genom att votera om det.

I årets granskningsbetänkande finns sju anmälningar som rör tidigare regering. Ingen av dessa har föranlett kritik från utskottet. Av de totalt 28 anmälningar som vi har granskat rör 21 granskningsärenden den sittande regeringen. I 10 av fallen har granskningen föranlett kritik i större eller mindre omfattning.

Vi hörde tidigare en ledamot säga att hon omöjligt kunde se någon allvarlig kritik i ett ärende. Förvisso är det på det viset. Det finns mild kritik, en tillrättavisning. Det som sägs härifrån ska vara korrekt i sak. Man ska inte behöva rätta sig, utan det ska bli rätt med en gång. Det var en liten sidonotering eller radanmärkning.

Jag vill understryka det historiska i kritiken. Jag vill också ta upp tråden från Sverigedemokraterna. Om det nu vore på det viset att decemberöverenskommelsen gjorde att vi pratade oss samman och att det i själva verket bara var Sverigedemokraterna som verkligen gjorde en granskning, skulle det inte bli färre kritikpunkter då, inte fler?

Om decemberöverenskommelsen gör att Sverigedemokraterna är de enda som verkligen kan granska, hur kommer det sig då att vi har 10 av 21 punkter där hela utskottet, även Sverigedemokraterna, är enigt? Nej, decemberöverenskommelsen har absolut ingenting med KU:s granskning att göra. Den har skett med oväld, helt oberoende av decemberöverenskommelsen.

Betänkandet är helt enigt, med undantag för två ytterligare granskningsärenden, där SD hade velat kritisera. Vi kommer att gå in på dem i sak. Ett av dem hade Kristdemokraterna anmält för granskning och kommit till slutsatsen att det vid närmare eftertanke är en rimlig tingens ordning att det är som det är enligt grundlagen. Vi återkommer närmare till det senare i debatten.

(Applåder)

Regeringens beslut att utse en statlig samordnare för Bromma flygplats (avsnitt 1.5)

Regeringens beslut att utse en statlig samordnare för Bromma flygplats (avsnitt 1.5)

Anf. 228 EMILIA TÖYRÄ (S):

Herr talman! Det ärende som vi nu ska gå in på har under arbetets be-tecknats som G18, det vill säga regeringens beslut att utse en statlig samordnare för Bromma flygplats. Försök att säga det utan att vricka tungan!

Frågan om Bromma flygplats vara eller inte vara är i huvudsak politisk. Men det är inte den vi har haft att ta ställning till i utskottet. Det vi ska bedöma är huruvida arbetet inom regeringen gått rätt och riktigt till och därefter ge vägledning till regeringen om så inte är fallet.

Uppläggningsen av granskningen i KU kan förenklat delas in i två steg. Först börjar vi med att klara ut vad som faktiskt har hänt och vad som finns att titta på. I nästa steg, när vi har klart för oss vad som har hänt, är det vår uppgift att dra slutsatser om huruvida hanteringen och handläggningen har varit förenliga med gällande regler.

Den som lämnade in denna anmälan till utskottet ville att vi skulle granska om regeringen medvetet haft för avsikt att förekomma ett riksdagsbeslut.

Den 18 december beslutade riksdagen att en förhandlingsperson för avveckling av citynära flygplatser inte borde tillsättas. Tidigare samma dag hade regeringen fattat beslut om att tillsätta en samordnare för Bromma flygplats med uppdrag att pröva förutsättningarna för att utveckla flygkapacitet och öka möjligheterna till bostadsbebyggelse i Stockholmsregionen.

Innan granskningarna börjar är det svårt att veta vart varje ärende kommer att ta vägen. I detta fall kom vi in på dels frågan om negativa tillkännagivanden, alltså att riksdagen förbjuder regeringen att vidta vissa åtgärder, dels frågan om utredningsväsendet.

För att bli lite klokare bjöd vi först in proffs på statsvetenskap till utskottet. Det var före detta justitierådet Marianne Eliason, docent Magnus Isberg och nuvarande justitierådet Henrik Jermsten som besökte oss och hjälpte oss att reda ut begreppen. Därefter har vi haft en utfrågning med både statsrådet Mehmet Kaplan och statsminister Stefan Löfven.

Vi bestämde oss för att inte utreda frågan om negativa tillkännagivanden ännu, utan det får vänta till höstens granskning, och hade då kvar att fokusera på regeringens möjlighet att tillsätta en utredning. Efter utfrågningen med de tre visa människorna kom vi så överens om att utredningsväsendet i det stora hela bör ligga på regeringen, framför allt därför att det är den som har resurser. I Sverige har vi inte ett så stort regeringskansli som i andra länder, och därmed krävs utredningar för att kunna förbereda lagförslag.

Som docent Isberg sa har man bråkat om frågan om vem som bestämmer över utredningsväsendet sedan hundra år tillbaka eller mer. Till exempel hade riksdagen under mitten av 70-talet lottat igenom en massa utredningar på begäran av oppositionen. Då svarade man från regeringen, närmare bestämt från Gunnar Sträng, om den utredning som skulle handla om besparingar i staten att ett lämpligt område för dessa besparingar var det statliga utredningsväsendet.

Herr talman! Jag är väldigt glad och stolt över att konstitutionsutskottet i år har ett i princip enligt granskningsbetänkande, åtminstone över blockgränsen. Det ger en större trovärdighet och visar också att vi kan sätta politiken åt sidan och i stället fokusera på utskottets egentliga funktion, det vill säga att objektivt granska regeringen och dess arbetssätt.

I detta ärende har vi konstaterat att det faktum att regeringen beslutade att tillsätta en utredare samma dag som riksdagen ville förbjuda regeringen att göra detta inte var det smidigaste tillvägagångssättet. De båda besluten är inte identiska, men de är ”om inte fullt ut så i väsentliga delar samma sak”, som vi skriver i vår text.

Herr talman! Jag ska inte ta upp mer av kammarens tid utan lämnar nu över till andra kloka huvuden från utskottet. Innan jag avslutar vill jag dock passa på att tacka utskottskamraterna för i år och önska dem och även herr talmannen en riktigt skön sommar.
(Applåder)

Anf. 229 MARIA ABRAHAMSSON (M):

Herr talman! Sedan förra hösten är jag ny som ledamot i konstitutionsutskottet. Men det är inte första gången jag har med ett granskningsbetän-

kande att göra. Sista året i mitt förra liv, som skribent på Svenska Dagbladet, skrev jag en ledarartikel där jag förvånades – eller snarare upprördes – över hur lätt KU tog på befogad kritik mot statsråden.

Den gången, våren 2009, gällde det bland annat den dåvarande regeringens benägenhet att hasta fram lagstiftning utan tillräckligt beredningsunderlag – min egen regering! Den våren, 2009, kunde jag inte heller begripa varför KU avstod från att hålla offentlig utfrågning när det kom fram nya uppgifter om den tidigare regeringens roll i utvisningen av två terroriststänkta egyptier. Jag kunde inte förstå det.

När KU inte värderar sin viktiga uppgift högre, vem ska då göra det? frågade jag mig själv och suckade över KU:s politisering. Visst, det fanns de som ringde och menade att jag var orättvis – absolut – och att jag inte förstod mig på den högre politiken. Så var det.

Desto mer glädjande är det för mig i dag att kunna konstatera att KU den här våren har gjort ett gediget granskningsarbete. Jag är uppriktigt stolt över mitt eget utskott, för i år har KU visat att utskottet är en maktfaktor att räkna med, en kontrollmakt värd namnet.

Sedan KU:s betänkande blev offentligt häromveckan har det hänvisats flitigt både på ledarsidor och på oberoende nyhetsplats till KU:s granskning. KU har blivit en omständighet att beakta i kommentarer och analyser av det inrikespolitiska skeendet. Det är nytt.

Herr talman! Ärendet som vi nu debatterar, det vill säga regeringens beslut att utse en statlig samordnare för nedläggning av Bromma flygplats, är ett tydligt exempel på KU:s – kalla det gärna nya – syn på sig själv, som visserligen politiskt organ men också juridiskt kontrollorgan.

Som vi har hört tidigare: I syfte att räta ut en del frågetecken i den juridiska delen i Brommafallet beslutade utskottet att inhämta sakkunskap från bland annat grundlagsexperterna Eliason, Isberg och Jermsten. Det var mycket klokt gjort. Det var Socialdemokraterna som födde den tanken, och det var klokt, för vi har garanterat fått värdefull information som vi kommer att ha användning för i utskottets framtida diskussioner, tror jag.

Misstaget som regeringen gjorde var att utse en samordnare i Bromma-ärendet trots att man visste att riksdagen skulle komma med ett tillkännagivande om att just detta inte skulle ske. KU är enigt i sitt uttalande om att det var olämpligt av regeringen att så tydligt föregripa riksdagens beslut – bara några timmar innan riksdagen på eftermiddagen den 18 december sa nej tack till en förhandlingssperson med just uppdraget att undersöka förutsättningarna att avveckla Bromma flygplats.

Utskottet hänvisar i sitt betänkande, som vi har hört, till den sedan länge etablerade konstitutionella praxis som gäller för regeringens hantering av tillkännagivanden och konstaterar att det hade funnits skäl för regeringen att invänta riksdagens beslut och först därefter bedöma vilket ställningstagande som kunde bli aktuellt.

Herr talman! Jag skulle vilja säga att KU:s granskning av Bromma-ärendet är föredömligt saklig och befriad från politiska övertoner. Det tror jag, precis som har sagts här tidigare, bådär gott för KU:s framtida arbete, granskning och diskussion.

(Applåder)

Prot. 2014/15:116
15 juni

-----

*Gransknings-
betänkande*

*Regeringens beslut
att utse en statlig
samordnare för
Bromma flygplats
(avsnitt 1.5)*

Anf. 230 FREDRIK ERIKSSON (SD):

Herr talman! Låt mig inleda med att säga att vi i Sverigedemokraterna givetvis delar och ställer oss bakom utskottets enhälliga kritik av regeringens bristfälliga hantering av det aktuella ärendet samt regeringens ytterst olämpliga försök att föregripa och kringgå det svenska folkets främsta företrädare, riksdagen. Det finns och behövs egentligen bara ett ord för att sammanfatta det, och det är: Skäms!

Men i linje med detta tvivelaktiga agerande har vi även hela tiden anat att denna regering nog kan tänkas ha fler och andra ugglor i mossen, inte minst i fråga om Bromma flygplats. Under granskningen med tillhörande utfrågningar har jag vid ett flertal tillfällen försökt få berörda ministrar att klargöra regeringens planer för den fortsatta hanteringen av ärendet.

Först och främst kan det konstateras att det uppdrag som lämnades till den så försåtligt utsedda samordnaren, utredaren, förhandlingspersonen eller vad man nu vill kalla honom mest framställs som att det skulle gå ut på att lite förutsättningslöst pröva möjligheterna till utvecklad flygkapacitet och utökat bostadsbyggande i Stockholmsregionen genom att försöka hitta samsyn mellan berörda parter och en balans mellan olika intressen. Om så vore fallet kunde det framstå som rätt harmlöst, ja, snudd på lite försynt och försiktigt.

Men granskar man den handling som har utfärdats i ärendet kan man konstatera att den inte innehåller någon som helst information om vilket resultat som förväntas uppnås eller vad som skulle krävas för att man antingen skulle gå vidare i ärendet eller skrota planerna helt och hållet. Det ligger sålunda nära till hands, herr talman, att tro att det nog inte spelar så stor roll vad denna person egentligen kommer fram till, utan att man från regeringens sida har bestämt sig för hur man vill fortskrida och att samordnaren mest har tillsatts för syns skull och för att man ska kunna åberopa att beredningskravet i 7 kap. regeringsformen är uppfyllt.

Hur skulle då regeringen kunna agera för att slippa omaket att komma tillbaka och ånyo behöva fråga en bråkig riksdag, som redan sagt nej till deras otillräckligt folkligt förankrade planer en gång? Jo, herr talman, Bromma flygplats skyddas i dag genom att den ingår i det så kallade nationella basutbudet av flygplatser, vilket framgår av Swedavias bolagsordning. Flygplatsen kan och får således inte avhändas på samma sätt som till exempel Göteborg City Airport och/eller andra mindre flygplatser runt om i landet.

Men eftersom Swedavia är ett statligt bolag är det alltså regeringen själv som företräder aktieägarmajoriteten på bolagsstämman. Därigenom skulle det skyddade nationella basutbudet enkelt kunna ändras med ett klubbslag utan riksdagens inblandning, varefter en nedläggning och avveckling skulle kunna administreras av bolaget utifrån ägarrepresentantens, det vill säga regeringens, önskemål och direktiv.

Nämen, usch så konspiratoriskt det låter! Ska det verkligen vara så? Ja, det kan man fråga sig! Men för att kunna avfärda sådana vilda konspirationsteorier har vi vid ett flertal tillfällen under granskningens gång försökt förmå berörda ministrar att helt enkelt lova att regeringen självklart kommer att komma tillbaka och låta riksdagen fälla det slutliga avgörandet inför en eventuellt förestående nedläggning av Bromma. Varenda gång har de dock slingrat sig och slirat på svaret. Vi har ännu, till dags dato, inte

sett röken av något som ens kan liknas vid ett sådant löfte, en sådan garanti eller liknande utfästelse.

Det förefaller sålunda uppenbart att regeringen vill förbehålla sig detta handlingsutrymme. Då man alltså förefaller ta ganska lätt på riksdagens tillkännagivanden i denna fråga, och kanske även i många andra, torde det enda verkningfulla sättet att garanterat säkerställa riksdagens inflytande vara att tillgripa vår makt att lagstifta, även på de områden där regeringen traditionellt sett har befogenhet att fatta beslut.

Sverigedemokraterna har därför tagit initiativ för att åstadkomma just en sådan ordning. Föreslagna ändringar i det nationella basutbudet av flygplatser ska inte kunna genomföras utan att först underställas riksdagens prövning och avgörande. Sedan återstår förstås att se om övriga partier som utger sig för att värna bevarandet av Bromma flygplats är beredda att ställa sig bakom en sådan ordning.

I detta anförande instämde Olle Felten och Jonas Millard (båda SD).

Anf. 231 AGNETA BÖRJESSON (MP):

Herr talman! Bakgrunden till granskningen om Bromma flygplats har redan redovisats av flera talare. Men kortfattat fanns det i regeringens budgetproposition för 2015 en avisering om att en statlig förhandlingsperson skulle utses för att bland annat samordna kontakter med kommuner som kan bygga bostäder på citynära flygplatsmark.

Stockholms kommun aviserade också en önskan till regeringen om detta. I december 2014 beslutades att en samordnare skulle tillsättas. Någon dag efteråt beslöt det i riksdagen om ett tillkännagivande om att inte tillsätta en förhandlingsperson.

I detta ärende finns, förutom de väldigt kraftfulla politiska motsättningarna, flera frågor som är centrala ur ett konstitutionellt perspektiv. Det handlar om regeringens möjligheter att tillsätta utredare och om vad som är en utredning. Det handlar också om den viktiga frågan om hur regeringen ska förhålla sig till tillkännagivanden och hur just detta tillkännagivande var utformat.

Flera har nämnt den hearing som KU hade med Magnus Isberg, Marianne Eliason och Henrik Jermsten. Några saker som de tre experterna var eniga om var att det är en konstitutionell praxis med gammal hävd att det är regeringen som har makten över utredningsväsendet. Men riksdagen har möjlighet att genom så kallade tillkännagivanden be regeringen att genomföra en utredning. Det är inte ovanligt att riksdagen har synpunkter på hur utredningen ska se ut eller till och med när den bör vara klar.

De tre grundlagsexperterna var däremot mer tveksamma till hur regeringen ska ställa sig till ett förbud mot att göra en utredning. Henrik Jermsten uttryckte att han inte stött på företeelsen särskilt ofta tidigare och att det därför inte föreligger någon praxis för hur regeringen bör förhålla sig.

Marianne Eliason menade att det är en del av regeringens styrande funktion att lägga fram förslag och att man har ett beredningskrav. Om en utredare får i uppdrag att titta på en fråga där regeringen från början vet att den inte har stöd i riksdagen kan utredaren hitta andra lösningar än de som var tänkta från början. Det är ett sätt att bereda ett ärende. Och att hitta breda lösningar är väl alla angelägna om, sa hon.

Prot. 2014/15:116

15 juni

-----

*Gransknings-
betänkande*

*Regeringens beslut
att utse en statlig
samordnare för
Bromma flygplats
(avsnitt 1.5)*

Magnus Isberg menade att regeringen i detta fall ställts inför en helt ny situation. Om man tycker att politiska beslut ska grundas på noggranna utredningar av handlingsmöjligheter och konsekvenser bör man tillåta att utredningsväsendet används för detta ändamål.

KU har i vårt gemensamma ställningstagande beslutat att återkomma med en särskild fördjupning om företeelsen negativa tillkännagivanden i ett annat sammanhang. Det tycker jag är bra. Sverige har en lång tradition av att hitta breda samförståndslösningar på alla möjliga politiska problem där de politiska partierna från början tycker helt olika.

Att tillsätta utredningar för att hitta nya lösningar där vi tycker helt olika är ingen ovanlig åtgärd. Men jag tror att det skulle vara väldigt skadligt om vi framöver skulle riskera att få en situation där regeringen förbjuds att jobba vidare i allt fler frågor med politisk sprängkraft.

Anf. 232 PER-INGVAR JOHNSON (C):

Herr talman! Konstitutionsutskottet kritiserar regeringen för beslutet att utse en statlig samordnare för avveckling av Bromma flygplats. Riksdagens trafikutskott hade vid tidpunkten för regeringens beslut redan föreslagit riksdagen i ett tillkännagivande att någon förhandlingsperson för att avveckla Bromma flygplats inte skulle utses. Och riksdagen fattade beslut om detta samma dag som regeringsbeslutet.

KU anser att det fanns skäl för regeringen att avvakta riksdagens beslut och följa den praxis som hittills gällt för riksdagens tillkännagivanden. Dessutom konstaterade vi i KU att regeringen inte hade dokumenterat de kontakter med Stockholms kommun som låg som en viktig grund för beslutet.

Jag vill betona att frågan om Bromma flygplats framtid inte bara är en Stockholmsfråga. I stora delar av vårt land är Bromma flygplats mycket viktig för kommunikationer och arbetsmöjligheter i dessa delar av vårt avlånga land. Därför har frågan väckt engagemang i hela landet.

KU:s granskning begränsas dock naturligtvis till den formella hanteringen av ärendet inom regeringen.

(Applåder)

Anf. 233 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Herr talman! Det här är ytterligare ett ärende där utskottet är helt enigt i skrivningarna. Men jag skulle tro att vi lägger vikten vid olika delar i skrivningarna.

Utskottet har enats om att det hade varit lämpligt att avvakta riksdagens beslut den 18 december, då det var känt att det skulle beslutas om ett tillkännagivande angående citynära flygplatser.

Utskottet anser att regeringen borde ha väntat innan en samordnare, utredare, förhandlingsperson – eller vad man nu väljer att kalla personen – tillsattes.

Däremot är vi inte alls ense om varför det hade varit lämpligt att avvakta. Jag tycker framför allt att det hade varit smakfullt, smart och sett snyggt ut att faktiskt vänta, av respekt för riksdagen, när man nu visste att ett sådant beslut skulle komma. Man kunde ha sett hur det såg ut – det visste man i och för sig i förväg – och för formens skull avvaktat, sett vad det innehöll och sedan tagit ställning till hur man skulle gå vidare.

Regeringen hade då kunnat bestämma sig för att till exempel fatta beslutet på grundval av sina övervägningar och vad riksdagen tycker. Utskottet har inte sagt att en samordnare, utredare, förhandlingsperson – eller vad man vill kalla denna människa – inte får tillsättas. Vi har enats om att regeringen borde ha avvaktat riksdagens beslut.

Vi får se vad som fortsättningsvis kommer ut av det här. Vi tycker helt olika. Jag tycker att det är jättekonstigt att det är så himla många som tycker att flyget till Stockholm ska dundra in och landa just på Bromma och att man inte ska få bygga bostäder där. Jag kan inte begripa det.

Jag tycker att det är smart att landa på Arlanda och sedan åka Arlanda express in till City och sedan använda marken på Bromma till bostäder. Men det är inte min och KU:s sak att avgöra det. Däremot har vi kunnat enas om att det hade varit smart att avvakta riksdagens beslut innan man tillsatte en förhandlingsperson, utredare, samordnare – eller vad man nu väljer att kalla människan i fråga.

(Applåder)

Anf. 234 MATHIAS SUNDIN (FP):

Herr talman! Jag sade i mitt inledningsanförande att KU har en viktig roll för att skapa, förtydliga eller inskräpa praxis som bidrar till att det demokratiska maskineriet och samspelet mellan regering och riksdag fungerar i Sverige.

Jag följer amerikansk politik nära. Det är mycket underhållande, så jag kan rekommendera det. Inte minst den amerikanska kongressen är underhållande att studera.

Som man jobbar i kongressen är kanske inte att rekommendera. Man är väldigt snabb på att hitta olika former av teknikaliteter som man drämer i huvudet på varandra. Någon hittar en obskyr regel från 1865 och sätter därmed p för förslaget. Det handlar inte om att samla majoriteter bakom sig, utan det gäller att vara påläst på alla dessa konstiga regler.

I det här ärendet tycker jag att KU håller stången mot att driva Sverige i en sådan riktning. Vi har långt kvar till den amerikanska kongressen, men ändock.

Det här ärendet handlar om Bromma flygplats. Regeringen sa ju i budgetpropositionen att man skulle utse en förhandlingsperson för citynära flygplatser. Detta reagerade en majoritet i trafikutskottet på och sa att så skulle man inte alls göra. Bromma flygplats och andra citynära flygplatser ska vara kvar.

Samma dag som riksdagen skulle ta ställning till detta tillkännagivande till regeringen klubbade regeringen ett sådant beslut på förmiddagen. Man bytte dock ut ordet. I stället för förhandlingsperson kallade man det för samordnare, vilket man också skriver i svaret till konstitutionsutskottet vid vår granskning.

Man riktade in sig bara på Bromma, inte på citynära flygplatser i största allmänhet. Det är här som KU drar en gräns för den här regeringen och framtida regeringar som med någon form av teknikaliteter vill komma runt riksdagens beslut. KU skriver att i väsentliga delar är detta samma sak, även om man kallar det för olika saker och har ändrat lite grann. I väsentliga delar är det samma sak. Det var olämpligt att föregripa riksdagens beslut.

Vi sätter upp ett litet staket här för ett sådant beteende. Vi ska inte ha en demokrati där man får igenom beslut genom att finta varandra. Man får helt enkelt se till att samla en majoritet här i kammaren.

(Applåder)

Anf. 235 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! KU sammanträder ju bakom lykta dörrar. Det gör det möjligt för oss att prata över bordet, och det är förutsättningen för att man ska kunna komma överens. Jag ska inte glänta på den lykta dörren. Men låt mig säga att det här ärendet inte var det lättaste ärendet att komma överens i.

Det är politiskt komplicerat. Det är starka känslor. Det är laddat rent sakpolitiskt. Om jag inte tidigare tillräckligt lyfte fram vår ordförande vill jag nu nämna att vi inte hade kommit i mål med mindre än att han också i detta ärende hade lett oss väl.

Låt mig säga vad vi är överens om. Vi är överens om följande när det gäller en statlig samordnare för Bromma flygplats.

I betänkandet TU1 föreslog trafikutskottet den 10 december 2014 att riksdagen skulle tillkännage för regeringen vad trafikutskottet anfört om att ”någon förhandlingsperson inte borde tillsättas rörande frågan om att avveckla citynära flygplatser”.

Kammaren beslutade den 18 december 2014 om ett tillkännagivande till regeringen enligt utskottets förslag. Tidigare samma dag beslutade regeringen om ett uppdrag till en statlig samordnare för Bromma flygplats. Av utredningen framgår att trafikutskottets betänkande var känt inom Regeringskansliet inför beslutet den 18 december 2014 liksom av det föredragande statsrådet.

Trafikutskottets förslag till tillkännagivande och regeringens beslut om ett uppdrag till en statlig samordnare för Bromma flygplats rör alltså i stort sett samma sak. Därför anser KU att det var olämpligt av regeringen att så tydligt föregripa riksdagens beslut genom att besluta om ett uppdrag till en statlig samordnare för Bromma flygplats.

Med utgångspunkt i den sedan lång tid etablerade konstitutionella praxis som gäller för regeringens hantering av tillkännagivanden anser utskottet att det hade ”funnits skäl för regeringen att invänta riksdagens beslut och först därefter bedöma vilket ställningstagande som kunde bli aktuellt”.

Av utredningen i ärendet framgår att Stockholms kommuns vilja att hemställa hos regeringen om en prövning av förutsättningarna för att avveckla Bromma flygplats och göra marken tillgänglig för bostadsbyggande bekräftades vid ett telefonsamtal den 17 december 2014 mellan infrastrukturministerns statssekreterare och finansborgarrådet i Stockholms kommun.

Några minnesteckningar eller någon tjänsteanteckning som dokumenterade samtalet finns inte i akten. Enligt utskottets mening borde den information som regeringen fick genom telefonsamtalet ha dokumenterats.

Herr talman! I det som jag nu framförde finns inte bokstaven k som i kritik nämnt. Ändå är det en tydlig kritik som vi har kunnat enas om. Man måste inte drämma till och säga att regeringen är skyldig till den svåraste kritiken, men man kan ändå framföra det som för ett ärende framåt.

Jag hoppas att vi i fortsättningen ska kunna använda olika formuleringar och på det viset komma framåt såsom vi gjorde i den här svåra frågan.

(Applåder)

Hanteringen av frågan om erkännande av Staten Palestina (Avsnitt 2.2)

Anf. 236 JONAS GUNNARSSON (S):

Herr talman! Vi går nu in i debatten om den del i konstitutionsutskottets granskningsbetänkande som rör regeringens hantering av frågan om erkännandet av staten Palestina.

Ärendet grundar sig i en anmälan från ledamoten i konstitutionsutskottet, Annicka Engblom. I anmälan begärs det att utskottet ska se om den tillträdande statsministern, Stefan Löfven, brutit mot regeringsformen genom att i regeringsförklaringen avisera att Sverige kommer att erkänna staten Palestina. Anmälaren hävdar att genom aviserandet i regeringsförklaringen är ärendet de facto avgjort innan samråd har kunnat ske i Utrikesnämnden.

När utskottet har analyserat de olika frågor som rests genom anmälan har vi breddat vår granskning till att inte bara handla om själva aviserandet i regeringsförklaringen utan hela förloppet från avlämnandet av förklaringen i kammaren den 3 oktober till erkännandets slutliga avgörande genom regeringsbeslutet den 30 oktober.

Granskningen har gett utskottet anledning att fundera över vilken betydelse och ställning regeringsförklaringen och det som yttras däri har. I samband med detta vill jag nämna att även om skifteskonsejly ännu inte var genomförd när regeringsförklaringen avlämnades hade statsministern mottagit sitt förordnande från talmannen å riksdagens vägnar, vilket enligt utskottet gör att statsministerns handlande i samband med avlämnandet av förklaringen kan omfattas av utskottets granskning.

Herr talman! Jag är väldigt glad att vi i utskottet har kunnat landa i enhälliga bedömningar i det här ärendet då det rör centrala delar i statsministerns och regeringens ansvar och befogenheter på det utrikespolitiska området. Att utskottet fastslår att regeringsförklaringen inte har någon rättslig verkan är viktigt för debatten efter avlämnandet. En nytillträdd regering, oavsett färg, måste ha möjlighet att visa på de intentioner den har för sitt arbete under det kommande året och den kommande mandatperioden. Om regeringsförklaringen ska vara relevant för den politiska debatten måste regeringschefen ha möjlighet att i tydliga drag visa vilken politik som avses att föras.

Utan den möjligheten skulle regeringsförklaringen, men också den politiska debatten, urvattnas, och riksdagen skulle förlora ett viktigt tillfälle att faktiskt få veta vad regeringen avser att göra. För väljare och riksdag är en regeringsförklaring också viktig för att efteråt kunna genomföra ett vetligt ansvarsutkrävande.

Kunde det då uppfattas som att frågan om erkännande av staten Palestina de facto redan var avgjord i och med avlämnandet av regeringsförklaringen den 3 oktober förra året? Nej, det kunde det inte, enligt utskottet. Kommunikationen i frågan var från regeringen efter avlämnandet av regeringsförklaringen dock i några stycken otydlig vad gäller bland annat

Prot. 2014/15:116

15 juni

-----

*Gransknings-
betänkande*

*Hanteringen av frågan
om erkännande av
Staten Palestina
(Avsnitt 2.2)*

gången i frågan fram till dess avgörande den 30 oktober. Det kan helt enkelt inte uteslutas att för den oinvidige i hur ärenden bereds i det svenska Regeringskansliet har det kunnat framstå som att ärendet redan före regeringssammanträdet var avgjort.

Herr talman! Innan jag avslutar vill jag göra dem som lyssnar eller ser på den här debatten denna sena kväll uppmärksamma på det fina utredningsmaterial som ligger till grund för utskottets ställningstagande att inte kritisera statsministern för hans besked i regeringsförklaringen. Bland annat finns de utfrågningar utskottet gjort nedtecknade ord för ord. I utfrågningen med statsministern kan man läsa att han på frågan om beredningen av erkännandet kunde avbrytas om något kom fram som talade för det svarade att det hade varit fullt möjligt och att det ju är därför ärenden bereds på det vis som görs.

Granskningen har i det här ärendet visat sig vara nyttig för att fastställa viktiga principer rörande regeringsförklaringen.

Med det, herr talman, vill jag tacka utskottet och framför allt kansliet för gott och fint samarbete och önska en glad sommar.
(Applåder)

Anf. 237 ANNICKA ENGBLOM (M):

Herr talman! Jag vill inleda med att tacka Jonas Gunnarsson för att ha sparat några minuter genom att beskriva ärendet. Jag vill dock göra några ytterligare djupdykningar i beskrivningen.

Som jag ser det finns det två saker som är grunden och anledningen till anmälan. Det ena är vikten av att riksdagens samtliga partier, inte bara de ingående i regeringen, har möjlighet att yttra sig och överlägga om viktiga utrikesfrågor av synnerlig vikt. Det är regeringen som normalt sett hanterar utrikesfrågor i sådana fall. Det andra är den tyngd som finns i samspelet mellan våra olika beslutande församlingar, nämligen riksdagen och regeringen, och respekten däremellan.

När vi efter valet satt här samlade den 3 oktober och lyssnade till Stefan Löfven, då utsedd till statsminister och avgivandes sin regeringsförklaring, var det inte bara undertecknad utan många fler, även utanför denna kammar, som reagerade på det sätt som regeringsförklaringen uttryckte just erkännandet av staten Palestina.

Det är viktigt, och det är vi överens om över partigränserna, att en regeringsförklaring ska vara en avsikt. Därför är det också viktigt att det uttrycks på ett sådant sätt att det finns rådrum kring det efteråt, i synnerhet när det gäller erkännandet av stater och utrikesfrågor av synnerlig utrikespolitisk vikt.

Man uttrycker det som att ”därför kommer Sverige att”. Jag har tittat på hur det uttrycks i tidigare regeringsförklaringar. Där står ”man vill verka för”, ”Sverige bör verka”, ”Sverige bör stärka”. Den skrivning som vi gemensamt har i betänkandet är en viktig signal om att detta ska tas i beaktande i kommande avsiktsförklaringar. Det är en viktig signal i betänkandet.

Kap. 10 § 11 regeringsformen uttrycker vikten av att man har överläggningar när det gäller sådana stora frågor. Av de skriftväxlingar och de utfrågningar som vi i konstitutionsutskottet hade med statsminister Stefan Löfven och utrikesminister Margot Wallström framgår det att just en fråga

som gäller erkännande av en stat är en fråga av synnerlig vikt, och därför ska överläggningar även ske med Utrikesnämnden.

I den vidare granskningen framkom nämligen, herr talman, att samma dag som regeringsförklaringen avgavs och regeringen alltså hade tillträtt, det vill säga efter konseljens då vi hade en regering med ingående ministrar klara, gick det ut en information, ett brev, till utlandsmyndigheterna som också gav bilden av att detta redan var avklarat.

Den 8 oktober var det en artikel och den 13 oktober en notis på regeringens webbsida som gav uttryck för samma sak, vilket gav stor genklang i omvärlden eftersom frågan redan var avgjord. Det var mycket olyckligt då vi måste vara rädda om det förhållande vi har mellan riksdag och regering. Beredningen inleddes inte förrän den 15, Utrikesnämnden efterhördes inte förrän den 27, och den 28 var det redan avgjort.

Regeringen har mycket att lära av hanteringen och kan inte skylla på att det är en nytillträdd regering, för detta har inte skett tidigare.

Jag vill tacka för det goda samarbetet, att vi kunna hitta balansen i det yttrande som vi har avgivit, det vill säga att statsministern självklart äger ett ansvar för hela regeringsförklaringen då det är han som avger den, men utrikesministern bär ett särskilt ansvar för vad som därefter sker med hanteringen av utrikesärenden av synnerlig vikt.

Vi har försökt hitta en töjbarhet vad gäller själva regeringsförklaringen, men det riktas kritik mot utrikesministern för hanterandet efteråt. Regeringen har att lära av detta när det gäller hur viktigt det är med samspelet mellan regering och riksdag.

Jag vill tacka för gott samarbete och tillönska en god sommar.
(Applåder)

Anf. 238 PER-INGVAR JOHNSON (C):

Herr talman! Ärendet om regeringens erkännande av Staten Palestina var viktigt, inte minst eftersom ärendet gav Sverige nästan hela världens uppmärksamhet. Därför hade det varit bra om ärendet hanterats på ett bättre sätt av regeringen. KU kritiserar både utrikesministern och statsministern för brister i kommunikationen av ärendet, eftersom kommunikationen delvis gav intryck av att beslutet om erkännandet hade skett redan före det obligatoriska samråd med Utrikesnämnden som skulle ske.

Vår kritik i granskningsbetänkandet är försiktig. Jag vill betona att beslutet i KU inte heller i detta ärende handlar om beslutets politiska innehåll. Men Utrikesdepartementet var otydligt när beslutet om erkännande fattades, som Annicka Engblom redovisat i föregående inlägg.
(Applåder)

Anf. 239 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Herr talman! Gällande den här punkten i granskningen tycker jag att det är bra att utskottet är enigt om att regeringsförklaringen får innehålla saker som inte redan är färdigberedda och beslutade, både på det inrikespolitiska och på det utrikespolitiska området. Det blir liksom lite mer spännande då, och det ger onekligen lite mer att diskutera i den allmänpolitiska debatt som ska följa regeringsförklaringen. Därför är det bra att vi är enade om det. Man får säga saker som inte redan är färdiga.

Prot. 2014/15:116

15 juni

-----

*Gransknings-
betänkande*

*Hanteringen av frågan
om erkännande av
Staten Palestina
(Avsnitt 2.2)*

Det låter lite här som att det skulle vara tvärtom, att utskottet skulle vara enigt om att kritisera statsministern för regeringsförklaringen, men så är det alltså inte. Det var okej att säga: ”Därför kommer Sverige att erkänna staten Palestina.”

Däremot har utskottet synpunkter på hur detta sedan hanterats och kommunicerats. Samma dag skickades det ut information till utlandsmyndigheterna där det framstod som att detta redan var färdigt. Det var inte bra. Där borde det ha framgått att det skulle ske en beredning.

Andra talare har sagt att det här kan ha försämrat förutsättningarna för ett ordentligt samråd med Utrikesnämnden, och det är alldeles sant. Det är klart att det kan ha förändrat de förutsättningarna, eftersom det gjorde folk så upprörda. Sedan kan jag i och för sig tro att det ibland handlade mer om det politiska innehållet än om hur det faktiskt hanterades.

De här skrivningarna är kompromisser. Vi lägger, som vi konstaterat tidigare, olika vikt vid olika saker. Jag tror till exempel inte att omvärldens reaktioner berodde så väldigt mycket på att samrådet med Utrikesnämnden ännu inte hade ägt rum. Jag tror faktiskt att de berodde på att man inte gillade det som regeringen sa att man hade för avsikt att göra. Det gör inte saken bättre. Det är klart att man skulle ha skött beredningen och den information som gick ut på ett bra sätt i alla fall. Men jag tror att vi ibland överskattar betydelsen av beredningsgången, i alla fall när det gäller andra länders reaktioner på de sakpolitiska frågorna.

(Applåder)

Anf. 240 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! Frågan i detta granskningsärende är, om vi kokar ned det, huruvida regeringen hade samrått med Utrikesnämnden innan den faktiskt tog ställning för att erkänna Staten Palestina.

Utskottet noterar inledningsvis att när Stefan Löfven läste upp regeringsförklaringen i riksdagens kammare den 3 oktober 2014, just där jag nu står, var han godkänd av riksdagen och hade mottagit det förordnande som talmannen själv hade utfärdat på riksdagens vägnar. Därför finner utskottet, även med beaktande av att regeringsskiftet ägde rum först senare samma dag, att Stefan Löfvens handlande i samband med regeringsförklaringen omfattas av konstitutionsutskottets granskning.

Statsministerns och utrikesministerns uppgifter till KU vid KU:s utfrågning att ingen av dem hade tillträtt vid detta tillfälle kan inte finna något bifall av KU. Naturligtvis går det att granska statsministern också vid hans regeringsförklaring.

I förarbetena till riksdagsordningen uttalas att i en regeringsförklaring skisseras regeringens politik samt att regeringsförklaringen är tänkt att bilda utgångspunkt för en allmänpolitisk debatt i riksmötets inledningskede och att det därför är önskvärt att förklaringen får en viss fyllighet. Därom är vi ense.

Mot den bakgrunden ska en regeringsförklaring enligt utskottets mening ses som en allmän avsiktsförklaring som inte kan tillmätas någon rättsverkan. Det är inte bindande i rättslig mening. Uttrycket i regeringsförklaringen: ”Därför kommer Sverige att erkänna staten Palestina” kan därför inte i sig ges innebörden att regeringen har tagit ställning i frågan redan den 3 oktober. Där kritiserar inte KU.

KU:s kritik gäller hur, efter denna regeringsförklaring, uppgifter har kommunicerats i frågan om Sveriges erkännande av Staten Palestina, främst av utrikesminister Margot Wallström och av Utrikesdepartementet men naturligtvis generell också av statsministern. Det har skett i massmedier, på regeringens webbplats och i information till utlandsmyndigheter, ambassader, med till exempel rubriken "Lines to take: Sweden will recognize the State of Palestine". Utskottet noterar bland annat upprepade hänvisningar till "vårt kommande erkännande av Palestina" och uttalandet om att "Sverige kommer att erkänna Palestina", utan att någon pågående beredning eller liknande nämns.

Landområdet i Mellanöstern, som går under namnet Palestina, benämndes redan då samma dag i utskicken till utlandsmyndigheterna som "Staten Palestina" av regeringen. Enligt KU borde kommunikationen på ett tydligare sätt ha speglat att det pågick en beredningsprocess och att något beslut ännu inte var fattat. Som kommunikationen nu var utformad gav den bilden att regeringen i realiteten hade tagit ställning till Palestinaerkännandet före Utrikesnämndens sammanträde.

Det kan heller inte uteslutas, skriver konstitutionsutskottet, att kommunikationen har lett till att Sveriges erkännande av Staten Palestina av omvärlden har uppfattats som avgjord vid en tidpunkt före samrådet med Utrikesnämnden.

Så blev det. Över hela världen mottog man detta budskap samma dag. Det reagerades kraftigt från andra EU-länder, USA, ja, kort sagt över hela världen. Det sätt på vilket frågan har hanterats kan enligt utskottets bedömning också ha försämrat förutsättningarna för ett samråd med Utrikesnämnden i reell mening, skriver utskottet. För det inträffade bär utrikesministern ett särskilt ansvar och statsministern ett övergripande ansvar.

Dessa ord ska naturligtvis inte överdrivas. Men det är likväl allvarliga ord. Jag utgår från att det handlar om problem som har att göra med att regeringen var alldeles nytillträdd och att det inte blev väl gjort. Men det är likväl så att utrikesministern bär ett särskilt ansvar och statsministern ett övergripande ansvar.

(Applåder)

Utrikesministerns information till EU:s medlemsländer om kommande erkännande av Staten Palestina (avsnitt 1.2)

Anf. 241 FREDRIK ERIKSSON (SD):

Herr talman! Som redan är känt vid det här laget är det alltså ett ovanligt enigt utskott som har kommit överens om och delar sin kritik av regeringen. Endast Sverigedemokraterna har haft reservationer i två fall där vi velat gå ännu något längre i värnandet av riksdagens grundlagsstadgade befogenheter och kontroll av regeringen. Detta är ett av dessa ärenden.

Men innan jag talar om utrikesministern vill jag bara säga något kort om granskningen i stort. Ordföranden har både på presskonferensen och även här i kväll framhållit att han har tittat på slutbetänkandena de senaste 20–30 åren bakåt i tiden och kommit fram till att detta var första gången KU var så enigt.

Jag tycker dock att det nästan är av ännu större intresse att detta är första gången sedan SD kom i riksdagen som sjuklövern faktiskt saknar egna reservationer i ett så viktigt och avgörande betänkande. Till detta

*Utrikesministerns
information till EU:s
medlemsländer om
kommande erkännande
av Staten Palestina
(avsnitt 1.2)*

finns det flera förklaringar. En av dem är förstås att utskottet har gjort ett bra arbete i många frågor och satt sig över partipolitiska egenintressen. Men sedan finns det tyvärr också andra aspekter, varav en formulerades mycket väl av Sveriges televisions politiska reporter Margit Silberstein, nämligen att om S och MP är med på kritiken mot sina egna statsråd kan man förhoppningsvis mildra den något. Dessa försök till skademinimering kan man naturligtvis ha viss förståelse för.

Den tredje orsaken tycker jag däremot är desto tråkigare och det är dessvärre att decemberöverenskommelsens parlamentariska kyla känns av även i KU. Det är också därför vi i SD har varit tvungna att inkomma med en reservation i detta och ytterligare ett ärende. För om man ur ett rent författningsmässigt, neutralt perspektiv granskar utrikesministern kan man rimligen inte komma till annan slutsats än att hon här förtjänar kritik.

Låt mig snabbt rekapitulera ärendet. En majoritet i EU-nämnden uttalade alltså att Margot Wallström inte skulle informera övriga EU-staters ministrar i rådet för utrikes frågor om erkännandet av Palestina. Statsrådet Wallström har då, i stället för att informera om innehållet vid sittande möte, valt att ändå göra detta på en så kallad informell lunch i samband med mötet. Att hon rakt emot EU-nämndens uttryckliga önskemål så att säga rundar riksdagen och meddelar exakt samma information men under lite andra former utanför det formella mötet kan inte befria henne från ansvar.

Att använda riksdagen som ett rundningsmärke tycks för övrigt ha varit något av en röd tråd för den nu sittande regeringen även i andra ärenden i det aktuella betänkandet, till exempel i det tidigare fallet med Bromma flygplats och kommande ärende om vårdvalet, där aktuella statsråd alltså också mycket riktigt har fått kritik. Vi hade önskat att KU:s majoritet kunde varit konsekvent och lämnat kritik även i detta fall.

När vi ändå talar om att vara konsekventa, herr talman, kan det konstateras att när det gäller den kritik som riktades i det förra ärendet om själva erkännandet av Palestina som sådant var det inte uttalandet i regeringsförklaringen i sig som kritiserades, utan det upprepande och konkludenta handlande som därefter följde, där utrikesministern fortsatte att på diverse olyckliga och olämpliga sätt informera omvärlden om Sveriges agerande. Detta skedde bland annat genom olika utskick till myndigheter, artiklar i tidningar och anföranden i diverse internationella sammanhang, såsom givarkonferenser etcetera. Och självfallet var informationen till övriga medlemsstater i EU bara ytterligare en i raden av dessa aktiviteter. Men att just denna informationsaktivitet, vilken till och med stod i strid med riksdagens uttalade vilja, helt plötsligt skulle undgå kritik förefaller i alla fall mig och säkerligen många därtill som ytterst märkligt och graverande.

En retorisk och möjligen återigen något konspiratorisk fråga infinner sig då i mitt stilla sinne. Hade bedömningen och utgången i detta ärende tett sig annorlunda om det inte vore en anmälan från Sverigedemokraterna som låg till grund för granskningen? Det lär vi aldrig få reda på men jag känner mig likväl ändå trygg i förvissningen om att detta inkonsekventa och något suspekta beteende framstår som tämligen uppenbart i åhörarnas och väljarnas ögon.

(Applåder)

Anf. 242 ANDREAS NORLÉN (M):

Herr talman! Detta är alltså, som framgick, ett av de två ärenden där Sverigedemokraterna vill gå längre i kritik än vad övriga partier i konstitutionsutskottet är beredda att göra. Frågan gäller om utrikesministern agerade i strid med Utrikesnämndens instruktion när hon vid en informell lunch i samband med ett ministerrådsmöte i Bryssel i oktober förra året informerade övriga utrikesministrar om vad som stod i regeringsförklaringen om Sveriges kommande erkännande av Staten Palestina.

Bakgrunden till anmälan – det är förresten inte en utan två anmälningar, en från sverigedemokratiska företrädare och en från Moderaterna – är ett animerat sammanträde i EU-nämnden, då utrikesministern nämnde sin avsikt att informera om regeringsförklaringens innehåll.

Ledamöter i EU-nämnden från oppositionspartierna menade då att det var olämpligt att lämna sådan information i samband med EU:s utrikesministermöte, eftersom frågan om erkännandet av Palestina ännu inte hade varit föremål för samråd i Utrikesnämnden. Detta debatterade vi under den tidigare dagordningspunkten.

När KU har analyserat frågan konstaterar utskottet inledningsvis att bestämmelserna om samråd och information mellan regeringen och riksdagen om vad som sker inom EU syftar till att riksdagen ska få ett aktivt och verkligt inflytande som gör det möjligt att på förhand påverka de ståndpunkter som Sverige ska inta inför förhandlingar och beslutsfattande inom EU. Även om ståndpunkter i aktuella EU-frågor förs fram av ministrar vid sidan av formella EU-möten ska ståndpunkterna vara förankrade i riksdagen. Ståndpunkter i sådana frågor som förs fram av statsråd vid till exempel informella lunchmöten måste alltså vara förankrade.

Men, och det är det centrala i detta ärende, i detta ärende konstaterar KU att den information som utrikesministern lämnade vad avser Sveriges kommande erkännande av Palestina inte omfattades av samrådsskyldigheten.

Det är centralt att konstitutionsutskottet upprätthåller den grundläggande principen för sitt arbete, nämligen att granskningen ska göras på rättslig grund. Man utgår alltså från lagstiftning, praxis och andra regler och bedömer ifall regeringen har följt dessa regler eller inte.

Vad det handlar om i detta fall är riksdagsordningen 7 kap. 14 § som reglerar regeringens skyldighet att samråda med EU-nämnden. Där framgår att samrådsskyldigheten gäller sådana ärenden där beslut ska fattas i EU:s ministerråd. Det handlar också om hur förhandlingar ska föras inför beslut i ministerrådet. Det handlar dessutom om samråd inför möten och beslut i Europeiska rådet, alltså EU:s stats- och regeringschefer.

Om vi tittar på detta aktuella ärende var det så att frågan om erkännande av Staten Palestina inte skulle tas upp till beslut vid något sammanträde med EU:s ministerråd, bland annat eftersom det är en nationell angelägenhet att besluta om erkännande av stater. Samrådsskyldigheten med EU-nämnden gäller enbart frågor som EU ska fatta beslut om. Detta gäller även om utrikesministern valde att ändå redovisa för EU-nämnden att hon avsåg att lämna denna information till sina utrikesministerkollegor.

En minister kan informera ministerkollegor om allehanda frågor som medlemsstaterna ensamma har att fatta beslut om. Och enbart det faktum att ministern berättar för EU-nämnden att han eller hon har för avsikt att

Prot. 2014/15:116

15 juni

-----

*Gransknings-
betänkande*

*Utrikesministerns
information till EU:s
medlemsländer om
kommande erkännande
av Staten Palestina
(avsnitt 1.2)*

lämna sådan information innebär inte att det därigenom uppstår en formell skyldighet att samråda med EU-nämnden.

Det faktum att ministern säger någonting i EU-nämnden innebär inte att det då uppkommer en skyldighet att samråda, utan samrådsskyldigheten avgörs av ifall frågan ska beslutas av EU eller inte.

Det är mot denna bakgrund som sju av åtta partier i KU är överens om att regeringen och utrikesministern inte bör kritiseras i detta ärende.

Jag ska göra en kort reflektion apropå det som tidigare har sagts i ärendet. Man kan fundera lite grann över vad det var som gjorde att det var så många reservationer tidigare år i KU:s granskningar under alla de 20 år som jag har gått igenom. I stort sett varje år var det ett rätt betydande antal reservationer.

Det är klart att en del reservationer säkert kan ha berott på att regeringspartier av olika färg var obenägna att kritisera sin egen regering och därför ville ha mildare skrivningar och reserverade sig. Men det förekom också ganska ofta, vill jag påstå, att regeringspartier reagerade mot det som de uppfattade som överdrivna skrivningar där de tyckte att oppositionspartierna skruvade tolkningen av olika regler för hårt, det vill säga övertolkade rättsregler och ville rikta kritik som inte hade saklig grund.

Jag skulle vilja säga att om utskottets majoritet i detta fall hade valt att kritisera utrikesministern hade det varit ett exempel på just en sådan överdriven och skruvad kritik där man hade gått för långt i sin tolkning av gällande rätt, därför att det inte finns stöd i gällande rätt för att rikta kritik mot regeringen i detta fall.

(Applåder)

Anf. 243 EMANUEL ÖZ (S):

Herr talman! Som föregående talare har redogjort för handlar detta granskningsärende om utrikesministerns handlande att informera EU:s medlemsländer om erkännandet av Palestina under en lunch med kollegor i rådet den 20 oktober 2014.

Konstitutionsutskottet är inte helt enigt i detta ärende. Som ordföranden sa har sju partier ett gemensamt ställningstagande medan Sverigedemokraterna har en reservation. Det är därför jag närmare vill lyfta fram vissa viktiga omständigheter i detta ärende.

Konstitutionsutskottets arbete går i detta ärende ut på att undersöka om utrikesministern har begått ett konstitutionellt fel eller inte. Rent konstitutionellt handlar ärendet om ett statsråds yttrandefrihet, vilket konstitutionsutskottet tidigare har fastslagit, och om frågan om regeringen äger utrikespolitiken.

Jag ska inte fördjupa mig i bakgrunden. Den har ordföranden redovisat. Men det stämmer att EU-nämnden lämnade en avvikande mening och inte ansåg att utrikesministern skulle informera om avsikten att erkänna Palestina som stat. Detta trots att frågan inte ingick i den för EU-nämnden redovisade inriktningen av regeringens politik inför rådsmötet. Det här har utrikesministern av förståeliga skäl reagerat på.

Vad som hände var att utrikesministern på eget bevåg informerade EU-nämnden om sin avsikt att under en informell lunch med ministrarna och på förfrågan av den dåvarande höga representanten för utrikesfrågor Catherine Ashton informera om avsikten att erkänna Staten Palestina. Det stod klart för utrikesministern att den här frågan hade väckt intresse inom

EU-medlemsstatskretsen. Det var således inte utrikesministern själv som tog initiativ till denna fråga, utan hon lämnade vid förfrågan bara information som redan fanns angivet i regeringsförklaringen.

Att utrikesministern valde att ta upp detta i EU-nämnden berodde på att hon ville vara öppen även i frågor som inte föll under nämndens arbete vid det aktuella tillfället. Detta visar enligt min uppfattning på god vilja och en strävan från regeringens sida att uppnå öppenhet och ett gott samarbete mellan regeringen och riksdagen. Detta är ur ett demokratiskt perspektiv rätt väg att gå.

Det är vidare viktigt att en utrikesminister även under informella luncher får samtala med ministerkollegor om frågor, exempelvis den om att avsikten att erkänna Palestina som stat hade tagits upp i regeringsförklaringen.

Herr talman! De informella diskussionerna vid utrikesministermötena är viktiga och ett sätt för utrikesministrarna att informera varandra om aktuella händelser och frågor – även sådana som ligger utanför rådets dagordning men är av gemensamt intresse.

De här kontakterna är också viktiga för sammanhållningen inom unionen och leder till att Sverige kan stärka banden till andra länder och skapa förtroende inför framtida samarbeten. Att på detta sätt regelbundet ha kontakter och samtal med utrikesministerkollegor hör till utrikesministerns uppgifter. Skulle inte Margot Wallström få svara på frågor som den om avsikten att erkänna Palestina skulle det anses märkligt och till och med kunna ha negativ inverkan på samarbetet mellan Sverige och andra medlemsstater. Jag anser att utrikesministern har handlat korrekt och dessutom agerat på ett sätt som är förenligt med Sveriges bästa i relation till andra medlemsstater.

Det ska tilläggas att informationen som utrikesministern lämnade vid tillfällena den 17 och den 20 oktober förra året redan fanns upplagd på regeringens hemsida. Detta innebär att i princip vem som helst kunde gå in på regeringens hemsida och läsa om avsikten, som också fanns angiven i regeringsförklaringen. Informationen var alltså offentlig. Att trots detta kräva samråd med utrikesministern framstår då som märkligt.

Vi ska heller inte glömma bort att detta ärende egentligen inte är en EU-fråga, enligt min uppfattning i alla fall. Det är upp till varje nation att fatta beslut om erkännanden, och det är tydligt för alla medlemsstater att så är fallet. Det är regeringen som driver utrikespolitiken, inte EU-nämnden, och däri ingår erkännande av stater och förklaringar till detta.

Vidare vill jag också, herr talman, anföra att det aktuella ärendet inte vid tillfället var ett beredningsärende och att frågan om erkännandet inte drevs i EU vid tillfället. Av den anledningen behöver frågan heller inte förankras i EU-nämnden.

Jag anser att en majoritet i konstitutionsutskottet rätteligen har kommit fram till att den information som utrikesministern lämnade inte omfattas av samrådsskyldigheten.

Jag vill avsluta mitt anförande, herr talman, med att säga att jag ser positivt på att det i bred utsträckning råder enighet gällande granskningsärendena med få undantag. Jag hoppas att vi inom KU fortsätter denna strävan mot enighet även framöver.

(Applåder)

Prot. 2014/15:116
15 juni

-----

*Gransknings-
betänkande*

*Utrikesministerns
information till EU:s
medlemsländer om
kommande erkännande
av Staten Palestina
(avsnitt 1.2)*

Prot. 2014/15:116
15 juni

-----
*Gransknings-
betänkande*

*Utrikesministrernas
information till EU:s
medlemsländer om
kommande erkännande
av Staten Palestina
(avsnitt 1.2)*

Anf. 244 FREDRIK ERIKSSON (SD) replik:

Herr talman! Tack, Emanuel, och tack även Andreas!

Det är lite svårt att debattera det här ämnet på ett bra och uttömmande sätt eftersom det i mångt och mycket är omgärdat av sekretess. Därför vill jag bara göra några förtydliganden med anledning av en del av det som har anförts här.

Det första jag vill påtala är att vi väl åtminstone kan vara överens om att Mellanösternfredsprocessen var en punkt på den aktuella dagordningen för rådet för utrikes frågor och att den därför omfattades av samrådsskyldigheten.

Som också går att läsa i vår reservation syftade det kommande svenska erkännandet av Staten Palestina till att påverka fredsprocessen. Det framkom redan i regeringsförklaringen. I och med att man gjorde detta kan man faktiskt ha kommit att påverka den aktuella dagordningspunkten som skulle ha samråts med EU-nämnden.

Sedan har jag en invändning mot att det var Catherine Ashton som skulle ha bett om detta lite så där i förbigående ungefär. Det här var ju något som lyftes upp långt före själva rådssammanträdet. Utrikesministern kände ju till att frågan skulle komma upp, så det var inget som skedde i förbigående.

Om det nu inte sas så mycket mer än vad som gick att utläsa av regeringsförklaringen och på regeringens hemsida, vad fanns det då för behov av att informera och prata om detta ytterligare vid lunchen? Eller finns det anledning att tro att man kanske kan ha sagt lite mer saker vid tillfället?

Anf. 245 EMANUEL ÖZ (S) replik:

Herr talman! Under dagordningspunkten diskuterades fredsprocessen i Mellanöstern, men frågan om avsikten att erkänna Palestina som stat var ingen dagordningspunkt. Det vi ska pröva i konstitutionsutskottet är om det var fel av utrikesministern att ta upp frågan vid den informella lunchen eller inte, och vi kan konstatera att utrikesministern handlade korrekt. Om avsikten att erkänna Palestina inte var föremål för dagordningspunkten kan jag inte riktigt förstå hur Sverigedemokraterna resonerar i detta fall.

Herr talman! Som jag uppfattar Sverigedemokraternas reservation har man inte haft en konstitutionell utgångspunkt i sin bedömning i sin reservation. Man har i stället försökt göra politik av det hela. Det framgår också när Fredrik här talar om att samtalet mellan utrikesministern och de andra utrikesministrarna skulle komma att påverka politiken och frågan framöver. Man har haft en helt annan utgångspunkt här än vad konstitutionsutskottet egentligen ska ha.

Som jag sa är syftet med ministermötena att stärka sammanhållningen inom unionen men också att kunna informera varandra rent faktamässigt om vad de olika staterna har avsett att ta för beslut och vad som händer i de olika staterna. Detta är inget märkvärdigt eller konstigt.

Jag undrar hur ni kan anse att samrådsskyldighet ska föreligga när informationen redan fanns upplagd och tillgänglig på regeringens hemsida.

Jag undrar också om du, Fredrik, anser att det är upp till EU att fatta beslut eller diskutera frågor om erkännanden.

Anf. 246 FREDRIK ERIKSSON (SD) replik:

Herr talman! Nej, självklart är det inte upp till EU att avgöra vilka stater vi erkänner och inte erkänner. Mellanösternfrågan är dock en komplicerad fråga, och det kan finnas skäl att vara lite extra eftertänksam i hur man agerar i dessa ärenden.

Jag vänder mig framför allt mot invändningen att vi skulle ha gjort politik av detta. Det är precis tvärtom. Det vi har sett är att ministern har valt att försöka föra fram sin politik utan att ha riktigt stöd för det i riksdagen.

Om jag kör för fort på en 70-väg och saktar in precis före en fartkamera begår jag inget fel just när jag passerar fartkameran. Men om jag agerar tvivelaktigt mellan fartkamerorna är frågan om jag har agerat korrekt eller inte. Vid fartkameran har jag agerat korrekt, men i övrigt försöker jag kringgå reglerna.

Det är det vi lite grann har invänt mot, och det är där vi tar vår utgångspunkt i reservationen.

Anf. 247 EMANUEL ÖZ (S) replik:

Herr talman! Invändningen från Sverigedemokraterna låter konspiratorisk.

Låt oss inte glömma att utrikesministern de facto har tagit upp en fråga som omfattas av samrådsskyldigheten i EU-nämnden. Det är den text som rubricerade regeringens linje, och hon har följt den.

Vi ska inte heller glömma att utrikesministern inte på något sätt har argumenterat för eller diskuterat frågan under dagordningspunkten i enlighet med EU-nämndens önskemål.

Anf. 248 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! Jag sökte ett uttryck som jag tror finns i domarinstruktionen: Lagen gillar inte allt som hon inte straffar.

Så kan det vara i denna fråga. Det är inte så att vi gillar allt som händer här, men vi är tvungna att säga att det inte går emot det regelverk som KU har att förhålla sig till.

”Att ståndpunkter i aktuella EU-frågor förs fram vid sidan av formella möten innebär inte att bestämmelser som syftar till att riksdagen ska få ett aktivt och reellt inflytande saknar tillämpning. Utskottet kan dock konstatera att den information som utrikesministern lämnade inte omfattas av samrådsskyldigheten. Detta förändras inte av att utrikesministern valde att ändå redovisa för EU-nämnden att hon avsåg att lämna informationen till sina utrikesministerkolleger.”

Utskottet konstaterar alltså att hon inte har brutit mot regelverket. Informationen omfattas inte av samrådsskyldigheten. Man kan ändå läsa ut, om inte annat mellan raderna, att somliga av oss vill säga att riksdagen måste få ett aktivt och reellt inflytande och att dessa bestämmelser inte saknar tillämpning.

Det kokar ned till instruktionen för domare: Lagen gillar inte allt som hon inte straffar. Därmed är KU nöjt.

Gransknings-
betänkande

*Beredningen av förslag
om upphävande av
kravet på vårdvals-
system i primärvården
(avsnitt 2.5)*

Anf. 249 TALMANNEN:

Jag vill informera kammaren om att jag har beslutat att debatten kommer att fortsätta till allra senast kl. 01.00. Det som inte blir färdigdebatterat i kväll kommer att läggas sist på dagordningen i morgon.

Anf. 250 BERIT HÖGMAN (S):

Herr talman! Liksom flera tidigare talare vill jag först uttrycka tillfredsställelse över att konstitutionsutskottet har återtagit den roll som KU ska ha, nämligen att granska den konstitutionella hanteringen av regeringsärenden, inte dess politiska innehåll på en höger-vänster-skala.

Vi har eftersträvat enighet. Vi har vägt ord och formuleringar från såväl regeringspartierna som oppositionen på guldväg.

I två ärenden används ordet kritik. Detta ärende, 2.5, Beredningen av förslag om upphävande av kravet på vårdvalssystem i primärvården, är ett av dessa två.

Här finns två KU-anmälningar som ligger till grund och som utskottet har behandlat, dels genom informationsutbyte med departementet, dels genom utfrågning av ansvarigt statsråd och statsministern.

I 7 kap. regeringsformen uttrycks ett allmänt beredningskrav för regeringsärenden. I motiven framhålls att inhämtande av yttranden från myndigheter och organisationer är ett karakteristiskt och betydelsefullt inslag i beslutsprocessen. Däremot framgår det inte *hur* detta bör gå till.

I regeringsformen finns också en beskrivning av Lagrådet och dess uppgifter. Ett område som tydligt anges är lag om kommunal beskattning eller lag om åligganden för kommunerna. Men även här finns skrivningar om att en regering kan välja att avstå om lagrådsgenomgången bedöms sakna betydelse.

I detta ärende är det uppenbart för KU att regeringen och riksdagen har gjort olika bedömningar. När propositionen kom på riksdagens bord valde socialutskottet att skicka propositionen till Lagrådet. Efter Lagrådets yttrande valde regeringen i sin tur att dra tillbaka hela propositionen.

KU har vid flera tillfällen tidigare granskat regeringars snabba hantering av ärenden, exempelvis efter regeringsskiftet 2006, som någon talare var inne på.

Hösten 2008 genomfördes en granskning av hur beredningskravet fullgörs i olika ärenden. KU fann vid det tillfället att ett skriftligt remissförfarande alltid bör vara det normala sättet att inhämta synpunkter under beredning och att remissmöten ska ses som ett komplement. Vi sa också att när tilltänkt lagstiftning har motsvarighet i tidigare lagstiftning är detta inte skäl att avstå från lagrådsgranskning samt att det är av vikt att förberedelsearbetet är gediget och tillräckligt.

Herr talman! Det är viktigt att en regering håller hög kvalitet på sitt beslutsfattande och därmed beredning av ärenden. Det ger tilltro till demokratin. Regeringens arbete uppfattas som rättssäkert, transparent och effektivt.

I det här fallet menade regeringen att ärendet var av sådan art att man kunde använda sig av tidigare praxis beträffande vårdvalssystemet, det vill

säga att landstingen inte är tvingade att införa så kallad tvångs-LOV. I stället kunde man själv bestämma utifrån det kommunala självstyret.

Regeringen ansåg alltså att beredningen var godtagbar. Men den lagrådsremiss som utskottet verkställde gav som sagt en annan bild, och regeringen drog tillbaka sin proposition.

När KU nu gjort sin granskning finner vi sammanfattningsvis för det första att de skäl som regeringen angett för att så skyndsamt behandla frågan inte kan motivera att gängse beredningsrutiner frångicks.

KU finner för det andra inte att det finns särskilda skäl för regeringen att låta bli att skicka förslaget till Lagrådet.

För det tredje menar KU att det hade varit möjligt att ha ett längre och grundligare remissförfarande.

För det fjärde anser KU att tiden för att hantera remissvaren var orimligt kort.

Detta, herr talman, har sammantaget lett fram till KU:s kritik.
(Applåder)

Anf. 251 PATRICK RESLOW (M):

Herr talman! I en promemoria som Socialdepartementet skickar ut den 10 oktober 2014 föreslås att hälso- och sjukvårdslagen ska ändras så att landstingen inte längre ska vara skyldiga att ha vårdvalssystem i primärvården.

Man kan säga att det förslaget kännetecknas av två saker. Det första är en politisk vision, visionen om att vårdval egentligen är en sak för landstingspolitiker och inte för enskilda vårdtagare. Det andra är att genomförandet av den politiska visionen är en viktig princip.

Detta är en central del i den nya regeringens politik, och det är viktigt att det snabbt får genomslag i konkret politik. Promemorian skickas därför ut till 32 remissinstanser, bland annat samtliga 20 landsting och Gotlands kommun. Tanken var att det skulle gå snabbt. Processen verkar mest ha varit formalia och beslutet i stort sett redan taget. Det var ju en del av det politiska budskapet.

Därför bestämdes en remisstid på 20 dagar – det skulle vara tillräckligt. Problemet var att remissrundan riktade sig till landsting och att landstingen inte hade tillräckligt mycket tid att ge sig in i en politisk beredning av ärendet. Många landsting framförde också att man inte hann med i den politiska beredningen utan i stället lät tjänstemannaskrivelse utgöra svar.

Det finns alltså kritik från remissinstanserna mot den korta remisstiden. Men det är inte bara det, utan ett flertal av remissinstanserna avstyrker också det förslag som framförs i promemorian.

Trots denna kritik bestämmer sig regeringen för att en vecka senare lämna propositionen, 2014/15:15. I den föreslås i princip det som fanns i remisspromemorian, det vill säga att landstingen från och med den 1 januari 2015 inte längre ska vara skyldiga att ha vårdvalssystem i primärvården.

Även om detta skulle kunna tänkas falla inom ramen för en lagrådsgranskning görs inte den bedömningen av regeringen, som vi nyss hörde av föregående talare. I propositionen säger regeringen att en lagrådsremiss inte är nödvändigt då förslagen var av sådan författningsteknisk art att ”Lagrådets granskning skulle sakna betydelse”.

Prot. 2014/15:116

15 juni

-----

*Gransknings-
betänkande*

*Beredningen av förslag
om upphävande av
kravet på vårdvals-
system i primärvården
(avsnitt 2.5)*

Det handlade helt enkelt om en återställarpolitik, och då är det inte komplicerat, och då behövs inte Lagrådets yttrande. Så var tankegången – det har framkommit ganska tydligt i den granskning som konstitutionsutskottet har gjort, i skriftväxlingen med Regeringskansliet och också i de utfrågningar som har gjorts av statsminister Löfven och statsrådet Wikström.

När frågan sedan kommer till riksdagens socialutskott bestämmer sig socialutskottet för att lämna propositionen till Lagrådet, och Lagrådet avger den 24 november ett yttrande som är ytterst kritiskt.

För att spara tid här i kammaren ska jag inte gå in på allt vad Lagrådet säger. Men den huvudsakliga kritiken riktar in sig på att det är för kort remisstid, att det är för få remissinstanser och att det är för kort handläggningstid mellan remisstidens utgång och regeringens beslut om propositionen.

Summa summarum av Lagrådets behandling är att man inte anser att lagförslaget är godtagbart och att regeringsformens beredningskrav inte är uppfyllt. Just av den anledningen säger Lagrådet att förslaget inte kan ligga till grund för lagstiftning.

Herr talman! Ett enigt utskott har i sitt granskningsarbete kommit fram till slutsatsen att regeringen borde ha skickat det berörda lagförslaget till Lagrådet för yttrande, detta eftersom ärendet faller inom ramen för Lagrådets granskningsområde. Lagar som innebär åligganden för kommunerna eller som ändrar eller upphäver sådan lagstiftning tillhör enligt huvudregeln Lagrådets granskningsområde och ska föranleda ett yttrande, detta helt i enlighet med de lagändringar som skedde 2010, när man stärkte Lagrådets ställning i grundlagen.

Av såväl skriftväxling som utfrågningar framgår att skälen för regeringens underlåtenhet att inhämta Lagrådets yttrande främst var att ärendet utgjorde en återgång till tidigare gällande ordning. Men konstitutionsutskottet har i tidigare ställningstaganden tydligt klargjort att denna omständighet inte är skäl nog i sig för att underlåta en lagrådsremiss.

Om ett ärende faller inom ramen för Lagrådets granskningsområde och man inte vill ha en lagrådsgranskning måste det finnas särskilda skäl, och de ska redovisas för riksdagen. I det ärende som vi nu har granskat finner utskottet att det inte har funnits sådana särskilda skäl.

Vi noterar också att det har gått ganska lång tid sedan lagen om vårdvalssystem i primärvården infördes. Därför saknas de skäl som jag nyss nämnde. Och just därför borde Lagrådet avge ett yttrande, enligt utskottet. Regeringen borde ha skickat ärendet dit.

Utskottet anser inte heller att beredningen var tillfyllest. Remisstiden var alldeles för kort. De skäl som regeringen anför när det gäller behov av skyndsamhet anser vi inte motiverar att man frångår de sedvanliga beredningsrutinerna. Framför allt efter ett regeringsskifte, då politiska reformer kan framstå som önskvärda och nödvändiga, noterar utskottet att det är viktigt att upprätthålla de grundläggande bestämmelserna för hur lagärenden bereds och att se till att regelverket inte åsidosätts.

Även om regeringen ganska omedelbart efter Lagrådets yttrande drog tillbaka propositionen vill utskottet understryka att regeringen har ett betydande ansvar för att lagstiftningen är av god kvalitet. Ett led i detta är att säkerställa att både remissbehandling och förhandsgranskning är korrekta.

Utskottet anser att remissinstanserna borde ha fått längre svarstid och att tiden mellan remisstidens utgång och avgivandet av propositionen var för kort, inte minst mot bakgrund av den kritik som framfördes mot förslaget. Det finns alltså skäl att se på vilken kritik Lagrådet har framfört i den delen.

Sammanfattningsvis menar utskottet att regeringen, på grund av de brister som har framkommit i beredningen, har förtjänat den kritik som framförs.

(Applåder)

Anf. 252 JONAS MILLARD (SD):

Herr talman! Enligt regeringsformens bestämmelser om Lagrådets granskningsområden ska ett ”yttrande från Lagrådet inhämtas av regeringen innan riksdagen beslutar om bl.a. åligganden för kommuner och lands-ting eller upphävande av sådana åligganden. Detta gäller dock inte, om Lagrådets granskning skulle sakna betydelse på grund av frågans beskaffenhet eller skulle fördröja lagstiftningsfrågans behandling så att avsevärt men uppkommer”.

Konstitutionsutskottet har funnit att det har saknats skäl för regeringen att avstå lagrådsgranskning. I stället överlämnade det beredande utskottet ärendet för lagrådsgranskning. Under den granskningen fann Lagrådet att remisstiden var för kort, urvalet av remissinstanser var för undermåligt och att det saknades en grundlig konsekvensanalys av förslaget. Efter detta återkallade regeringen också förslaget.

Herr talman! En regering får ingen inskolning. Om man gör gällande att man tar ansvar för Sverige måste man också kunna leverera.

Ett enigt utskott klandrar här regeringen för flera fel. Regeringen måste lära sig de parlamentariska reglerna. Utan dem har vi ingen demokrati. Utan dem har vi en maktfullkomlig regering som kan göra lite som den vill.

Att utskottet är enigt i en sådan uppräknings av flera flagranta fel tycker jag är ett bra exempel på att systemet trots detta fungerar.

Att regeringen drog tillbaka förslaget betyder egentligen inte särskilt mycket i sammanhanget. Det borde helt enkelt aldrig ha inträffat.

(Applåder)

I detta anförande instämde Fredrik Eriksson och Olle Felten (båda SD).

Anf. 253 AGNETA BÖRJESSON (MP):

Herr talman! Det bästa har sagts, och timmen är sen, så jag har valt att stryka en hel del i mitt anförande.

KU har valt att ge kritik för att regeringen valde en kortare beredningsväg än den gängse då man inte skickade propositionen om vårdval till Lagrådet och då remisstiderna var korta. Regeringens förklaring var att man först ansåg att förslaget innebar en återställning och att man därför inte skulle behöva ta den mer tidskrävande prövningen i anspråk eller att man skulle behöva ta in synpunkter från fler remissinstanser och Lagrådet.

Men senare när socialutskottet skickade propositionen till Lagrådet, som lämnade en massiv kritik, valde regeringen att dra tillbaka propositionen.

Prot. 2014/15:116
15 juni

Gransknings-
betänkande

Beredningen av förslag
om upphävande av
kravet på vårdvals-
system i primärvården
(avsnitt 2.5)

Det är en kraftig kritik som KU lämnar i detta ärende. Det är nog här som vi uttrycker oss mest kraftfullt. Det är viktigt att använda sig av Lagrådet och att höra remissinstanser, men jag tycker att det kan finnas två förmildrande omständigheter som man ändå bör säga till regeringens försvar.

Det ena är att återigen är det tillkännagivande som gavs av riksdagen negativt. Vi återkommer till det.

Det andra är att regeringen direkt reagerade på Lagrådets kritik när den kom och senare drog man tillbaka propositionen.

Jag vill inte något sätt mildra vår kritik, men det är ändå en liten förklaring.

(Applåder)

Anf. 254 PER-INGVAR JOHNSON (C):

Herr talman! Regeringen ville skyndsamt efter valet hösten 2014 ta bort patienternas rätt till vårdval i primärvården. I stället skulle landstingen bestämma om vårdvalet. Därför arbetade regeringen snabbt fram en proposition om detta som överlämnades till riksdagen. Eftersom regeringen i sin skyndsamhet underlät att sända förslaget till Lagrådet för granskning bestämde riksdagens socialutskott att sända det till Lagrådet.

Lagrådets kritik mot förslagen i propositionen är omfattande. Någon ordentlig remiss av förslaget gjordes inte av regeringen. Lagrådet ansåg att konsekvenserna av förslaget inte var analyserade av regeringen i propositionen.

Vid konstitutionsutskottets utfrågning svarade statsministern mig att propositionen inte förändrade den enskilde patientens möjlighet att välja. Han svarade mig dessutom att de regler som finns för beredning var tillräckliga och hade tillämpats. Man får av statsministern den uppfattningen att detta var grunden för att förslaget inte behövde sändas till Lagrådet. Men verkligheten bakom propositionens konsekvenser var ju en annan än den statsministern beskrev – detta eftersom patientens vårdvalsmöjligheter genom förslagen i propositionen får begränsas av landstingen. Med andra ord skulle patientens vårdval ersättas av att det är landstingen som bestämmer om vårdval ska finnas.

Konstitutionsutskottet kritiserar i första hand att förslaget om att upphäva rätten till vårdval inte sändes till Lagrådet för granskning. Dessutom har KU samma kritik som Lagrådet, att konsekvenserna av förslaget inte var analyserade. Beredningen av propositionen var bristfällig.

Herr talman! Jag beklagar att statsministern vid utfrågningen inte ville inse och medge de brister som fanns i regeringens beredning. Trots detta återtog regeringen propositionen.

Som jag ser det är detta ärende det som vid årets granskning leder till den mest omfattande kritiken från KU mot regeringen.

Det är ett viktigt ärende som på detta sätt får en tydlig kritik från konstitutionsutskottet.

(Applåder)

I detta anförande instämde Daniel Bäckström och Annika Qarlsson (båda C).

Anf. 255 MATHIAS SUNDIN (FP):

Herr talman! Även i detta ärende tydliggör konstitutionsutskottet vad det är för praxis som gäller. Som både Agneta Börjesson och Per-Ingvar Johnsson sagt är det här det ärende där det riktas hårdast kritik mot regeringen. Bland annat kritiserar vi att regeringen inte levt upp till beredningskravet och att ärendet inte skickades till Lagrådet.

Det kan på ett sätt vara förståeligt att man är ivrig efter ett regeringskifte. Man har haft en valrörelse, man har ställt ut vallöften, man har vunnit valet och ska nu få göra verkstad av vallöfterna. KU har tidigare sagt att när det kommer till vissa budgetärenden med statsfinansiell betydelse och liknande kan det vara okej med lite snabbare beredning för att hinna med det under hösten, efter ett val.

Men – och det tydliggör vi här – det gäller inte andra ärenden, exempelvis det nu aktuella ärendet. Hur ivrig man än må vara, hur dålig man än tycker att den nuvarande politiken är, eller vilka skälen nu kan vara, har vi dessa beredningskrav, och dem ska man leva upp till. Även här sätter KU upp en liten gräns för regeringen och för framtida regeringar beträffande vad som gäller.

(Applåder)

Anf. 256 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! Jag hade anmält åtta minuter för det här ärendet, men den tiden kommer att kortas ned kraftigt.

Det här är det viktigaste och tyngsta ärendet. Precis som tidigare talare framfört var det uppseendeväckande och illavarslande att varken det aktuella statsrådet Gabriel Wikström eller statsministern trots upprepade påpekanden ville erkänna hur illa det var utan nöjde sig med att säga att det är Lagrådets bedömning.

Nu får regeringen lyssna till en totalt enig kritik från konstitutionsutskottet. Det är den tyngsta kritiken vi framför. Jag nöjer mig med att göra några få citeringar med anledning av den KU-anmälan som Kristdemokraternas gruppleddare Emma Henriksson gjorde. Det resulterade i följande gemensamma uttalande:

KU:s uppfattning är att lagförslaget var av ett sådant slag att det föll inom Lagrådets granskningsområde. När det gäller beredningen i övrigt framgår av den aktuella granskningen att remissinstanserna, som fick knappt tre veckor på sig att yttra sig, ansåg att de hade behövt längre tid för att ges rimliga förutsättningar att utarbeta sina yttranden. Vidare framgår att Lagrådet bedömde att beredningen av lagförslaget inte var godtagbar och att förslaget därmed inte kunde ligga till grund för lagstiftning.

Slutligen: För de brister som framkommit vid Lagrådets och konstitutionsutskottets granskning förtjänar regeringen kritik.

(Applåder)

Regeringens frysning av projekt E4 Förbifart Stockholm (avsnitt 2.6)

Anf. 257 HANS EKSTRÖM (S):

Herr talman! Förbifart Stockholm är ett gigantiskt infrastrukturprojekt som började debatteras redan på 60-talet. Förbifarten ingår i den överens-

*Regeringens frysning
av projekt E4 Förbifart
Stockholm (avsnitt 2.6)*

kommelse, den så kallade Cederschiöldförhandlingen, som gjordes i december 2007 mellan företrädare för Mälardalsregionen och den dåvarande regeringens förhandlare Carl Cederschiöld.

Att Förbifarten är nödvändig för en växande Stockholmsregion finns det bred politisk majoritet för. Jag deltog själv i förhandlingarna, och insikten om Stockholmstrafikens känslighet och beroende av Essingeleden, oavsett hur mycket kollektivtrafiken byggs ut, sitter djupt.

Från början rådde dock oenighet om fördelningen av investeringskostnaderna. Bland annat mitt parti ansåg att staten borde ta ett större ansvar och att mer av biltullspengarna borde användas till kollektivtrafik. Det är därför inte överraskande utan fullt legitimt att den nya regeringen vill ompröva detta i dialog med regionen, precis som den nytillträdde borgerliga regeringen 2006 stoppade Citybanan medan man förhandlade med regionen om medfinansiering, alltså i det fallet en övervältring av kostnader från staten till kommuner och landsting.

Det blev en statlig skattesänkning i stället för vård, skola och omsorg. Mitt län, Södermanland, fick till exempel betala 600 miljoner kronor för spår i centrala Stockholm. Det finns alltså inget fel i omprövningen, utan i sättet på vilket den gjordes.

Punkt ett: I beredningen har man inte nämnt Stockholms läns landstings uppfattning inför frysningen. Det är ett fel i beredningen.

Punkt två: Underlaget från Trafikverket visade att en frysning skulle leda till kostnadsökningar, och inget har framkommit som visar att det hade blivit några kostnadsökningar om man avvakat med beslutet tills besked kommit från parterna. Detta innebär uppskattningsvis 150–170 miljoner i fördyring av projektet. Det är mycket pengar, men i relation till projektets volym motsvarar det kanske 5 promille, eller 30 dagars trängselskatteintäkter.

Punkt tre: Ett ärende som inkom den 14–15 oktober 2014 diariefördes först den 29 oktober. Enligt offentlighets- och sekretesslagen ska handlingar diarieföras så fort de inkommit. Det är viktigt för mediernas insyn i regeringsarbetet.

Sammantaget visar ärendet att en del misstag begåtts, och då ska självklart regeringen kritiseras av riksdagen. Riksdagen ska inte förvandlas till ett knapptryckarkompani. I KU:s annaler finns tillfällena då regeringssidan försvarat sina ministrar även då fel begåtts. Det tänker vi inte göra.

(Applåder)

Anf. 258 MARIA ABRAHAMSSON (M):

Herr talman! I budgetpropositionen för 2015 skriver regeringen att om Stockholms läns landsting och Stockholms stad önskar förhandla med regeringen om användningen av trängselskatter eller finansieringen av Förbifart Stockholm kommer regeringen att möta det önskemålet. Själva tanken är alltså att för att förhandlingar ska komma till stånd mellan regeringen å ena sidan och kommunerna och landstinget å den andra är förutsättningen att kommunen och landstinget inkommit med en begäran till regeringen.

Därefter stämmer regeringen av med Trafikverket och får klartecken från den rödgrönrosa ledningen i Stockholms stadshus att frysa Förbifarten. Sedan får Trafikverket i uppdrag att frysa projektet från den 23 oktober 2014 till den 1 maj 2015. Detta gör alltså regeringen utan hänsyn till

vad den tredje parten i förhandlingarna, landstinget, kunde ha för inställning till frågan om förhandlingar över huvud taget skulle inledas.

Regeringsformens beredningskrav ålägger regeringen att inhämta behövliga upplysningar och yttranden innan man fattar sina beslut. Ett enigt utskott landar också i att regeringen som ett led i beredningen av beslutet borde ha inhämtat ett yttrande från landstinget innan man beslutade att frysa Förbifarten.

Men nu dröjde det alltså till den 15 december innan man inhämtade det beskedet. Så lång tid tog det innan regeringen talade med landstingets företrädare. Om man i stället hade pratat med varandra före beslutet hade staten besparats kostnader på i storleksordningen 170 miljoner.

I KU har det ansvariga statsrådet försvarat regeringens frysningens beslut med att projektet kunde ha orsakat onödiga kostnader om man hade väntat med frysningen tills man fick del av landstingets formella yttrande. Men KU konstaterar att det inte har framkommit något som stöder ett sådant påstående. Enligt KU kan regeringens hantering av frågan därför inte anses förenlig med budgetlagens krav på god hushållning.

Inte minst detta eniga uttalande från KU är en viktig markering som ytterst handlar om att staten ska vara rädd om skattebetalarnas pengar. Den markeringen, eller uppmaningen om man så vill, hoppas jag fångas upp långt utanför Helgeandsholmen.

(Applåder)

Anf. 259 JONAS MILLARD (SD):

Herr talman! Timmen är sent slagen, så jag ska försöka hålla mig föredömligt kort.

En regering ska inte bara respektera riksdagens vilja. Den måste även förvalta skattebetalarnas medel på bästa möjliga sätt. ”Varje förslösad skattekrona är en stöld från folket.” Citatet kan tillskrivas den gamla socialdemokratiska socialministern Gustav Möller. De orden var lika sanna då som de är i dag.

Efter en slarvigt genomförd beredning fryste infrastrukturministern projektet och orsakade merkostnader för skattebetalarna. Av utredningen i ärendet framgår också att Trafikverket senare har uppskattat att frysningen kan komma att leda till cirka sex månaders förlängning och maximalt 170 miljoner kronors fördyring.

Herr talman! Dålig beredning, förlängning av projekt och onödig fördyring – detta är tre fel som vart och ett naturligtvis är mycket illa. Hade detta inte varit en minister som hade gjort detta kan man fråga sig om vederbörande verkligen hade haft ett arbete kvar efter sådant slarv där man i princip gör Sveriges skattebetalare till riskkapitalister.

Detta är även ett av de mer allvarliga ärenden som konstitutionsutskottet har haft att göra med och har haft att avgöra. Jag hoppas att vi i konstitutionsutskottet i fortsättningen slipper se infrastrukturministern i fler ärenden likt detta under mandatperioden. Detta är så det räcker och blir över för de tre kommande åren.

Anf. 260 AGNETA BÖRJESSON (MP):

Herr talman! Mycket har sagts i den här frågan, så även jag ska hålla mig kort. Jag tänker ändå säga ett par saker som inte har varit uppe i debatten.

Prot. 2014/15:116

15 juni

-----

*Gransknings-
betänkande*

*Regeringens frysning
av projekt E4 Förbifart
Stockholm (avsnitt 2.6)*

Bakgrunden till frågan finns egentligen i den folkomröstning som genomfördes i Stockholm om trängselskatt och där det på valsedeln fanns uttalat att pengarna från trängselskatten ska gå både till väg och till kollektivtrafik. Det var vad stockholmarna röstade om.

När förra regeringen fattade beslutet om Förbifarten beslöt man sig också för att använda alla trängselskattpengarna till vägen. Efter valet kom förfrågan från Stockholms kommun om att man ville omförhandla eftersom man tyckte att det var viktigt med folkomröstningsbeslutet. Det tog tid innan majoriteten i Stockholms län formerade sig. När de väl gjorde det visade det sig att de då inte ville omförhandla. Under tiden ville regeringen skapa ett rådtrum och stoppade tillfälligt bygget.

Man gjorde det trots att man visste att det kunde riskera att inte gå hela vägen och att det kunde riskera att kosta en del pengar. Det är egentligen inte mer märkligt än att förra regeringen under en period stoppade bygget av Citybanan. Det är i dag nästan omöjligt att veta om det i verkligheten kommer att ge fördyringar eller förlängningar. Men vi har ändå från konstitutionsutskottet en enighet om att saken kunde ha hanterats bättre.

(Applåder)

Anf. 261 PER-INGVAR JOHANSSON (C):

Herr talman! Regeringens beslut att stoppa det pågående vägbygget på E4:an av Förbifart Stockholm kritiserar av konstitutionsutskottet. KU anser att regeringen borde ha inväntat besked från Stockholms läns landsting före beslut om ett eventuellt stopp av vägbygget. Genom att inte avvakta besked orsakade regeringen en fördröjning och också en kostnadsökning av vägbygget på i storleksordningen 150–170 miljoner. I motsats till vad Agneta Börjesson sa här nyss menar jag att det är klarlagt att det finns en kostnadsökning oberoende av vad den totala kostnaden kommer att bli.

Även om det inom regeringen, som jag uppfattade det, var ett krav från Miljöpartiet som orsakade förseningen av Förbifart Stockholm är det mot statsrådet Anna Johansson, socialdemokrat, som KU riktar kritiken för att hanteringen av frågan inte var förenlig med budgetlagens krav på god hushållning. Även den inom Regeringskansliet fördröjda registreringen av de inkomna handlingarna från Trafikverket kritiserar av KU.

(Applåder)

Anf. 262 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! När det gäller E4 Förbifart Stockholm handlar hela frågan om beredningskravet i regeringsformen. Det gäller alla ärenden i vilka regeringen fattar beslut.

I det här ärendet pekar utskottet på följande: Enligt vår mening borde regeringen som ett led i att uppfylla beredningskravet i regeringsformen ha inhämtat ett yttrande från Stockholms läns landsting inför beslutet om frysning av projektet. Underlaget från Trafikverket visade att en frysning skulle komma att orsaka kostnadsökningar för projektet och att det skulle försenas.

Man kan, som tidigare talare, relativisera och säga att 170 miljoner inte är så mycket, men det är förvisso långt mer än ingenting. För 170 miljoner kan man göra väldigt mycket.

Mot denna bakgrund kan enligt KU hanteringen av frågan inte anses ha varit förenlig med kravet på god hushållning i budgetlagen, och därför

landar KU i följande: Statsrådet Anna Johansson kan inte undgå kritik för hanteringen av frysningsen av projekt E4 Förbifart Stockholm. (Applåder)

Klimat- och miljöministrarnas uttalanden i samband med Naturvårdsverkets beslut om delegering av beslutsrätten av licensjakt efter varg (avsnitt 4.4)

Anf. 263 VERONICA LINDHOLM (S):

Herr talman! I en anmälan som kommit in till konstitutionsutskottet begärs en granskning av vissa uttalanden som klimat- och miljöminister Åsa Romson gjorde i medierna i samband med Naturvårdsverkets beslut om delegering av licensjakt efter varg. Anmälaren menar att Naturvårdsverkets beslut om överlämnade av beslutsrätt till länsstyrelserna är ett beslut som rör tillämpning av lag. I samband med Naturvårdsverkets beslut uttalade sig ministern i medierna och beklagade Naturvårdsverkets beslut om licensjakt.

Anmälaren menar att det framstår som att statsrådet uttalar kritik mot hur myndigheterna har agerat i detta specifika fall, något som inte är tillåtet enligt regeringsformen. Anmälaren vill därför att utskottet granskar om uttalandena kan vara ett brott mot regeringsformens reglering som förbjuder just ministerstyre.

Av 1 kap. 6 § regeringsformen följer att regeringen styr riket och att den är ansvarig inför riksdagen. Regeringsärenden avgörs av regeringen vid regeringssammanträde. Det vill säga att beslutsfattandet sker genom kollektivt fattade beslut, och regeringsformen tar därmed i princip avstånd från ministerstyre.

Enligt grundlagsberedningen har det ansetts bäst förenligt med det svenska systemet med självständiga ämbetsverk att rätten att ge direktiv till förvaltningsmyndigheterna ligger hos regeringen kollektivt.

Genom ett beslut den 30 oktober 2014 delegerade Naturvårdsverket till länsstyrelserna att fatta beslut om licensjakt efter varg i ett antal län.

I en intervju i Sveriges Radio samma dag beklagade Romson dagens beslut hos Naturvårdsverket om en licensjakt i vinter. I svarspromemorian som utskottet fick in framgår att Åsa Romsons aktuella uttalanden kom efter Naturvårdsverkets beslut samma dag. Hennes syfte var aldrig att påverka myndigheten. Av hennes svar framgår också tydligt att några kontakter med berörda myndigheter inte hade förekommit med anledning av beslutet.

Slutligen anförs också att regeringen bemyndigade Naturvårdsverket att delegera beslut om licensjakt till länsstyrelserna med stöd av jaktlagen.

Den 20 april i år höll utskottet också en utfrågning med klimat- och miljöministern. Ministern framhöll att det hon beklagade var beslutets innebörd, det vill säga att man skulle gå mot en vinter med rättsosäkert läge när det gäller just licensjakten på varg. Ministern framhöll också att hon inte hade gjort några uttalanden om hur länsstyrelserna bör hantera den här frågan över huvud taget. Ministern sa också att syftet var att svara på journalisternas frågor. Hon sa också att det inte fanns något i hennes uttalanden som antydde att detta handlade om något annat än regeringens interna ar-

Prot. 2014/15:116
15 juni

-----
*Gransknings-
betänkande*

*Klimat- och miljö-
ministrarnas uttalanden
i samband med
Naturvårdsverkets
beslut om delegering
av beslutsrätten av
licensjakt efter varg
(avsnitt 4.4)*

Prot. 2014/15:116
15 juni

-----
*Gransknings-
betänkande*

*Klimat- och miljö-
ministrarnas uttalanden
i samband med
Naturvårdsverkets
beslut om delegering
av beslutsrätten av
licensjakt efter varg
(avsnitt 4.4)*

bete med just det som är regeringens verktyg, det vill säga hur man utformar förordningar som ligger på regeringens bord och hur man utformar regelverktyg som myndigheterna sedan ska hantera.

I utskottets ställningstagande påminns det om att utskottet tidigare har uttalat att ett statsråd självklart har rätt att uttala sig i olika sammanhang, då yttrandefrihetsgrundlagen även omfattar statsråd.

Men med hänsyn till ett statsråds speciella ställning i förening med regeringsformens bestämmelser om myndigheternas självständighet, måste dock ett statsråd iaktta viss försiktighet när det gäller uttalanden som tar sikte på myndighetsutövning mot enskilda eller tillämpning av lag.

Enligt utskottet kan innehållet i Åsa Romsons uttalande uppfattas som en kritik i efterhand av Naturvårdsverkets delegationsbeslut.

Länsstyrelsernas beslut skulle kunna bli överklagade till Naturvårdsverket, vilket de i några fall också blev. Även om det inte var statsrådets avsikt att påverka myndigheterna är det enligt utskottet inte uteslutet att uttalandet kunde uppfattas ge uttryck för hennes uppfattning i sådana hänseenden som var av betydelse i den prövning som senare skulle göras av länsstyrelserna och efter överklaganden även av Naturvårdsverket.

Herr talman! Det är med stolthet som jag kan meddela att konstitutionsutskottet i år har ett i princip enligt granskningsbetänkande, åtminstone över blockgränserna. Det ger en trovärdighet för konstitutionsutskottets arbete och visar också att vi kan sätta blockpolitiken åt sidan och i stället fokusera på KU:s egentliga uppgift, nämligen att objektivt granska regeringen och dess arbete.

Det är ett oerhört viktigt konstitutionellt förtroende som var och en av oss här inne har fått av folket. Det ska vi förvalta väl.

Herr talman! Sist av allt vill jag önska herr talmannen och alla utskottskamrater i KU en skön sommar. Hoppas att ni ska ladda batterierna till höstens flammande debatter.

(Applåder)

Anf. 264 AGNETA BÖRJESSON (MP):

Herr talman! Veronica Lindholm har just redogjort för ärendet i detalj, och jag instämmer i hennes beskrivning.

Jag tänkte bara kommentera ett par saker. I bakgrundstexterna beskrivs ganska tydligt det faktum att det vid den tidpunkt då klimat- och miljöminister Åsa Romson gjorde uttalanden i medierna om licensjakten fanns det propåer från Miljödepartementet att se över det oklara rättsläget efter att EU-kommissionen inlett två överträdelseärenden mot Sverige för jakten på varg och jaktlagstiftningens förenlighet med EU-rätten. Regeringen hade med andra ord inte en samlad linje.

Om man går tillbaka till det pressmeddelande som Veronica Lindholm just har refererat till och läser rubriken är det just det som är tolkningen, alltså att regeringen är oenig. Det är alltid intressant för medierna att få reda på.

I uttalandena är det också mycket tydligt att statsrådet uttalar sig om att man från hennes departement har begärt att landsbygdsministern ska lyfta fram frågan inför ett oklart rättsläge.

Trots detta säger vi från KU att man inte helt kan utesluta att någon på Naturvårdsverket skulle kunna uppfatta uttalandet som kritik. Vi skriver

också i vårt gemensamma ställningstagande att även om det inte varit statsrådets avsikt att påverka myndigheterna är det inte helt uteslutet att uttalandet kunde ge uttryck för hennes uppfattning i sådana hänseenden som var av betydelse i den prövning som senare skulle göras av länsstyrelserna och efter överklagande av Naturvårdsverket.

(Applåder)

Anf. 265 PER-INGVAR JOHNSON (C):

Herr talman! Det är efter en anmälan från riksdagsledamoten Eskil Erlandsson som konstitutionsutskottet har granskat uttalanden av miljöminister Åsa Romson om licensjakten på varg. Det var i samband med att Naturvårdsverket tog ett beslut i oktober 2014 om att delegera beslutsrätten om licensjakt på varg till åtta länsstyrelser. Åsa Romson kritiserade i sitt uttalande Naturvårdsverkets beslut.

Konstitutionsutskottet kritiserar miljöministern för hennes uttalanden i två avseenden, dels för kritiken mot Naturvårdsverket som hade rätt att fatta beslut, dels för att hennes uttalanden skulle komma att styra kommande beslut hos länsstyrelserna om licensjakt och också beslut i fortsättningen av Naturvårdsverket om dessa beslut på länsstyrelserna blev överklagade.

Även bakom det här ärendet finns det som vi uppfattar det och som Agneta Börjesson bekräftar en tydlig motsättning mellan regeringspartiernas åsikter – åsikter som regeringspartierna inte klarat av att hantera inom regeringen. Regeringsformen förutsätter att sådana motsättningar klaras av internt inom regeringen. Att man är osams inom regeringen är inte bara intressant för medierna. Även med tanke på regeringsformen bör man bry sig om att redovisa en enig uppfattning från regeringens sida.

Det här var mitt sista inlägg i kväll. Jag önskar er en skön sommar.

(Applåder)

Anf. 266 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! I det här granskningsärendet stannade vi för att vice statsminister Åsa Romson beklagade Naturvårdsverkets beslut om licensjakt på varg.

Naturvårdsverkets beslut innebar att rätten att fatta beslut om licensjakt delegerades till vissa länsstyrelser, och innehållet i Åsa Romsons uttalande kan uppfattas som kritik i efterhand av Naturvårdsverkets delegationsbeslut.

Vid tidpunkten för uttalandet återstod det fortfarande för länsstyrelserna att besluta i frågan om huruvida licensjakt skulle få bedrivas. Länsstyrelsernas beslut skulle dessutom kunna bli överklagade till Naturvårdsverket. I några fall blev de också det.

Även om det inte kan beläggas att det var statsrådets avsikt att påverka myndigheterna är det inte uteslutet att uttalandet kunde uppfattas ge uttryck för hennes uppfattning i sådana hänseenden som var av betydelse i den prövning som senare skulle göras av länsstyrelserna och, efter överklaganden, av Naturvårdsverket.

(Applåder)

Prot. 2014/15:116

15 juni

-----

*Gransknings-
betänkande*

*Klimat- och miljö-
ministrarnas uttalanden
i samband med
Naturvårdsverkets
beslut om delegering
av beslutsrätten av
licensjakt efter varg
(avsnitt 4.4)*

Anf. 267 FREDRIK ERIKSSON (SD):

Herr talman! På tal om varg tänkte jag inleda mitt sista anförande här i kväll med en liten godnattsaga. Jag tyckte att det kändes passande på något sätt.

Det var en gång för länge sedan en pojke som blev satt att ta hand om och valla får. Men denna uppgift tedde sig på tok för långtråkig för honom, så för att liva upp tillvaron ropade han högt att vargen kom. Då rusade de välvilliga byborna ut för att hjälpa pojken och rädda flocken, men väl på plats upptäckte de att pojken bara hade narrats. Detta upprepades så många gånger att när vargen till slut kom var det ingen som trodde på pojken längre. Hur sagan slutar vet ni antagligen redan.

Många år senare fanns det i ett annat land en statsminister. Han rörde om i tillvaron genom att ropa lite olika saker. Jag ska inte trötta ut er genom att rabbla upp allt som han har ropat och utlovat under den korta tiden på sin post, men ett litet axplock skulle kunna vara att han ropade och lovade sina medmänniskor att inte röra ROT, att respektera överskottsmålet och att inte höja bensinskatten. Som bekant gick det till slut så långt att han flera gånger ropade ut ett hot eller ett löfte, beroende på hur man ser det, om att avgå ifall han inte fick igenom sin budget. Slutligen lovade han att åtminstone genomföra ett extraval när han ändock inte fick som han ville.

Och visst, att variera sig i vad man ropar kanske gör att man lyckas upprätthålla intresset för vad man säger något lite längre. Men vad hjälper väl det när kontentan blir densamma, det vill säga inte det minsta av vad man har ropat och lovat? Sveket blir nästan bara större om fler lystrar längre och tar en på ens ord, bara för att sedan upptäcka att det inte finns någon substans bakom dem när det väl kommer till kritan.

I Sverige år 2015 blir alltså *Sagan om Peter och vargen som kommer snarare Sagan om Stefan och kossan som vänder sig*. Men vad allvarigare är: När partiordförande Löfven narras och ljuger för de egna väljarna är det en sak. Det är förvisso illa nog, men det är kanske i första hand en fråga för Socialdemokraterna och deras sympatisörer. Men när *statsminister* Löfven börjar ljuga för hela svenska folket blir det allas angelägenhet och därmed också en fråga för konstitutionsutskottet.

Tyvärr, eller kanske som tur är, hann endast en anmälan inkomma om detta under de fyra månader som regeringen och Stefan Löfven hann sitta och ropa innan deadline för årets granskningar löpte ut i januari. Men det gör kanske inte så mycket, då det utan tvekan allvarligaste avsteget från gjorda utfästelser som vi har haft att granska är det ofta upprepade löftet om att avgå och sedermera utlysa nyval både inför och efter det att regeringens budgetproposition hade fallit i denna riksdag.

Statsministern har därefter, med hjälp av mer erfarna kollegor och tjänstemän, försökt bortförklara sina uttalanden med mer eller mindre sinnrika svepskäl och efterhandskonstruktioner. Utöver det hastigt och lustigt påkomna kabinettsfrågeargumentet anføres till exempel även att Sverigedemokraternas utsaga om att försöka fälla varje budget som ökar anslaget till invandringen skulle ha ändrat de parlamentariska förutsättningarna. Det synes i alla fall mig vara ett något märkligt argument, herr talman, då

jag i min enfald trodde att förutsättningarna för den kommande mandatperiodens parlamentariska arbete fastslogs med all önskvärd tydlighet på valdagen i september förra året.

Vi kan i det aktuella ärendet sålunda konstatera att de möjliga utfallen av riksdagens budgetbeslut i rådande parlamentariska läge var väl kända och förutsägbara vid tidpunkten för statsministerns uttalanden. Ett besked om när en statsminister och en regering avser att avgå eller utlysa ett extra val måste ändå anses höra till de sakuppgifter som har störst betydelse inom svensk demokrati. Höga krav måste således ställas på att uttalanden som görs i sådana frågor vilar på saklig grund.

I sammanhanget vill jag betona att det saklighetskrav i offentlig verksamhet som föreskrivs i regeringsformen ytterst syftar till att upprätthålla förtroendet för den offentliga maktapparaten. Statsministern har precis som pojken i sagan, enligt vår mening, i det aktuella fallet agerat på ett sätt som riskerar att skada detta förtroende.

Men vad ännu värre är torde dock vara att detta utskott, som är satt att bevaka och försvara folkets grundläggande intressen, riskerar att bidra till att ytterligare undergräva detta förtroende genom sitt förlåtande och snudd på undflyende agerande i frågan.

Att Socialdemokraterna i utskottet försökte rädda sin partiledare genom att gräva fram och åberopa det i den svenska ordningen tämligen främmande kabinetsfrågeinstitutet är kanske inte så konstigt. Att resten av utskottet går med på detta är emellertid mer anmärkningsvärt. Det är nästan som att det andra blocket inte vill se honom stå vid sitt ord och avgå, för vem ska då regera landet? Inte de partier som har lagt sig platt vid varje chans att ta över makten i alla fall. Det kanske förklarar varför man valde att inte heller följa upp det efterföljande löftet om extra val, för även om kabinetsfrågeinstitutet med lite god vilja möjligen skulle kunna lösa regeringschefen från sitt löfte att avgå hjälper det honom inte på något sätt att trassla sig ur det utlovade extra valet.

Det är också lite anmärkningsvärt att utskottet väljer att inta ett så undflyende och förlåtande förhållningssätt till saklighetskravet i just detta ärende, då man i till exempel sitt eget utfärdade uppdrag att låta utreda statsråds skyldigheter att medverka i KU:s granskning helt förlitar sig på just saklighetskravet för att säkerställa sanningshalten i lämnade uppgifter. Så ibland verkar det vara jätteviktigt, även i andra sammanhang än när regeringen agerar högsta förvaltningsmyndighet, och ibland inte fullt likaså.

Avslutningsvis, herr talman, kan jag bara inte låta bli att citera vad vår egen utskottsordförande anförde i en replik på tidskriften Dagens Samhälles hemsida den 22 maj i år: ”En regering KAN INTE sitta kvar om dess budget faller utan MÅSTE då avgå (eller utlysa extraval).”

Det förefaller sålunda uppenbart för samtliga berörda och åtminstone inom utskottet allom bekant att några andra konstitutionellt godtagbara alternativ inte finns, varför det blir än mer anmärkningsvärt att man låter detta uppenbara avsteg från den författning man är satt att försvara passera utan vidare åtgärd.

I detta anförande instämde Olle Felten och Jonas Millard (båda SD).

Anf. 268 ANDREAS NORLÉN (M):

Herr talman! Det här är det andra ärendet där Sverigedemokraterna vill gå längre än övriga partier i KU när det gäller att framföra kritiska synpunkter.

Vad det handlar om är att statsminister Stefan Löfven inför budgetomröstningen i december gjorde uttalanden som kunde uppfattas som att han gjorde budgetomröstningen till en så kallad kabinetsfråga, en i svensk konstitutionell rätt välkänd företeelse. Han deklarerade att han inte skulle sitta kvar om inte regeringens budgetförslag bifölls av riksdagen. Som bekant valde han dock inte att avgå efter budgetomröstningen utan aviserade i stället att regeringen tänkte utlysa nyval så snart det kunde ske, det vill säga i slutet av december.

Frågan som ställs i KU-anmälan är om statsministern bröt mot saklighetskravet i regeringsformen genom att ställa vad som kunde uppfattas som en kabinetsfråga och sedan inte avgå trots att han förlorade omröstningen.

Det så kallade saklighetskravet finns i regeringsformen 1 kap. 9 § där det stadgas att domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen ska beakta allas likhet inför lagen och iaktta saklighet och opartiskhet.

Kravet har tolkningsvis getts en relativt vidsträckt tillämpning och anses omfatta bland annat ett krav på att myndigheterna ska utgå från korrekta fakta i sitt beslutsfattande och i sin kommunikation.

Även regeringen anses omfattas av saklighetskravet, i varje fall när regeringen agerar som högsta förvaltningsmyndighet men även i vissa andra situationer.

KU har i några fall återopat saklighetskravet och bland annat framhållit att uppgifter som regeringen lämnar till KU i samband med KU:s granskning måste vara korrekta.

KU har samtidigt varit noga med att inte återropa saklighetskravet alltför långt utanför det förvaltningsrättsliga området, till exempel när statsråd gör uttalanden i en politisk debatt. Också i sådana fall har KU sagt att statsråds uttalanden ska vara korrekta men utan direkt hänvisning till saklighetskravet i regeringsformen.

Det är också viktigt att påpeka att en rimlig tolkning av saklighetskravet ger vid handen att kravet tar sikte på att det är sakuppgifter som ska vara korrekta. Sakuppgifter kan i princip vara sanna eller falska. Statsskulden kan till exempel vara 30 procent av bnp eller 40 procent. Båda uppgifterna kan inte vara sanna samtidigt.

I det fall vi nu debatterar är vi dels långt från regeringens roll som förvaltningsmyndighet, dels handlar det inte om fakta i den mening som jag nyss exemplifierade. Det handlar i stället om politiska bedömningar och uttalanden som ingår i en politisk process.

Utskottets slutsats, som alla partier utom SD står bakom, är att det måste finnas utrymme för en regering att i svåra parlamentariska lägen göra nya politiska bedömningar och frångå tidigare uttalanden.

Att ställa en så kallad kabinetsfråga innebär inte en konstitutionell förpliktelse att avgå om regeringen förlorar den aktuella omröstningen. Regeringen kan ur juridisk synpunkt välja att avgå, att utlysa extra val eller att sitta kvar som om ingenting hade hänt.

Vad av detta som är politiskt möjligt eller lämpligt är en annan fråga. Det utskottet har att ta ställning till är vad som är formellt korrekt.

Utskottet anser därför att statsministern i samband med budgetomröstningen handlade på ett sätt som är förenligt med grunderna för det demokratiska systemet och inom ramen för gällande ordning.

Låt mig åter betona att det är viktigt att utskottet inte övertolkar gällande bestämmelser utan håller sig inom ramen för vad som är gällande rätt. Då är majoritetens ställningstagande det enda rimliga.
(Applåder)

Anf. 269 BJÖRN VON SYDOW (S):

Herr talman! Detta är en mycket betydelsefull fråga vad gäller de slutsatser som utskottet drar. Jag har tidigare berört dem i min inledning. De handlar om två centrala instrument för att just vårt statsskick, det parlamentariska, ska fungera. Det bygger på att regeringen åtnjuter förtroende och har tillräckligt stark ställning och stöd för sin existens.

I sin reservation är Sverigedemokraterna, som vår ordförande nyss sa, inriktade på att försöka argumentera utifrån sakuppgifter, saklig grund och saklighetskrav, och man refererar till en av de paragrafer som finns i vår regeringsform.

Men som vår ordförande också lyfte fram är det tydligt att detta primärt gäller regeringen som förvaltningsmyndighet. Det gäller ställningstaganden och kanske uttalanden när regeringen har fattat ett tillämplande regeringsbeslut, till exempel en inriktning för myndigheters agerande. Det framgår av paragrafen att domstolar, förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen ska beakta allas likhet inför lagen samt iakttä saktighet och opartiskhet.

Precis som ordföranden var inne på har utskottet framhållit att ett statsråd bör iakttä särskild försiktighet i vissa hänseenden, bland annat i fråga om uttalanden som kan riskera domstolarnas och förvaltningsmyndigheternas grundlagsfästa självständighet.

Det gör att Kristdemokraternas anmälan och Sverigedemokraternas reservation inte har grund i gällande regeringsform.

Det gör att den inte kan bli föremål för något positivt beslut eller någon positiv rekommendation från konstitutionsutskottet. Jag vill framhålla att det är en mycket viktig frågeställning och att vi har lagt mycket stor vikt vid att detta ska komma fram i det här ärendet.

Vi är mycket nöjda med de formuleringar som utskottet har gjort. De har stor betydelse, och genom att det vid sidan av Sverigedemokraterna är en så omfattande uppslutning kring dem kommer de att kunna vara vägledande för konstitutionsutskottet och för riksdagens ställningstagande i dessa frågor.
(Applåder)

Anf. 270 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! Det är mitt fel att vi har haft den här frågan. Jag har släppt igenom den i riksdagen till KU. Det är Kristdemokraterna som anmäler den till granskning.

Prot. 2014/15:116
15 juni

-----
*Gransknings-
betänkande*

*Statsministerns
uttalanden i samband
med riksdagens
budgetbeslut
(avsnitt 4.8)*

*Regeringens
ståndpunkt i fråga om
kommissionens prio-
riteringar (avsnitt 1.1)*

Hur kommer det sig att jag nu står här och röstar emot? Till att börja med gör jag inte det. KU-anmälan antog att vi skulle pröva denna fråga; det var detta som det var fråga om. Det har gjorts mycket grundligt.

Det som har övertygat mig är att det finns tillfällen då en statsminister inte kan säga precis exakt vad han tänker, och dessutom kan omständigheter ändra sig.

Det kan för övrigt säkert gälla en finansminister också. Frågan om vi kommer att ha en devalvering i morgon kan inte alldeles enkelt besvaras med ett ja, ifall man ska ha en devalvering i morgon. Det finns tillfällen när man är tvungen att säga något som inte helt stämmer med verkligheten.

Kommer statsministern att avgå och regeringen med honom ifall hans budget faller? Ja, jag kommer att avgå, säger han i TV4. Men 1 kap. 1 § regeringsformen säger att regeringen ska ha parlamentsmajoritetens förtroende eller i varje fall tolereras av denna majoritet. Att ställa en så kallad kabinetsfråga, det vill säga hota med att regeringen kommer att avgå om en votering i kammaren går den emot, innebär inte en konstitutionell förpliktelse för regeringen att avgå vid ett voteringsnederlag. Så står det i vårt betänkande.

Det är detta vi har stannat vid. Det är inte en konstitutionell förpliktelse. Det finns inget rättsligt krav att man måste avgå och hålla ord, utan det hör till de redskap som en statsminister kan bruka. Man kan hota med att avgå och sedan inte göra det.

Sedan kan man ha åsikter om det moraliskt hållbara i att lämna ett, som det visade sig, felaktigt besked. Men det är inte KU:s sak att utifrån konstitutionen begära ansvar för det, utan det lämnar vi åt väljarna i kommande val.

(Applåder)

Regeringens ståndpunkt i fråga om kommissionens prioriteringar (avsnitt 1.1)

Anf. 271 EMANUEL ÖZ (S):

Herr talman! Detta granskningsärende handlar om den förra regeringens ståndpunkt i fråga om kommissionens prioriteringar. KU har granskat om den dåvarande statsministern och regeringen har brustit i sin samråds-skyldighet med EUN i fråga om ett så kallat non-paper.

Konstitutionsutskottet är helt enigt i detta ärende. Men EU-relaterade ärenden är viktiga, och jag vill därför lyfta upp detta ärende inför kammaren.

I samband med ett möte den 28 april 2014 överlämnade statssekreteraren för utrikes frågor ett så kallat non-paper-dokument till EU-kommissionens generalsekreterare Catherine Day. Det dokument som då cirkulerade i EU-kretsen innehöll Sveriges ståndpunkter om vilka prioriteringar EU-kommissionen ska göra nästa mandatperiod och hur kommissionens roll bör förändras. Dokumentet inkom till EU-nämnden den 18 juni 2014 i samband med ett nämndsammanträde.

Konstitutionsutskottet har tidigare, i fråga om non-paper-dokument, anfört att när det gäller att lägga fram tankar och idéer i EU-kretsen måste i princip samma krav på förankring i riksdagen anses gälla, oavsett om tankarna eller idéerna läggs fram muntligt eller i form av skriftliga handlingar, oavsett vilken beteckning dessa handlingar har.

Jag vill vara tydlig med att de ståndpunkter som fördes in i non-paper-dokumentet har förankrats i riksdagen genom samråd med EU-nämnden. Det råder ingen tvist om ståndpunkterna som sådana.

Jag vill ändå lyfta fram min tanke avseende det urval som gjordes. Den dåvarande regeringen gjorde ett urval av de ståndpunkter som det hade beslutats om i EU-nämnden, och dessa prioriterade ståndpunkter fördes in i non-paper-dokumentet. Skulle regeringen ha tagit upp denna urvalsprocess i riksdagen skulle de dåvarande oppositionspartierna ha fått en inblick i denna process och en möjlighet att agera och yttra sig över de ståndpunkter som då kunde föras in i dokumentet. Under sådana omständigheter kunde dokumentet ha sett annorlunda ut, då andra ståndpunkter kanske hade förts in där än dem som faktiskt presenterades för kommissionen.

Även om samrådsskyldighet inte har förelegat så hade det enligt min uppfattning varit önskvärt med ett sådant agerande i syfte att skapa ännu mer öppenhet i syfte att stärka samarbetet mellan regering och riksdag.

Konstitutionsutskottet har ändå enigt kunnat konstatera att frågan om kommissionens prioriteringar för den kommande mandatperioden inte har stått på dagordningen eller diskuterats vid något möte i rådet eller Europeiska rådet. Konstitutionsutskottet har därför kommit fram till att det inte har förelegat någon skyldighet för regeringen att initiera ett samråd med EU-nämnden i frågan.

GMO-omröstningar inom ramen för kommittologin (avsnitt 1.7)

Anf. 272 EMANUEL ÖZ (S):

Herr talman! Även i detta ärende är konstitutionsutskottet enigt. Men det är en EU-fråga, och jag tycker att det är viktigt att vi lyfter fram även denna inför kammaren.

Granskningsärendet handlar om GMO-omröstningar inom ramen för kommittologin. I detta fall handlar det om agerandet av den nya regering som tillträdde 2014 att instruera den tjänsteman som företrädde Sverige i den arbetsgrupp i Europeiska unionen som behandlar frågor om modifierade organismer, förkortat GMO, att lägga ned sin röst i en fråga om godkännande av nya GMO-produkter utan att lämna röstförklaring. Det skedde vid tre tillfällen under oktober, november och december 2014.

Experterna på EU:s myndighet för livsmedelssäkerhet, Efsa, hade gett klartecken för de produkter som medlemsländerna röstade om. Efsas bedömning delades även av Jordbruksverket och Livsmedelsverket. Vi ska också tänka på att Sveriges handlingslinje genomgående har varit att rösta ja till import och behandling av GMO-produkter för livsmedel och foder och att den svenska ståndpunkten sedan tidigare har förankrats hos EU-nämnden. Sverige har också som regel följt Efsas rekommendationer i de här frågorna. Trots detta lade Sverige ned sin röst.

I en interpellationsdebatt den 22 januari 2015 anförde statsrådet Sven-Erik Bucht bland annat att det fanns en instruktion om att lägga ned rösten men att det enligt hans uppfattning inte fanns en instruktion som löd att vetenskapliga råd inte ska följas.

Prot. 2014/15:116
15 juni

-----

*Gransknings-
betänkande*

*Regeringens
ståndpunkt i fråga om
kommissionens prio-
riteringar (avsnitt 1.1)*

*GMO-omröstningar
inom ramen för
kommittologin
(avsnitt 1.7)*

Enligt statsrådet innebär en nedlagd röst inte ett ja eller nej utan att beredningen inte är färdig. Regeringen har alltså inte ansett det föreliggande skäl att informera eller överlägga i frågan med EU-nämnden eller något riksdagsutskott.

Herr talman! Detta är en något komplex fråga som handlar om när och hur regeringen ska orientera riksdagen när det gäller regeringens arbete. Att regeringen är ny och har ansett sig behöva utreda eller bereda GMO-frågan innan slutlig ställning kan tas till den kan delvis ses som en förklaring till regeringens agerande. Jag kan tänka mig att en omständighet som kan uppstå i samband med en nytillträdd regering är att regeringen i vissa fall behöver andrum och tid för att fundera över en fråga innan slutlig ställning tas. Detta kan dock inte ses som en ursäkt för regeringens handlande.

Vi vet också i sammanhanget att EU-arbetet fortsätter oavsett om det är en ny regering eller en gammal regering som finns på plats. Av detta följer att en regering – oavsett om den är nytillträdd eller inte – alltid bör utgå från att orientera riksdagen och förankra viktiga frågor, särskilt EU-relaterade frågor, i riksdagens utskott.

Konstitutionsutskottet anser därför att regeringen skulle ha förankrat det politiska ställningstagandet i riksdagen. Den nedlagda rösten innebär enligt konstitutionsutskottet en förändring i förhållande till Sveriges tidigare handlingslinje och ett i praktiken nytt ställningstagande från regeringen, om än av tillfälligt slag.

Att en nytillträdd regering kan ha behov av att ompröva föregående regerings politik ändrar inte detta förhållande. Regeringen borde således ha uppmärksammat riksdagen på att en förändring i Sveriges handlande i kommittén hade aktualiserats.

Herr talman! Jag tackar för ditt och ledamöternas tålamod. Det är sent på kvällen. Jag har försökt att korta ned detta så mycket som möjligt. Detta är mitt sista anförande innan sommaren. Därför önskar jag talmannen och alla ledamöter en riktigt trevlig sommar.

(Applåder)

Anf. 273 MARIA ABRAHAMSSON (M):

Herr talman! De för Sveriges röst i världen viktiga Medelhavsinstitutet blir kvar. Inte vet jag hur länge, men kanske kan vi hoppas att KU:s eniga konstaterande i årets betänkande får till effekt att institutets framtid är tryggad för i varje fall överskådlig tid framöver.

När jag kandiderade för att komma in i riksdagen fick jag svara på om det fanns något utskott som jag absolut inte ville sitta i. Jag svarade kulturutskottet. Med det menade jag naturligtvis inte att jag är totalt ointresserad av kultur. Till exempel tycker jag att det är mycket angeläget att de svenska Medelhavsinstitutet får driva sin verksamhet och fortsätta berika kulturutbytet mellan Sverige och antikens viktigaste länder – Italien, Grekland och Turkiet.

Därför fick jag mer eller mindre en chock när jag förstod att regeringen i budgetpropositionen hösten 2014 föreslog, eller aviserade, att 22 miljoner kronor skulle föras över till teknisk forskning i Lund, och att pengarna

skulle tas från anslagen till Medelhavsinstitutet i Rom, Aten och Istanbul. Från och med 2017 skulle statens finansiering upphöra helt och hållet.

Efter regeringens besked blåste det upp en opinionsstorm i kultur- och forskarsverige. Bestörtningen nådde även utanför landets gränser. De dagarna råkade jag befinna mig i tvåspråkiga Borgå i Finland. Till och med i denna nordiska avkrok rapporterade lokaltidningen Östnyland om de nedläggningshotade instituten i Sverige.

Dessbättre tog regeringen till sig av kritiken och meddelade till slut att institutets framtid skulle bli föremål för utredning.

I min hittills enda KU-anmälan betonade jag att det var en bakvänd ordning att först föreslå att Medelhavsinstitutet inte längre skulle få statlig finansiering och därmed i praktiken skulle läggas ned, och därefter inleda en beredningsprocess i syfte att ta fram underlag för att kunna bedöma om instituten var värda att bevara.

Ett enigt KU konstaterar att regeringens beredning inte var tillräcklig för att ligga till grund för ett beslut med så långtgående konsekvenser för de berörda instituten. Som KU välvilligt framhåller är tiden för beredning av en budgetproposition mer begränsad i samband med ett val och särskilt ett regeringsskifte. Men grundlagens beredningskrav gäller såklart också i ett fall som detta. Och här hade regeringen inte iakttagit det kravet.

Herr talman! Med de orden önskar jag skön sommar och så småningom god natt!
(Applåder)

Övrigt

Anf. 274 AGNETA BÖRJESSON (MP):

Herr talman! Kvällen lider mot sitt slut, och jag har fått äran att avsluta debatten om KU:s granskningsbetänkande med att lyfta fram några övriga punkter.

Vattenfall är ett statligt bolag som genom åren har fått stark kritik från KU och också från Riksrevisionen. I årets granskning ville anmälaren titta på om förra regeringen hade deltagit i beslut om att starta nya kolgruvor och i så fall hur förenligt det är med de miljömål som regeringen har satt upp.

Anmärkningsvärt i vår utfrågning var att det inte alls har varit en fråga för den svenska regeringen och inte ens för den svenska styrelsen. Tvärtom har Vattenfalls styrelse fattat beslut om att inte gå vidare med öppnandet av gruvor i Brandenburg. Alla sådana beslut har med andra ord fattats i Tyskland.

Riksrevisionen lämnade i april 2015, samma dag som utskottet frågade ut Peter Norman, en mycket kritisk rapport till riksdagen. Där behandlas Vattenfalls förutsättningar för att bli ett konkurrenskraftigt och ledande bolag i energiomställningen och därigenom bidra till EU:s klimat- och energimål.

I granskningen uppmärksammas hur Vattenfalls brunkolsverksamhet förhåller sig till bolagets uppdrag och hållbarhetsmål. KU har vid tidigare granskningar uppmärksammat brister i regeringens styrning av Vattenfall. Utskottet kan konstatera att flera frågor som aktualiseras i den aktuella granskningen också tas upp i Riksrevisionens granskning och kan därför

Prot. 2014/15:116

15 juni

-----

*Gransknings-
betänkande*

*Beredning i fråga om
statens finansiering av
Medelhavsinstitutet
(avsnitt 2.4)*

Övrigt

Prot. 2014/15:116
15 juni

Gransknings-
betänkande

Övrigt

förväntas bli behandlade i regeringens skrivelse. Så vi får återkomma till en sådan debatt framåt hösten.

Så några ord om förra regeringens samarbete med Kina om programvaran Edge. Även där har KU bara en liten kommentar i sitt ställningstagande om att regeringen ansvarar för intern styrning och kontroll i förvaltningen. Framkommer det brister i dessa avseenden hos en myndighet har regeringen att följa upp frågan och vid behov vidta åtgärder.

Och till sist frågan om Ärna flygplats. Även det är en fråga där det är den förra alliansregeringen som granskas. Granskningsanmälan handlar om dåvarande regeringens hantering av tillståndet för flygplatsen Ärna i Uppsala. Anmälaren ifrågasätter regeringens beredning av ärendet, bland annat att regeringen inte berör de brister i miljökonsekvensbeskrivningar som Miljödomstolen pekat på. I utskottets eniga ställningstagande beskriver vi att Högsta förvaltningsdomstolen har konstaterat att regeringens beslut är mycket kortfattat, men att det inte har sådana brister att beslutet behöver upphävas från grunden. KU har i dessa delar inget att tillägga, men menar att utförliga miljökonsekvensbeskrivningar ytterligare kan förbättra beredningsunderlaget i ärenden som rör verksamheter som påverkar miljön.

Med dessa sista punkter vill jag önska talmannen och alla KU-kollegor samt kansliet och er som fortfarande orkat lyssna på debatten en skön sommar.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 16 juni.)

§ 11 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 12 juni

2014/15:706 Sanningen om förtidspensioneringarna

av *Niklas Wykman* (M)

till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2014/15:707 Swedavias miljöarbete och klimatpåverkan

av *Anders Åkesson* (C)

till statsrådet *Anna Johansson* (S)

den 13 juni

2014/15:708 Transparens och ändamålsenlighet vid utnämningar av chefer inom totalförsvaret

av *Allan Widman* (FP)

till försvarsminister *Peter Hultqvist* (S)

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 12 juni

2014/15:655 Upprätthållande av förbudet mot fotografering av skyddsobjekt

av *Allan Widman* (FP)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2014/15:656 AP-fondernas investeringar i Southern Copper Corporation och Peru

av *Daniel Sestrajcic* (V)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2014/15:657 Oseriösa bolag i gruvbranschen

av *Jens Holm* (V)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2014/15:658 LKAB:s roll för ryskbyggd kärnkraft i Finland

av *Birger Lahti* (V)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

den 13 juni

2014/15:659 Barnrättsperspektiv vid placering av ensamkommande barn

av *Yasmine Larsson* (S)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2014/15:660 FN-personal som utnyttjar barn

av *Hans Hoff* (S)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2014/15:661 Moms på digitala böcker

av *Jörgen Warborn* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2014/15:662 Sjön Tisken i Falun

av *Désirée Pethrus* (KD)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2014/15:663 Ostkustbanan

av *Tina Acketoft* (FP)

till statsrådet Anna Johansson (S)

§ 13 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 12 juni

2014/15:616 EU-migranter som slussas runt mellan kommuner

av *Lotta Finstorp* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

Prot. 2014/15:116
15 juni

2014/15:630 Alkoholreklamen

av *Larry Söder* (KD)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2014/15:629 Förebyggande arbete mot hedersrelaterat våld

av *Thomas Finnborg* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

§ 14 Kammaren åtskildes kl. 00.52.

Förhandlingarna leddes

av andre vice talmannen från sammanträdets början till och med § 6 anf. 36 (delvis),

av talmannen därefter till och med § 6 anf. 78 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 7 anf. 104 (delvis),

av talmannen därefter till och med § 7 anf. 124 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 8 anf. 167 (delvis),

av talmannen därefter till och med § 9 anf. 209 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 10 anf. 237 (delvis) och

av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL

/Eva-Lena Ekman

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Avsägelse.....	1
§ 3 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 4 Anmälan om faktapromemoria	1
§ 5 Ärenden för bordläggning.....	2
§ 6 Säkerhetspolitisk inriktning – Sveriges försvar för perioden 2016–2020	2
Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2014/15:UFöU5	2
Anf. 1 ALLAN WIDMAN (FP).....	2
Anf. 2 MIKAEL JANSSON (SD)	4
Anf. 3 STIG HENRIKSSON (V)	7
Anf. 4 ÅSA LINDESTAM (S).....	9
Anf. 5 ALLAN WIDMAN (FP) replik.....	12
Anf. 6 ÅSA LINDESTAM (S) replik.....	12
Anf. 7 ALLAN WIDMAN (FP) replik.....	13
Anf. 8 ÅSA LINDESTAM (S) replik.....	13
Anf. 9 MIKAEL JANSSON (SD) replik.....	13
Anf. 10 ÅSA LINDESTAM (S) replik.....	14
Anf. 11 MIKAEL JANSSON (SD) replik.....	14
Anf. 12 ÅSA LINDESTAM (S) replik.....	15
Anf. 13 STIG HENRIKSSON (V) replik.....	15
Anf. 14 ÅSA LINDESTAM (S) replik.....	16
Anf. 15 STIG HENRIKSSON (V) replik.....	16
Anf. 16 ÅSA LINDESTAM (S) replik.....	17
Anf. 17 KARIN ENSTRÖM (M).....	17
Anf. 18 MIKAEL JANSSON (SD) replik.....	20
Anf. 19 KARIN ENSTRÖM (M) replik.....	20
Anf. 20 MIKAEL JANSSON (SD) replik.....	20
Anf. 21 KARIN ENSTRÖM (M) replik.....	21
Anf. 22 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP)	21
Anf. 23 STIG HENRIKSSON (V) replik	23
Anf. 24 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP) replik.....	23
Anf. 25 STIG HENRIKSSON (V) replik	23
Anf. 26 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP) replik.....	24
Anf. 27 ALLAN WIDMAN (FP) replik.....	24
Anf. 28 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP) replik.....	24
Anf. 29 ALLAN WIDMAN (FP) replik.....	24
Anf. 30 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP) replik.....	24
Anf. 31 KARIN ENSTRÖM (M) replik.....	25
Anf. 32 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP) replik.....	25
Anf. 33 KARIN ENSTRÖM (M) replik.....	25
Anf. 34 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP) replik.....	26
Anf. 35 KERSTIN LUNDGREN (C).....	26
Anf. 36 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	28
Anf. 37 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	30
Anf. 38 ALLAN WIDMAN (FP) replik.....	34

Anf. 39	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	35
Anf. 40	ALLAN WIDMAN (FP) replik.....	35
Anf. 41	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	35
Anf. 42	KARIN ENSTRÖM (M) replik	36
Anf. 43	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	37
Anf. 44	KARIN ENSTRÖM (M) replik	37
Anf. 45	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	38
Anf. 46	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	38
Anf. 47	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	39
Anf. 48	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	39
Anf. 49	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	40
Anf. 50	STIG HENRIKSSON (V) replik.....	40
Anf. 51	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	41
Anf. 52	STIG HENRIKSSON (V) replik.....	41
Anf. 53	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	41
Anf. 54	MIKAEL OSCARSSON (KD) replik	42
Anf. 55	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	42
Anf. 56	MIKAEL OSCARSSON (KD) replik	43
Anf. 57	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	43
Anf. 58	MIKAEL JANSSON (SD) replik.....	44
Anf. 59	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	44
Anf. 60	MIKAEL JANSSON (SD) replik.....	44
Anf. 61	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	45
Anf. 62	ROGER RICHTOFF (SD)	45
Anf. 63	ÅSA LINDESTAM (S) replik	48
Anf. 64	ROGER RICHTOFF (SD) replik.....	48
Anf. 65	ÅSA LINDESTAM (S) replik	49
Anf. 66	ROGER RICHTOFF (SD) replik.....	49
Anf. 67	ANNA-LENA SÖRENSON (S)	49
Anf. 68	STIG HENRIKSSON (V) replik.....	52
Anf. 69	ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	52
Anf. 70	STIG HENRIKSSON (V) replik.....	53
Anf. 71	ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	53
Anf. 72	HANS WALLMARK (M)	53
Anf. 73	STIG HENRIKSSON (V) replik.....	55
Anf. 74	HANS WALLMARK (M) replik.....	56
Anf. 75	STIG HENRIKSSON (V) replik.....	56
Anf. 76	HANS WALLMARK (M) replik.....	57
Anf. 77	JEFF AHL (SD)	57
Anf. 78	ALEXANDRA VÖLKER (S).....	59
Anf. 79	JEFF AHL (SD) replik.....	60
Anf. 80	ALEXANDRA VÖLKER (S) replik.....	61
Anf. 81	JEFF AHL (SD) replik.....	61
Anf. 82	ALEXANDRA VÖLKER (S) replik.....	61
Anf. 83	SOFIA ARKELSTEN (M).....	61
Anf. 84	JEFF AHL (SD) replik	63
Anf. 85	SOFIA ARKELSTEN (M) replik	63
Anf. 86	JEFF AHL (SD) replik.....	64
Anf. 87	SOFIA ARKELSTEN (M) replik	64
Anf. 88	KENT HÄRSTEDT (S)	64
Anf. 89	GÖRAN PETTERSSON (M)	68

Anf. 90 MARGARETA CEDERFELT (M).....	68
(Beslut skulle fattas den 16 juni.)	69
§ 7 Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020	69
Försvarskommitténs betänkande 2014/15:FöU11	69
Anf. 91 ALLAN WIDMAN (FP).....	69
Anf. 92 MIKAEL JANSSON (SD).....	72
Anf. 93 STIG HENRIKSSON (V).....	76
Anf. 94 ALLAN WIDMAN (FP) replik.....	79
Anf. 95 STIG HENRIKSSON (V) replik.....	79
Anf. 96 ALLAN WIDMAN (FP) replik.....	80
Anf. 97 STIG HENRIKSSON (V) replik.....	80
Anf. 98 ÅSA LINDESTAM (S).....	80
Anf. 99 ALLAN WIDMAN (FP) replik.....	83
Anf. 100 ÅSA LINDESTAM (S) replik.....	84
Anf. 101 ALLAN WIDMAN (FP) replik.....	84
Anf. 102 ÅSA LINDESTAM (S) replik.....	85
Anf. 103 HANS WALLMARK (M)	85
Anf. 104 JAKOP DALUNDE (MP).....	88
Anf. 105 HANS WALLMARK (M) replik.....	89
Anf. 106 JAKOP DALUNDE (MP) replik.....	90
Anf. 107 HANS WALLMARK (M) replik.....	90
Anf. 108 JAKOP DALUNDE (MP) replik.....	91
Anf. 109 ALLAN WIDMAN (FP) replik.....	91
Anf. 110 JAKOP DALUNDE (MP) replik.....	92
Anf. 111 ALLAN WIDMAN (FP) replik.....	92
Anf. 112 JAKOP DALUNDE (MP) replik.....	93
Anf. 113 DANIEL BÄCKSTRÖM (C).....	93
Anf. 114 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	96
Anf. 115 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	98
Anf. 116 ALLAN WIDMAN (FP) replik.....	102
Anf. 117 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik.....	102
Anf. 118 ALLAN WIDMAN (FP) replik.....	103
Anf. 119 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik.....	103
Anf. 120 HANS WALLMARK (M) replik.....	103
Anf. 121 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik.....	104
Anf. 122 HANS WALLMARK (M) replik.....	104
Anf. 123 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik.....	105
Anf. 124 ROGER RICHTOFF (SD)	105
Anf. 125 MATTIAS OTTOSSON (S).....	108
Anf. 126 LENA ASPLUND (M).....	109
Anf. 127 ROGER RICHTOFF (SD) replik.....	111
Anf. 128 LENA ASPLUND (M) replik.....	111
Anf. 129 ROGER RICHTOFF (SD) replik.....	111
Anf. 130 LENA ASPLUND (M) replik.....	112
Anf. 131 JEFF AHL (SD)	113
Anf. 132 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik.....	115
Anf. 133 JEFF AHL (SD) replik.....	115

Anf. 134	DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik	116
Anf. 135	JEFF AHL (SD) replik	116
Anf. 136	KENT HÄRSTEDT (S)	116
Anf. 137	JEFF AHL (SD) replik	118
Anf. 138	KENT HÄRSTEDT (S) replik	118
Anf. 139	JEFF AHL (SD) replik	119
Anf. 140	KENT HÄRSTEDT (S) replik	119
Anf. 141	JAN R ANDERSSON (M).....	120
Anf. 142	STIG HENRIKSSON (V) replik.....	122
Anf. 143	JAN R ANDERSSON (M) replik	123
Anf. 144	STIG HENRIKSSON (V) replik.....	123
Anf. 145	JAN R ANDERSSON (M) replik	124
Anf. 146	JEFF AHL (SD) replik	124
Anf. 147	JAN R ANDERSSON (M) replik	125
Anf. 148	JEFF AHL (SD) replik	125
Anf. 149	JAN R ANDERSSON (M) replik	126
Anf. 150	ROGER RICHTOFF (SD) replik	126
Anf. 151	JAN R ANDERSSON (M) replik	127
Anf. 152	ROGER RICHTOFF (SD) replik	127
Anf. 153	JAN R ANDERSSON (M) replik	128
Anf. 154	KENT HÄRSTEDT (S)	128
	(Beslut skulle fattas den 16 juni.).....	128
§ 8	Integration.....	129
	Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2014/15:AU9	129
Anf. 155	HANIF BALI (M).....	129
Anf. 156	PAULA BIELER (SD).....	131
Anf. 157	HANIF BALI (M) replik.....	135
Anf. 158	PAULA BIELER (SD) replik	135
Anf. 159	HANIF BALI (M) replik.....	136
Anf. 160	PAULA BIELER (SD) replik	136
Anf. 161	JOHANNA JÖNSSON (C).....	137
Anf. 162	PAULA BIELER (SD) replik	139
Anf. 163	JOHANNA JÖNSSON (C) replik.....	140
Anf. 164	PAULA BIELER (SD) replik	140
Anf. 165	JOHANNA JÖNSSON (C) replik.....	141
Anf. 166	FREDRIK MALM (FP)	141
Anf. 167	DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	144
Anf. 168	PAULA BIELER (SD) replik	147
Anf. 169	DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik.....	148
Anf. 170	PAULA BIELER (SD) replik	148
Anf. 171	DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik.....	149
Anf. 172	ANNELIE KARLSSON (S)	150
Anf. 173	HANIF BALI (M) replik.....	152
Anf. 174	ANNELIE KARLSSON (S) replik	152
Anf. 175	HANIF BALI (M) replik.....	153
Anf. 176	ANNELIE KARLSSON (S) replik	153
Anf. 177	DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik.....	154
Anf. 178	ANNELIE KARLSSON (S) replik	154
Anf. 179	DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik.....	155
Anf. 180	ANNELIE KARLSSON (S) replik	155
Anf. 181	FREDRIK MALM (FP) replik.....	155

Anf. 182	ANNELIE KARLSSON (S) replik	156
Anf. 183	FREDRIK MALM (FP) replik	156
Anf. 184	ANNELIE KARLSSON (S) replik	157
Anf. 185	MAGDA RASMUSSEN (MP)	157
Anf. 186	HANIF BALI (M) replik	159
Anf. 187	MAGDA RASMUSSEN (MP) replik	159
Anf. 188	HANIF BALI (M) replik	160
Anf. 189	MAGDA RASMUSSEN (MP) replik	160
Anf. 190	JOHANNA JÖNSSON (C) replik	161
Anf. 191	MAGDA RASMUSSEN (MP) replik	161
Anf. 192	JOHANNA JÖNSSON (C) replik	162
Anf. 193	MAGDA RASMUSSEN (MP) replik	162
Anf. 194	PAULA BIELER (SD) replik	163
Anf. 195	MAGDA RASMUSSEN (MP) replik	163
Anf. 196	PAULA BIELER (SD) replik	164
Anf. 197	MAGDA RASMUSSEN (MP) replik	164
Anf. 198	CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	165
	(Beslut skulle fattas den 16 juni.)	167
§ 9	Arbetsmiljö	167
	Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2014/15:AU8	167
Anf. 199	KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	167
Anf. 200	MAGNUS PERSSON (SD)	170
Anf. 201	ANNIKA QARLSSON (C)	171
Anf. 202	ALI ESBATI (V)	173
Anf. 203	FREDRIK MALM (FP)	176
Anf. 204	ALI ESBATI (V) replik	177
Anf. 205	FREDRIK MALM (FP) replik	177
Anf. 206	ALI ESBATI (V) replik	178
Anf. 207	FREDRIK MALM (FP) replik	179
Anf. 208	MAGNUS MANHAMMAR (S)	179
Anf. 209	KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik	181
Anf. 210	MAGNUS MANHAMMAR (S) replik	182
Anf. 211	KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik	182
Anf. 212	MAGNUS MANHAMMAR (S) replik	183
Anf. 213	MAGNUS PERSSON (SD) replik	183
Anf. 214	MAGNUS MANHAMMAR (S) replik	184
Anf. 215	MAGNUS PERSSON (SD) replik	184
Anf. 216	MAGNUS MANHAMMAR (S) replik	184
Anf. 217	MARCO VENEGAS (MP)	185
Anf. 218	DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	186
	(Beslut skulle fattas den 16 juni.)	187
§ 10	Granskningsbetänkande	188
	Konstitutionsutskottets betänkande 2014/15:KU20	188
Anf. 219	ANDRE VICE TALMANNEN	188
<i>Inledning</i>		188
Anf. 220	ANDREAS NORLÉN (M)	188
Anf. 221	BJÖRN VON SYDOW (S)	191
Anf. 222	JONAS MILLARD (SD)	192
Anf. 223	AGNETA BÖRJESSON (MP)	194
Anf. 224	PER-INGVAR JOHNSSON (C)	194

Anf. 225 MIA SYDOW MÖLLEBY (V).....	196
Anf. 226 MATHIAS SUNDIN (FP)	198
Anf. 227 TUVE SKÅNBERG (KD).....	199
<i>Regeringens beslut att utse en statlig samordnare för Bromma</i>	
<i>flygplats (avsnitt 1.5) .....</i>	<i>201</i>
Anf. 228 EMILIA TÖYRÄ (S).....	201
Anf. 229 MARIA ABRAHAMSSON (M).....	202
Anf. 230 FREDRIK ERIKSSON (SD)	204
Anf. 231 AGNETA BÖRJESSON (MP)	205
Anf. 232 PER-INGVAR JOHNSSON (C).....	206
Anf. 233 MIA SYDOW MÖLLEBY (V).....	206
Anf. 234 MATHIAS SUNDIN (FP)	207
Anf. 235 TUVE SKÅNBERG (KD).....	208
<i>Hanteringen av frågan om erkännande av Staten Palestina</i>	
<i>(Avsnitt 2.2) .....</i>	<i>209</i>
Anf. 236 JONAS GUNNARSSON (S)	209
Anf. 237 ANNICKA ENGBLOM (M)	210
Anf. 238 PER-INGVAR JOHNSSON (C).....	211
Anf. 239 MIA SYDOW MÖLLEBY (V).....	211
Anf. 240 TUVE SKÅNBERG (KD).....	212
<i>Utrikesministerns information till EU:s medlemsländer om</i>	
<i>kommande erkännande av Staten Palestina (avsnitt 1.2) .....</i>	<i>213</i>
Anf. 241 FREDRIK ERIKSSON (SD)	213
Anf. 242 ANDREAS NORLÉN (M)	215
Anf. 243 EMANUEL ÖZ (S).....	216
Anf. 244 FREDRIK ERIKSSON (SD) replik	218
Anf. 245 EMANUEL ÖZ (S) replik.....	218
Anf. 246 FREDRIK ERIKSSON (SD) replik	219
Anf. 247 EMANUEL ÖZ (S) replik.....	219
Anf. 248 TUVE SKÅNBERG (KD).....	219
<i>Beredningen av förslag om upphävande av kravet på</i>	
<i>vårdvalssystem i primärvården (avsnitt 2.5) .....</i>	<i>220</i>
Anf. 249 TALMANNEN	220
Anf. 250 BERIT HÖGMAN (S)	220
Anf. 251 PATRICK RESLOW (M).....	221
Anf. 252 JONAS MILLARD (SD)	223
Anf. 253 AGNETA BÖRJESSON (MP)	223
Anf. 254 PER-INGVAR JOHNSSON (C).....	224
Anf. 255 MATHIAS SUNDIN (FP)	225
Anf. 256 TUVE SKÅNBERG (KD).....	225
<i>Regeringens frysning av projekt E4 Förbifart Stockholm (avsnitt</i>	
<i>2.6).....</i>	<i>225</i>
Anf. 257 HANS EKSTRÖM (S).....	225
Anf. 258 MARIA ABRAHAMSSON (M).....	226
Anf. 259 JONAS MILLARD (SD)	227
Anf. 260 AGNETA BÖRJESSON (MP)	227
Anf. 261 PER-INGVAR JOHNSSON (C).....	228
Anf. 262 TUVE SKÅNBERG (KD).....	228

<i>Klimat- och miljöministrarnas uttalanden i samband med Naturvårdsverkets beslut om delegering av beslutsrätten av licensjakt efter varg (avsnitt 4.4) .....</i>	229
Anf. 263 VERONICA LINDHOLM (S)	229
Anf. 264 AGNETA BÖRJESSON (MP).....	230
Anf. 265 PER-INGVAR JOHNSON (C)	231
Anf. 266 TUVE SKÅNBERG (KD)	231
<i>Statsministrarnas uttalanden i samband med riksdagens budgetbeslut (avsnitt 4.8).....</i>	232
Anf. 267 FREDRIK ERIKSSON (SD).....	232
Anf. 268 ANDREAS NORLÉN (M).....	234
Anf. 269 BJÖRN VON SYDOW (S)	235
Anf. 270 TUVE SKÅNBERG (KD)	235
<i>Regeringens ståndpunkt i fråga om kommissionens prioriteringar (avsnitt 1.1).....</i>	236
Anf. 271 EMANUEL ÖZ (S)	236
<i>GMO-omröstningar inom ramen för kommittologin (avsnitt 1.7) .....</i>	237
Anf. 272 EMANUEL ÖZ (S)	237
<i>Beredning i fråga om statens finansiering av Medelhavsinstitutet (avsnitt 2.4).....</i>	238
Anf. 273 MARIA ABRAHAMSSON (M).....	238
<i>Övrigt.....</i>	239
Anf. 274 AGNETA BÖRJESSON (MP).....	239
(Beslut skulle fattas den 16 juni.)	240
§ 11 Anmälan om interpellationer	240
§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	241
§ 13 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	241
§ 14 Kammaren åtskildes kl. 00.52.....	242